

Een methode aanvankelijk lezen in het Nederlands
voor allochtone neveninstromers

Handleiding

Ontwikkeling en redactie
Carry van de Guchte, Het Projectbureau

Zwijssen

Ontwikkeling en redactie: Carry van de Guchte, Het Projectbureau (Rotterdam)
Vormgeving: Madelon de Graauw, Tilburg
Omslagillustratie: Joyce van Oorschot
Illustraties oriëntatiebladen: Fred de Heij
Illustraties controletaken: Paul de Becker
Logo: Philip Hopman
Foto's: Gé Hirdes
Verschillende soorten schrift afkomstig uit 'Sprookjes op schrift', S. Bukiet, Gottmer, Haarlem, 1991.

Met dank aan:

Het Projectbureau: Marjolein van Dijk, Joss Broere, Rinske Dekkers, Ellen Dekker, (Prisma Project), Mirjam Tuinder, Angelique van der Zanden (STER Project), Fien Bisschop, Annemiek Gerbers (stagiaires); KUB: Jeanne Kurvers, Ludo Verhoeven.
Proefscholen: OC-school Oisterwijk, Pniëlschool Rotterdam, Stelaertshoeve Tilburg, Het Törfke Venlo, TOC/bs De Brink Roermond, Johan de Wit College Den Haag, SG Floor Evers Eindhoven, Prisma College Utrecht.

Deze uitgave is mede tot stand gekomen dankzij een subsidie van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen via de Projectgroep NT2, en een subsidie van de Frater Rombouts Stichting.

0 1 2 3 4 5 / 00 99 98 97 96

ISBN 90.276.8563.0

NUGI 139

©1996 Uitgeverij Zwijsen b.v. Tilburg

Voor België:

Uitgeverij Infoboek n.v. Meerhout

D/1996/1919/44

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikel 16b Auteurswet 1912 j° het Besluit van 20 juni 1974, St.b. 351, zoals gewijzigd bij het Besluit van 23 augustus 1985, St.b. 471 en artikel 17 Auteurswet 1912, dient men de daartoe wettelijk verschuldigde vergoedingen te voldoen aan de Stichting Reprorecht (Postbus 882, 1180 AW Amstelveen). Voor het overnemen van (een) gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16 Auteurswet 1912) dient men zich tot de uitgever te wenden.

Inhoud

Algemeen gedeelte

Inleiding	5
Doelgroep	5
Doelen	6
Leren lezen in het Nederlands	8
Kenmerken van 'Lezen doe je overal'	10
Materialen	12
Opbouw Kernen 1 tot en met 6	20
Opbouw Kernen 7 tot en met 12	23
Start van het leesonderwijs	26
Differentiatie	26
Werkplannen A en B	28
Tijdsplanning	29
Suggesties voor boeken	32

Handleiding Kernen 1 tot en met 12

Kopieerbladen

Werkbladen serie B
Toetsbladen
Oriëntatiebladen
Vorderingenoverzichten

Algemeen gedeelte

Inleiding

'Lezen doe je overal' is een methode aanvankelijk lezen, bedoeld om allochtone leerlingen die pas in Nederland zijn te leren lezen in het Nederlands. Sommige van deze leerlingen zijn nooit naar school geweest, anderen kunnen wel lezen in een ander schrift, bijvoorbeeld Arabisch, maar niet in het Latijnse schrift. De gangbare methoden en materialen voor het leesonderwijs zijn afgestemd op kinderen van ongeveer zes jaar, de leeftijd waarop kinderen in het reguliere onderwijs leren lezen. Voor de doelgroep van leerlingen die wat ouder zijn wanneer ze in Nederland komen ontstond behoefte aan ander materiaal voor aanvankelijk lezen. Materiaal voor volwassenen was voor deze doelgroep eveneens niet geschikt.

'Lezen doe je overal' is ontwikkeld in het kader van het Prisma Project bij Het Projectbureau te Rotterdam. Het Prisma Project is gericht op de eerste opvang van zes- tot en met twaalfjarige allochtone leerlingen in het basisonderwijs. Op scholen die aan dit project deelnemen (in Rotterdam en daarbuiten), werken leerkrachten gedurende minimaal vijf dagdelen in aparte klassen op een gestructureerde manier aan het leren van Nederlands als tweede taal. In het Prisma Project zijn voor deze klassen leerplannen ontwikkeld op het gebied van mondeling Nederlands en lezen. Deze leerplannen worden in de cursusstructuur van het Prisma Project naast elkaar gebruikt, verbonden door thema's. Leren lezen en mondelinge taalontwikkeling in het Nederlands kunnen zo in samenhang plaatsvinden.

In een onderzoek dat in opdracht van de gemeente Rotterdam werd verricht, werd nagegaan of er ook in de eerste jaren van het voortgezet onderwijs behoefte bestaat aan nieuw alfabetiseringsmateriaal. Die behoefte bleek inderdaad te bestaan. De doelgroep van het nieuw te ontwikkelen materiaal werd daarom uitgebreid en omvat nu leerlingen in basis- en voortgezet onderwijs. Voor contacten met het voortgezet onderwijs is binnen het Projectbureau samenwerking opgezet tussen het Prisma Project en het STER Project (Schakel Traject Eerste Opvang Rotterdam), dat zich richt op de eerste opvang van neveninstromers in het voortgezet onderwijs.

Doelgroep

De doelgroep van het pakket 'Lezen doe je overal' wordt gevormd door allochtone neveninstromers in basis- en voortgezet onderwijs. Onder neveninstromers worden in het algemeen die allochtone leerlingen verstaan die niet vanaf hun vierde jaar het Nederlandse onderwijs volgen (onderinstromers), maar die na hun zesde jaar Nederland binnenkomen.

'Lezen doe je overal' is speciaal ontwikkeld voor de leeftijdsgroep van tien tot veertien jaar. In de praktijk zal de methode ook voor jongere en oudere leerlingen gebruikt worden.

Wanneer neveninstromers beginnen met het volgen van het Nederlandse onderwijs beheersen ze doorgaans nog geen of weinig Nederlands. Wat betreft leesvaardigheid zijn er binnen de groep nieuwkomers verschillende categorieën leerlingen te onderscheiden.

وَأَخُوهُ شَيْبُوبُ ، ذَاتُ يَوْمٍ ، لَلْبَحْثِ عَنِ النُّوقِ
الْعُقَافِيرِ . وَهِيَ نُوْقٌ أَسْرَعُ فِي السَّيْرِ مِنْ لَمَحِ الْبَصَرِ ، وَلَا تَوْجِدُ إِلَّا قَرِيبَ الْحَقِيقَةِ ...

حَرْجُ تَرْكَا

het Arabisch schrift

पास ही के वन से धीमी सी बहती हुई पवन पेड़ों
झाड़ियों वनस्पतियों तथा फूलों की भीनी

het Indiaas schrift

‘Lezen doe je overal’ richt zich op de volgende groepen:

- leerlingen die in geen enkele taal kunnen lezen (categorie A);
- leerlingen die kunnen lezen in een ander schrift (bijvoorbeeld Arabisch, Chinees, Tamil), maar niet in Latijns schrift (zoals Nederlands, Engels, Frans, Turks) (categorie B).

Voor leerlingen die al kunnen lezen in Latijns schrift (categorie C) wanneer zij Nederlands onderwijs gaan volgen is ‘Lezen doe je overal’ niet direct ontwikkeld. Wel kan deze groep leerlingen van het materiaal meeprofiteren om de typisch Nederlandse tekens en klanken te leren. Zij kunnen het pakket in een snel tempo doorwerken.

Binnen de doelgroep bestaat dus grote variatie wat betreft de leesvaardigheid van de leerlingen. Ook op het gebied van schoolervaring is de variatie onder de leerlingen groot. De leerlingen uit categorie A zijn doorgaans nooit of maar kort naar school geweest. Leerlingen uit de categorieën B en C hebben vaak een gedegen schoolloopbaan in het land van herkomst achter de rug. Ook zijn er leerlingen met een door allerlei omstandigheden erg verbrokkelde schoolloopbaan.

Suggesties om bij het gebruiken van ‘Lezen doe je overal’ met deze grote verscheidenheid aan leerlingen rekening te houden, worden gegeven in de paragraaf ‘Differentiatie’.

Basisonderwijs

Leerlingen uit de omschreven doelgroep zijn te vinden in de volgende typen scholen: Opvangklassen in de grote steden (geconcentreerde opvang of combinatieopvang), scholen bij een Opvangcentrum voor asielzoekers (OC) of Asielzoekerscentrum (AZC), en reguliere basisscholen.

Voortgezet onderwijs

Internationale Schakelklassen (ISK) en onderwijsprojecten voor asielzoekers aan reguliere scholengemeenschappen.

Doelen

Doelstelling van ‘Lezen doe je overal’ is de leerlingen te leren lezen in het Nederlands. Deze doelstelling is te onderscheiden in doelen voor verschillende deelgebieden.

Technisch lezen

In het proces van leren lezen kunnen twee fasen onderscheiden worden:

- de fase van de elementaire leeshandeling, ofwel het spellend lezen,
- de fase van versnelling en verkorting van de woordherkenning.

In 'Lezen doe je overal' ziet men deze twee fasen terug. De Kern 1 tot en met 6 vormen de eerste fase. De Kern 7 tot en met 12 zijn onderdeel van de tweede fase. De fasen hebben de volgende subdoelen.

Doelen Kern 1 tot en met 6

- kennis van de letters (grafemen) en de ermee corresponderende klanken (fonemen);
- lezen van woorden met de volgende structuren: medeklinker-klinker (mk), klinker-medeklinker (km) en medeklinker-klinker-medeklinker (mkm).

Doelen Kern 7 tot en met 12

- lezen van woorden met bepaalde moeilijkheden (bijvoorbeeld eind-d, onbeklemtoonde 'e' (ze), letterclusters, open lettergrepen);
- lezen van teksten met opklimmende moeilijkheidsgraad (tot en met AVI-niveau 4).

Begrijpend lezen

In 'Lezen doe je overal' wordt veel aandacht besteed aan het begrijpend lezen. De materialen en de beschrijving van de lessen zijn erop gericht dat de leerlingen steeds begrijpen wat ze lezen. In de eerste drie kern 1 tot en met 3 betekent dat het begrijpend lezen van woorden en korte zinnen. Vanaf Kern 4 komt er het begrijpend lezen van korte tekstjes bij. In de Kern 7 tot en met 12 gaat het vooral om het begrijpend lezen van zinnen en langere teksten.

Spelling

Parallel aan de elementaire leeshandeling wordt in de Kern 1 tot en met 6 van 'Lezen doe je overal' de elementaire spelhandeling aangeleerd. De leerlingen leren het spellen van klankzuivere woorden met een km-, mk-, of mkm-structuur. Vanaf Kern 7 voorziet 'Lezen doe je overal' niet in spellingsonderwijs. Er worden slechts enkele suggesties gegeven voor bij het lezen aansluitende spellingsactiviteiten in Kern 7.

Schrijven

'Lezen doe je overal' is geen schrijfmethode. Het technisch schrijven en het stellen worden met dit lespakket niet systematisch aangeleerd. Wel wordt het schrijven benut als ondersteuning van het leren lezen. Door letters en woorden te schrijven kunnen de leerlingen deze beter onthouden.

Voor het technisch schrijven en het ontwikkelen van schrijfmotoriek en handschrift kan men gebruik maken van een methode voor technisch schrijven, bijvoorbeeld 'Schrijftaal'.

Oriëntatie op geschreven taal

Geschreven taal in de omgeving

De leerlingen komen in hun dagelijks leven voortdurend geschreven taal tegen: brieven van school, mededelingen op een bord, enzovoort. De geschreven taal waarmee de leerlingen geconfronteerd worden blijft dus niet beperkt tot de eenlettergrepige woordjes uit hun leesboek. Het is voor hen van belang dat ze zo vroeg mogelijk leren omgaan met geschreven taal buiten de leesles, ook met het oog op sociale redzaamheid.

De leerlingen kunnen er bijvoorbeeld veel profijt van hebben als ze hun eigen naam kunnen herkennen en schrijven of de naam van hun straat, ook al zijn ze daar technisch gesproken met lezen nog niet aan toe. Het is niet nodig om te wachten tot ze wat technische leesvaardigheid betreft zo ver zijn dat ze zulke lange woorden kunnen lezen. De leerlingen zouden deze praktische vaardigheden dan nog lang moeten missen.

Voor leerlingen die niet gewend zijn om gebruik te maken van geschreven taal is het bovendien misschien niet vanzelfsprekend welke informatie ze kunnen verwachten op een bord of een prijskaartje.

In de Kern 1 tot en met 6 van 'Lezen doe je overal' zijn activiteiten beschreven, die speciaal bedoeld zijn om de leerlingen attent te maken op geschreven taal in hun omgeving, bijvoorbeeld het maken van een 'leesexcursie' door de school om te zien wat daar allemaal te lezen is, of het bekijken van folders en affiches uit winkels. Verder wordt in Kern 1 in de instructie aangegeven dat ook namen van leerlingen gebruikt kunnen worden bij de oefening 'namen met een .. (m)'.

In de Kern 7 tot en met 12 zijn geen aparte activiteiten opgenomen, maar zijn momenten voor oriëntatie op geschreven taal in de omgeving geïntegreerd in de leesteksten en illustraties in de leesboeken. Zo komt men in de illustraties bijvoorbeeld tegen: de naam van de school in het verhaal, affiches voor een skatewedstrijd of een feest, een bord bij de tandarts en Arabische opschriften. In de handleiding bij de teksten wordt aangegeven dat de leerkracht geschreven taal in de illustraties kan aangrijpen om ook naar geschreven taal in hun eigen omgeving te kijken.

Oriëntatie op boeken

Oriëntatie op boeken is voor de leesontwikkeling en de leesmotivatie van de leerlingen van groot belang. Het contact met boeken moet in het leesonderwijs niet beperkt blijven tot boekjes van het technisch eenvoudige leesniveau van materiaal voor aanvankelijk lezen. De leerkracht kan de leerlingen regelmatig in contact brengen met andere boeken, die wat onderwerp en illustraties betreft interessant zijn voor wat oudere leerlingen, bijvoorbeeld prentenboeken, stripboeken, fotoboeken en informatieve boeken met veel illustraties. Als de leerkracht prentenboeken voorleest of er in eigen woorden iets bij vertelt en samen met de leerlingen de illustraties bekijkt en bespreekt, kunnen de leerlingen veel plezier aan boeken beleven. Leerlingen die nog nooit hebben leren lezen, leren hiervan bovendien hoe je met boeken kunt omgaan: de leesrichting, het interpreteren van illustraties, enzovoort. Suggesties voor geschikte boeken zijn te vinden in de boekenlijst achter in deze algemene handleiding.

Leren lezen in het Nederlands

We willen nu in het kort verkennen wat de doelstelling 'Leren lezen in het Nederlands' voor verschillende categorieën leerlingen betekent.

Het schrift

Het Nederlands wordt geschreven in het Latijnse schrift. Dit schrift is gebaseerd op het alfabetische principe, dat wil zeggen dat de klanken van gesproken taal gerepresenteerd worden door schrifttekens die samen een woord vormen. Niet alle schriftsoorten zijn op die manier opgebouwd. In het Chinese schrift bijvoorbeeld vertegenwoordigt een karakter een heel woord en in het Tamil geeft een schriftteken een lettergreep weer. Het Arabisch is weer wel een alfabetisch schrift. Een verschil daarbij is wel dat in het Arabisch de klinkers vaak niet worden genoteerd. Voor het Chinees bestaat, behalve het karakterschrift, ook een alfabetisch schrift, het pin-yin, dat ook

in het onderwijs in China wordt gebruikt. (Voor meer informatie over verschillende talen en schriftsoorten verwijzen we naar J.J. de Ruiter (red.), *Talen in Nederland*. Groningen, Wolters-Noordhoff, 1991).

Leren lezen in een alfabetisch schrift betekent dat een leerling zich ervan bewust moet worden dat een woord bestaat uit klanken. Verder moet hij een aantal deelvaardigheden van het lezen onder de knie krijgen. Hij moet onder meer de verschillende lettertekens in een woord leren onderscheiden (visuele analyse), leren welk teken welke klank vertegenwoordigt (grafeem-foneemkoppeling), de klanken van een woord in volgorde leren onthouden (auditief geheugen), die klanken leren samenvoegen tot een woord (auditieve synthese) en de betekenis aan het woord toekennen.

Om te leren spellen moet een leerling een woord in klanken kunnen segmenteren (auditieve analyse), de bij de klanken behorende lettertekens kunnen oproepen (foneem-grafeemkoppeling) en de tekens tot een woord kunnen samenvoegen en opschrijven.

Leerlingen die nog in geen enkele schriftsoort kunnen lezen of leerlingen die kunnen lezen in een niet-alfabetisch schrift als Chinees of Tamil staan bij het leren lezen in het Nederlands voor een moeilijker taak dan leerlingen die vlot kunnen lezen in een alfabetisch schrift zoals het Arabisch. De Arabisch lezende leerlingen weten al dat een woord bestaat uit klanken en ze beheersen de auditieve analyse en synthese al. Leerlingen die alleen kunnen lezen in een niet-alfabetisch schrift hebben die deelvaardigheden bij het lezen in hun taal nog niet nodig gehad en zullen die nog moeten leren. Wel zijn ook leerlingen die in een niet-alfabetisch schrift hebben leren lezen al gewend om te letten op kleine vorm- en richtingverschillen van lettertekens. In visuele discriminatie zijn ze dus al getraind. Sommige Chinese leerlingen zullen misschien weinig moeite hebben met het alfabetische principe, omdat ze pin-yin geleerd hebben, het alfabetisch schrift voor het Chinees.

Leerlingen die al kunnen lezen in een andere taal die het Latijnse schrift hanteert, beheersen de deelvaardigheden auditieve en visuele analyse en synthese en grotendeels ook de grafeem-foneemkoppeling al. Zij hoeven alleen de verschillen te leren tussen de klank-letterkoppeling in hun taal en het Nederlands. Turkse leerlingen leren dan bijvoorbeeld dat het teken 'u', dat in het Turks staat voor de klank 'oe', in het Nederlands de klank 'u' vertegenwoordigt. Ook leren ze dat bepaalde lettertekens uit het Turks in het Nederlands niet voorkomen, en dat het Nederlands een aantal lettercombinaties heeft die in het Turks niet voorkomen. Ten opzichte van veel andere talen heeft het Nederlands veel klinkers en dus ook veel tekens voor klinkers, waaronder een aantal combinaties van tekens (eu, ij, oe, enzovoort). Het onderscheiden en lezen van de klinkers blijft dan ook voor veel leerlingen lange tijd moeilijk.

Ook leren schrijven is niet voor alle leerlingen uit de doelgroep een even moeilijke leertaak. Leerlingen die al hebben leren schrijven in een ander schrift, hebben doorgaans weinig moeite met het leren schrijven van de letters van het Nederlands. Leerlingen die voor het eerst leren schrijven moeten vaardigheden als schrijfhouding en pengreep nog leren. Ook is hun fijne motoriek aanvankelijk nog niet op schrijven ingesteld.

Kennis van het Nederlands

Leerlingen uit de doelgroep beheersen bij binnenkomst in het onderwijs weinig of geen Nederlands. Leren lezen in het Nederlands betekent echter ook dat voortdurend een beroep gedaan wordt op de mondelinge beheersing van die taal. Niet alleen wordt de instructie in het Nederlands gegeven - waarbij soms allerlei instructie-

begrippen gebruikt worden als bladzijde, letter, bovenaan, enzovoort - maar ook het leren lezen zelf veronderstelt een mondelinge basis in die taal. Bij het (leren) lezen maakt een lezer gebruik van wat hij al van de taal weet. Het ontcijferen van een woord gaat makkelijker als je de betekenis van dat woord al kent. En het lezen van een zin is minder moeilijk als je al een beetje kunt voorspellen hoe die zin zal lopen. Heel belangrijk voor het lezen is ook het op het gehoor kunnen onderscheiden van klanken (auditieve discriminatie). Verder speelt de uitspraak van klanken een rol bij het lezen. Het valt voor de lezer niet mee om de juiste betekenis aan een woord te hechten, wanneer dat woord bij het verklanken niet juist wordt uitgesproken. 'Wil' klinkt dan bijvoorbeeld als 'wiel'.

Omdat mondelinge taalbeheersing zo'n belangrijke rol speelt bij het leren lezen, zou het voor leerlingen uit categorie A, die voor het eerst leren lezen, te overwegen zijn om hen eerst te leren lezen in een taal die ze al beheersen. In de praktijk van het Nederlandse basisonderwijs en voortgezet onderwijs wordt dit echter vrijwel nergens gerealiseerd. Zeker voor deze categorie leerlingen - maar ook voor andere allochtone leerlingen - is het van groot belang om, naast leesonderwijs in het Nederlands, ook mondeling onderwijs in de Nederlandse taal op het programma te zetten.

Kenmerken van 'Lezen doe je overal'

Hierna wordt een aantal belangrijke kenmerken van 'Lezen doe je overal' geschetst. Die kenmerken hebben te maken met de didactiek van het lezen, de leeftijd en taalvaardigheid van de doelgroep en de onderwijssituatie waarin het lezen plaatsvindt.

Didactiek

In het Nederlandse leesonderwijs is de structuurmethode als didactische aanpak wijd verbreid. In de elementaire fase van het lezen worden structureerwoorden gebruikt om de leerlingen de alfabetische structuur van ons schriftsysteem te leren doorzien. Deze didactiek wordt zowel in methoden voor jonge kinderen als voor volwassen analfabeten gebruikt. Het is een beproefde didactische aanpak waarmee veel ervaring is opgedaan. Ook 'Lezen doe je overal' werkt volgens de principes van de structuurmethode. In 'Lezen doe je overal' is de didactiek van de structuurmethode aangevuld met accenten die te maken hebben met specifieke kenmerken van de doelgroep (de wat oudere leeftijd en de geringe taalvaardigheid in het Nederlands), en de onderwijs-situatie waarin deze leerlingen worden opgevangen (noodzaak tot zelfstandig werken).

Aansluiting bij 'Veilig leren lezen'

'Lezen doe je overal' sluit aan bij de maan-roos-vis-versie van de methode 'Veilig leren lezen' (Zwijsen, 1991). Deze aansluiting komt tot uiting in het gebruiken van dezelfde structureerwoorden, het in grote lijnen volgen van dezelfde opbouw en het gebruiken van dezelfde toetsen.

Er is gekozen voor aansluiting bij 'Veilig leren lezen' vanwege het feit dat in de nieuwste versie (maan-roos-vis) van deze methode al veel struikelblokken voor allochtone leerlingen uit de weg zijn geruimd. De structureerwoorden bijvoorbeeld zijn allemaal concreet af te beelden, zodat geen verwarring ontstaat over de betekenis ervan. Verder staat 'Veilig leren lezen' bekend als een betrouwbare methode die weinig uitvallers kent (Hol, De Haan en Kok, 1995). Een andere reden is dat bij 'Veilig leren lezen' veel materialen beschikbaar zijn, waaruit ook voor de doelgroep van 'Lezen doe je overal' geput kan worden en dat die materialen op veel scholen al aanwezig zijn. We verwijzen bijvoorbeeld naar de werkboekjes en het computerprogramma van 'Veilig leren lezen'. En ook naar materialen van 'Veilig in stapjes' (de bewerking van 'Veilig leren lezen' voor het speciaal onderwijs) zoals de kopieermap met leeskaarten en cd's en het computerprogramma.

(Voor uitgebreide informatie over het proces van leren lezen en over de didactiek van de structuurmethode verwijzen we naar 'Veilig leren lezen', Handleiding 1, hoofdstuk 1 en 2 en Handleiding 3, hoofdstuk 2).

Leeftijd doelgroep

Wat leeftijd betreft is materiaal voor aanvankelijk lezen doorgaans afgestemd op kinderen van zes à zeven jaar, de leeftijd waarop de meeste kinderen in Nederland leren lezen. De inhoud van de leesteksten is voor wat oudere leerlingen vaak te kinderachtig. In 'Lezen doe je overal' is ernaar gestreefd materialen en leesteksten samen te stellen die meer op de interessewereld van tieners zijn afgestemd.

De leeftijd van de leerlingen heeft ook invloed op hun cognitief functioneren. Oudere leerlingen zijn doorgaans meer taakgericht dan jonge kinderen. Verder zijn deze oudere leerlingen meestal zeer gemotiveerd om te leren lezen. We kunnen er daardoor van uitgaan dat tieners sneller leren lezen dan kinderen van zes of zeven jaar. Er zullen voor de oudere leerlingen minder aanvullende oefenmaterialen nodig zijn in de vorm van letterdozen, stempeldozen en spelletjes.

Verder is er in 'Lezen doe je overal' aandacht voor de rol die geschreven taal speelt in het leven van de leerlingen. Meer nog dan een zesjarige komt een twaalfjarige in Nederland voortdurend geschreven taal in zijn omgeving tegen. Een paar voorbeelden: openingstijden op een bord bij zwembad of bibliotheek, namen en prijzen van snoep en etenswaren in winkels, mededelingen op een prikbord op school, enzovoort.

Taalvaardigheid in het Nederlands

De leerlingen voor wie 'Lezen doe je overal' bedoeld is, zijn nog maar kort in Nederland en zij verstaan en spreken nog geen of heel weinig Nederlands. De geringe beheersing van het Nederlands stelt een aantal eisen aan het leesonderwijs.

In de eerste plaats moet leren lezen voor deze leerlingen beslist samengaan met onderwijs in mondeling Nederlands. Naast 'Lezen doe je overal' moet gewerkt worden met lesmateriaal waarmee de leerlingen Nederlands leren verstaan en spreken. Mondeling Nederlands hebben de leerlingen niet alleen nodig voor hun dagelijkse communicatie, maar de mondelinge taalbeheersing is ook de belangrijkste factor bij het bevorderen van het proces van leren lezen. 'Lezen doe je overal' sluit niet aan bij een bepaalde methode voor mondeling Nederlands, maar kan naast verschillende mondelinge methoden gebruikt worden. Voor het basisonderwijs bijvoorbeeld naast het Prisma Leerplan Mondeling Nederlands, of naast de methode 'Van horen en zeggen' of de 'Total Physical Response' (TPR). De TPR wordt ook in het voortgezet onderwijs gebruikt.

Ook in het leesonderwijs zelf moet rekening worden gehouden met een nog geringe taalvaardigheid in het Nederlands. 'Lezen doe je overal' doet dat op de volgende punten:

- De opzet van de lessen is zo dat het duidelijk maken van de betekenis en het luisteren naar een tekst steeds voorafgaat aan het zelf lezen door de leerlingen.
- De structureerwoorden zijn eenduidig en concreet afgebeeld. Aan de hand van plaatjes is de betekenis van deze woorden makkelijk duidelijk te maken.
- Het taalgebruik in de (voor)leesteksten is zo eenvoudig mogelijk gehouden. Daarbij is ernaar gestreefd woorden te gebruiken die in de beginfase van het leren van een taal relevant zijn voor de leerlingen. Bekende struikelblokken voor tweede-taalleerders, zoals figuurlijk taalgebruik, zijn zoveel mogelijk vermeden.
- Er is veel visuele ondersteuning in de vorm van plaatjes bij de (voor)leessteksten, waardoor het begrijpen van de tekst vergemakkelijkt wordt.

- Er is auditieve ondersteuning in de vorm van cassettes waarop de tekst van de leesboekjes is ingesproken. Hierdoor hebben de leerlingen de gelegenheid de tekst eerst een aantal keren te horen voordat ze deze zelf moeten lezen.
- Er worden oefeningen gegeven voor uitspraak en klankonderscheiding. In de handleiding worden bij elke klank enkele aanwijzingen gegeven voor de uitspraak. Voor deze aanwijzingen is gebruik gemaakt van 'Van horen en zeggen' en 'Verstaanbaar spreken' (K. Thio en M. Verboog, Coutinho 1993).
- Er wordt aandacht besteed aan een aantal instructiebegrippen die bij het leesonderwijs gebruikt worden.

Onderwijssituatie

De meeste leerlingen uit de doelgroep beginnen hun schoolloopbaan in Nederland in een opvangklas voor neveninstromers in het basisonderwijs (geconcentreerde opvang of combinatieopvang), in een school bij een Opvangcentrum voor asielzoekers (OC) of een Asielzoekerscentrum (AZC), in een internationale schakelklas of een opvangproject voor asielzoekers in het voortgezet onderwijs. In deze onderwijssituaties is veel behoefte aan materiaal waarmee de leerlingen zelfstandig kunnen werken. Dit komt voort uit het feit dat er het hele jaar door nieuwe leerlingen instromen met zeer verschillende achtergronden, zodat er in een groep leerlingen met heel verschillende niveaus van taalvaardigheid in het Nederlands en van leesvaardigheid kunnen zitten. De instructietijd van de leerkracht is daardoor per niveau(groep) vaak beperkt. Ook wanneer een leerling niet in een opvangklas maar in een reguliere klas terechtkomt (geïntegreerde opvang), is de instructietijd van de leerkracht voor die leerling meestal gering. Materiaal voor zelfstandig werken door de leerlingen is in die situaties een noodzaak. Met het oog op zelfstandig werken vervullen de audio-cassettes een belangrijke rol. Hiermee kunnen de leerlingen de leerstof zelfstandig voorbereiden, herhalen en inoefenen.

In het voortgezet onderwijs worden analfabete leerlingen soms in aparte groepen geplaatst, waarmee klassikaal wordt gewerkt. Desgewenst kan 'Lezen doe je overal' ook klassikaal gebruikt worden.

Materialen

Het pakket 'Lezen doe je overal' bestaat uit de volgende materialen.

- 1 poster met de structuurwoorden;
- 6 leesboekjes van 16 pagina's voor de Kern 1 tot en met 6;
- 6 leesboeken van 32 pagina's voor de Kern 7 tot en met 12;
- 9 audio-cassettes met de tekst van de leesboeken;
- 1 handleiding;
- kopieerbladen: toetsbladen, 6 oriëntatiebladen en 41 werkbladen serie B.

Verder wordt gebruik gemaakt van de volgende materialen van 'Veilig leren lezen':

- 1 doos met structuurstroken en letterkaartjes;
- 9 werkboekjes;
- 1 werkboekje schrijfmotorische ondersteuning.

Naar deze materialen wordt in de Handleiding van 'Lezen doe je overal' verwezen.

Poster Op de poster staan plaatjes van alle 34 structureerwoorden met het woord in geschreven vorm eronder. Per kern staan de woorden op een rij. Deze poster heeft een functie in het duidelijk maken van de betekenis van de structureerwoorden en in de visuele woordherkenning.

De poster kan lange tijd in de klas blijven hangen en zo dienen als een geheugensteuntje waarnaar de leerlingen indien nodig kunnen kijken. De poster kan tevens dienen voor het oefenen met instructiebegrippen, zoals plaatje, woord, rij, bovenaan, onderaan, vooraan, achteraan, enzovoort.

Leesboeken Voor het geheel van de (voor)leesteksten in 'Lezen doe je overal' is ernaar gestreefd om verschillende genres verhalen en typen teksten vertegenwoordigd te laten zijn. Zo zijn er verhalen in een realistische omgeving als het zwembad (Leesboek 2) en de school (Leesboeken 7, 8, 11 en 12), maar ook traditionele verhalen zoals Gulliver (Leesboek 5), een fabel van Aesopus (Leesboek 6), Tijl Uilenspiegel (Leesboek 9) en Aladdin (Leesboek 10). Er zijn verhalende teksten, dialogen en ook enkele gedichtjes en raadsels.

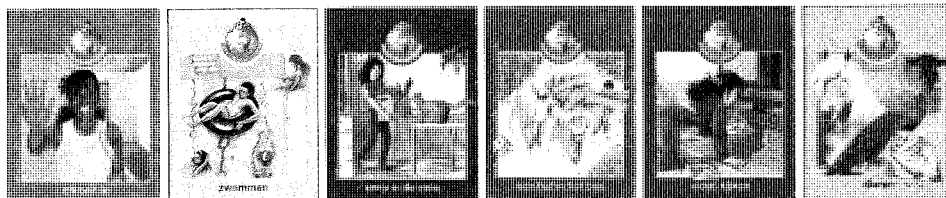
Een overzicht van titels en thema's waarover de boeken gaan, is te vinden in de volgende paragrafen. In de meeste boeken, vooral de hogere nummers, zijn overigens ook verschillende subthema's te vinden. Zo gaan de Leesboeken 11 en 12 over leerlingen van een schoolklas. De meeste verhalen spelen zich af op school. In boek 12 zien we echter ook enkele leerlingen thuis: Mala gaat haar kamer opknappen in hun nieuwe huis en Dennis heeft een discussie met zijn moeder over zijn haardracht. Er kan dus ook aansluiting zijn bij een thema 'wonen' of 'mode en uiterlijk'.

Vanwege de opklimmende moeilijkheidsgraad ligt de volgorde waarin de leesboeken behandeld moeten worden vast.

Leesboeken 1 tot en met 6 Op de eerste pagina's van de Leesboeken 1 tot en met 6 staan illustraties rondom de structureerwoorden die in dat boekje worden behandeld. Bij die illustraties hoort een voorleestekst in de handleiding, waarin de structureerwoorden verwerkt zijn. De voorleestekst is bedoeld om de leerlingen mondeling met de structureerwoorden in contact te brengen en om de betekenis van die woorden te verlevendigen.

Verder staan in deze leesboeken oefeningen voor visuele en auditieve analyse en synthese, auditieve discriminatie en klank-letterkoppeling. Vanaf Leesboek 3 komen daar oefeningen bij voor het lezen van wisselwoorden (maan-haan, enzovoort), nieuwe woorden uit al geleerde letters en korte leesteksten. De leesboekjes hebben de volgende titels en thema's.

<i>Leesboek</i>	<i>Titel</i>	<i>Thema</i>
1	Dit ben ik	Kennismaken
2	Zwemmen	Sport
3	Zeep in de cola	Eten
4	Een hut in het bos	Wonen/spelen
5	Video kijken	TV en video
6	Dieren	Dieren

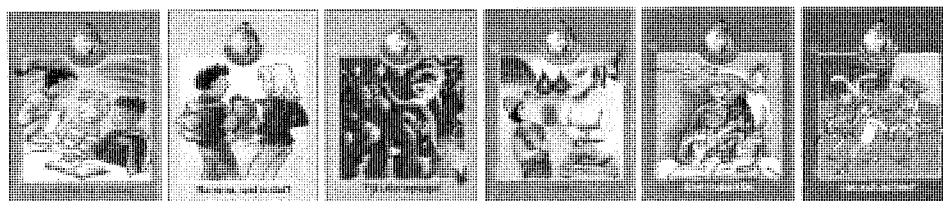

Leesboeken 7 tot en met 12

In elk van de Leesboeken 7 tot en met 12 staan vijf leesteksten van vijf pagina's. Na elke tekst volgt een pagina met rijtjes woorden, waarin bepaalde leesmoeilijkheden voorkomen. Op deze woordenpagina's worden de leerlingen extra attent gemaakt op bepaalde typen woorden en oefenen zij in het lezen ervan. Dezelfde typen woorden komen ook voor in de leesteksten.

De Leesboeken 7, 9, 10 en 11 beginnen met een pagina waarop de personen uit het boek aan de lezer worden voorgesteld. De Leesboeken 8 en 12 hebben zo'n pagina niet nodig, want zij gaan over dezelfde personen als het boek ervoor. De laatste pagina van elk van deze twee leesboeken is benut voor gedichtjes. De boeken hebben de volgende titels en thema's.

<i>Leesboek</i>	<i>Titel</i>	<i>Thema</i>
7	Een dief op school	School
8	Ra ra ra, wat is dat?	School
9	Tijl Uilenspiegel	Grappen
10	Aladdin	Avonturen
11	Een leuke klas	School/vrienden
12	Het schoolfeest	School/thuis

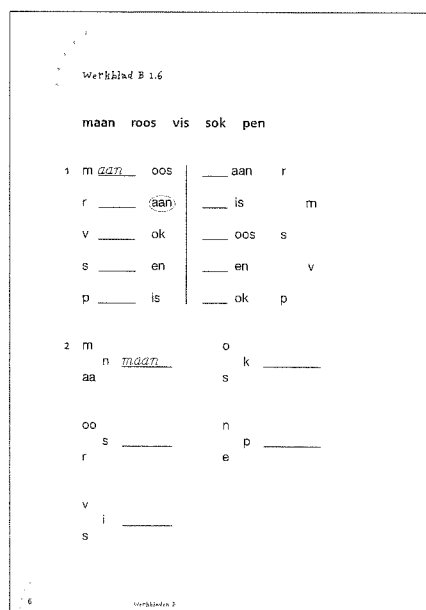
Cassettes Op de cassettes staat de tekst van de leesboeken. Sommige gedeelten uit de eerste zes boekjes zijn in dialoogvorm en worden met verschillende stemmen voorgelezen. Voor het overige worden ze door één stem voorgelezen. De cassettes hebben een functie in de inoefening en herhaling van de door de leerkracht behandelde leesstof. Met de cassettes kunnen de leerlingen zelfstandig naar de tekst van de leesboeken luisteren en meelesen. Een geluidssignaal geeft aan wanneer de leerling de pagina moet omslaan.

Op de cassettes staat de tekst van de leesboeken. Sommige gedeelten uit de eerste zes boekjes zijn in dialoogvorm en worden met verschillende stemmen voorgelezen. Voor het overige worden ze door één stem voorgelezen. De cassettes hebben een functie in de inoefening en herhaling van de door de leerkracht behandelde leesstof. Met de cassettes kunnen de leerlingen zelfstandig naar de tekst van de leesboeken luisteren en meelesen. Een geluidssignaal geeft aan wanneer de leerling de pagina moet omslaan.

Werkbladen serie B De Werkbladen serie B zijn achter in de handleiding van ‘Lezen doe je overal’ te vinden. Deze werkbladen bevatten oefeningen voor visuele discriminatie. De leerlingen moeten een gegeven woord zoeken in een rij woorden of een woord afmaken door een letter in te vullen. Deze serie werkbladen oogt wat volwassener dan de werkboekjes van ‘Veilig leren lezen’ omdat er geen plaatjes op staan en omdat al snel met een kleiner lettertype wordt gewerkt. De oefeningen op deze werkbladen zijn wat betreft waarneming wat moeilijker dan de oefeningen voor visuele discriminatie in de werkboekjes van ‘Veilig leren lezen’. De Werkbladen serie B hoeven niet door alle leerlin-

De Werkbladen serie B zijn achter in de handleiding van ‘Lezen doe je overal’ te vinden. Deze werkbladen bevatten oefeningen voor visuele discriminatie. De leerlingen moeten een gegeven woord zoeken in een rij woorden of een woord afmaken door een letter in te vullen. Deze serie werkbladen oogt wat volwassener dan de werkboekjes van ‘Veilig leren lezen’ omdat er geen plaatjes op staan en omdat al snel met een kleiner lettertype wordt gewerkt. De oefeningen op deze werkbladen zijn wat betreft waarneming wat moeilijker dan de oefeningen voor visuele discriminatie in de werkboekjes van ‘Veilig leren lezen’. De Werkbladen serie B hoeven niet door alle leerlin-

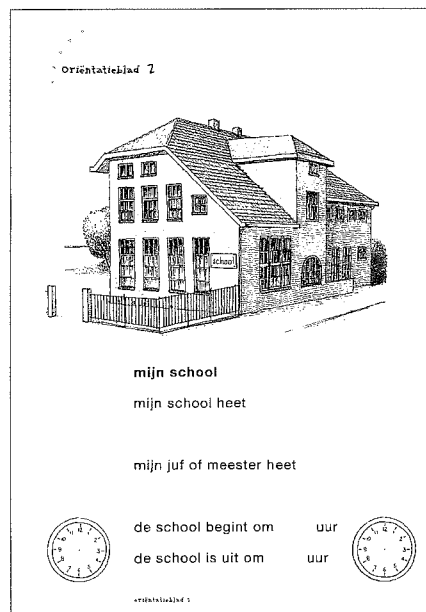
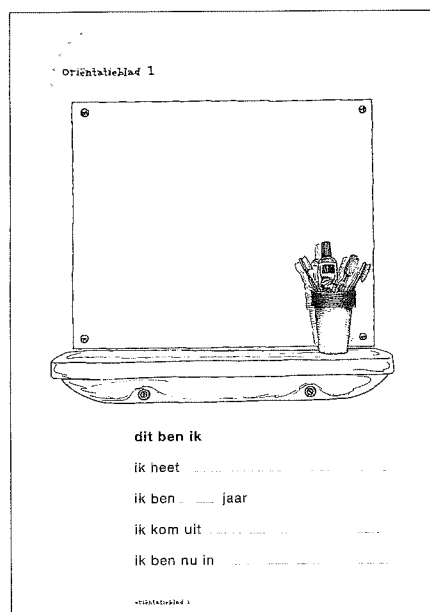
gen gemaakt te worden, maar kunnen ingezet worden als extra oefenstof. Ze zijn vooral aantrekkelijk voor leerlingen uit categorie B die vooraf al bekend waren met lettertekens van een andere schriftsoort, maar nog wel de letters van het Latijnse schrift moeten leren onderscheiden. De leerlingen kunnen de Werkbladen serie B - na een eerste introductie - zelfstandig maken.

Toetsen

In de handleiding van 'Lezen doe je overal' zijn bij elke kern toetsbladen opgenomen. In 'Lezen doe je overal' wordt deels gebruik gemaakt van de controletaken en toetsen die ook in 'Veilig leren lezen' zijn opgenomen. Sommige toetsen uit 'Veilig leren lezen' zijn echter minder geschikt voor de doelgroep van 'Lezen doe je overal', omdat ze al een groot beroep doen op de taalvaardigheid in het Nederlands. Die toetsen zijn in 'Lezen doe je overal' vervangen of uitgesteld, of komen te vervallen. Na elke kern van 'Lezen doe je overal' wordt aangegeven welke toetsen kunnen worden afgenomen. Een overzicht van toetsen is te vinden bij de beschrijvingen van de opbouw van de Kern 1 tot en met 6 en 7 tot en met 12. Bij elke toets hoort een vorderingenoverzicht in de handleiding, waarop de toetsresultaten van de leerlingen kunnen worden genoteerd.

Oriëntatiebladen

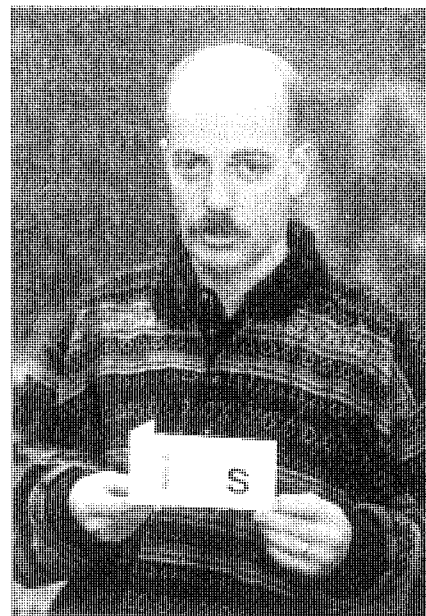
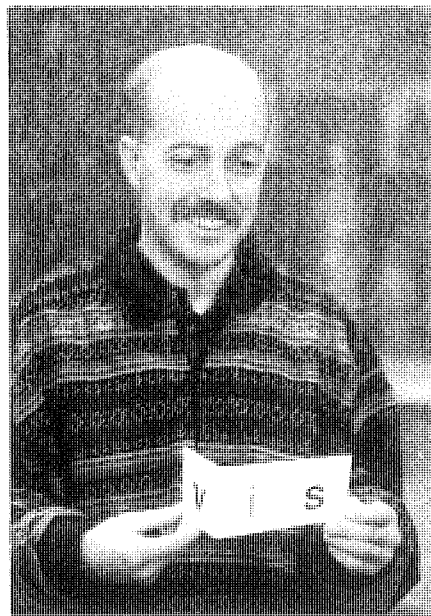
De 6 oriëntatiebladen zijn achter in de handleiding opgenomen. De oriëntatiebladen horen bij de activiteiten in het kader van oriëntatie op geschreven taal in de eerste zes kernen. Deze activiteiten hebben de volgende onderwerpen: namen (je eigen naam en namen van landen), opschriften in school, opschriften in winkels, je adres, boeken en de kalender.

Structureerstroken en letterkaartjes (VLL)

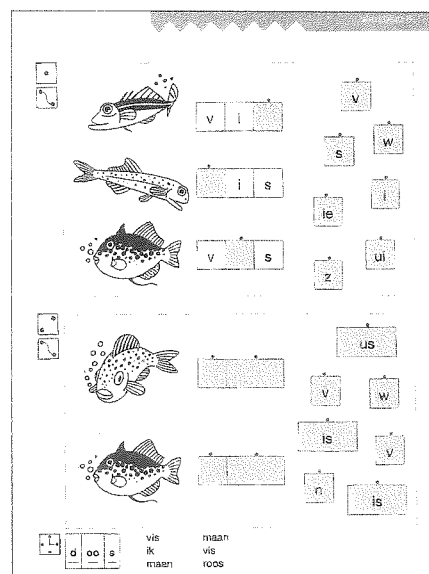
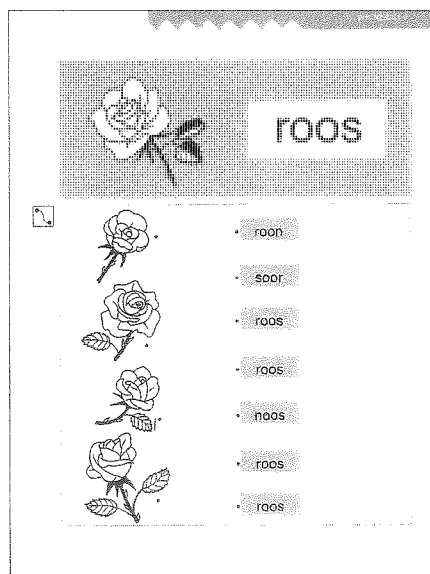
Bij 'Veilig leren lezen' is een doos verkrijgbaar met structureerstroken en letterkaartjes. Op een structureerstrook staat een structureerwoord zo gedrukt dat elke letter makkelijk om te vouwen is. Deze stroken hebben een functie in het duidelijk maken van de alfabetische structuur van het schrift. Ze worden gebruikt bij oefeningen voor auditieve en visuele analyse en synthese.

De letterkaartjes worden gebruikt bij het vormen van wisselwoorden, waarbij een letter door een andere wordt vervangen, en bij oefeningen voor klank-letterkoppeling.

Werkboekjes (VLL)

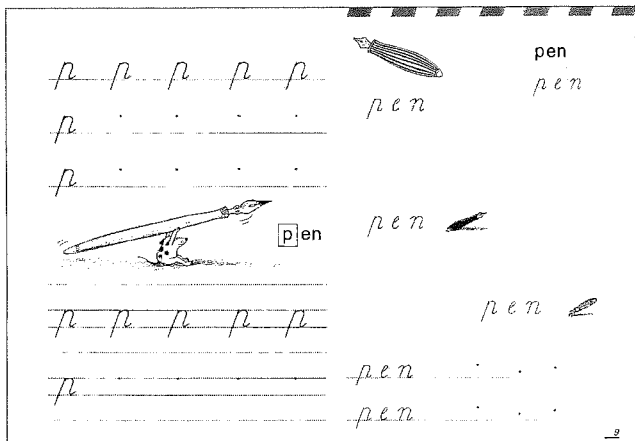
In de werkboekjes van 'Veilig leren lezen' staan diverse oefeningen, onder meer voor visuele discriminatie van letters, auditieve analyse, bepalen van de klankpositie, spelling, enzovoort. De oefeningen in de werkboekjes worden met heel veel plaatjes ondersteund. Op het eerste gezicht lijken de werkboekjes wat kinderachtig voor de doelgroep van 'Lezen doe je overal', maar toch vinden ook deze leerlingen het meestal nog leuk om in deze boekjes te werken.

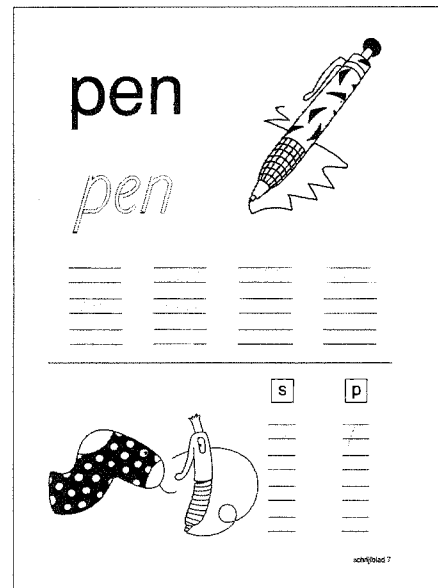
De leerlingen kunnen sommige werkbladen in deze werkboekjes geheel zelfstandig maken, met name de bladen waarop visuele discriminatie wordt geoefend. Bij andere bladen hebben ze begeleiding van de leerkracht nodig, vooral talige ondersteuning zoals het benoemen van plaatjes en het afmaken van zinnen. (Meer informatie hierover vindt u bij 'Opbouw Kern 1 t/m 6, inoefening' en 'Opbouw Kern 7 t/m 12,' les B, inoefening).

**Werkboekje
schrijfmotorische
ondersteuning (VLL)**

Het Werkboekje schrijfmotorische ondersteuning bevat schrijfborden waarop de leerlingen kunnen oefenen met het schrijven van letters. Het schrijven van de letters kan een bijdrage leveren aan het onthouden ervan. Bij leerlingen die nog nooit hebben leren schrijven is de schrijfmotoriek vaak weinig ontwikkeld. Voor deze leerlingen biedt het Werkboekje schrijfmotorische ondersteuning geschikte oefenstof. Niet alle leerlingen zullen deze schrijfoefeningen nodig hebben. Voor leerlingen die al hebben leren schrijven in een ander schrift (bijvoorbeeld Arabisch, Chinees) kunnen we ervan uitgaan dat hun schrijfmotoriek goed ontwikkeld is. Wel moeten ook zij nog in het Latijnse schrift leren schrijven en hun handschrift ontwikkelen. Deze leerlingen kunnen werken in een schrijfschrift van een reguliere schrijfmethode, bijvoorbeeld 'Schrijftaal' (Zwijsen). Deze methode heeft parallelle versies waaruit men kan kiezen. In de Schrijfboekjes 1a en 1b 'Woordstroom' van deze methode leren de leerlingen de structureerwoorden van VLL en 'Lezen doe je overal' ook schrijven. In de Schrijfboekjes 1a en 1b 'Letterstroom' schrijven de leerlingen losse letters.

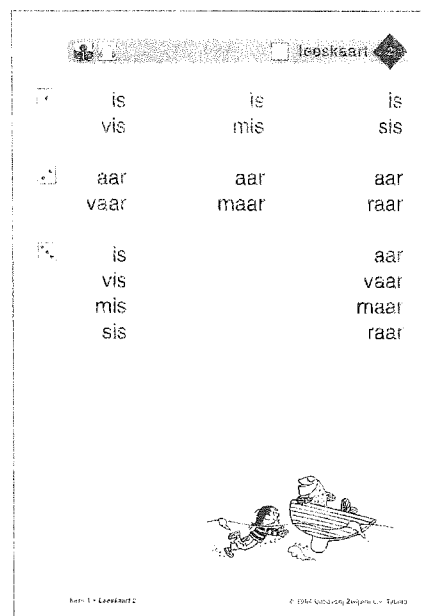
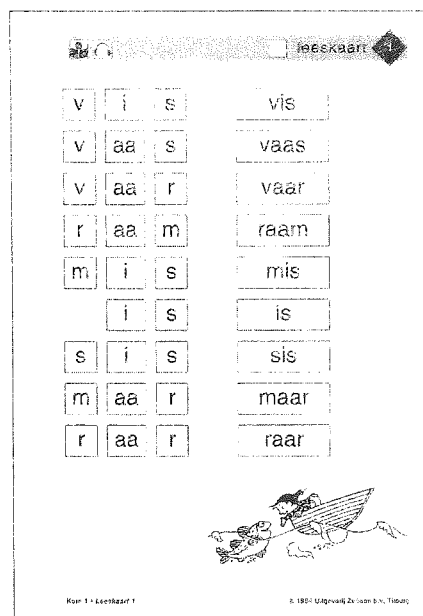
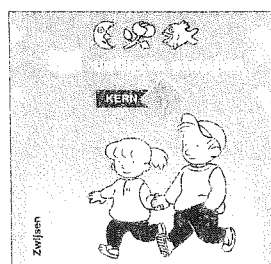
Werkblad afkomstig uit 'Schrijftaal'.

Werkblad afkomstig uit 'Werkboekje
schrijfmotorische ondersteuning'.

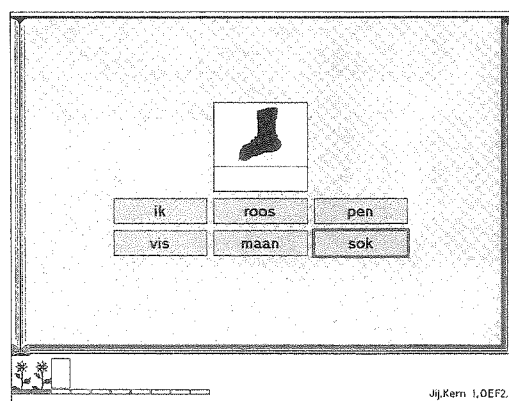
Aanvullende materialen

Indien nodig is het mogelijk om ook andere materialen die bij 'Veilig leren lezen' horen in te zetten voor de doelgroep van 'Lezen doe je overal', zoals letterdozen, knip-oogkaarten, letterstempels, enzovoort. Men moet er dan echter wel op letten dat de leerlingen niet met de ballast van onnodige oefenstof worden beziggehouden. Oudere leerlingen hebben er immers belang bij om zo snel mogelijk door het proces van aanvankelijk lezen heen te gaan.

Geschikt voor de doelgroep van 'Lezen doe je overal' is de kopieermap met leeskaarten en cd's van 'Veilig in stapjes', waarmee de leerlingen zelfstandig kunnen werken. Voor sommige leerlingen zullen deze leeskaarten aanvankelijk nog moeilijk zijn. Men kan het werken ermee dan uitstellen tot de leerlingen gevorderd zijn tot Kern 3 of 4 van 'Lezen doe je overal'.

Aantrekkelijk voor de leerlingen zijn de computerprogramma's bij 'Veilig leren lezen' en 'Veilig in stapjes'. Met deze programma's kunnen de leerlingen al gauw zelfstandig werken.

Voor de oudere leerlingen is het eventueel mogelijk om gebruik te maken van materialen voor de alfabetisering van volwassenen, bijvoorbeeld de schrijfborden uit de methoden 'Een zekere woordenschat' en '7/43' (NCB, Utrecht).

Opbouw Kernen 1 tot en met 6

In de kernen 1 t/m 6 wordt in elke kern gewerkt aan de volgende doelen:

- Betekenis begrijpen en visuele woordherkenning van vijf of zes structureerwoorden;
- Uitspraak en grafeem/foneemkennis van vijf of zes lettertekens;
- Oefenen met auditieve discriminatie, analyse en synthese;
- Lezen van wisselwoorden en niet-structureerwoorden (vanaf Kern 3);
- Het begrijpen van enkele instructiewoorden.

De werkwijze rondom een structureerwoord wordt hierna beschreven. De *introdunctie* en de *instructie* kunnen plaatsvinden in een groepsles met de leerkracht. De *inoefening* kan - na enige lessen - gedaan worden in de tijd die beschikbaar is voor individueel zelfstandig werken door de leerlingen.

Introdunctie

- De leerkracht introduceert de structureerwoorden van een kern door het voorlezen van de tekst die hoort bij de eerste pagina's van het leesboek. Tijdens het voorlezen laat de leerkracht de desbetreffende pagina aan de leerlingen zien en wijst in de tekst genoemde zaken op de plaat aan.
- Bij sommige structureerwoorden, met name in Kern 1, gaat aan het voorlezen nog een mondelinge activiteit vooraf. Deze is bedoeld om de voorleestekst voor de leerlingen begrijpelijk te maken. In dit stadium beheersen de leerlingen immers nog zeer weinig Nederlands.

Instructie

- De leerkracht wijst op de *poster* het plaatje aan van het aan te leren woord en leest het woord dat erbij staat. Dit kan ook worden gedaan door een leerling.
- De leerkracht laat de *structureerstrook* van het woord zien. De leerlingen lezen het woord. Vervolgens laat de leerkracht steeds een gedeelte van het woord zien en verklankt samen met de leerlingen de afzonderlijke letters met verlengde klankwaarde. Daarbij worden de klanken lang aangehouden, bijvoorbeeld: mmmm-aaaa-nnnn. De aandacht wordt in het bijzonder gevestigd op de letter waar het bij dit woord om

gaat, zoals is aangegeven in de handleiding. Bij de Kern 1 en 2 is dat steeds de eerste letter van het woord. Bij de volgende kernen kan het de eerste, de middelste of de laatste letter zijn.

De leerkracht laat de leerlingen de te leren klank hardop uitspreken. In de handleiding worden enige aanwijzingen voor de uitspraak gegeven.

- Bij de activiteit *namen en woorden zoeken* laat de leerkracht alleen de te leren letter zien en zet deze in een structuurschema op het bord. De leerkracht noemt de namen op van leerlingen in de groep. De leerlingen steken hun hand op als die letter in hun naam zit. De leerkracht schrijft de desbetreffende namen op het bord.

Vervolgens noemt de leerkracht woorden op met en zonder de bedoelde klank. Bij voorkeur worden woorden genoemd die eerder in de mondelinge taal aan de orde zijn geweest. De leerlingen steken hun hand op als de klank in het woord zit. Ten slotte zeggen de leerlingen een aantal woorden met de klank na. In de handleiding worden voor iedere klank woorden gegeven voor deze oefeningen.

- Vanaf Kern 3 worden ook oefeningen gedaan met wisselwoorden en nieuwe woorden (niet-structureerwoorden) uit al geleerde letters. Bij het lezen van wisselwoorden verandert de leerkracht steeds één letter in een woord.

- Vanaf Kern 2 worden letterdictées en vanaf Kern 4 worden woorddictées gegeven.

Inoefening

- De leerlingen beluisteren de *cassette* met het leesboek erbij, voor inoefening en herhaling van de leerstof van de kern.

- Op *werkbladen* maken de leerlingen verschillende oefeningen met het structureerwoord, letters en klanken. De leerlingen kunnen de Werkbladen serie B zelfstandig maken. Bij sommige werkbladen uit de Werkboekjes 1 tot en met 6 van 'Veilig leren lezen' hebben de leerlingen hulp van de leerkracht nodig, met name voor het benoemen van plaatjes bij auditieve oefeningen. De leerlingen kunnen de werkbladen uit deze boekjes waarop visuele discriminatie wordt geoefend zelfstandig maken. In de handleiding is aangegeven bij welke bladen de leerlingen hulp nodig hebben. (Zie de werkplannen bij elke kern.)

- Op een *schrijfblad* uit het Werkboekje schrijfmotorische ondersteuning schrijven leerlingen die nog geen fijne schrijfmotoriek ontwikkeld hebben het structureerwoord een aantal keren na in een groot formaat letters. Leerlingen die al kunnen schrijven, werken in een schrijfschrift van een schrijfmethode.

Afronding

- In de afronding worden alle structureerwoorden van de kern nog eens herhaald. Vanaf Kern 3 wordt de afronding met name ook benut voor het lezen van nieuwe woorden met de reeds geleerde letters en leesteksten in het leesboek.

- In de afrondingsfase van een kern wordt aandacht besteed aan een paar begrippen die voorkomen in de instructietaal bij het leesonderwijs. Sommige van die begrippen zijn al een keer behandeld op het moment dat ze voor het eerst voor de instructie nodig waren. In de afronding wordt een aantal begrippen geoefend aan de hand van de poster.

Toetsen

- Aan het eind van een kern neemt de leerkracht een aantal toetsen af bij de leerlingen. Hierbij wordt gebruik gemaakt van controletaken in de werkboekjes van 'Veilig

leren lezen'. De controletaken in de eerste drie werkboekjes van VLL doen echter al een groot beroep op de taalvaardigheid in het Nederlands. De leerlingen moeten al aardig wat woorden kennen. In 'Lezen doe je overal' is daarom ter vervanging bij de Kernen 1 tot en met 3 een alternatief toetsblad opgenomen.

- Verder zijn het toetsen van auditieve synthese en het auditief woorddictee in 'Lezen doe je overal' uitgesteld tot een moment waarop men kan verwachten dat de leerlingen een aantal voor de toets geschikte woorden verworven hebben.
- Onder het kopje 'toetsresultaten' worden na de toets suggesties gedaan voor leerlingen die de leerstof van de kern nog niet blijken te beheersen.

Toetsen in de Kernen 1 tot en met 6

Kern 1	Grafeem/foneemkennis
Kern 2	Grafeem/foneemkennis
	Auditieve synthese
Kern 3	Grafeem/foneemkennis
	Auditieve synthese
	Letterdictee
Kern 4	Klankpositie bepalen
	Grafeemkennis
	Letterdictee
Kern 5	Klankpositie bepalen
	Grafeemkennis
	Auditief woorddictee
Kern 6	Grafemen verklanken
	Klankpositie bepalen
	Grafeemkennis
	Auditief woorddictee

Oriëntatie op geschreven taal

Per kern wordt een activiteit aangereikt in het kader van oriëntatie op geschreven taal. De opzet van dit type activiteiten is als volgt. De leerkracht gaat met de leerlingen op 'leesexcursie' of bekijkt samen met hen geschreven teksten in hun omgeving. Vervolgens kunnen de leerlingen de opgedane ervaring verwerken op een oriëntatieblad.

Verwerking

In het leesonderwijs hoort een verwerkingsfase thuis, waarin de leerlingen hun pas verworven leesvaardigheid zelfstandig toepassen. Voor tieners zijn echter geen geschikte leesboeken te vinden op een leesniveau dat aansluit bij de Kernen 1 tot en met 6 van 'Lezen doe je overal'. In de handleiding zijn dan ook geen verwijzingen naar boeken voor vrij lezen opgenomen. Natuurlijk kan men de leerlingen prentenboeken en informatieve boeken laten bekijken, die weliswaar wat leesniveau betreft te moeilijk zijn, maar die wat inhoud betreft interessanter zijn voor leerlingen van deze leeftijd. Ook geschikt voor deze leerlingen zijn prentenboeken die op cassette zijn ingesproken. Zulke boeken met cassette leveren een bijdrage aan de oriëntatie op boeken en aan het leren van Nederlands. Van de voorgelezen tekst zullen de leerlingen geleidelijk aan steeds meer kunnen meelesen. Een aantal suggesties voor boeken vindt u achter in dit algemene gedeelte van de handleiding.

Opbouw Kernen 7 tot en met 12

Technisch lezen

Begrijpend lezen

In de Kernen 7 tot en met 12 wordt gewerkt aan de volgende doelen.

Per kern wordt een aantal typen woorden met bepaalde leesmoelijkheden geïntroduceerd. In de handleiding bij elke kern is vooraan vermeld welke leesmoelijkheden dat in die kern zijn.

De leerlingen begrijpen de woorden en zinnen die ze lezen, alsmede de tekst van de leesboeken.

In de lessen van de Kernen 7 tot en met 12 staan de leesteksten in de leesboeken centraal. De lessen zijn rondom de leesteksten gegroepeerd. Bij elke leestekst horen een A-les en een B-les. De *A-les* heeft het karakter van voorbereiding op het lezen van de tekst. In de *B-les* staat het samen lezen van de tekst centraal. Het stramien van de lessen is in de Kernen 7 tot en met 12 steeds hetzelfde, maar de invulling verschilt. We geven de opbouw hier weer.

Les A *Introductie*

De introductie van een A-les richt zich op één van de volgende punten.

- Introductie van een nieuw leesboek. Het boek en het omslag worden met de leerlingen bekeken, de hoofdpersonen worden voorgesteld.
- Oriëntatie op een nieuw type leesmoelijkheden door een mondelinge activiteit, bijvoorbeeld een luisteroefening.
- Oriëntatie op het onderwerp van de leestekst, bijvoorbeeld door een gesprek over de eigen ervaring van de leerlingen met dat onderwerp. Soms worden suggesties gedaan voor het verkennen van het onderwerp aan de hand van een door de leerkracht aan te dragen fotoboek of videofilm.
- Oriëntatie op geschreven taal, bijvoorbeeld affiches lezen of sprookjesfiguren bespreken, als de leestekst daartoe aanleiding geeft.

Instructie

- In een bordles wordt een bepaald type woorden met een leesmoelijkheid behandeld. Aan de hand van rijtjes woorden op het bord worden de leerlingen attent gemaakt op de structuur van dat type woorden.
- De voorbereiding van een leestekst is bedoeld om ervoor te zorgen dat de leerlingen de tekst bij het lezen begrijpen. De leerlingen lezen immers beter als ze begrijpen wat ze lezen.

Een strategie die in de voorbereiding wordt toegepast is het verkennen van het onderwerp van de tekst aan de hand van de titel en de illustraties. De leerkracht bespreekt met de leerlingen wat er op de plaatjes te zien is en waarover de tekst zal gaan. Vervolgens leest de leerkracht de eerste pagina's van de tekst voor en bespreekt de inhoud met de leerlingen.

Van belang is ook om als voorbereiding op het lezen even aandacht te besteden aan de betekenis van enkele essentiële woorden uit de tekst. De leerkracht schrijft enkele woorden die een belangrijke rol spelen in de tekst op het bord en bespreekt de betekenis ervan met de leerlingen. Tevens wordt zo het lezen van deze woorden alvast voorbereid. In de handleiding worden bij elke tekst enkele essentiële woorden genoemd, met bij elk woord een suggestie hoe men de betekenis van dat woord kan verduidelijken (omschrijven, een voorbeeld geven, voordoen, enzovoort).

Inoefening

De leerlingen beluisteren de leestekst op de cassette, terwijl ze meelesen in hun leesboek. In de voorbereiding op de leestekst heeft de leerkracht de leerlingen op weg geholpen voor het lezen en begrijpen van de tekst. Het begin van de tekst is voorgelezen en besproken. De leerlingen kunnen nu zelfstandig de hele tekst, inclusief de afloop, beluisteren op de cassette. Ze kunnen de cassette twee keer beluisteren: de eerste keer luisteren ze alleen en lezen stil mee in hun leesboek, de tweede keer proberen ze hardop mee te lezen.

De inoefening met de cassette kan plaatsvinden in de tijd voor zelfstandig werken, als de leerkracht met andere leerlingen bezig is. Eventueel kan het beluisteren van en meelesen met de cassette ook als huiswerk meegegeven worden, nadat de bedoeling ervan in de les is gedemonstreerd.

Les B *Instructie*

- De leestekst die in de A-les met de cassette is voorbereid, wordt in de B-les hardop door de leerlingen gelezen. De leerkracht corrigeert daarbij leesfouten en uitspraak.
- Voorafgaand aan het hardop lezen, wordt eerst de inhoud van de tekst besproken. In de A-les is immers alleen het eerste gedeelte verduidelijkt. In de handleiding staan in de B-les enkele vragen aan de hand waarvan men de tekst kan bespreken.
- Tijdens het samen lezen kan de leerkracht ook observeren met welk type woorden een leerling nog moeite heeft. Het kan zijn dat de leerkracht merkt dat de leerlingen meer oefening met een bepaald type woorden nodig hebben. Aan het begin van de B-les, voorafgaand aan het samen lezen, is er gelegenheid om nog een bordles in te voegen.
- Bij de pagina's met woordrijtjes wordt in de handleiding een drietal activiteiten aangegeven. Eerst wordt aandacht besteed aan de betekenis van een aantal woorden. De leerlingen zoeken samen met de leerkracht bij welke woorden de illustraties horen. Vervolgens wordt de aandacht gericht op de vorm van de woorden. De leerkracht bespreekt met de leerlingen wat voor type woorden er in een rijtje staan, bijvoorbeeld allemaal woorden met een 'd' op het eind of allemaal woorden met -cht. Daarna lezen de leerlingen de woorden hardop.

Inoefening

Aan de hand van werkbladen uit de werkboekjes van 'Veilig leren lezen' kunnen de leerlingen verschillende technische leesmoeilijkheden verder inoefenen. Ook zijn er werkbladen waarop het begrijpend lezen wordt geoefend.

De werkbladen vragen twee soorten begeleiding door de leerkracht: instructie omtrent de opdracht op het werkblad en het duidelijk maken van de betekenis van de op het werkblad gebruikte woorden en zinnen.

Aanvankelijk zal de leerkracht moeten voordoen wat er bij een opdracht van de leerlingen wordt verwacht. Dezelfde typen oefeningen komen vaker terug, bijvoorbeeld een oefening waarbij de leerlingen een woord moeten kiezen uit drie gegeven woorden. Na verloop van tijd weten de leerlingen wel hoe ze dergelijke opdrachten moeten maken.

Naarmate men verder komt in de methode wordt er met de werkbladen echter steeds meer een beroep gedaan op de taalvaardigheid in het Nederlands. Vaak zal wat betreft de taal enige of zelfs veel begeleiding door de leerkracht nodig zijn bij het maken van de werkbladen. Hoe meer onderwijs in mondeling Nederlands de leerlingen gehad hebben, hoe minder begeleiding er bij de werkbladen nodig zal zijn.

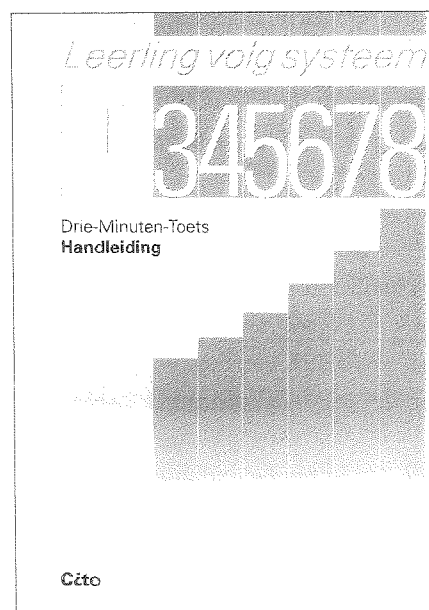
Vaak zal het zo zijn dat de leerlingen een deel van de opdrachten op het werkblad wel zelfstandig kunnen maken, maar van een paar woorden of zinnen de betekenis niet weten. Een werkwijze kan zijn dat de leerlingen de werkbladen in eerste instantie zo ver mogelijk zelf maken en deze later met de leerkracht bespreken, waarbij dan ontbrekende antwoorden worden ingevuld. In sommige onderwijssituaties kan men als hulp ook leerlingen inschakelen die verder zijn in de beheersing van het Nederlands. Een andere mogelijkheid is dat de leerkracht op een cassette de woorden of zinnen van het werkblad inspreekt, zodat de leerlingen daarmee zelfstandig kunnen werken. Bij de beschrijving van de werkbladen in de handleiding is aangegeven wat men op een cassette zou kunnen inspreken. (Zie hiervoor de beschrijving bij Werkboekje 7/8, Kern 7.)

Verwerking

Het is belangrijk voor de leesontwikkeling van de leerlingen dat ze de kennis van het lezen die ze in de leesles hebben opgedaan, zelfstandig kunnen verwerken en toepassen. Voor de oudere leerlingen zijn de meeste boekjes op een aanvankelijk leesniveau echter niet erg boeiend. Ook de taal is vaak een struikelblok voor leerlingen die nog niet lang met Nederlands bezig zijn. Ten behoeve van de oefening van de leerlingen kan de leerkracht toch af en toe eens een boekje aanbieden. Bij de Kernen 7 tot en met 12 worden in de handleiding onder het kopje 'verwerking' bij de eerste tekst van een leesboek steeds een paar titels genoemd van leesboekjes op het technisch leesniveau van de desbetreffende kern. Bij het kiezen van titels is gestreefd naar boeken die wat tekst en illustraties betreft niet al te kinderachtig zijn en die met een introductie door de leerkracht voor leerlingen uit de doelgroep begrijpelijk te maken zijn. Wel verdient het aanbeveling om ervoor te zorgen dat de leerlingen, naast deze technisch eenvoudige boekjes, ook steeds in contact komen met voor hun leeftijd meer interessante boeken, zoals stripboeken, fotoboeken, prentenboeken.

Toets

Bij de Kernen 7 tot en met 12 kan men gebruik maken van een reguliere toets voor technisch lezen uit het Cito-leerlingvolg-systeem, de Drie-Minuten-Toets (L. Verhoeven, Cito, Arnhem 1992). Deze toets kent drie leeskaarten. Na elke kern wordt aan-

aan	kuil	lap	deg	week
zee	rijm	hoek	huur	zoom
fee	zus	raak	rijf	kop
oor	mop	kin	kier	biet
oom	sap	rem	vaat	vuil
op	zaag	vouw	toon	toer
as	pet	zeem	deel	rauw
uur	gil	lauw	zat	vel
vak	gauw	maat	mos	reuk
kou	ruit	wijn	bol	vijl
roe	wieg	heer	wijs	keas
hei	boot	neef	dek	gok
bui	voer	zeur	nut	keer
peen	buur	hout	paal	lip
elk	deuk	luik	roet	piek
rij	keel	duur	vin	was
lus	kool	mep	wiel	hok
heg	teer	kuif	wil	deel
fout	reis	ruk	kap	muur
weer	nul	rit	puur	pil
sop	saus	boel	buil	tuin
deur	vijf	beup	loon	dijk
wit	touw	wol	zeug	zaak
guur	koor	pauw	hek	dauw
jeuk	teit	ruim	hiel	zak
boon	beuk	room	mouw	tuit
mier	pot	wiek	roer	wijk
zeil	dief	lak	rat	poel
hoef	jaar	zels	beek	boef
taak	geur	pijn	veeg	put

gegeven welke leeskaart men kan afnemen en hoe de scores geïnterpreteerd moeten worden. Bij die interpretatie is voorzichtigheid geboden, omdat de leerlingen uit de doelgroep van 'Lezen doe je overal' niet dezelfde leeftijd en schoolloopbaan hebben als de leerlingen waarop de toets genormeerd is, namelijk leerlingen in groep 3 en 4 van het basisonderwijs. Wel vergelijkbaar zijn ze echter op het punt van de leerstof op het gebied van lezen die ze hebben doorgewerkt. In de handleiding van 'Veilig leren lezen' wordt na elke kern een interpretatie van de toetsscores gegeven. De leerstof van 'Lezen doe je overal' is vergelijkbaar met die in 'Veilig leren lezen'. Voor 'Lezen doe je overal' wordt daarom dezelfde interpretatie aangehouden als in 'Veilig leren lezen'. Toch moet die interpretatie voor neveninstromers met voorzichtigheid en soepelheid gehanteerd worden. Men moet erop letten of leesfouten van deze leerlingen eigenlijk geen uitspraakfouten zijn. Verder moet men er rekening mee houden dat de leerlingen in de toets onbekende woorden kunnen tegenkomen en daardoor misschien iets langzamer lezen dan de normgroep.

Bij de toets van een kern worden in de handleiding suggesties gedaan voor extra hulp aan leerlingen die dat nodig hebben.

Start van het leesonderwijs

Vanuit het oogpunt dat mondelinge taal heel belangrijk is voor het leren lezen, is het verstandig om met nieuwe leerlingen eerst een basis te leggen in mondeling Nederlands, voordat men met het leesonderwijs begint. Vooral voor leerlingen uit categorie A, die nog nooit hebben leren lezen, is het erg moeilijk om meteen met het lezen in het Nederlands te beginnen. Maar ook voor veel leerlingen uit categorie B is het beter om de prioriteit bij mondeling taalonderwijs te leggen. Het starten met leesonderwijs moet echter ook niet te lang uitgesteld worden, aangezien de leerlingen doorgaans zeer gemotiveerd zijn om te leren lezen en door te lang wachten die motivatie kunnen verliezen.

Voor leerlingen uit categorie C, die al kunnen lezen in Latijns schrift, is het niet bezwaarlijk om vrijwel meteen met 'Lezen doe je overal' te beginnen. Ook die leerlingen uit categorie B die heel vlot kunnen lezen in een ander alfabetisch schrift, kunnen er al snel mee beginnen.

Voor het grootste deel van de doelgroep echter - leerlingen uit categorie A en B - is het verstandig om het werken met 'Lezen doe je overal' vooraf te laten gaan door een korte periode (ongeveer twee weken), waarin de leerlingen onderwijs krijgen in:

- mondeling Nederlands, waarbij in de eerste plaats taal aangeboden wordt, die voor de dagelijkse communicatie van belang is (goedemorgen, hoe heet je? buiten/binnen, ja/nee, namen van voorwerpen in de klas, enzovoort), woorden die in de leesinstructie zullen voorkomen (boek, plaatje, bladzijde, kijken, luisteren, aanwijzen, enzovoort), en getallen tot tien of verder;
- schrijven, bijvoorbeeld het schrijven van de cijfers en oefeningen voor de fijne motoriek voor de leerlingen die dit nodig hebben (tekenen, kleuren, indien nodig ook werkbladen met schrijfpatronen);
- oriëntatie op boeken en op geschreven taal, bijvoorbeeld het bekijken en voorlezen van prentenboeken of het beluisteren daarvan op cassette, zo mogelijk ook in de eigen taal. Tevens leren de leerlingen daarbij de cassetterecorder gebruiken.

Differentiatie

In de paragraaf 'Leren lezen in het Nederlands' werd de leertaak beschreven voor verschillende categorieën leerlingen binnen de doelgroep. Leerlingen uit categorie A, die nog nooit hebben leren lezen, staan voor een grotere leertaak dan leerlingen uit categorie B, die al in een ander schrift hebben leren lezen.

Het is in de praktijk vaak niet meteen duidelijk tot welke categorie een leerling behoort. Ook is het niet altijd zo dat leerlingen uit categorie B, die bij de start van het leesonderwijs al konden lezen in bijvoorbeeld Arabisch, het leerproces van leren lezen in het Nederlands altijd makkelijker en sneller doorlopen dan leerlingen uit categorie A, die bij de start nog in geen enkele taal konden lezen. Er is immers op meer punten variatie tussen leerlingen. Er zijn A-leerlingen die heel snel leren en er zijn B-leerlingen die langzaam leren en bovendien misschien niet echt vlot Arabisch konden lezen.

Het is dan ook niet aan te raden om de leerlingen bij de start van 'Lezen doe je overal' meteen in verschillende trajecten in te delen. De leerkracht kan beter eerst enige tijd observeren hoe het leerproces bij de leerlingen verloopt. Met verschillen tussen leerlingen kan bij het werken met 'Lezen doe je overal' op de volgende wijze rekening worden gehouden.

Inzet van verschillende materialen

Voor verschillende categorieën leerlingen kunnen verschillende materialen worden ingezet.

- Werkbladen serie B: de oefeningen voor visuele discriminatie op deze werkbladen zijn wat moeilijker dan de werkbladen in de werkboekjes. Daardoor zijn de Werkbladen serie B wat uitdagender voor leerlingen die al kunnen lezen in een ander schrift.
- Werkboekje schrijfmotorische ondersteuning: de schrijfborden in dit werkboekje zijn met name nuttig voor leerlingen die nog nooit hebben leren schrijven en daardoor een weinig ontwikkelde schrijfmotoriek hebben. Leerlingen die al kunnen schrijven in een ander schrift, en van wie de schrijfmotoriek dus al goed ontwikkeld is, kunnen schrijven in een schrijfschrift van een schrijfmethode.

Zwakke leerlingen

Voor zwakke leerlingen die behoefte hebben aan meer oefenstof dan 'Lezen doe je overal' biedt, bestaat de mogelijkheid te putten uit materialen van 'Veilig leren lezen' en 'Veilig in stapjes' als aanvullende oefenstof. Geschikt hiervoor zijn bijvoorbeeld de kopieermap met leeskaarten en cd's van 'Veilig in stapjes', de computerprogramma's van 'Veilig leren lezen' en 'Veilig in stapjes'. Eventueel kan men ook, bijvoorbeeld voor jongere leerlingen, de leesboekjes, de letterstempels en letterdozen van 'Veilig leren lezen' gebruiken.

Snelle leerlingen

Voor leerlingen die de auditieve synthese beheersen en de klank-letterkoppeling snel oppikken, is er de mogelijkheid een snellere route door de methode te volgen. In die snelle route wordt de instructie beperkt.

Om te bepalen of een leerling de auditieve synthese beheerst, kan gebruik worden gemaakt van de toets bij Kern 2. Als leerlingen de snelle route volgen, is het van groot belang om na elke kern zorgvuldig de toetsen af te nemen om te bepalen of de leerling de doelen van die kern heeft bereikt en kan doorgaan naar de volgende kern. Wat de snelle route inhoudt, wordt beschreven in de paragraaf 'Werkplannen A en B'.

Niveaugroepen

In een opvanggroep zitten doorgaans leerlingen van verschillend vorderingsniveau. Bij het werken met 'Lezen doe je overal' zal het vaak zo zijn dat leerlingen bezig zijn

in verschillende kernen. Voor de instructie aan groepen van verschillend niveau zijn de volgende oplossingen te hanteren.

- De instructiemomenten voor verschillende niveaugroepen worden afgewisseld. Terwijl de ene groep zelfstandig aan het werk is, krijgt de andere groep instructie van de leerkracht. Dit model werkt als er niet te veel niveaus in een groep zijn. (Zie ook Werkplan A.)
- De leerlingen werken het grootste deel van de tijd zelfstandig. De leerlingen krijgen individueel of in kleine groepjes om de beurt instructie van de leerkracht. Deze oplossing wordt meestal gezocht als er door een continue instroom van leerlingen vele niveaus in een groep zijn. (Zie ook Werkplan B.)
- Er wordt instructie gegeven aan een gemengde groep van leerlingen van verschillend niveau. Dit is mogelijk omdat in elk van de Kernen 1 tot en met 6 hetzelfde type oefeningen voorkomen, ingevuld met andere woorden en letters, namelijk oefeningen met de structureerstroken en letterkaartjes, de poster en luisteroefeningen (woorden met een ...). De leerkracht geeft elke leerling beurten met woorden en letters van de kern waarmee die leerling bezig is.

Werkplannen A en B

‘Lezen doe je overal’ zal in de praktijk in verschillende onderwijssituaties worden gebruikt, bijvoorbeeld opvangklassen, scholen bij asielzoekerscentra, ISK’s, reguliere basisscholen. Elk van die onderwijssituaties stelt zijn specifieke eisen aan een werkplan. In de handleiding van ‘Lezen doe je overal’ zijn twee modellen van een werkplan opgenomen, Werkplan A en Werkplan B. Al naar gelang het type leerlingen en de onderwijssituatie kan de leerkracht voor een van de twee modellen kiezen. Men moet daarbij bedenken dat het inderdaad *werkplannen* zijn, die zullen moeten worden toegesneden op de eigen situatie.

Bij elke kern zijn een Werkplan A en een Werkplan B opgenomen. In de werkplannen wordt slechts een overzicht gegeven van activiteiten. Voor de uitvoering van de activiteiten heeft men ook de beschrijving in de handleiding nodig. Een kopie van de pagina’s met de werkplannen kan door de leerkracht gebruikt worden bij de registratie. Activiteiten die afgerond zijn, kunnen worden afgestreept. De Werkplannen A en B verschillen op een aantal punten.

Werkplan A gaat uit van uitgebreide instructie door de leerkracht aan de leerlingen. Per programmadag is er twintig tot dertig minuten instructie door de leerkracht en twintig tot dertig minuten zelfstandig werken door de leerlingen. Dit werkplan is vooral bruikbaar in een klas met slechts één of een beperkt aantal niveaugroepen. In Werkplan B is de instructietijd beperkt, waardoor dit werkplan bruikbaar kan zijn voor leerlingen die een snellere route door de leerstof aankunnen en in onderwijssituaties waarin de leerkracht weinig instructietijd ter beschikking heeft, bijvoorbeeld omdat er door voortdurende instroom van nieuwe leerlingen veel niveaugroepen in de klas zijn.

In Werkplan A is een tijdsindeling gemaakt. Per les (programmadag) wordt aangegeven welke activiteiten uitgevoerd kunnen worden. Bij Werkplan B is de tijdsindeling bewust opengelaten. Leerlingen die de snelle route volgen zullen minder tijd voor de leerstof nodig hebben dan andere leerlingen. De leerkracht kan zelf bepalen hoeveel en welke activiteiten per dag gedaan worden.

Werkplan A is opgebouwd volgens het model: introductie, instructie, inoefening. Eerst is er introductie en instructie van de leerstof door de leerkracht, daarna volgt zelfstandige inoefening van die leerstof door de leerlingen. Bij Werkplan B is de

relatie tussen activiteiten met de leerkracht en zelfstandig werken losser. Aan het zelfstandig werken gaan niet steeds activiteiten met de leerkracht vooraf. Eerder zal het zo zijn dat de leerlingen in een bepaalde tijdsperiode zelfstandig bezig zijn met een leerstofpakket van verschillende materialen van de desbetreffende kern die genoemd zijn bij 'zelfstandig werken'. Daarnaast geeft de leerkracht van tijd tot tijd instructie en werkt daarbij de activiteiten af die genoemd zijn onder het kopje 'met leerkracht'. Overstappen van Werkplan A op Werkplan B is mogelijk, met name als men de indruk heeft dat bepaalde leerlingen sneller door de stof heen kunnen gaan. Hiervoor vindt men aanwijzingen bij het kopje 'toetsresultaten' van de Kernen 1 tot en met 4. Als het werken met Werkplan B niet goed bevalt, kan men weer teruggaan naar Werkplan A.

Specifiek voor Werkplan B gelden de volgende aanwijzingen.

- Bij Kern 1 is het nodig eerst enkele activiteiten met de leerkracht te doen, voordat de leerlingen zelfstandig aan het werk kunnen. Begin met de voorleestekst en de activiteiten die genoemd zijn bij 'ik' en 'maan' in Werkplan B.
- Bij Kern 1 zullen de leerlingen nog vrij veel hulp nodig hebben bij de materialen voor zelfstandig werken. Bij volgende kernen kennen ze het type oefeningen. Toch zullen ze af en toe tijdens het zelfstandig werken kort hulp nodig hebben, bijvoorbeeld bij het op de juiste wijze schrijven van de letters op de schrijfborden.
- De leerkracht kan een takenpakket samenstellen uit de materialen voor zelfstandig werken om te voorkomen dat leerlingen te eenzijdig bezig zijn. Een pakket voor een dag of les bestaat bijvoorbeeld uit een aantal pagina's uit het leesboek met cassette, een aantal werkbladen en schrijfborden, enzovoort.
- Voor leerlingen die een snelle route door de leerstof volgen, zullen de genoemde aanvullende materialen niet of in mindere mate nodig zijn. Voor de gemiddelde leerling zullen aanvullende materialen wel nodig zijn, wanneer weinig tijd besteed wordt aan instructie met de leerkracht.
- Als bij kern 1 en 2 gebruik gemaakt wordt van materialen van Veilig in stapjes moet even apart aandacht besteed worden aan de 'aa' en de 'e' die in dat programma eerder aangeboden worden dan in Lezen doe je overal en Veilig leren lezen. Een mogelijkheid is ook om de materialen van Veilig in stapjes pas vanaf kern 3 naast Lezen doe je overal in te zetten.
- Van het computerprogramma bij Veilig in stapjes is het onderdeel Spelwoorden minder geschikt voor leerlingen die nog weinig Nederlands beheersen. Eventueel kan het als herhalingsstof worden gebruikt als de leerlingen al enigszins gevorderd zijn. Het onderdeel Letterveld is wel vanaf het begin geschikt voor de doelgroep van Lezen doe je overal.

Tijdsplanning

Hier volgt een mogelijke tijdsplanning voor de Kernen 1 tot en met 6 met Werkplan A. Er wordt in deze tijdsplanning van uitgegaan dat er elke schooldag een leesles wordt gegeven. Daarvan wordt twintig tot dertig minuten besteed aan instructie door de leerkracht en twintig tot dertig minuten aan zelfstandig werken door de leerlingen. De instructietijd met de leerkracht kan verkort worden tot ongeveer tien minuten als met een heel klein groepje of met individuele leerlingen wordt gewerkt. De Kernen 1 tot en met 6 van 'Lezen doe je overal' worden gepland in een periode van tien weken. De toets van Kern 6 valt in de negende week. Indien nodig kunnen tussentijds herhalingsdagen worden ingelast, bijvoorbeeld na de toetsdag van een kern. De toets van Kern 6 valt dan later in de negende week. De tiende week kan

benut worden voor herhaling en verrijking, afhankelijk van de toetsresultaten.

Werkend volgens Werkplan A heeft men voor de Kernen 7 tot en met 12 per kern tien dagen nodig, uitgaande van een leesles per dag. Daarbij komt nog tijd voor het afnemen van toetsen. Voor de Kernen 7 tot en met 12 zal men dan twaalf tot dertien weken nodig hebben. Afhankelijk van de toetsresultaten komt daar nog tijd bij voor herhaling.

Tijdsplanning kernen 1 t/m 6

week	dag	leerstof
1	1	kern 1: ik
	2	maan
	3	roos
	4	vis
	5	sok

week	dag	leerstof
2	1	kern 1: pen
	2	afrondding
	3	toets en oriëntatie
	4	kern 2: teen
	5	neus

week	dag	leerstof
3	1	kern 2: buik
	2	oog
	3	aap
	4	afrondding
	5	toets en oriëntatie

week	dag	leerstof
4	1	kern 3: doos en poes
	2	eet en koek
	3	ijs en zeep
	4	afrondding
	5	afrondding

week	dag	leerstof
5	1	kern 3: toets en oriëntatie
	2	kern 4: huis en hek
	3	weg en bos
	4	tak en hut
	5	afrondding

week	dag	leerstof
6	1	kern 4: afronding
	2	toets en oriëntatie
	3	kern 5: reus en jas
	4	riem en bijl
	5	hout en vuur

week	dag	leerstof
7	1	kern 5: afronding
	2	afronding
	3	afronding
	4	toets en oriëntatie
	5	kern 6: geit en uil

week	dag	leerstof
8	1	kern 6: pauw en duif
	2	ei
	3	afronding
	4	afronding
	5	afronding

week	dag	leerstof
9	1	kern 6: toetsen en oriëntatie
	2	
	3	
	4	
	5	

Suggesties voor boeken

In de onderstaande lijst vindt u suggesties voor boeken die interessant kunnen zijn voor leerlingen uit de doelgroep van 'Lezen doe je overal'. Het betreft hier onder meer boeken die, behalve in het Nederlands, ook in het Arabisch en Turks verkrijgbaar zijn. De prentenboeken die in deze talen verschijnen zijn wat inhoud betreft meestal gericht op jonge kinderen. Toch vinden ook oudere neveninstromers het vaak heel fijn om een boek te lezen of op cassette te beluisteren in een taal die ze verstaan. Later kan de leerkracht het boek ook nog eens in het Nederlands voorlezen. Verder staan op deze lijst prentenboeken en informatieve boeken met veel illustraties. Door de vele mooie illustraties zijn de boeken geschikt om te bekijken, ook zonder dat een leerling de tekst zelf kan lezen. Zeker als de leerkracht de tekst voorleest of in eigen woorden iets bij de platen vertelt, zullen de leerlingen plezier aan boeken beleven. Niet al deze boeken zijn meer in de boekhandel te krijgen, maar in bibliotheken zullen ze zeker te vinden zijn.

Suggesties voor boeken op het niveau van aanvankelijk lezen, waarvan de leerlingen de tekst zelf kunnen lezen, zijn te vinden onder de kopjes 'verwerking' bij de Kern 7 tot en met 12.

Boeken in verschillende talen

Een prentenboek in je eigen taal 2, Boekhandel/Uitgeverij Lâle, Van Welderenstraat 124, 6511 MV Nijmegen. (Prentenboeken in het Arabisch, Nederlands en Turks, ook op audio-cassette en sommige op video).

Niet storen, ik lees. Leesbevorderingsproject van de Rotterdamse Kunststichting met prentenboeken in verschillende talen, Uitgeverij Van Holkema en Warendorf, Houten.

Boeken in het Nederlands

Verna Aardema (Ned. tekst Ernst van Altena), *Waarom muggen in mensenoren zoemen: een Westafrikaans sprookje*. Gottmer, Haarlem 1991.

Stephen Biesty, *Dwarsdoorgesneden*. Zirkoon, Amsterdam 1992.

Suzanne Bukiet, *Sprookjes op schrift: over letters en karakters*. Gottmer, Haarlem 1991.

Sara Grisewood, *Sieraden maken*. Gottmer, Haarlem 1996.

Martin Handford, *Waar is Wally?* Van Reemst, Weert.

Keith Lilly, *Atlas van de dieren*. Bosch en Keuning, Baarn 1992.

Gary Lineker, *De jonge voetballer*. Lannoo, Tiel 1994.

Ooggetuigen. Een serie informatieve boeken met veel illustraties over uiteenlopende onderwerpen als auto's, insecten, olifanten, vulkanen, enzovoort. Van Holkema en Warendorf, Houten.

Peter Spier, *Mensen, mensen wat een mensen!* Lemniscaat, Rotterdam 1981.

April Wilson, *Kijk! en zoek de verschillen*. Big Balloon, Heemstede 1992.

Literatuur

Naar onderstaande literatuur wordt verwezen in het algemene gedeelte van de handleiding.

B. van Hilst, J. Broere, R. Dekkers, *Prisma Project. Een Leerplan Mondeling Nederlands*. Het Projectbureau, Rotterdam 1992.

J. Broere, B. van Hilst, *Prisma Project. Een leerplan lezen*. Het Projectbureau, Rotterdam 1992.

H. Damen, e.a., *Veilig in stapjes*. Bewerking van 'Veilig leren lezen' voor het speciaal onderwijs. Zwijsen, Tilburg 1994.

G.G.J.M Hol, M. de Haan, W.A.M Kok, *De effectiviteit van methodes voor aanvankelijk leesonderwijs*. ISOR/Universiteit Utrecht 1995.

- C. Mommers, L. Verhoeven, S. van der Linden, *Veilig leren lezen. Handleiding 1*. Zwijssen, Tilburg 1991.
- E. de Ru, *TPR: handleiding en lesboek voor Nederlands als tweede taal*. TPR Books/Fontein, Baarn 1989.
- J.J. de Ruiter (red.), *Talen in Nederland*. Wolters-Noordhoff, Groningen 1991.
- J. Kreulen, B. Tholen, I. Ubeda, *Een zekere woordenschat*. Nederlands Centrum Buitenlanders, Utrecht.
- K. Thio en M. Verboog, *Verstaanbaar spreken, een handleiding uitspraakonderwijs voor docenten Nederlands als tweede taal*. Muiderberg, Coutinho, 1993.
- B. Tholen (red.), *7/43 thema's en basiswoorden*. NCB, Utrecht 1992.
- Werkgroep Nederlands voor anderstaligen, *Van horen en zeggen. Een methode Nederlands voor anderstalige kinderen in het basisonderwijs*. Jacob Dijkstra, Groningen.
- L. Verhoeven, *Drie-minuten-toets*. Cito, Arnhem 1992.

Kern 1

Doelen

1. Betekenis begrijpen en
2. visuele woordherkenning van: *ik - maan - roos - vis - sok - pen*
3. Uitspraak en
4. grafeem/foneem-kennis van: *i - m - r - v - s - p*
5. Auditieve discriminatie/analyse/synthese
6. Begrijpen van instructietaal: bladzijde, plaatje, woord, letter, bovenaan, onderaan

Materialen

Lezen doe je overal

Poster

Leesboek 1: 'Dit ben ik'

Cassette bij Leesboek 1

Werkbladen serie B, nrs. 1.1 t/m 1.6

Toetsblad 1

Oriëntatieblad 1

Veilig leren lezen

Structureerstroken en letterkaartjes

Werkboekje 1

Werkboekje schrijfmotorische ondersteuning

Inhoud Leesboek 1

Bij de pagina's 2 t/m 13 van Leesboek 1 hoort de voorleestekst 'Dit ben ik'. Deze tekst is in een volgende paragraaf afgedrukt en is ook te horen op de cassette bij Leesboek 1. De voorleestekst is geen doorlopend verhaal, maar bestaat uit een aantal gedeelten uit een gesprek. Een jongen en een meisje maken kennis met elkaar. Daarna gaan ze op weg naar school. Onderweg wordt de kennismaking voortgezet. Ze praten onder meer over de dingen die ze op straat zien bij winkels en kramen (bloemen en eten) en over de dingen die ze in hun tas hebben (gymkleren en schoolspullen). Vlakbij school nemen ze afscheid. In de voorleestekst zijn de structureerwoorden van deze kern verwerkt: ik, maan, roos, vis, sok en pen. Op de laatste drie pagina's van Leesboek 1 staan oefeningen voor auditieve analyse en synthese van de structureerwoorden, auditieve discriminatie van m, r, v, s en p en klank-letterkoppeling.

Kern 1 Werkplan A

met uitgebreide instructie

Les 1

ik

Introductie

- Vraag- en antwoordspel
- Voorleestekst bij Leesboek 1, pag. 2 en 3

Instructie

- Poster
- Structureerstrook 'ik'

Inoefening

- Werkboekje schrijfmotorische ondersteuning **
Schrijfblad 1

Les 2

maan

Introductie

- Wereldkaart
- Voorleestekst bij Leesboek 1, pag. 4 en 5
- Cassette bij Leesboek 1, pag. 1 t/m 5

Instructie

- Poster
- Structureerstrook 'maan'
- Structuurschema
- Namen met een 'm'
- Woorden met een 'm'

Inoefening

- Werkboekje 1
Werkblad 1
Werkblad 2
Werkblad 3
- Werkbladen serie B *
Werkblad B 1.1
- Werkboekje schrijfmotorische ondersteuning **
Schrijfblad 2

Les 3

roos

Introductie

- Bloemen bekijken
- Voorleestekst bij Leesboek 1, pag. 6 en 7

Instructie

- Poster
- Structureerstrook 'roos'
- Namen met een 'r'
- Woorden met een 'r'

Inoefening

- Werkboekje 1
Werkblad 4 (z)
Werkblad 5 (z)
Werkblad 6
- Werkblad B 1.2 * (z)

- Werkboekje schrijfmotorische ondersteuning **
Schrijfbladen 3 (z)
Schrijfbladen 4 (z)

Les 4 Introductie

- vis**
- Voorleestekst bij Leesboek 1, pag. 8 en 9
 - Cassette bij Leesboek 1, pag. 1 t/m 9

Instructie

- Poster
- Structureerstrook 'vis'
- Namen met een 'v'
- Woorden met een 'v'

Inoefening

- Werkboekje 1
Werkblad 7 (z)
Werkblad 8 (z)
Werkblad 9
Werkblad 10 (z)
Werkblad 11
Werkblad B 1.3 * (z)
- Werkboekje schrijfmotorische ondersteuning **
Schrijfblad 5 (z)

Les 5 Introductie

- sok**
- Gymkleding
 - Voorleestekst bij Leesboek 1, pag. 10 en 11

Instructie

- Poster
- Structureerstrook 'sok'
- Namen met een 's'
- Woorden met een 's'

Inoefening

- Cassette bij Leesboek 1 (z)
- Werkboekje 1
Werkblad 12 (z)
Werkblad 13 (z)
Werkblad 14
- Werkblad B 1.4 * (z)
- Werkboekje schrijfmotorische ondersteuning **
Schrijfblad 6 (z)

Les 6 Introductie

- pen**
- Voorleestekst bij Leesboek 1, pag. 12 en 13

Instructie

- Poster
- Structureerstrook 'pen'
- Namen met een 'p'
- Woorden met een 'p'
- Leesboek 1, pag. 14

Inoefening

- Werkboekje 1
Werkblad 15 (z)
Werkblad 16 (z)
Werkblad 17
Werkblad B 1.5 * (z)
- Werkboekje schrijfmotorische ondersteuning **
Schrijfblad 7 (z)

Les 7 **Afronding**

Introductie

- Instructietaal

Instructie

- Poster
- Structureerstroken Kern 1
- Letterkaartjes Kern 1
- Leesboek 1, pag. 15 en 16

Inoefening

- Cassette bij Leesboek 1(z)
- Werkboekje 1
Werkblad 18
- Werkblad B 1.6 * (z)
- Werkboekje schrijfmotorische ondersteuning **
Schrijfblad 8 (z)

Les 8 **Afronding**

- Herhaling Leesboek 1

Toets

- Toetsblad 1

Oriëntatie **op geschreven taal**

Instructie

- Namen

Verwerking

- Oriëntatieblad 1

Suggesties

* naar behoefte

** voor leerlingen met een weinig ontwikkelde schrijfmotoriek
(z) door de leerlingen zelfstandig uit te voeren

Kern 1 Werkplan B

met beperkte instructie

Met leerkracht

ik en maan

- Leesboek 1, pag. 1 t/m 13
- Poster
- Structureerstroken 'ik' en 'maan'
- Namen en woorden met een 'm'
- Werkbladen 1, 2 en 3

roos, vis, sok, pen

- Structureerstroken 'roos', 'vis', 'sok', 'pen'
- Leesboek 1, pag. 14
- Werkbladen 6, 9, 11, 14, 17

Afronding

- Instructietaal
- Poster
- Structureerstroken Kern 1
- Letterkaartjes Kern 1
- Leesboek 1, pag. 15 en 16
- Werkblad 18
- Herhaling Leesboek 1

Oriëntatie op geschreven taal

- Namen
- Oriëntatieblad 1

Toetsen

- Toetsblad 1

Kern 1 Werkplan B

met beperkte instructie

Zelfstandig werken

Kern 1	Lezen doe je overal		Veilig leren lezen				Veilig in stapjes	
	Leesboek 1 + cassette	Werkbladen serie B*	Werkboekje 1		Werkboekje schrijfmotoriek**	Computer programma***	Kopieermap + cd***	Computer programma*** LV S
ik i	blz. 1-13				1			
maan m		1.1	1	2 3	2			
roos r	14	1.2	4	5 6	3 4			
vis v	15	1.3	7	8 9	5			
			10	11				
sok s	16	1.4	12	13 14	6	1	1 2	5
pen p		1.5	15	16 17	7	3	3 4	6 7
afronding		1.6	18		8	5	5 6	

* naar keuze

** voor leerlingen met een weinig ontwikkelde schrijfmotoriek

*** aanvullende materialen

Voorleestekst 'Dit ben ik'

De voorleestekst 'Dit ben ik' hoort bij de pagina's 1 t/m 13 van Leesboek 1. De tekst is ook te beluisteren op de cassette. Uitspraak van de namen:

Nima: Niema (klemtoon op de eerste lettergreep).

Sait: Sa-iet (klemtoon op de tweede lettergreep).

- pag. 1** Verteller: Dit boek heet 'Dit ben ik!'
- pag. 2/3** Meisje: Hallo. Ik heet Nima. Hoe heet jij?
Jongen: Ik heet Sait. Ik ben 12 jaar. En jij?
Meisje: Ik ben 13. Ik ga naar school.
Jongen: O, ik ook.
- pag. 4/5** Meisje: Ik kom uit Somalië. En jij?
Jongen: Uit Turkije. Maar ik ben al tien jaar in Nederland.
Verteller: De maan zie je overal.
- pag. 6/7** Meisje: Kijk, bloemen. Oh, die roos is groot! Ik vind bloemen mooi.
Jongen: Ik vind vogels mooi.
- pag. 8/9** Jongen: Kijk, vis. Vind jij vis lekker?
Meisje: Nee. Friet vind ik lekker!
- pag. 10/11** Jongen: Op school ga ik gymmen. Kijk, ik heb gymkleren in mijn tas: een gymbroek, gymschoenen, sokken. Heb jij gymkleren in je tas?
Meisje: Nee, ik heb vandaag geen gym.
- pag. 12/13** Meisje: Ik heb een boek en een schrift in mijn tas. En kijk, ik heb een pen. Heb jij een pen?
Jongen: Nee, mijn pen is op school.
Ik ga gymmen, hoor.
Daag.
Meisje: Daag. Tot ziens.

ik

Introductie

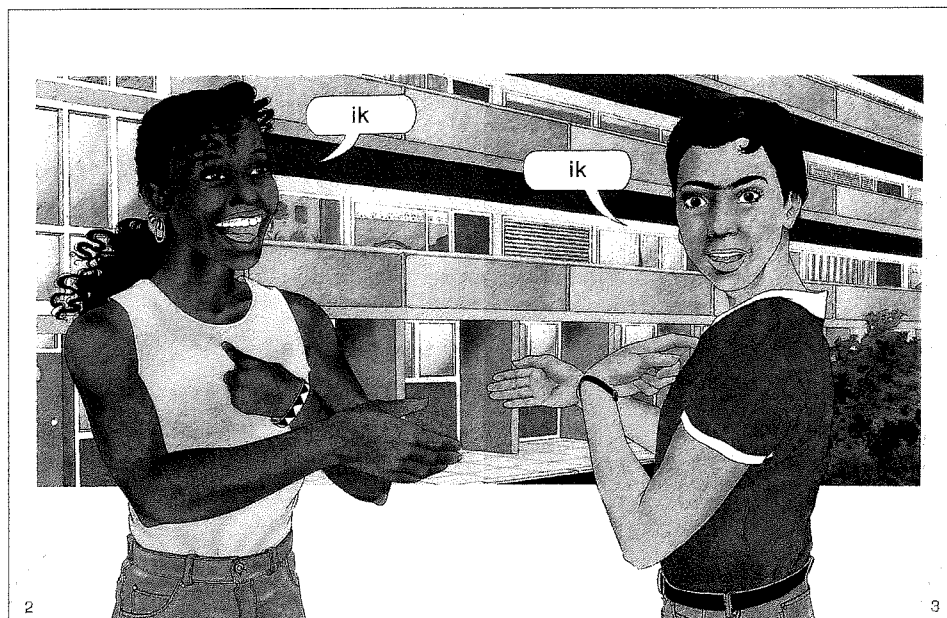
Vraag- en antwoordspel

Vraag- en antwoordspel: 'Ik heet ... Hoe heet jij?' Om de beurt zeggen de leerlingen hun naam en stellen de vraag aan hun buurman/-vrouw. Om duidelijk te maken wat de bedoeling is, begint u zelf met uw naam te zeggen. Zo kan ook behandeld worden 'Ik ben ... jaar. En jij?'

Leesboek 1

pag. 2/3

Op de pagina's 2 en 3 stellen twee kinderen zich aan elkaar voor. Het woordje 'ik' staat daarbij centraal. Laat de afbeelding op deze pagina's aan de leerlingen zien en lees de bijbehorende tekst voor, waarbij u aanwijst wie van de afgebeelde kinderen aan het woord is. Vervolgens wijst u het woord 'ik' aan en spreekt u dit nadrukkelijk uit.

Instructie

Poster

U wijst op de poster het plaatje aan van 'ik'. Wijs daarna het woord aan en lees het voor. U kunt ook vast de volgende plaatjes van Kern 1 benoemen, zonder de geschreven woorden te behandelen.

Leesrichting

Besteed aandacht aan de leesrichting. Wijs aan hoe u de poster gaat afwerken: van links naar rechts. Wijs leerlingen die Arabisch schrift kunnen lezen op het verschil in leesrichting: Arabisch van rechts naar links, Nederlands van links naar rechts. De leerlingen hoeven de woorden 'links' en 'rechts' nog niet te kunnen gebruiken.

Structureerstrook

'ik'

U laat de structureerstrook van het woord 'ik' zien. De leerlingen lezen het woord hardop. Vervolgens laat u alleen de eerste letter zien en leest u samen met de leerlingen: 'i'. Daarna laat u de tweede letter zien en leest u: 'k'. Besteed in het bijzonder aandacht aan de eerste letter: 'i'. Met behulp van de structureerstrook laat u deze letter afzonderlijk zien en laat u de klank 'i' door de leerlingen nazeggen. Zoals de meeste Nederlandse klinkers is de 'i' voor veel allochtone leerlingen moeilijk om uit te

spreken. Vraag hen om naar uw mond te kijken als u de 'i' uitspreekt en laat hen proberen uw mondstand na te doen.

Verklanken van letters

In het aanvankelijk leesonderwijs worden de letters uitgesproken zoals de klanken die ze weergeven. Dus als 'i', 'k', 'm' en niet als 'ie', 'ka', 'em'.

Inoefening

Schrijfblad 1

Laat Schrijfblad 1 uit het Werkboekje schrijfmotorische ondersteuning maken. Deze schrijfbladen zijn alleen nodig voor leerlingen die nog nooit hebben leren schrijven, ook niet in een andere schriftsoort. Laat de leerlingen eerst met de wijsvinger van hun schrijfhand over de railletter op het schrijfblad gaan. Daarna laat u hen de letters met potlood overtrekken. Doe er eerst een paar samen, daarna kunnen de leerlingen het blad zelfstandig afmaken. De leerlingen kunnen de plaatjes van het schrijfblad kleuren. Ook dat is een goede oefening voor de motoriek.

Leerlingen voor wie de schrijfbladen erg moeilijk zijn, hebben waarschijnlijk aanvullende oefeningen voor de schrijfmotoriek nodig. Geef hen als extra werk bijvoorbeeld de schrijfbladen van 'Een zekere woordenschat' (J. Creulen en B. Tholen, NCB, Utrecht, 1992). Leerlingen die al een ver ontwikkelde fijne motoriek hebben, doordat ze bijvoorbeeld Arabisch kunnen schrijven, kunnen werken in een schrijfschrift van een schrijfmethode, bijvoorbeeld 'Schrijftaal'.

maan

Introductie

Wereldkaart

Laat de leerlingen op de wereldbol of op de wereldkaart aanwijzen uit welk land ze komen. Kunnen ze ook Nederland aanwijzen? Houd er rekening mee dat sommige leerlingen niet bekend zullen zijn met landkaarten en in eerste instantie geen landen zullen kunnen aanwijzen. U wijst in dat geval zelf de landen aan.

Leesboek 1

pag. 1 t/m 5

Herhaal de voorleestekst bij de pagina's 1, 2 en 3 en lees ook de tekst bij de pagina's 4 en 5 van Leesboek 1 voor. De laatste zin wordt misschien niet door iedere leerling begrepen. Vraag dan aan de leerlingen, wijzend op de maan: "Zie je in Iran de maan?" "Zie je in Turkije de maan?" "Zie je in Somalië de maan?" Herhaal dan: "De maan zie je overal."

Cassette bij

pag. 1 t/m 5

In deze eerste kern zal het nodig zijn om het werken met de cassette samen met de leerlingen te doen. In het vervolg kunnen de leerlingen zelfstandig met de cassette werken. Laat de pagina's 1, 2, 3, 4 en 5 van Leesboek 1 aan de groep zien of zorg dat iedere leerling een boekje voor zich heeft. Wijs aan wat een *bladzijde* is en wijs op het nummer van de pagina. Speel het bij deze pagina's behorende deel van de cassette af. Laat de leerlingen tijdens het dialogje aanwijzen wie er aan het woord is en kijk of ze dat goed doen. Demonstreer wat de functie is van het belsignaal: de bladzijde omslaan.

Instructie

Poster

Wijs op de poster het plaatje aan van de maan en noem het woord erbij. Wijs ook het woord 'maan' aan en lees het voor.

Structureerstrook

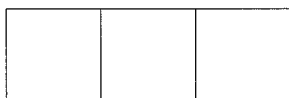
'maan'

U laat de structureerstrook van het woord 'maan' zien. De leerlingen lezen het woord hardop. Vervolgens laat u steeds een gedeelte van het woord zien en verklankt u samen met de leerlingen de afzonderlijke letters met verlengde klankwaarde: mmm-aaa-nnn. Daarbij worden de klanken aangehouden tot het moment waarop u de volgende letter laat zien. Vestig vooral de aandacht op de eerste letter: 'm'. Laat deze letter afzonderlijk zien en laat de leerlingen de klank 'm' nazeggen. Laat hen naar uw mond kijken om te zien hoe u de klank uitspreekt: met de lippen losjes op elkaar.

Leesrichting

Laat met behulp van de structureerstrook zien dat woorden in het Nederlands van links naar rechts gelezen worden. Laat de leerlingen bij een paar woorden (op de poster of de structureerstroken) aanwijzen in welke richting ze deze moeten lezen.

Structuurschema

U houdt de structureerstrook van 'maan' tegen het bord en u trekt de omtrek ervan met krijt om. Vervolgens tekent u er twee lijnen in, zodat drie vakjes ontstaan. Daarna schrijft u er de letters van het woord 'maan' in. Deze activiteit is bedoeld als introductie op het gebruik van structuurschema's. In volgende oefeningen komen de leerlingen regelmatig dergelijke structuurschema's tegen.

Namen met een 'm'

U laat de letter 'm' zien (met de structureerstrook of het letterkaartje) en u noemt de namen op van de leerlingen in de groep. De leerlingen steken hun hand op als ze in

een naam een 'm' klank horen. Schrijf de namen met een 'm' erin op het bord. Wanneer deze oefening niet meteen lukt, laat u de leerlingen een kaartje met hun naam erop voor zich nemen en probeert u de oefening nog eens. Vervolgens probeert u de oefening nog een keer zonder naamkaartjes.

Woorden met een 'm'

m		
---	--	--

Teken op het bord een structuurschema met een 'm' vooraan. U noemt woorden op met verschillende beginklanken. De leerlingen steken hun hand op als een woord begint met een 'm'. Schrijf de woorden met een 'm' op het bord, zodat de leerlingen ook visuele ondersteuning krijgen. Neem voor deze oefening woorden die concreet aanwijsbaar zijn in de klas en die bij voorkeur al eerder aan de orde zijn geweest in de mondelinge taalles. Wijs bij het noemen van een woord steeds het desbetreffende voorwerp aan. We geven hieronder een voorbeeld van een mogelijke serie woorden. Als een aantal woorden beluisterd is, noemt u de woorden met een 'm' nog eens op en laat u de leerlingen ieder woord nazeggen. Let daarbij op de juiste uitspraak van de 'm'.

mond - hand - mat - boek - stoel - mes - melk - deur - tafel - muur - jongen - meisje - juf - meester

		m
--	--	---

Doe dezelfde oefening met de 'm' als eindklank. Begin echter pas aan deze oefening als het beluisteren van de 'm' als beginklank vlot gaat. Teken daarbij een structuurschema met de 'm' achteraan.

raam - gum - arm - duim - riem

Toelichting op de instructietaal

De woorden 'vooraan' en 'achteraan' kunt u bij deze oefening op natuurlijke wijze gebruiken. De leerlingen hoeven deze woorden nog niet te kennen. Laat de leerlingen alleen de klank 'm' in woorden ervaren. Ze hoeven nog niet de positie op het gehoor aan te kunnen geven. Maak die positie wel visueel in een structuurschema of door het woord helemaal op te schrijven.

Inoefening Werkboekje 1

De werkbladen uit Werkboekje 1 bevatten voornamelijk oefeningen voor visuele discriminatie. Dezelfde typen oefeningen komen steeds terug. De eerste werkbladen zult u samen met de leerlingen moeten behandelen. Wanneer de leerlingen eenmaal weten wat de bedoeling is, kunnen ze deze werkbladen zelfstandig maken.

Werkblad 1

Maak samen met de leerlingen Werkblad 1 van Werkboekje 1. Laat de leerlingen zien wat de bedoeling is door de oefening voor te doen. De leerlingen moeten uit een rij woorden het woord 'maan' zoeken. Laat hen de correcte woorden omcirkelen of door middel van een streep verbinden met een van de plaatjes van een maan.

Werkblad 2

Dit type werkblad omvat twee oefeningen. Bij de eerste oefening moeten de leerlingen het woord 'maan' afmaken door een letter te kiezen uit een aantal gegeven letters. Laat hen de juiste letter in het lege vakje schrijven of deze letter door middel van een streep met het vakje verbinden. Bij de tweede oefening moeten de leerlingen het woord 'maan' samenstellen uit een aantal gegeven woorddelen. Laat hen ook hier weer het woord in de vakjes schrijven of de letters met het juiste vakje verbinden.

- Werkblad 3** Op Werkblad 3 staan twee oefeningen. De eerste is een oefening voor visuele analyse. U benoemt de plaatjes. De leerlingen moeten kijken bij welke woorden je een 'm' ziet, net als bij het woord 'maan'. De letter 'm' moeten ze kleuren of omcirkelen. De tweede oefening is een oefening voor auditieve analyse. U benoemt de plaatjes. De leerlingen moeten aangeven bij welke van de afgebeelde woorden je een 'm' hoort. Ze verbinden de plaatjes van woorden met een 'm' met het structuurschema door een streep of ze omcirkelen de plaatjes. Afgebeeld zijn achtereenvolgens: maan, neus, mes, doos, roos, vis, mier.
- Als u de leerlingen dit type werkbladen zelfstandig wilt laten maken, kunt u vooraf de woorden die de leerlingen waarschijnlijk niet kennen bij de plaatjes schrijven. Voor die woorden is het dan een oefening in visuele analyse geworden.
- Werkbladen serie B** De werkbladen van serie B kunnen gebruikt worden in plaats van of als aanvulling op de werkbladen van Werkboekje 1. De oefeningen op de werkbladen van de B-serie zijn wat moeilijker en ogen meer 'volwassen' dan die in het Werkboekje. Vooral voor leerlingen die al in een andere schriftsoort kunnen lezen, zijn deze werkbladen vanwege de kleinere letters wat uitdagender.
- Werkblad B 1.1** Op Werkblad B 1.1 staan drie oefeningen. Bij de eerste oefening moeten de leerlingen het woord 'maan' zoeken tussen andere woorden en vervolgens omcirkelen. Bij de tweede oefening is de taak hetzelfde, maar nu staan de woorden achter elkaar zonder spaties. Bij de derde oefening moeten ze het woord 'maan' afmaken door de juiste letter te kiezen uit een rijtje gegeven letters en deze in te vullen.
- Schrijfblad 2** Voordat de leerlingen Schrijfblad 2 zelfstandig gaan maken, behandelt u met hen de juiste schrijfwijze van de letter die aan de orde is. Schrijf deze letter een paar keer voor op het bord en laat de leerlingen deze naschrijven, waarbij u hen corrigeert. Laat de leerlingen de letter ook met hun wijsvinger over de railletter op het schrijfblad schrijven. Doe de eerste letters op het schrijfblad samen met de leerlingen. Let erop dat ze de juiste schrijfrichting volgen.
- Leerlingen die al goed kunnen schrijven in een andere schriftsoort kunnen werken in een schrijfschrift van een schrijfmethode, bijvoorbeeld 'Schrijftaal'.

roos

Introductie Bloemen bekijken

Bekijk samen met de leerlingen de bloemen (op pag. 6 en 7 van Leesboek 1, of in het echt). Laat de leerlingen aanwijzen welke bloem ze mooi vinden. Vestig ook de aandacht op de roos en benoem deze. Wijs een paar keer duidelijk alle bloemen gezamenlijk aan, ook de roos, en zeg daarbij "dit zijn bloemen". Wijs op de roos en zeg "Dit is een roos." Als u echte bloemen bij de hand hebt, kunt u het begrijpen van deze woorden oefenen door de leerlingen handelingen te laten uitvoeren. Zorg ervoor dat ze bij opdrachten met het woord 'bloemen' ook de roos erbij nemen.

"Wijs de bloemen eens aan."

"Leg de roos op de tafel."

"Zet de bloemen bij het raam," enzovoort.

Toelichting

Verzamelnamen en soortnamen leveren soms problemen op bij het leren van een taal. Het is vaak moeilijk te begrijpen of een bepaald woord als verzamelnaam gebruikt wordt, of alleen als soortnaam voor een bepaald onderdeel van een verzameling. Allochtone leerlingen denken nogal eens dat het woord 'roos' gebruikt wordt voor alle soorten bloemen. Bij de introductie van het woord 'roos' kunt u ervoor zorgen dat de leerlingen meteen begrijpen dat het woord 'roos' een soortnaam is en het woord 'bloemen' de verzamelnaam.

Het is erg leuk als er voor deze les een bos bloemen in de klas staat, met daarin tussen andere bloemen een roos. U kunt ook de pagina's 6 en 7 van Leesboek 1 voor de introductie gebruiken.

Leesboek 1 pag. 6/7

Zorg ervoor dat alle leerlingen de pagina's 6 en 7 goed kunnen zien en lees de bijbehorende tekst voor. Wijs steeds aan wie de spreker is.

Instructie Poster

Wijs op de poster het plaatje van de roos aan en noem het woord erbij. Wijs ook het woord 'roos' aan en lees het voor. Herhaal de woorden 'ik' en 'maan'. Wijs aan dat de woorden van links naar rechts gelezen worden.

Structureerstrook 'roos'

Laat de structureerstrook van het woord 'roos' zien. De leerlingen lezen het woord hardop. Vervolgens laat u steeds een gedeelte van het woord zien en leest u samen met de leerlingen met verlengde klankwaarde: rrr-ooo-sss. Vestig in het bijzonder de aandacht op de eerste letter: 'r'. Laat deze letter afzonderlijk zien en laat de leerlingen de klank 'r' nazeggen. Wees erop attent dat het verwarrend kan zijn als de leerlingen de 'r' nu eens als tongpunt-r en dan weer als brouw-r te horen krijgen. Maak expliciet duidelijk dat beide vormen in het Nederlands goed zijn.

Namen met een 'r'

U laat de letter 'r' zien (met de structureerstrook of het letterkaartje) en u noemt de namen op van de leerlingen in de groep. De leerlingen steken hun hand op als ze een 'r' in een naam horen. Indien nodig laat u de leerlingen een kaartje met hun naam erop voor zich nemen. Schrijf de namen met een 'r' erin op het bord.

Woorden met een 'r'

U tekent op het bord een structuurschema met een 'r' vooraan. U noemt woorden op met en zonder 'r' als beginklank. De leerlingen steken hun hand op als ze een 'r' in het woord horen. Wijs steeds bij het noemen van een woord het desbetreffende voorwerp in het echt of op een plaatje aan. Schrijf de woorden met een 'r' op het bord. Behandel de tweede rij woorden (met 'r' achteraan) pas als de eerste rij vlot gaat. Teken daarbij een structuurschema met de 'r' achteraan. Als een aantal woorden beluisterd is, noemt u de woorden met een 'r' nog eens op en laat u de leerlingen ieder woord nazeggen. Let daarbij op de juiste uitspraak van de 'r'.

raam - stoel - tafel - roos - maan - radio - boek - rok - riem - schoen - jas
deur - broer - oor - computer

**Inoefening
Werkblad 4**

De opzet van Werkblad 4 is dezelfde als van Werkblad 1. Ga na of de leerlingen weten wat de bedoeling van het werkblad is.

Werkblad 5

De opzet van Werkblad 5 is dezelfde als van Werkblad 2. Ga na of de leerlingen weten wat de bedoeling van het werkblad is.

Werkblad 6

De opzet van Werkblad 6 is dezelfde als van Werkblad 3. Laat de leerlingen dit blad maken onder uw begeleiding. U benoemt daarbij de plaatjes. Op de plaatjes van de tweede oefening zijn afgebeeld: roos, rok, rug, rook, aap, pan, ring.

Werkblad B 1.2

Dit werkblad van serie B kan gebruikt worden in plaats van of als aanvulling op de Werkbladen 4 en 5 van Werkboekje 1. De oefeningen zijn van hetzelfde type als die op Werkblad B 1.1.

Schrijfbladen 3 en 4

Behandel de juiste schrijfwijze van de letters op de schrijfbladen. Daarna kunnen de leerlingen de bladen zelfstandig afmaken.

vis

- Introductie**
Leesboek 1
pag. 8/9
- Laat de pagina's 8 en 9 van Leesboek 1 aan de leerlingen zien en lees de bijbehorende tekst voor.
Wijs duidelijk de vis aan.
- Cassette bij Leesboek 1**
pag. 1 t/m 9
- De leerlingen beluisteren de tekst van de cassette, terwijl ze meekijken in hun leesboek.
- Instructie**
Poster
- U wijst op de poster het plaatje van de vis aan en u noemt het woord erbij. Wijs ook het woord 'vis' aan en lees het voor. Herhaal de woorden 'ik', 'maan' en 'roos'. Vraag ook eens: "Wijs het *plaatje* van de maan eens aan." "Wijs nu het *woord* 'maan' eens aan." U kunt ook vast de plaatjes van sok en pen benoemen.
- Structureerstrook**
'vis'
- Laat de structureerstrook van het woord 'vis' zien. De leerlingen lezen het woord hardop. Vervolgens laat u steeds een gedeelte van het woord zien en leest u samen met de leerlingen met verlengde klankwaarde: vv-iii-sss. Vestig in het bijzonder de aandacht op de eerste letter: 'v'. Laat deze letter afzonderlijk zien en laat de leerlingen de klank 'v' nazeggen. Laat hen naar uw mond kijken en de juiste mondstand nadoen: de mond een beetje open en de onderlip tegen de boventanden. Laat hen met de hand op hun keel de trilling in het strottehoofd voelen. Herhaal ook het structureren van de woorden 'ik', 'maan' en 'roos'.
- Namen met een 'v'**
- U laat de letter 'v' zien en noemt de namen op van de leerlingen in de groep. De leerlingen steken hun hand op als ze een 'v' in een naam horen. Schrijf de namen met een 'v' op het bord.
- Woorden met een 'v'**
- Teken op het bord een structuurschema met een 'v' vooraan. U noemt woorden op met verschillende beginklanken. De leerlingen steken hun hand op als het woord begint met een 'v'. Wijs steeds de voorwerpen aan die genoemd worden, in het echt of op een plaatje. Schrijf de woorden met een 'v' op het bord. Als een aantal woorden beluisterd is, noemt u de woorden met een 'v' nog eens op en laat u de leerlingen ieder woord nazeggen. Let daarbij op de juiste uitspraak van de 'v'.
- voet - vinger - boek - vis - pen - vuur - muur - roos - vaas - water - vier - vijf - zes
- Inoefening**
Werkblad 7
- De opzet van Werkblad 7 is dezelfde als die van de Werkbladen 1 en 4. Ga nog even na of de leerlingen de bedoeling begrijpen, voordat ze zelfstandig dit werkblad gaan maken.
- Werkblad 8**
- De opzet van Werkblad 8 is dezelfde als die van de Werkbladen 2 en 5. Ga nog even na of de leerlingen de bedoeling begrijpen, voordat ze zelfstandig dit werkblad gaan maken.
- Werkblad 9**
- De opzet van Werkblad 9 is dezelfde als die van de Werkbladen 3 en 6. Laat de leerlingen dit blad maken onder uw begeleiding. U benoemt daarbij de plaatjes. Op de

plaatjes van de tweede oefening zijn afgebeeld: vis, vaas, poes, vlinder, vlag, slak, vos, fiets.

- Werkblad 10** Bij de eerste oefening op Werkblad 10 moeten de leerlingen elk plaatje twee keer met het juiste woord verbinden. Bij de tweede oefening moeten de leerlingen de juiste letter kiezen om de woorden 'vis', 'maan' en 'roos' af te maken. De leerlingen kunnen dit blad zelfstandig maken.
- Werkblad 11** De opzet van Werkblad 11 is dezelfde als die van de Werkbladen 3, 6 en 9. Een verschil is dat nu niet de eerste letter van een woord moet worden opgespoord, maar de letter 'i' midden in een woord. Laat de leerlingen dit blad maken onder uw begeleiding. U benoemt daarbij de plaatjes. Op de plaatjes van de tweede oefening zijn afgebeeld: ik, vos, zeep, vis, kip, schil, wip.
- Werkblad B 1.3** De opzet van Werkblad B 1.3 is dezelfde als die van B 1.1 en 1.2. Ga na of de leerlingen weten hoe ze dit werkblad moeten maken, voordat ze er zelfstandig mee aan het werk gaan.
- Schrijfbld 5** Behandel de juiste schrijfwijze van de letters op het schrijfbld. Daarna kunnen de leerlingen het blad zelfstandig afmaken.
- Computer** Als u de beschikking hebt over het computerprogramma bij 'Veilig leren lezen', kunnen de leerlingen daarmee starten. Ze kunnen werken met oefening 1 en 2 van Kern 1. Raadpleeg hiervoor de handleiding bij het computerprogramma.

sok

Introductie

Gymkleding

Ter introductie van het woord 'sok' kan even kort aandacht besteed worden aan kleding, met name gymkleding en het woord 'gym'. U laat gymkleden zien en benoemt deze: gymbroek, gymschoenen, sokken. Gebruik ook het woord sport om duidelijk te maken wat met 'gym' wordt bedoeld. Veel leerlingen kennen het woord 'sport' al uit een andere taal.

Leesboek 1

pag. 10/11

Laat de pagina's 10 en 11 van Leesboek 1 aan de leerlingen zien en lees de bijbehorende tekst voor.

Instructie

Poster

Wijs het plaatje van de sok op de poster aan en noem het woord erbij. Wijs het woord 'sok' aan en lees het voor. Vestig de aandacht op de eerste letter van het woord 'sok' de 's'. Laat de leerlingen aanwijzen: "In welke woorden zie je ook de 's'?" (roos, vis, neus, doos, poes, ijs, huis, bos, reus, jas). Spreek de gevonden woorden uit met een duidelijke 's'.

Structureerstrook

'sok'

U laat de structureerstrook van het woord 'sok' zien. De leerlingen lezen het woord hardop. Vervolgens laat u steeds een gedeelte van het woord zien en leest u samen met de leerlingen het woord met verlengde klankwaarde: ssss-oooo-k. Let op: de 'k' kan niet verlengd worden uitgesproken. Vestig in het bijzonder de aandacht op de eerste letter: 's'. Laat de leerlingen deze apart zien en de klank 's' nazeggen. Bij het uitspreken van de 's' moet de tong achter de tanden liggen en de lucht moet voor in de mond ontsnappen. Let erop dat de 's' niet klinkt als 'sj'. De tong ligt dan te veel achter in de mond.

Namen met een 's'

U laat de letter 's' zien. U noemt de namen van de leerlingen op. De leerlingen steken hun hand op als ze een 's' in een naam horen. Schrijf de namen met een 's' erin op het bord.

Woorden met een 's'

U tekent op het bord een structuurschema met een letter 's' vooraan. U noemt woorden op met en zonder 's' als beginklank. De leerlingen steken hun hand op als ze een 's' in het woord horen. Wijs bij het noemen van een woord steeds het desbetreffende voorwerp aan. Schrijf de woorden met een 's' op het bord. Als deze oefening vlot gaat, doet u hetzelfde met woorden met een 's' achteraan. Teken ook daarbij een structuurschema. Als een aantal woorden beluisterd is, noemt u de woorden met een 's' nog eens op en laat u de leerlingen ieder woord nazeggen. Let daarbij op de juiste uitspraak van de 's'.

stoel - tafel - school - raam - voet - hand - broek - schoen - sok - schrift - boek - pen
tas - jas - klas - roos - vis - mes

Inoefening

Cassette bij

Leesboek 1

Laat de leerlingen de cassette beluisteren, terwijl ze meekijken in hun leesboek.

Toelichting

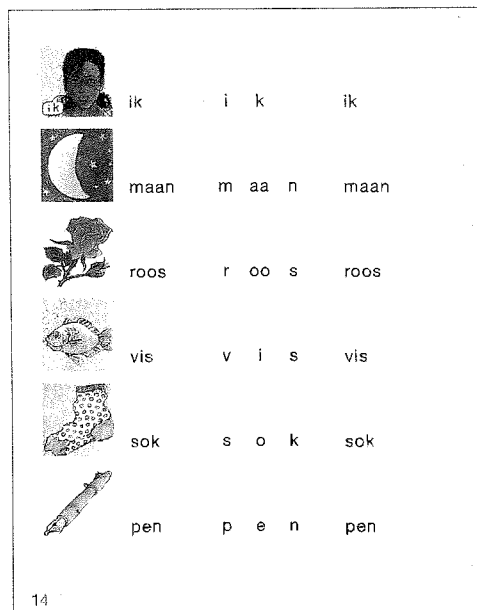
Het grootste deel van de leerstof van Kern 1 is nu in de instructie behandeld. Sommige gedeelten op de cassette en in het leesboek zijn nog niet in de instructie aan de orde geweest. Het is echter geen bezwaar, als de leerlingen ook deze gedeelten alvast horen. In de instructie van de volgende lessen komt deze stof nog aan de orde.

- Werkbladen 12 en 13** De opzet van de Werkbladen 12 en 13 is dezelfde als van voorgaande werkbladen. De bedoeling zal de leerlingen duidelijk zijn. Zij kunnen deze werkbladen zelfstandig maken.
- Werkblad 14** De opzet van Werkblad 14 is bekend van voorgaande werkbladen. Laat de leerlingen dit blad maken onder uw begeleiding. U benoemt daarbij de plaatjes. Op de plaatjes van de tweede oefening zijn afgebeeld: sok, rok, zak, slak, mug, stoel, slee.
- Werkblad B 1.4** De opzet van Werkblad 1.4 van serie B is dezelfde als van voorgaande werkbladen. De leerlingen kunnen dit blad zelfstandig maken.
- Schrijfbblad 6** Behandel de juiste schrijfwijze van de letters op het schrijfbblad. Daarna kunnen de leerlingen het blad zelfstandig afmaken.

pen

- Introductie**
Leesboek 1
pag. 12/13 Laat de pagina's 12 en 13 van Leesboek 1 aan de leerlingen zien en lees de bijbehorende tekst voor.
Wijs de pen aan op de plaat en spreek het woord 'pen' duidelijk uit.
- Instructie**
Poster Wijs het plaatje van de pen op de poster aan en noem het woord erbij. Wijs ook het woord 'sok' aan en lees het voor. Oefen aan de hand van de poster de auditieve synthese met de woorden maan - roos - vis - sok. U zegt: v-i-s. De leerlingen wijzen het juiste plaatje aan en noemen het woord.
- Structureerstrook**
'pen' U laat de structureerstrook van het woord 'pen' zien. De leerlingen lezen het woord hardop. Vervolgens laat u steeds een gedeelte van het woord zien en leest u het woord samen met de leerlingen met verlengde klankwaarde: p-eee-nnn. Let op: de 'p' kan niet verlengd worden uitgesproken. Vestig in het bijzonder de aandacht op de eerste letter: 'p'. Laat deze letter afzonderlijk zien en laat de leerlingen de klank 'p' nazeggen. Laat zien dat bij het uitspreken van de 'p' de lippen op elkaar gaan en daarna een plofje maken.
- Namen met een 'p'** U laat de letter 'p' zien. U noemt de namen van de leerlingen op. De leerlingen steken hun hand op als ze een 'p' in een naam horen. Schrijf de namen met een 'p' erin op het bord.
- Woorden met een 'p'** U tekent op het bord een structuurschema met de 'p' vooraan. U noemt woorden met en zonder 'p' als beginklank. De leerlingen steken hun hand op als ze een woord met een 'p' horen. Wijs bij het noemen van een woord steeds het desbetreffende voorwerp aan. Schrijf de woorden met een 'p' op het bord. Als een aantal woorden beluisterd is, noemt u de woorden met een 'p' nog eens op en laat u de leerlingen ieder woord nazeggen. Let daarbij op de juiste uitspraak van de 'p'.

potlood - boek - schrift - pen - prullenbak - gym - papier - bord - broek - poes - voet - tas - kast - water - pet
zeep - kip - schaap - aap
- Leesboek 1**
pag. 14 Op pagina 14 zijn de structureerwoorden van Kern 1 afgebeeld met daarnaast het woord: ik, maan, roos, vis, sok, pen. Op de cassette wordt elk woord een keer normaal uitgesproken, daarna geanalyseerd in klanken en dan weer samengevoegd: maan, m-aa-n, maan. Lees de woorden op pagina 14 ook zo voor. Laat de leerlingen meedoen.

Inoefening Werkbladen 15 en 16

De opzet van de Werkbladen 15 en 16 is de leerlingen bekend van voorgaande werkbladen. Zij kunnen deze werkbladen zelfstandig maken.

Werkblad 17

Laat de leerlingen Werkblad 17 maken onder uw begeleiding. U benoemt de plaatjes. Bij de tweede oefening zijn afgebeeld: pen, spin, poes, vis, peer, buik, beer, tas.

Werkblad B 1.5

De opzet van Werkblad 1.5 van serie B is de leerlingen bekend. Zij kunnen dit werkblad zelfstandig maken.

Schrijfblad 7

Behandel de juiste schrijfwijze van de letters op het schrijfblad. Daarna kunnen de leerlingen het blad zelfstandig afmaken.

Afronding Kern 1

Introductie

Instructietaal

Gebruik de poster, de structureerstroken en de letterkaartjes dit keer om de leerlingen attent te maken op hun vorderingen en om een aantal instructiebegrippen te oefenen: *bovenaan, onderaan, plaatje, woord, letter*. Laat de leerlingen zien dat nu alle woorden van de rij boven aan de poster aan de beurt geweest zijn. Verel hen dat ze nu oefeningen gaan doen met alle woorden en letters die behandeld zijn.

Pak de letterkaartjes van i - m - r - v - s - p en de structureerstroken van ik - maan - roos - vis - sok - pen erbij. Laat een leerling tellen hoeveel woorden er zijn en hoeveel letters. Gebruik daarbij duidelijk de termen 'letter' en 'woord'. Wijs de rij woorden boven aan de poster aan en vervolgens de rij onder aan de poster. Gebruik daarbij duidelijk de woorden 'bovenaan' en 'onderaan'. Laat daarna de leerlingen aanwijzen:

- de woorden bovenaan,
- de woorden onderaan,
- het plaatje van de maan,
- het woord 'maan',
- de letter 'm'.

Suggestie

Misschien vinden de leerlingen het leuk als - behalve de woorden op de poster - ook de losse letters die ze geleerd hebben ergens in de klas zichtbaar zijn. Schrijf dan de letters i - m - r - v - s - p op een strook papier en hang die naast de poster. Bij elke volgende kern hangt u er een nieuwe strook bij.

Instructie

Poster

1. U noemt een van de structureerwoorden van Kern 1. Een leerling wijst het juiste plaatje op de poster aan.

2. U zegt een van de structureerwoorden, geanalyseerd in klanken, bijvoorbeeld: rrr-ooo-sss. Een leerling wijst het juiste woord of plaatje aan. Dit is een oefening in auditieve synthese. Als deze oefening goed gaat, kunt u deze uitbreiden naar andere woorden met een mkm-structuur die de leerlingen al goed kennen uit de mondelinge taal, bijvoorbeeld: boek, jas, raam, tas, juf, kijk, zit. U zegt het woord geanalyseerd in klanken, de leerlingen zeggen het hele woord.

Structureerstroken

U legt de structureerstroken van de woorden ik - maan - roos - vis - sok - pen goed zichtbaar neer. U noemt een woord en een leerling moet de juiste strook pakken. Dit is een oefening in visuele woordherkenning. Vervolgens herhaalt u het structureren van de woorden. U laat steeds een gedeelte van het woord zien en u verklankt de afzonderlijke letters samen met de leerlingen.

Letterkaartjes

U legt de letterkaartjes van i - m - r - v - s - p goed zichtbaar neer. U zegt een klank en een leerling moet het bijbehorende kaartje pakken. Dit is een oefening in grafeem/foneem-kennis. Vervolgens laat u een kaartje zien en de leerlingen verklanken de letter. Besteed aandacht aan de uitspraak als de leerlingen daar moeite mee hebben. Enige aanwijzingen hiervoor vindt u steeds bij het kopje 'structureerstrook' van elk woord.

Leesboek 1
pag. 15

Op pagina 15 staat een oefening voor auditieve discriminatie van de beginklank van een woord, met vijf klanken die in Kern 1 worden aangeboden. Achtereenvolgens zijn afgebeeld:

m: maan, mes, mond, muis;

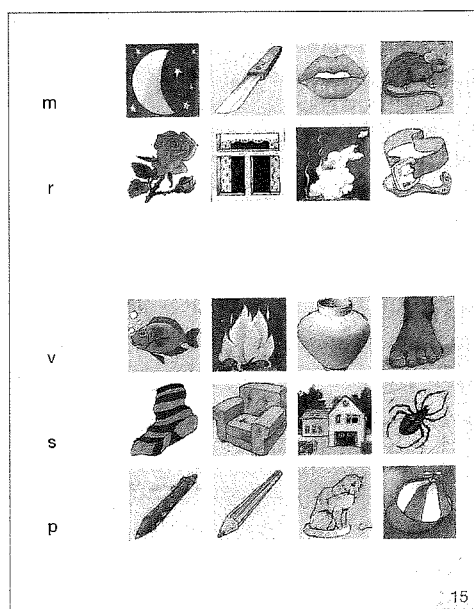
r: roos, raam, rook, riem;

v: vis, vuur, vaas, voet;

s: sok, stoel, school, spin;

p: pen, potlood, poes, pet.

Behandel deze pagina een paar keer. U noemt de beginklank en u wijst de leerlingen op de letter in het structuurschema. Vervolgens benoemt u de plaatjes en laat daarbij steeds de beginklank duidelijk horen. Bij de tweede keer laat u de leerlingen de woorden nazeggen. Let erop dat de leerlingen de leesrichting volgen bij het meekijken naar de plaatjes.

Leesboek 1
pag. 16

De eerste oefening op pagina 16 is een oefening voor auditieve discriminatie en analyse van de eindklank van een woord, met vier klanken die in Kern 1 worden aangeboden. Afgebeeld zijn:

m: raam, gum, duim, boom;

r: deur, muur, vuur, oor;

s: tas, mes, bus, huis;

p: kip, schaap, aap, zeep.

Behandel ook deze oefening een paar keer. U noemt de letter in het structuurschema en u benoemt de plaatjes. Laat de eindklank duidelijk horen. Bij de tweede keer laat u de leerlingen de woorden nazeggen.

Onder aan pagina 16 worden alle structureerwoorden en de letters van Kern 1 nog eens herhaald. Lees de woorden en de letters samen met de leerlingen.

Herhaling
Leesboek 1

Doe de herhaling van Leesboek 1 niet aansluitend aan de andere activiteiten die bij 'afronding' beschreven zijn, maar op een later tijdstip, bijvoorbeeld de volgende dag.

Herhaal het leesboek dus pas als de leerlingen geoefend hebben met de cassette. Herhaal met name de pagina's 14, 15 en 16. Laat de leerlingen de woorden van pagina 14 lezen en structureren, zoals op de cassette. Bij pagina 15 noemt u woorden door elkaar op. De leerlingen wijzen bij elk woord de letter aan die hoort bij de beginklank van dat woord en ze wijzen het goede plaatje aan. Hetzelfde kunt u hen laten doen op pagina 16 met de eindklank van woorden.

oefening **Cassette bij Leesboek 1**

De leerlingen beluisteren de cassette, terwijl ze meekijken in hun leesboek. Laat hen de pagina's 14, 15 en 16 twee keer beluisteren: de eerste keer luisteren ze alleen, de tweede keer lezen ze zachtjes mee. U kunt hiertoe de cassette tevoren bij het begin van pagina 14 zetten. Aan het eind van de cassette spoelen de leerlingen zelf terug en luisteren de hele cassette nog een keer af.

Werkblad 18

Laat de leerlingen Werkblad 18 maken met uw begeleiding. U benoemt de plaatjes. De leerlingen moeten aankruisen bij welke woorden ze de aangegeven beginklank horen.

- vis, vaas, veer, pet;
- roos, mes, rook, rok;
- pen, peer, pop, slak;
- sok, raam, sap, stuur;
- maan, mier, mat, voet.

Werkblad B 1.6

Op Werkblad B 1.6 worden de woorden van Kern 1 herhaald. Bij de eerste oefening zijn er twee kolommen. In de eerste kolom moeten de leerlingen bij de beginletter de rest van het structureerwoord zoeken. In de tweede kolom moeten ze de beginletter van het structureerwoord zoeken en opschrijven. Bij de tweede oefening moeten de leerlingen uit de losse letters het structureerwoord vormen.

Schrijfblad 8

Behandel de juiste schrijfwijze van de letters op het schrijfblad. Daarna kunnen de leerlingen het blad zelfstandig afmaken.

Toets Kern 1

Toetsblad 1

Toetsblad 1 vindt u achter in de handleiding. De Controletaken 1 en 2 van het werkboekje van 'Veilig leren lezen' kunt u overslaan. Aan de hand van Toetsblad 1 wordt getoetst hoe het staat met de grafeem/foneem-kennis van de leerlingen. U noemt een klank. De leerlingen zoeken de bijbehorende letter in een regel met gegeven letters. Voor elke regel staat een nummer. U zegt steeds het nummer van de regel waarnaar de leerlingen moeten kijken en u schrijft dat nummer op het bord. U doet ook voor op het bord dat de leerlingen een rondje moeten zetten om de letter die u noemt. U geeft steeds de volgende instructie: "Kijk naar regel 1. Zet een rondje om de 'i'." Achtereenvolgens komen aan de orde:

regel 1	i	regel 5	s	regel 9	p
regel 2	m	regel 6	p	regel 10	v
regel 3	r	regel 7	r	regel 11	m
regel 4	v	regel 8	i	regel 12	s

Toetsresultaten

U kunt de toetsresultaten weergeven op het vorderingenoverzicht van Toetsblad 1. U krijgt er zo een beeld van welke letters in uw groep goed beheerst worden en welke niet. Voor het opvullen van hiaten in de kennis van de leerlingen zijn er verschillende mogelijkheden, afhankelijk van de toetsresultaten. Enkele aandachtspunten zijn:

- Leerlingen met twee fouten of minder, gaan door naar Kern 2. In Kern 2 en verder komt ook de stof van Kern 1 weer terug. Kleine hiaten in de kennis van Kern 1 kunnen daar nog opgevuld worden.
- Voor leerlingen met drie of meer fouten is het raadzaam om de stof van Kern 1 geheel of gedeeltelijk te herhalen.

Herhaling

- Voor leerlingen die de grafeem/foneem-correspondentie blijkens de toets niet beheersen, zijn vooral activiteiten nuttig waarbij tegelijk auditief en visueel geoefend wordt. Dat zijn oefeningen die vermeld staan bij het onderdeel 'instructie' van elk structureerwoord en bij het onderdeel 'afronding'. Verder is ook het beluisteren van de cassette met het leesboek erbij goede herhalingsstof (vooral pag. 14 t/m 16). Weinig profijt zullen de leerlingen hebben van het herhalen van de werkbladen en schrijfborden, omdat hiermee voornamelijk visueel en motorisch wordt geoefend.
- Als met één bepaalde klank door meerdere leerlingen fouten worden gemaakt, is het raadzaam om aan deze klank/letter nog eens aandacht te besteden in een groepsles. U herhaalt dan een aantal oefeningen die vermeld staan in de instructie bij het woord waarin de letter is aangeboden. Als dus bijvoorbeeld veel fouten gemaakt worden met de 'p', dan herhaalt u oefeningen die vermeld staan bij het woord 'pen'.
- Als met verschillende klanken fouten worden gemaakt, kunt u, behalve deze afzonderlijke klanken, ook oefeningen herhalen met alle letters van Kern 1, zoals die vermeld staan bij het onderdeel 'afronding'. Ook lijkt het in dat geval raadzaam de leerlingen nog eens de cassette te laten beluisteren met het leesboek erbij.
- Als door het merendeel van de leerlingen nog fouten worden gemaakt in de toets, kunt u de desbetreffende stof herhalen in een of meer groepslessen, alvorens over te gaan naar Kern 2.

- Als slechts één leerling uitvalt op de toets, probeer dan deze herhalingsoefeningen individueel te doen, terwijl u met de groep doorgaat met Kern 2. Laat ook de uitvallende leerling met Kern 2 meedoen en probeer hem/haar bij de groep te houden.

Aanvullende materialen

Aanvullende materialen kunnen ingezet worden als extra oefenstof voor leerlingen die dat nodig hebben en om de mogelijkheden voor zelfstandig werken door de leerlingen uit te breiden. Naast 'Lezen doe je overal' kan gebruik gemaakt worden van materialen van 'Veilig leren lezen' of van programma's die bij die methode aansluiten. De leerlingen kunnen zelfstandig werken met de leeskaarten uit de kopieermap met cd's van 'Veilig in stapjes' en de computerprogramma's bij 'Veilig leren lezen' en 'Veilig in stapjes' (zie ook de algemene handleiding op pag. 19 en 29). Als extra oefenstof voor zwakke of vrij jonge leerlingen kan men bovendien nog denken aan oefeningen aan de hand van de letterdoos. In de werkboekjes van 'Veilig leren lezen' staan onder aan sommige pagina's oefeningen met de letterdoos aangegeven. Voor meer informatie verwijzen we naar de handleiding van 'Veilig leren lezen'.

Een snelle route

Leerlingen van wie u vermoedt dat ze sneller door de stof heen kunnen, kunt u alvast de toets voor auditieve synthese van Kern 2 afnemen. Als een leerling de auditieve synthese beheerst, weinig moeite had met de klank-letterkoppeling in Kern 1 en een zelfstandige werkhouding heeft, kunt u overwegen die leerling een snellere route door de Kernen 2 t/m 6 te laten volgen. In Werkplan B met beperkte instructie op de pagina's 2-5 en 2-6 worden hiervoor suggesties gedaan.

Oriëntatie op geschreven taal

Doel	Ervaring opdoen met het lezen en schrijven van de eigen naam en leeftijd, en namen van landen.
Instructie Eigen naam	Schrijf de voornamen van de leerlingen op het bord. Laat elke leerling zijn of haar eigen naam aanwijzen. U laat de leerlingen achtereenvolgens zoeken: alle namen met een 'm', 'r', 'v', 's', of 'p' erin. De naam waarin de desbetreffende letter voorkomt, wordt voorgelezen door u of door de leerling wiens naam het is. Ook worden de namen voorgelezen waarin geen enkele van de geleerde letters voorkomt. Misschien zien de leerlingen in die namen ook al een paar letters die hetzelfde zijn.
Namen van landen	U laat elke leerling opnoemen en zo mogelijk op de wereldkaart aanwijzen uit welk land hij/zij komt. U schrijft de namen van de landen op het bord (en ook Nederland). Met deze namen doet u dezelfde oefening als met de eigen namen van de leerlingen. De leerlingen zoeken namen met een letter erin die ze geleerd hebben. U leest de naam met die letter voor. Laat de leerlingen daarna namen aanwijzen, bijvoorbeeld: waar staat 'Somalië', waar staat 'Marokko', waar staat 'Nederland'?
Verwerking Oriëntatieblad 1	Lees de tekst van dit blad voor en laat zien wat de leerlingen moeten doen. Een blad dat al door een andere leerling of door uzelf ingevuld is, kan daarbij een hulpmiddel zijn. Op het blad kunnen de leerlingen in de spiegel een zelfportret tekenen of een foto van zichzelf plakken en de volgende gegevens invullen: hun naam, leeftijd, naam van land van herkomst, en Nederland. U schrijft die gegevens eerst op het bord of op een blaadje, zodat de leerlingen deze kunnen overschrijven. Laat de leerlingen ook het woordje 'ik' aanwijzen en tellen hoeveel keer het op het blad staat. Lees een paar van de ingevulde bladen voor. De bladen kunnen in de klas worden opgehangen, zodat de leerlingen die van elkaar kunnen bekijken en proberen te lezen.
Suggesties	• Laat de leerlingen een kaartje maken met hun eigen naam erop voor op hun tafel of om in hun tas te plakken. • Doe de activiteit met namen ook eens met voor- en achternaam van de leerlingen.

Kern 3

Doelen

1. Betekenis begrijpen en
2. visuele woordherkenning van: *doos - de - poes - eet - koek - ijs - zeep*
3. Grafeem/foneem-kennis en
4. uitspraak van: *d - oe - ee - k - ij - z*
5. Auditieve discriminatie/analyse/synthese
6. Lezen van wisselwoorden
7. Begrijpen van instructietaal: eerste, tweede, derde, naast, verschillende

Materialen

Lezen doe je overal

Poster

Leesboek 3: Zeep in de cola

Cassette bij Leesboek 3

Werkbladen B nrs. 3.1 t/m 3.6

Toetsblad 3

Oriëntatieblad 3

Veilig leren lezen

Structureerstroken en letterkaartjes

Werkboekje 3

Werkboekje schrijfmotorische ondersteuning

Inhoud Leesboek 3

Bij de pagina's 2 t/m 7 van Leesboek 3 hoort de voorleestekst 'Zeep in de cola', waarin de structureerwoorden van Kern 3 verwerkt zijn: doos, poes, eet, koek, ijs, zeep. Op de pagina's 8 t/m 13 staan oefeningen voor auditieve analyse en synthese, auditieve discriminatie, klank-letterkoppeling, wisselrijtjes, leesstukjes met zinnen en een contrastoefening met b - d - p. De pagina's 14 t/m 16 bevatten oefenstof voor het lezen van nieuwe woorden met de reeds geleerde letters, waaronder twee strip-verhaaltjes.

Kern 3 Werkplan A

met uitgebreide instructie

Les 1

doos en poes

Introductie

- Voorleestekst bij Leesboek 3, pag. 1 t/m 7

Instructie

- Poster
- Structureerstroken 'doos' en 'poes'
- Wisselwoorden
- Woorden met een 'd' en een 'oe'
- Lidwoord 'de'

Inoefening

- Cassette bij Leesboek 3, pag. 1 t/m 7 (z)
- Werkboekje 3
 - Werkblad 1 (z)
 - Werkblad 2
 - Werkblad 3 (z)
 - Werkblad 4 (z)
 - Werkblad 5
 - Werkblad 6
- Werkbladen serie B *
 - Werkblad B 3.1 (z)
 - Werkblad B 3.2 (z)
- Werkboekje schrijfmotorische ondersteuning **
 - Schrijfblad 16 (z)
 - Schrijfblad 17 (z)

Les 2

eet en koek

Introductie

- Voorleestekst bij Leesboek 3, pag. 4 en 5

Instructie

- Poster
- Structureerstroken 'eet' en 'koek'
- Woorden met een 'ee' en een 'k'
- Leesboek 3, pag. 8 en 9

Inoefening

- Cassette bij Leesboek 3, pag. 1 t/m 9 (z)
- Werkboekje 3
 - Werkblad 7 (z)
 - Werkblad 8
 - Werkblad 9
 - Werkblad 10 (z)
 - Werkblad 11
 - Werkblad 12
- Werkbladen serie B *
 - Werkblad B 3.3 (z)
 - Werkblad B 3.4 (z)

- Werkboekje schrijfmotorische ondersteuning **
Schrijfblad 18 (z)
Schrijfblad 19 (z)
Schrijfblad 20 (z)

Les 3

ijs en zeep

Introductie

- Voorleestekst bij Leesboek 3, pag. 6 en 7

Instructie

- Poster
- Structureerstroken 'ijs' en 'zeep'
- Woorden met een 'ij' en een 'z'
- Leesboek 3, pag. 10 en 11

Inoefening

- Cassette bij Leesboek 3, pag. 8 t/m 11 (z)
- Werkboekje 3
Werkblad 13 (z)
Werkblad 14
Werkblad 15
Werkblad 16 (z)
Werkblad 17
Werkblad 18
- Werkbladen serie B *
Werkblad B 3.5 (z)
Werkblad B 3.6 (z)
- Werkboekje schrijfmotorische ondersteuning **
Schrijfblad 21 (z)
Schrijfblad 22 (z)

Les 4

Afronding

Introductie

- Poster: instructietaal

Instructie

- Poster
- Structureerstroken Kern 1 t/m 3
- Letterkaartjes Kern 1 t/m 3
- Leesboek 3, pag. 12 en 13

Inoefening

- Cassette bij Leesboek 3, pag. 8 t/m 13 (z)
- Werkboekje 3
Werkblad 19
Werkblad 20
- Werkbladen serie B *
Werkblad B 3.7 (z)
- Werkboekje schrijfmotorische ondersteuning **
Schrijfblad 23 (z)

Les 5

Afronding

Instructie

- Herhaling (indien nodig)
Poster
Structureerstroken
Letterkaartjes
- Letterdictee
- Leesboek 3, pag. 14, 15 en 16

Inoefening

- Cassette bij Leesboek 3, pag. 8 t/m 16 (z)
- Werkbladen Kern 3 afmaken

Les 6

Afronding

Toetsen

- Herhaling Leesboek 3
- Toetsblad 3
- Letterdictee
- Auditieve synthese

Oriëntatie op geschreven taal

Instructie

- Opschriften in winkels

Verwerking

- Oriëntatieblad 3

Suggesties

* naar keuze

** voor leerlingen met een weinig ontwikkelde schrijfmotoriek
(z) door de leerlingen zelfstandig uit te voeren

Kern 3 Werkplan B

met beperkte instructie

Met leerkracht

doos

- Leesboek 3, pag. 1 t/m 7
- Wisselwoorden

poes, eet, kook, ijs, zeep

- Leesboek 3, pag. 8 t/m 11
- Werkbladen 9, 12, 15, 18

Afronding

- Instructietaal
- Poster
- Structureerstroken Kern 1 t/m 3
- Letterkaartjes Kern 1 t/m 3
- Letterdictee
- Leesboek 2, pag. 12 t/m 16
- Werkblad 20
- Herhaling Leesboek 3

Oriëntatie op geschreven taal

- Opschriften in winkels
- Oriëntatieblad 3

Toetsen

- Toetsblad 3
- Letterdictee
- Toets auditieve synthese

Kern 3 Werkplan B

met beperkte instructie

Zelfstandig werken

Kern 3	Lezen doe je overal		Veilig leren lezen				Veilig in stapjes	
	Leesboek 3 + cassette	Werkbladen serie B*	Werkboekje 3		Werkboekje schrijfmotoriek**	Computer programma***	Kopieermap + cd***	Computer programma*** LV S
doos d	blz. 1-7	3.1	1	2 3	16		1	1
poes oe	8 9	3.2	4	5 6	17	1	2	2
eet ee	10	3.3	7	8 9	18 19	2	3	3
koek k	11	3.4	10	11 12	20	3	4 5	4
ijs ij	12 13	3.5	13	14 15	21	4	6	5
zeep z	14 15	3.6	16	17 18	22	5	7 8	6
afronding	16	3.7	19	20	23	6	9	7

* naar keuze

** voor leerlingen met een weinig ontwikkelde schrijfmotoriek

*** aanvullende materialen

Voorleestekst 'Zeep in de cola'

De voorleestekst 'Zeep in de cola' hoort bij de pagina's 1 t/m 7 van Leesboek 3.
De tekst staat ook op de cassette.

pag. 1 Dit boek heet 'Zeep in de cola'.

pag. 2/3 Renata komt de keuken binnen. Ze draagt een grote doos. De poes is blij. Ze gaat naar Renata toe.
De poes denkt: "Ha, in die doos zit eten. Eten voor mij!"

pag. 4/5 Renata pakt chips uit de doos. En koek, en cola.
De poes denkt: "Bah, chips en koek vind ik niet lekker. Is er ook eten voor mij? Zit er vis in de doos?"
Serge is ook in de keuken. "Ha, lekkere koek!" zegt hij. "Is die voor mij?"
"Ja hoor," zegt Renata. "Ik neem chips."
Renata eet chips. En Serge eet koek. Maar de poes eet niks.

pag. 6/7 Daar komt Anya binnen. Zij heeft ijs bij zich.
"Ha, ijs," denkt de poes. "Dat vind ik lekker."
Maar Anya geeft de poes geen ijs. Het ijs is voor Renata, voor Serge en voor Anya zelf.
De poes ziet de zeep. "Is dat lekker?" denkt ze. Poes ruikt aan de zeep. Bah nee, poes vindt zeep niet lekker.
De poes speelt met de zeep. Ze geeft de zeep een tik. Hola, de zeep vliegt in de cola!

doos

De activiteiten bij 'doos' kunnen in één les gecombineerd worden met de activiteiten bij 'poes', zoals aangegeven in Werkplan A Kern 3. Hetzelfde geldt voor 'eet' en 'koek', 'ijs' en 'zeep'.

Introductie

Leesboek 3

pag. 1 t/m 7

Bekijk met de leerlingen het omslag en de pagina's 1 t/m 7 van Leesboek 3. Bespreek waar het verhaal speelt (in een keuken) en vertel hoe de personen heten. Lees de voorleestekst bij deze pagina's voor en wijs daarbij de personen en voorwerpen uit het verhaal aan. Laat ook een echt stuk zeep zien en laat iemand uitbeelden wat de poes met de zeep doet: eraan ruiken, ermee spelen, een tik geven.

Instructie

Poster

Wijs op de poster het plaatje van de doos aan en lees het woord 'doos'. Benoem ook de andere plaatjes van Kern 3 zonder daarbij de geschreven woorden te behandelen.

Structureerstrook

'doos'

U laat de structureerstrook van het woord 'doos' zien. De leerlingen lezen het woord hardop. Vervolgens laat u steeds een gedeelte van het woord zien en leest u de afzonderlijke letters met verlengde klankwaarde, samen met de leerlingen. Let op: de klank 'd' kan niet verlengd worden uitgesproken. Vestig in het bijzonder de aandacht op de eerste letter: 'd'. Laat deze letter afzonderlijk zien en laat de leerlingen de klank 'd' nazeggen. Als de 'd' zoveel als 't' wordt uitgesproken, kunt u als aanwijzing geven dat de tong bij de 'd' verder naar achter moet liggen. Laat de leerlingen met de hand op de keel de trilling van het strottehoofd voelen bij de 'd'. Bij de 't' is die trilling er niet. Laat de leerlingen ook gedeelten van het woord lezen. Klap daartoe de letter 'd' weg en vraag: "Wat staat er nu?"

Wisselwoorden

Laat met behulp van de structureerstroken en letterkaartjes (of op het bord) wisselwoorden ontstaan. Maak uit het woord 'doos' de woorden 'roos' en 'boos' door wisseling van de eerste letter. De wisselwoorden kunt u als volgt laten ontstaan. U laat de leerlingen het woord 'doos' van de structureerstrook lezen. Daarna houdt u het letterkaartje van de 'r' op de plaats van de 'd' en u vraagt: "Wat staat er nu?" De leerlingen lezen het woord: 'roos'.

Woorden met een 'd'

U tekent op het bord een structuurschema met de letter 'd' vooraan en u noemt woorden op met en zonder 'd' aan het begin. De leerlingen steken hun hand op als er een 'd' in het woord zit. Als een aantal woorden beluisterd is, noemt u de woorden met een 'd' nog eens op en laat u de leerlingen ieder woord nazeggen. Let daarbij op de juiste uitspraak van de 'd'.

deur - pen - dop - tas - doek - boek - tafel - kast - liniaal - das - jas - zak - duim - teen

Lidwoord 'de'

Het lidwoord 'de' kan in combinatie met het herhalen van de structureerwoorden worden aangeboden. U zegt: "Wijs de maan eens aan" en laat een leerling het juiste plaatje op de poster aanwijzen. Doe dit ook met andere structureerwoorden van de Kern 1 en 2. Let op: bij het woord 'oog' kan het lidwoord 'de' er niet voor gezet worden. Geef daarbij ook andere voorbeeldzinnen, bijvoorbeeld: "Ik zie de maan;

waar is de roos; hier is de vis.” U laat de kinderen nadrukkelijk horen dat u steeds het woordje ‘de’ erbij zegt. Vervolgens schrijft u een aantal structureerwoorden met het lidwoord ‘de’ ervoor op het bord. Lees deze woorden met lidwoord samen met de leerlingen: de maan, de vis, de teen, enzovoort.

Inoefening
Werkblad 1

De opzet van Werkblad 1 van Werkboekje 3 is de leerlingen al bekend uit Werkboekje 2.

Werkblad 2

De opzet van Werkblad 2 is bekend uit Werkboekje 2. De leerlingen kunnen dit werkblad maken onder uw begeleiding. U benoemt daarbij de plaatjes. De leerlingen geven aan of er een ‘d’ in het woord zit. Bij de tweede oefening zijn afgebeeld: doos, tak, duif, tas, deur, boek, dak, das.

Werkblad 3

Met behulp van Werkblad 3 wordt het lezen van het lidwoord ‘de’ geoefend. Bij de eerste oefening moeten de leerlingen het juiste woord met het juiste plaatje verbinden door middel van een streep of pijl. Bij de tweede oefening moeten de leerlingen ‘de roos’ en ‘de doos’ samenstellen uit losse letters. Laat hen de letters in de vakjes invullen.

Werkblad B 3.1

De werkbladen uit de B-serie van Kern 3 hebben dezelfde opzet als die van de Kernen 1 en 2. De leerlingen kunnen Werkblad B 3.1 zelfstandig maken.

Schrijfbblad 16

Behandel de juiste schrijfwijze van de letters op het schrijfbblad. Daarna kunnen de leerlingen het blad zelfstandig afmaken.

poes

Introductie

Leesboek 3
pag. 2/3

Herhaal het fragment van de voorleestekst, dat hoort bij de pagina's 2 en 3 van Leesboek 3. Wijs duidelijk de poes aan.

Instructie

Poster

Wijs op de poster het plaatje van de poes aan en lees het woord 'poes'.

Structureerstrook

'poes'

U laat de structureerstrook van het woord 'poes' zien. De leerlingen lezen het woord hardop. Vervolgens laat u steeds een gedeelte van het woord zien en leest u de afzonderlijke letters met verlengde klankwaarde, samen met de leerlingen. Let op: de 'p' kan niet verlengd worden uitgesproken. Vestig in het bijzonder de aandacht op de letter 'oe'. Laat deze letter afzonderlijk zien en laat de leerlingen de 'oe' nazeggen. Laat zien dat bij het uitspreken van de 'oe' de lippen een rondje vormen en dat er maar een klein gaatje tussen de lippen is.

Woorden met een 'oe'

In de klas

Teken op het bord een structuurschema met in het midden een 'oe'. Noem woorden op met en zonder 'oe' erin. Neem woorden voor voorwerpen in de klas. De leerlingen steken hun hand op als er een 'oe' in het woord zit. Als een aantal woorden beluisterd is, noemt u alle woorden met een 'oe' nog eens op en laat u de leerlingen ieder woord nazeggen. Let daarbij op de juiste uitspraak van de 'oe'.

stoel - boek - gum - doos - schoen - sok - doek - deur - raam - broek - voet - been - rug - hoofd - neus - bloem.

Leesboek 3

Ter afwisseling kunt u deze oefening - in plaats van met voorwerpen in de klas - ook eens doen aan de hand van de pagina's 2 en 3 van Leesboek 3. Op deze pagina's zijn de volgende woorden met een 'oe' te vinden: poes, vloer, stoel, schoen, doek.

Inoefening

Cassette bij
pag. 1 t/m 7

Laat de leerlingen het gedeelte van de cassette beluisteren dat hoort bij de pagina's 1 t/m 7 van Leesboek 3, terwijl ze meekijken in hun leesboek.

Werkblad 4

De bedoeling van Werkblad 4 is de leerlingen bekend.

Werkblad 5

Laat de leerlingen Werkblad 5 maken onder uw begeleiding. Bij de tweede oefening zijn afgebeeld: poes, muis, koe, tas, noot, stoel, koek, muur.

Werkblad 6

Laat de leerlingen Werkblad 6 maken onder uw begeleiding. De leerlingen moeten bij elke zin het juiste plaatje kiezen.

Werkblad B 3.2

De opzet van Werkblad B 3.2 is dezelfde als die van Werkblad B 3.1. De leerlingen kunnen dit werkblad zelfstandig maken.

Schrijfblad 17

Behandel de juiste schrijfwijze van de letters op het schrijfblad. Daarna kunnen de leerlingen het blad zelfstandig afmaken.

eet

Introductie

Leesboek 3

pag. 4/5

Herhaal het fragment van de voorleestekst 'Zeep in de cola', dat hoort bij de pagina's 4 en 5 van Leesboek 3. Besteed nog even aandacht aan de betekenis van het woord 'eet'. Laat de leerlingen bijvoorbeeld opnoemen of aanwijzen wie er op de plaat iets eten.

Instructie

Poster

Wijs op de poster het plaatje en het woord 'eet' aan en lees het woord 'eet'. Wijs aan welke plaatjes *naast* het plaatje 'eet' staan (poes en koek). Laat daarna de leerlingen aanwijzen of opnoemen: de plaatjes naast 'neus', 'sok', 'doos', enzovoort.

Structureerstrook

'eet'

U laat de structureerstrook van het woord 'eet' zien. De leerlingen lezen het woord hardop. Vervolgens verdeelt u het woord samen met de leerlingen in stukken en voegt u het daarna weer samen. Vestig in het bijzonder de aandacht op de letter 'ee'. Laat deze letter afzonderlijk zien en laat de leerlingen de 'ee' nazeggen. Laat zien hoe uw mondstand is bij de 'ee': de lippen gestrekt en de mondhoeken naar achteren getrokken. Laat ook zien dat de stand van uw mond verandert tijdens het uitspreken van de 'ee': de opening van de lippen wordt kleiner.

Woorden met een 'ee'

Schrijf op het bord de woorden 'eet' en 'teen' in een structuurschema. Wijs de leerlingen op de plaats van de 'ee': vooraan of in het midden. Veeg daarna de woorden weg en laat alleen het structuurschema staan met de 'ee' aan het begin. U noemt woorden op met en zonder een 'ee' als beginklank. De leerlingen steken hun hand op als er een 'ee' in het woord zit. Dezelfde oefening doet u met de 'ee' als middenklank. Vervolgens noemt u de woorden met een 'ee' nog eens op en laat u de leerlingen ieder woord nazeggen. Let daarbij op de juiste uitspraak van de 'ee'.

ijs - eet - uit - aap - oog - een - acht - aan
vier - vijf - zes - tien - teen - been - zit - lees - kijk - kip

Probeert u ook eens of de leerlingen het juiste schema kunnen aanwijzen bij een woord dat u opnoemt: met de 'ee' vooraan, achteraan of in het midden.

een - twee - nee - been - lees

Inoefening

Werkblad 7

De opzet van Werkblad 7 is de leerlingen bekend.

Werkblad 8

Laat de leerlingen Werkblad 8 maken onder uw begeleiding. U benoemt de plaatjes. De leerlingen geven aan of er een 'ee' in het woord zit. Bij de tweede oefening zijn afgebeeld: eet, been, boom, zeef, zeep, hek, wip, teen.

Werkblad 9

Werkblad 9 kan door de leerlingen niet zelfstandig gemaakt worden. U geeft de instructie: "Waar hoor je de 't' in het woord 'net'? Schrijf de 't' in het goede vakje." Vervolgens noemt u ieder woord van het werkblad op.

Werkblad B 3.3 De leerlingen kunnen Werkblad B 3.3 zelfstandig maken.

Schrijfbladen 18 en 19 Behandel de juiste schrijfwijze van de letters op de schrijfbladen. Daarna kunnen de leerlingen de bladen zelfstandig afmaken.

koek

Introductie	Het woord 'koek' is al geïntroduceerd in het verhaal 'Zeep in de cola'. Besteed nog even aandacht aan de betekenis van dit woord, bijvoorbeeld door de koek aan te wijzen op de tekening op de pagina's 4 en 5 van Leesboek 3 of door de leerlingen op koek te trakteren.
Instructie Poster	Wijs op de poster het plaatje aan van de koek en lees het woord 'koek'. Laat de leerlingen aanwijzen in welke woorden de 'k' nog meer voorkomt (sok, hek, tak).
Structureerstrook 'koek'	U laat de structureerstrook van het woord 'koek' zien. De leerlingen lezen het woord hardop. Vervolgens verdeelt u samen met de leerlingen het woord in stukken en voegt u het daarna weer samen. Vestig in het bijzonder de aandacht op de letter 'k'. Laat deze letter afzonderlijk zien en laat de leerlingen de 'k' nazeggen. Laat hen horen dat de 'k' een plofje geeft in de keel.
Woorden met een 'k'	<i>Leesboek 3</i> Laat de leerlingen de pagina's 4 en 5 van Leesboek 3 voor zich nemen of houd het boek goed zichtbaar vast. Teken op het bord een structuurschema met de 'k' vooraan. U noemt iets op dat op de plaat te zien is en wijst het aan. De leerlingen steken hun hand op als er een 'k' in het woord zit. Het aanwijzen van de voorwerpen die u noemt kan misschien ook door een leerling worden gedaan. Als een aantal woorden beluisterd is, noemt u nog eens de woorden met een 'k' op en laat u de leerlingen ieder woord nazeggen. Let daarbij op de juiste uitspraak van de 'k'. keuken - deur - raam - kraan - plant - koek - poes - kast - stoel - tafel - doos - ketel - koffiepot - gordijn
Leesboek 3 pag. 8	Lees de structureerwoorden op pagina 8 voor op de volgende manier: doos, d - oo - s, doos. Laat de leerlingen meedoen.
Leesboek 3 pag. 9	Behandel de wisselwoorden van pagina 9 met behulp van de structureerstroken en letterkaartjes (of op het bord). Vervolgens leest u pagina 9 samen met de leerlingen. U leest eerst voor, daarna een leerling. Laat de leerlingen uitbeelden wat er in het stripje gebeurt: ik ren, ik tik, mis!, ik ben boos.
Inoefening Cassette bij pag. 1 t/m 9	Laat de leerlingen het gedeelte van de cassette beluisteren dat hoort bij de pagina's 1 t/m 9 van Leesboek 3.
Werkblad 10	De opzet van Werkblad 10 is de leerlingen bekend.
Werkblad 11	Laat de leerlingen Werkblad 11 maken onder uw begeleiding. U benoemt de plaatjes. De leerlingen geven aan of er een 'k' in het woord zit. Bij de tweede oefening zijn afgebeeld: koek, kar, kaas, koe, riem, boot, kist, touw.

- Werkblad 12** Op Werkblad 12 wordt het lezen van wisselwoorden geoefend. Laat de leerlingen dit werkblad maken onder uw begeleiding. U zegt welk woord er moet komen, de leerlingen kiezen de juiste letter en vullen deze in. Bij sommige plaatjes weten de leerlingen misschien zelf welk woord het moet worden.
- Werkblad B 3.4** De leerlingen kunnen Werkblad B 3.4 zelfstandig maken.
- Schrijfblad 20** Behandel de juiste schrijfwijze van de letters op het schrijfblad. Daarna kunnen de leerlingen het blad zelfstandig afmaken.

ijs

Introductie

Leesboek 3

pag. 6/7

Herhaal het fragment van de voorleestekst 'Zeep in de cola', dat hoort bij de pagina's 6 en 7 van Leesboek 3. Wijs het ijs en de zeep duidelijk aan.

Instructie

Poster

Wijs het plaatje met het ijs aan op de poster en lees het woord 'ijs'.

Structureerstrook 'ijs'

U laat de structureerstrook van het woord 'ijs' zien. De leerlingen lezen het woord hardop. Vervolgens verdeelt u het woord in stukken en voegt u het daarna weer samen. Vestig in het bijzonder de aandacht op de letter 'ij'. Laat deze letter afzonderlijk zien en laat de leerlingen de 'ij' nazeggen. Laat de leerlingen de mondstand zien bij het begin van het uitspreken van de 'ij'. Laat hen zien dat tijdens het uitspreken de mond een beetje dicht gaat. Laat hen het verschil in mondstand zien tussen het beginnen met het zeggen van 'ee' en 'ij'. Oefen eventueel met hen voor de spiegel.

Woorden met een 'ij'

Schrijf de woorden 'ijs' en 'pijp' op het bord in een structuurschema. Wijs de leerlingen op de plaats van de 'ij' in beide woorden: vooraan of in het midden. Veeg daarna de woorden weg en laat alleen de schema's staan met de 'ij' in het midden en vooraan. U noemt woorden met en zonder 'ij' als middenklank. De leerlingen steken hun hand op als ze een 'ij' horen. Wanneer dit goed gaat, doet u hetzelfde met woorden met een 'ij' als eindklank. Als een aantal woorden beluisterd is, noemt u de woorden met een 'ij' nog eens op en laat u de leerlingen ieder woord nazeggen. Let daarbij op de juiste uitspraak van de 'ij'.

vijf - vier - teen - buik - kijk - zeep - lijm - huis
een - twee - drie - mij - jij - die - hij - zij - bij

Als experiment kunt u eens proberen of de leerlingen het juiste schema kunnen aanwijzen als u een woord noemt met een 'ij' in het midden, voor- of achteraan.

Inoefening

Werkblad 13

De opzet van Werkblad 13 is de leerlingen bekend.

Werkblad 14

Laat de leerlingen Werkblad 14 maken onder uw begeleiding. U benoemt de plaatjes, de leerlingen geven aan of er een 'ij' in het woord zit. Bij de tweede oefening zijn afgebeeld: ijs, boek, uil, pijp, huis, vijf, buik, pijl.

Werkblad 15

Met Werkblad 15 wordt geoefend met de woorden 'voor' en 'naar'. Als de leerlingen deze woorden nog niet kennen, besteedt u eerst aandacht aan de betekenis van deze woorden door het geven van opdrachten en deze voor te doen, zoals:

"Ga voor de stoel staan";
"Loop naar de deur".

Werkblad B 3.5 De leerlingen kunnen Werkblad B 3.5 zelfstandig maken.

Schrijfblad 21 Behandel de juiste schrijfwijze van de letters op het schrijfblad. Daarna kunnen de leerlingen het blad zelfstandig afmaken.

zeep

Introductie

Het woord zeep is al geïntroduceerd in het verhaal 'Zeep in de cola'. Besteed nog even aandacht aan de betekenis van dit woord, bijvoorbeeld door een stuk zeep erbij te pakken. Van een plaatje komt immers niet altijd duidelijk over dat er zeep bedoeld wordt. Het zou ook een steen of een gum kunnen zijn.

Instructie

Poster

Wijs het plaatje van de zeep aan op de poster en lees het woord 'zeep'.

Structureerstrook 'zeep'

U laat de structureerstrook van het woord zeep zien. De leerlingen lezen het woord hardop. Vervolgens laat u steeds een gedeelte van het woord zien en leest dit met verlengde klankwaarde, samen met de leerlingen. Laat de leerlingen daarna het woord in stukken verdelen en weer samenvoegen. Vestig in het bijzonder de aandacht op de eerste letter 'z'. Laat deze letter afzonderlijk zien en laat de leerlingen de 'z' nazeggen. Laat hen met de hand op de keel het verschil tussen 'z' en 's' voelen: bij de 'z' trilt het strottehoofd, bij de 's' niet.

Woorden met een 'z'

U tekent op het bord een structuurschema met de 'z' vooraan en u noemt woorden op met en zonder 'z' aan het begin. De leerlingen steken hun hand op als er een 'z' in het woord zit. Als een aantal woorden beluisterd is, noemt u de woorden met een 'z' nog eens op en laat u de leerlingen ieder woord nazeggen. Let daarbij op de juiste uitspraak van de 'z'.

zak - doek - voet - zeep - sok - das - zon
zes - vijf - zeven - vier - stoel - zit - sta

Leesboek 3 pag. 10

Behandel de luisteroefening op de bovenste helft van pagina 10 als volgt. Wijs de letter in een structuurschema aan en zeg de klank die erbij hoort. Benoem de plaatjes, terwijl de leerlingen meekijken. Laat de beginklank van de woorden duidelijk horen. Laat de leerlingen de woorden nazeggen. Achtereenvolgens zijn afgebeeld:

d: doos, deur, das, doek;

k: koek, kip, kaas, kam;

z: zeep, zon, zak, zaag.

Lees de woorden op de onderste helft van pagina 10 eerst een keer voor. Laat daarna de leerlingen de woorden lezen.

Leesboek 3 pag. 11

Wijs de letter in een structuurschema aan en zeg de klank die erbij hoort. Benoem de plaatjes, terwijl de leerlingen meekijken. Laat de klank waar het om gaat duidelijk horen en laat de leerlingen ook een keer naar uw mond kijken als u de klank uitsprekt. Laat de leerlingen de woorden nazeggen. Achtereenvolgens zijn afgebeeld:

k: sok, hek, tak;
ee: eet;
ij: ijs;
ee: been, teen, zeep;
ij: pijp, vijf, bijl;
oe: poes, boek, voet.

Inoefening

**Cassette bij
pag. 8 t/m 11**

Laat de leerlingen het gedeelte van de cassette beluisteren dat hoort bij de pagina's 8 t/m 11 van Leesboek 3. Laat hen twee keer luisteren: de eerste keer luisteren ze alleen, de tweede keer lezen ze zachtjes mee.

Werkblad 16

De opzet van dit werkblad is de leerlingen bekend.

Werkblad 17

Laat de leerlingen Werkblad 17 maken onder uw begeleiding. U benoemt de plaatjes. De leerlingen geven aan of het woord begint met een 'z'. Bij de tweede oefening zijn afgebeeld: zeep, zon, vaas, sap, zak, zaag, zout, huis.

Werkblad 18

Bij het maken van dit werkblad hebben de leerlingen begeleiding van de leerkracht nodig. U benoemt de plaatjes. De leerlingen moeten aangeven in welke woorden dezelfde klank voorkomt als in het eerste woord in de rij. Om welke klank het gaat, staat bij het eerste plaatje van de rij aangegeven door een letter.

Werkblad B 3.6

De leerlingen kunnen Werkblad B 3.6 zelfstandig maken.

Schrijfblad 22

Behandel de juiste schrijfwijze van de letters op het schrijfblad. Daarna kunnen de leerlingen het blad zelfstandig afmaken.

Afronding Kern 3

De activiteiten onder het kopje 'Afronding' kunnen over meerdere lessen gespreid worden, bijvoorbeeld zoals aangegeven in Werkplan A Kern 3.

Introductie

Instructietaal

Wijs de leerlingen op de poster aan dat nu de eerste, tweede en derde rij woorden behandeld zijn. Oefen de begrippen *eerste*, *tweede*, *derde*, *naast* en *verschillende* door de leerlingen op de poster te laten aanwijzen:

- de eerste (tweede, derde) rij woorden;
- het eerste (tweede, derde) plaatje van de eerste rij;
- een plaatje naast de roos (aap, neus, enzovoort);
- twee dezelfde letters en twee verschillende letters.

Instructie

Poster

U zegt een van de structureerwoorden van de Kernen 1 t/m 3, geanalyseerd in klanken, bijvoorbeeld: p-oe-s. Een leerling wijst het juiste plaatje aan of zegt het woord. Doe deze oefening ook met andere woorden met een mk-, km-, of mkm-structuur waarvan u weet dat de leerlingen ze kennen, bijvoorbeeld: bus, boot, boom, doek, één, vier, vijf.

Structureerstroken

U legt de structureerstroken van de Kernen 1 t/m 3 goed zichtbaar neer. U noemt een woord en een leerling moet de juiste strook pakken. Vervolgens herhaalt u het structureren van de woorden. U laat steeds een gedeelte van het woord zien en u verklankt de afzonderlijke letters samen met de leerlingen. Herhaal het lezen van wisselwoorden, bijvoorbeeld: maan - aan, teen - een, doos - boos, vis - mis, pen - pijn, buik - boek, oog - ook, ijs - is, eet - een.

Letterkaartjes

U legt de letterkaartjes van de Kernen 1 t/m 3 goed zichtbaar neer. U noemt een letter en een leerling moet het bijbehorende kaartje pakken. U legt de kaartjes omgekeerd neer. Om de beurt mogen de leerlingen een kaartje omdraaien en zeggen welke letter het is. Als de leerling de letter goed verklankt, mag het weg. Als het fout is, moet het kaartje omgekeerd blijven liggen. Maak er eventueel een wedstrijd van. Als een leerling een letter goed verklankt, krijgt hij/zij het kaartje. Wie op het eind de meeste kaartjes heeft, is winnaar. Besteed aandacht aan de uitspraak van klanken waarmee de leerlingen moeite hebben.

Letterdictee

U noemt een klank en de leerlingen schrijven de bijbehorende letter op. Neem hiervoor letters uit de Kernen 1 t/m 3. Zeg bij het noemen van de klank ook steeds een woord dat de leerlingen kennen en waarin de klank voorkomt, bijvoorbeeld: "Schrijf maar eens op: de 't' van tas, enzovoort."

Leesboek 3 pag. 12

Lees de woorden en zinnen van pagina 12 eerst een keer voor, terwijl de leerlingen meelesen. Laat daarna de leerlingen om de beurt lezen.

Leesboek 3 pag. 13

Vertel de leerlingen dat de oefening op de bovenste helft van pagina 13 gaat over een paar letters en klanken die erg op elkaar lijken: b, d en p. Laat de leerlingen naar uw mond kijken om het verschil in mondstand bij het uitspreken van deze klanken te

zien. Wijs de letter in een structuurschema aan en zeg de klank die erbij hoort. Benoem de plaatjes, terwijl de leerlingen meekijken. Laat de leerlingen de klanken en de woorden van de oefening nazeggen. Achtereenvolgens zijn afgebeeld:

b: boom, bal, bus, boot;

d: doos, das, deur, dak;

p: pen, poes, pet, pan.

Lees vervolgens met de leerlingen de wisselrijtjes op de onderste helft van pagina 13: roos - doos, koek - doek, koek - boek, enzovoort. U leest de woorden eerst voor, daarna laat u de leerlingen lezen.

Leesboek 3

pag. 14

Op het bovenste gedeelte van pagina 14 staat een aantal nieuwe woorden, die gevormd zijn uit al behandelde letters. Bij ieder woord staat een plaatje dat de betekenis aangeeft. Lees de woorden eerst een keer gewoon voor. Lees dan elk woord spelend en voeg het vervolgens weer samen: r - aa - m, raam. Laat daarna de leerlingen hetzelfde doen. Achtereenvolgens zijn afgebeeld:

raam, boom, boek, doek, rook;

been, boot, voet, vaas, pijp;

kip, koe, soep, kaas, noot.

Op het onderste gedeelte van deze pagina staan dezelfde woorden nog een keer. Lees een woord voor en laat een leerling aanwijzen wat het betekent op de plaatjes op het bovenste gedeelte van de pagina. Laat vervolgens de leerlingen om de beurt een woord lezen.

koek

maak	doe	koen
kijk	mee	zoen
dit	ook	mij
i	ij	oo
		oe
		ee
		aa

Leesboek 3

pag. 15

Lees het beeldverhaal van pagina 15 voor, terwijl de leerlingen meelesen. Leg zo nodig uit wat de tekst betekent. Schrijf de nieuwe woorden uit dit verhaal op het bord: maak, doe, mee, ook, kijk, dit. Laat de leerlingen deze woorden spellend lezen en samenvoegen, bijvoorbeeld: m - aa - k, maak. Het laatste rijtje woorden komt aan de orde bij pagina 16.

Laat vervolgens twee leerlingen ieder een rol uit het verhaal voorlezen.

- Leesboek 3 pag. 16** Lees het beeldverhaal van pagina 16 voor, terwijl de leerlingen meelezen. Waar nodig legt u de betekenis van de tekst uit. Schrijf daarna de nieuwe woorden uit het verhaal op het bord: voor, mij, nee, koen, zoen. Laat de leerlingen deze woorden spellend lezen en weer samenvoegen. Vervolgens laat u twee leerlingen ieder een rol uit het verhaal voorlezen.
- Herhaling Leesboek 3** Als de leerlingen de tekst van de pagina's 8 t/m 16 met de cassette geoefend hebben, laat u hen ter controle en herhaling een stukje hardop lezen. Observeer het lezen en noteer van elke leerling wat goed gaat en wat moeite kost.
- Inoefening Cassette bij pag. 8 t/m 16** Laat de leerlingen het gedeelte van de cassette beluisteren dat hoort bij de pagina's 8 t/m 16 van Leesboek 3. Laat hen twee keer luisteren: de eerste keer luisteren ze alleen, de tweede keer lezen ze zachtjes mee.
- Werkbladen 19 en 20** Bereid de Werkbladen 19 en 20 met de leerlingen voor. Van Werkblad 19 kunnen de leerlingen de eerste kolom zelfstandig maken. Van de tweede kolom noemt u de woorden op. De leerlingen omcirkelen de letter die ontbreekt en kunnen deze tijdens het zelfstandig werken op de juiste plek invullen. Met Werkblad 20 volgt u dezelfde werkwijze met alle plaatjes.
- Werkblad B 3.7** De opzet van Werkblad B 3.7 is dezelfde als Werkblad 1.6. De leerlingen kunnen dit blad zelfstandig maken.
- Schrijfblad 23** Behandel de juiste schrijfwijze van de letters op het schrijfblad. Daarna kunnen de leerlingen het blad zelfstandig afmaken.

Toetsen Kern 3

Toetsblad 3

Toetsblad 3 vindt u achter in de handleiding. De Controletaken 1 en 2 van het werkboekje van 'Veilig leren lezen' kunt u overslaan. Toetsblad 3 is bedoeld om na te gaan hoe het staat met de grafeem/foneem-kennis van de leerlingen. U noemt een klank. De leerlingen zoeken de bijbehorende letter in een regel met gegeven letters en omcirkelen die. In deze toetstaak komen alle letters van Kern 3 aan de orde en bovendien enkele letters uit de Kern 1 en 2. Zorg ervoor dat de leerlingen de toets werkelijk zelfstandig maken en niet bij elkaar kunnen kijken. De leerlingen krijgen het toetsblad van Kern 3 voor zich. De instructie geeft u als volgt: "Kijk naar regel 1. Zet een rondje om de letter 'p' van 'pet'." De volgende letters komen aan de orde:

• de 'p' van pet	• de 'ee' van been
• de 'oe' van voet	• de 'b' van bal
• de 'd' van dak	• de 'ij' van bijl
• de 't' van tas	• de 'z' van zon
• de 'k' van kip	• de 'aa' van raam
• de 'n' van noot	• de 'oo' van rook

Voor het noteren van de toetsresultaten kunt u gebruik maken van het Vorderingen-overzicht voor Toetsblad 3.

Letterdictee

Met het letterdictee wordt nagegaan of de leerlingen de juiste letter kunnen opschrijven bij een klank die wordt uitgesproken. Voor de afname hebben de leerlingen een potlood en een velletje papier nodig. Dicteer de fonemen als volgt. Schrijf maar op:

• de 'n' van net	• de 's' van soep
• de 't' van tas	• de 'p' van pan
• de 'i' van in	• de 'v' van vaas
• de 'r' van raam	• de 'oo' van ook
• de 'b' van boos	• de 'aa' van aan
• de 'm' van mat	

Voor het noteren van de toetsresultaten kunt u gebruik maken van het Vorderingen-overzicht voor het letterdictee.

Toets auditieve synthese

Deze toets neemt u alleen af bij leerlingen die aan het eind van Kern 2 nog moeite hadden met auditieve synthese. De toets moet individueel worden afgenomen. Ga met een leerling op een rustige plaats zitten en maak de bedoeling van de toets duidelijk, bijvoorbeeld als volgt. "Ik zeg een woord in stukjes: b-u-s. Welk woord heb ik gezegd?" De leerling moet het woord als geheel zeggen: bus. Als de leerling de bedoeling begrepen heeft, begint u met de afname van de toets. U zegt de volgende woorden, verdeeld in klanken, en u noteert welke fouten de leerling maakt.

ij-s	oo-k	z-ee-p
i-k	aa-n	n-oo-t
e-n	m-ij	b-ui-k
oo-g	k-oe	d-oe-k
i-s	n-ee	
aa-p	d-oe	

Toetsresultaten

Auditieve synthese

Met leerlingen die meer dan vier fouten in de auditieve-synthesetoets maken, zal deze vaardigheid nog veel geoefend moeten worden. Doe met deze leerlingen extra oefeningen op dit gebied, bijvoorbeeld als volgt.

- Aan de hand van de pagina's 10, 11, 13 of 14 van Leesboek 3. U benoemt de plaatjes van een pagina. Daarna zegt u een woord in klanken en de leerling wijst het juiste plaatje aan of zegt het woord.
- Zonder plaatjes, waarbij u er wel op let dat u steeds woorden neemt die de leerling al kent uit de mondelinge taal en die tevens een km-, mk- of mkm-structuur hebben.
- Laat de leerlingen het gedeelte van de cassette beluisteren bij de pagina's 14 en 15 van Leesboek 3.

Grafeem/foneem-kennis

Voor leerlingen die op Toetsblad 3 meer dan twee fouten maken is het aan te raden om een deel van de stof te herhalen.

- Doe met deze leerlingen extra oefeningen met de letterkaartjes van letters waarmee ze nog fouten maken.
- Leerlingen die met name fouten maken met de letters van Kern 3 laat u nog eens de cassette beluisteren bij de pagina's 8 t/m 16 van Leesboek 3.

Letterdictie

Het schrijven van de letters hebben de leerlingen nog niet vaak geoefend in de vorm van een dictie, maar wel in de werkboekjes en op de schrijfborden. Aan de resultaten van het letterdictie kunt u zien welke moeilijkheden de leerlingen hebben bij het schrijven van de letters. Let met name op omkeringsfouten. In de volgende lessen kunt u daaraan aandacht besteden.

De snelle route

Leerlingen die de toetsen praktisch zonder fouten gemaakt hebben en in de les weinig moeite hebben met de stof, kunnen misschien een snellere route door de Kern 4 t/m 6 volgen. Overweeg of deze leerlingen nog steeds een uitgebreide instructie nodig hebben met de structureerstroken, en dergelijke. Wellicht kan de instructie beperkt worden. Een beschrijving van Werkplan B met beperkte instructie vindt u op de pagina's 4-5 en 4-6.

Oriëntatie op geschreven taal

Doel Ervaring opdoen met opschriften in winkels en op etenswaren.

Instructie Haal geschreven materiaal uit winkels in de klas: affiches, folders, verpakkingen, eventueel een ijskaart zoals op het Oriëntatieblad. Laat de leerlingen aanwijzen wat ze lekker of leuk vinden en lees voor wat daar bij staat. Wijs de woorden die u leest aan. Schrijf een paar letters die de leerlingen al goed kennen op het bord en laat de leerlingen die zoeken in de folders, en dergelijke. Besteed aandacht aan de verschillende vormen die een letter kan hebben (lettertypes). Laat de leerlingen bijvoorbeeld zoveel mogelijk verschillende letters 'm' zoeken.

Verwerking
Oriëntatieblad 3 U leest de tekst van het blad voor. Op het blad staat een aantal ijsjes afgebeeld met namen en prijzen erbij. Laat de leerlingen een paar letters zoeken die ze al geleerd hebben, maar die op deze 'ijskaart' een andere vorm hebben: de m, n, k, t, ij, r. De leerlingen kiezen een ijsje dat hen lekker lijkt. De naam en de prijs van dat ijsje schrijven ze over op de stippellijnen. Onder aan het blad staat een aantal eetbare dingen genoemd (koek, soep, kaas, kip, vis, noot, peer). U leest deze voor. De leerlingen omcirkelen wat ze lekker vinden. Op de stippellijn mogen ze met uw hulp zelf iets schrijven. Laat de leerlingen ook het woord 'ijs' aanwijzen in de tekst op het blad.

Suggesties

- Maak van twee dezelfde folders een leespuzzel. Knip uit de ene folder een paar woorden en laat de leerlingen in de andere, complete folder zoeken waar die woorden bij horen. Lees voor wat daar staat en vertel wat het is.
- Ga zo mogelijk een keer met uw leerlingen 'op leesexcursie' naar een winkel. Maak van tevoren samen met de leerlingen een boodschappenlijstje en laat de leerlingen in de winkel de dingen zoeken die daarop staan. Bekijk met hen wat er allemaal te lezen is in en bij de winkel: buiten bijvoorbeeld de naam van de winkel op de ruit of een uithangbord; binnen namen en prijzen van artikelen, affiches, en dergelijke.

Kern 2

Doelen

1. Betekenis begrijpen en
2. visuele woordherkenning van: *teen - een - neus - aan - buik - en - oog - aap*
3. Grafeem/foneem-kennis en
4. uitspraak van: *t - n - b - oo - aa*
5. Auditieve discriminatie/analyse/synthese
6. Begrijpen van instructietaal: dezelfde, rij, vooraan, achteraan, in het midden

Materialen

Lezen doe je overal

Poster

Leesboek 2: 'Zwemmen'

Cassette bij Leesboek 2

Werkbladen serie B, nrs. 2.1 t/m 2.6

Toetsblad 2

Oriëntatieblad 2

Veilig leren lezen

Structureerstroken en letterkaartjes

Werkboekje 2

Werkboekje schrijfmotorische ondersteuning

Inhoud

Leesboek 2

Bij de pagina's 2 t/m 11 van Leesboek 2 hoort de voorleestekst 'Zwemmen'. De voorleestekst gaat over twee jongens, Tony en Bart, in het zwembad. Tony is de donkere jongen. Bart is blond. In de voorleestekst zijn de structureerwoorden van Kern 2 verwerkt: teen, neus, buik, oog en aap. Op de pagina's 12 t/m 15 staan diverse oefeningen: auditieve analyse en synthese van de structureerwoorden, auditieve discriminatie van t, n, b, oo en aa, klank-letterkoppeling en een oefening waarin een begin wordt gemaakt met het lezen van wisselrijtjes. Pagina 16 bevat een oefening voor het lezen van zinnen.

Kern 2 Werkplan A

met uitgebreide instructie

Les 1

teen

Introductie

- Voorleestekst bij Leesboek 2, pag. 1 t/m 11

Instructie

- Poster
- Structureerstrook 'teen'
- Woorden met een 't'

Inoefening

- Werkboekje 2
 - Werkblad 1 (z)
 - Werkblad 2
 - Werkblad 3 (z)
- Werkblad B 2.1 * (z)
- Werkboekje schrijfmotorische ondersteuning **
 - Schrijfbblad 9 (z)

Les 2

neus

Introductie

- Voorleestekst bij Leesboek 2, pag. 4 en 5

Instructie

- Poster
- Structureerstrook 'neus' en '(m)aan'
- Woorden met een 'n'

Inoefening

- Cassette bij Leesboek 2, pag. 1 t/m 11 (z)
- Werkboekje 2
 - Werkblad 4 (z)
 - Werkblad 5
 - Werkblad 6
- Werkblad B 2.2 * (z)
- Werkboekje schrijfmotorische ondersteuning **
 - Schrijfbblad 10 (z)

Les 3

buik

Introductie

- Voorleestekst bij Leesboek 2, pag. 6 en 7

Instructie

- Poster
- Structureerstrook 'buik' en '(p)en'
- Woorden met een 'b'
- Leesboek 2, pag. 12 en 13

Inoefening

- Werkboekje 2
 - Werkblad 7 (z)
 - Werkblad 8
 - Werkblad 9
- Werkblad B 2.3 * (z)

- Werkboekje schrijfmotorische ondersteuning **
Schrijfbladen 11 (z)
Schrijfbladen 12 (z)

Les 4

oog

Introductie

- Voorleestekst bij Leesboek 2, pag. 8 en 9

Instructie

- Poster
- Structureerstrook 'oog'
- Woorden met een 'oo'
- Leesboek 2, pag. 14

Inoefening

- Cassette bij Leesboek 2, pag. 12 t/m 14 (z)
- Werkboekje 2
Werkblad 10 (z)
Werkblad 11
Werkblad 12
- Werkblad B 2.4 * (z)
- Werkboekje schrijfmotorische ondersteuning **
Schrijfbblad 13 (z)

Les 5

aap

Introductie

- Voorleestekst bij Leesboek 2, pag. 10 en 11

Instructie

- Poster
- Structureerstrook 'aap'
- Woorden met een 'aa'
- Leesboek 2, pag. 15

Inoefening

- Werkboekje 2
Werkblad 13 (z)
Werkblad 14
Werkblad 15
- Werkblad B 2.5 * (z)
- Werkboekje schrijfmotorische ondersteuning **
Schrijfbblad 14 (z)

Les 6

afronding

Introductie

- Poster: instructietaal

Instructie

- Poster
- Structureerstroken Kern 2
- Letterkaartjes Kern 2
- Letterdictee
- Leesboek 2, pag. 16

Inoefening

- Cassette bij Leesboek 2, pag. 12 t/m 16 (z)

- Werkboekje 2
Werkblad 16 (z)
Werkblad 17
Werkblad 18
Werkblad 19
Werkblad 20
- Werkblad B 2.6 * (z)
- Werkboekje schrijfmotorische ondersteuning **
Schrijfblad 15 (z)

Les 7

Afronding

Toetsen

- Herhaling Leesboek 2

- Toetsblad 2
- Toets auditieve synthese

Oriëntatie op geschreven taal

Instructie

- Opschriften in school

Verwerking

- Oriëntatieblad 2

Suggesties

* naar keuze

** voor leerlingen met een weinig ontwikkelde schrijfmotoriek
(z) door de leerlingen zelfstandig uit te voeren

Kern 2 Werkplan B

met beperkte instructie

Met leerkracht

teen

- Leesboek 2, pag. 1 t/m 11
- Poster
- Structureerstrook '(t)een'
- Werkbladen 1 en 2

neus, buik, oog, aap

- Structureerstroken 'neus', 'buik', 'oog', 'aap'
- Leesboek 2, pag. 12 t/m 15
- Werkbladen 12 en 15

Afronding

- Instructietaal
- Poster
- Structureerstroken Kern 1 en 2
- Letterkaartjes Kern 1 en 2
- Letterdictee
- Leesboek 2, pag. 16
- Werkbladen 17 en 20
- Herhaling Leesboek 2

Oriëntatie op geschreven taal

- Opschriften in school
- Oriëntatieblad 2

Toetsen

- Toetsblad 2
- Toets auditieve synthese

Kern 2 Werkplan B

met beperkte instructie

Zelfstandig werken

	Lezen doe je overal		Veilig leren lezen				Veilig in stapjes		
	Leesboek 2 + cassette	Werkbladen serie B*	Werkboekje 2		Werkboekje schrijfmotoriek**	Computer programma***	Kopieermap + cd***	Computer programma*** LV	S
Kern 2									
teen t	blz. 1-11	2.1	1	2 3	9		1	1	
neus n	12	2.2	4	5 6	10		2	2 3	
buik b	13	2.3	7	8 9	11 12		3 4	4	
oog oo	14	2.4	10	11 12	13	1 2	5	5	
aap aa	15	2.5	13	14 15	14	3 4	6 7	6	
afronding	16	2.6	16	17 18	15	5 6	8 9	7	
			19	20					

* naar keuze

** voor leerlingen met een weinig ontwikkelde schrijfmotoriek

*** aanvullende materialen

Voorleestekst 'Zwemmen'

De voorleestekst 'Zwemmen' hoort bij de pagina's 1 t/m 11 van Leesboek 2. De tekst is ook te beluisteren op de cassette.

- pag. 1*** Dit boek heet 'Zwemmen'.
- pag. 2 / 3*** Tony en Bart gaan zwemmen. "Is het water koud?" Bart voelt met zijn teen.
- pag. 4 / 5*** Tony springt in het water. Hij houdt zijn neus dicht.
- pag. 6 / 7*** Bart zegt: "Ik ga niet zwemmen. Het water is te koud. Ik heb pijn in mijn buik."
- pag. 8 / 9*** Bart kijkt naar Tony. "Tony kan goed zwemmen. Hij kan zwemmen als een vis."
Tony zwemt onder water. Hij wil kijken. Hij doet één oog open en één oog dicht.
- pag. 10 / 11*** Tony kijkt naar Bart. "Bart kan goed klimmen. Hij kan klimmen als een aap."

teen

Introductie

Leesboek 2
pag. 1 t/m 11

Bekijk Leesboek 2 met de leerlingen en introduceer het onderwerp: zwemmen. Vraag de leerlingen naar hun eigen ervaringen met zwemmen. Lees de voorleestekst bij de pagina's 1 t/m 11 voor en wijs daarbij de personen en handelingen uit het verhaal aan. Laat de leerlingen ook eens voordoen: hij houdt zijn neus dicht, hij doet één oog open en één oog dicht. Wijs bij elke plaat het structureerwoord aan en lees het voor.

Instructie

Poster

Wijs op de poster het plaatje van de teen aan en lees het woord 'teen'. Benoem ook de andere plaatjes van Kern 2, zonder de geschreven woorden te behandelen. Wijs nog eens aan hoe de leesrichting is: van links naar rechts. Wijs aan dat, als je zo leest, het plaatje van 'teen' vooraan in de rij staat. Laat een leerling aanwijzen of zeggen welk plaatje vooraan staat op de bovenste rij. En welk plaatje staat achteraan? Gebruik duidelijk de woorden *vooraan* en *achteraan*.

Structureerstrook
'teen'

U laat de structureerstrook van het woord 'teen' zien. De leerlingen lezen het woord hardop. Vervolgens laat u steeds een gedeelte van het woord zien en leest u samen met de leerlingen de afzonderlijke letters met verlengde klankwaarde. Let op: de 't' kan niet verlengd worden uitgesproken. Vestig in het bijzonder de aandacht op de eerste letter: 't'. Laat deze letter afzonderlijk zien en laat de leerlingen de klank 't' nazeggen. Bij het uitspreken van de 't' ligt de tong vlak achter de boventanden.

'een'

U klapt vervolgens de 't' van de structureerstrook weg en u laat zien welk deel van het woord over blijft zonder de letter 't': een. De leerlingen zullen de betekenis van dit woord als telwoord al kennen. In deze fase van het lezen moet dit woord klankzuiver gelezen worden, dus als het telwoord 'een' en niet als het lidwoord 'un'.

Woorden met een 't'

Laat de letter 't' zien en teken op het bord een structuurschema met de 't' aan het begin. U noemt woorden op met en zonder 't'. De leerlingen steken hun hand op als ze een 't' in het woord horen. Schrijf de woorden met een 't' op het bord. Als deze oefening vlot gaat, doet u dezelfde oefening met de 't' aan het eind van een woord. Als een aantal woorden beluisterd is, noemt u de woorden met een 't' nog eens op en laat u de leerlingen ieder woord nazeggen. Let op de juiste uitspraak van de 't'.

tas - touw - papier - vis - sok - tafel - pen - teen - jas - boek - telefoon - televisie
voet - pet - mat

Inoefening

Werkblad 1

De werkbladen in Werkboekje 2 verschillen enigszins van die in Werkboekje 1. De oefeningen zijn van hetzelfde type als in Werkboekje 1, alleen staan er meerdere oefeningen op één blad. Op Werkblad 1 van Werkboekje 2 staan drie oefeningen:

1. Het woord 'teen' herkennen uit andere woorden en dit omcirkelen of verbinden met een plaatje van een teen.
2. Het woord 'teen' samenstellen uit gegeven letters en woorden en dit opschrijven in een kader.

3. Het woord 'teen' afmaken door de juiste letter te kiezen uit een aantal gegeven letters.

Behandel dit eerste werkblad samen met de leerlingen. Ga bij de verschillende oefeningen na of de leerlingen begrijpen wat ze moeten doen.

Werkblad 2 De opzet van Werkblad 2 is bekend van voorgaande werkbladen in Werkboekje 1. Laat de leerlingen dit werkblad maken onder uw begeleiding. U benoemt daarbij de plaatjes. Bij de tweede oefening zijn afgebeeld: teen, tak, trein, kip, dak, tas, vaas, ton. Als u dit type werkblad door de leerlingen zelfstandig wilt laten maken, kunt u vooraf de woorden die de leerlingen waarschijnlijk niet kennen bij de plaatsen schrijven. Het karakter van de oefening verandert dan in een oefening voor visuele analyse.

Werkblad 3 Op dit werkblad staat het woordje 'een' centraal. De oefeningen spreken voor zich en zijn bekend uit Werkboekje 1. De leerlingen kunnen dit werkblad zelfstandig maken.

Werkblad B 2.1 De werkbladen van serie B van Kern 2 hebben dezelfde opzet als die van Kern 1. De leerlingen kunnen Werkblad B 2.1 zelfstandig maken.

Schrijfblad 9 Behandel de juiste schrijfwijze van de letters op het schrijfblad. Daarna kunnen de leerlingen het blad zelfstandig afmaken.

neus

Introductie

Leesboek 2

pag. 4/5

Laat de pagina's 4 en 5 van Leesboek 2 aan de leerlingen zien. Lees het fragment van de voorleestekst bij de pagina's 4 en 5 nog eens voor.

Wijs duidelijk aan wat een neus is.

Instructie

Poster

Wijs op de poster het plaatje van de neus aan en lees het woord 'neus'. Vestig de aandacht op de eerste letter: 'n'. Laat de leerlingen aanwijzen: "In welke woorden zie je *dezelfde* letter 'n'?" (maan, pen, teen). Spreek de gevonden woorden uit met een duidelijke 'n'. Kunnen de leerlingen nog meer woorden aanwijzen waar dezelfde letter in voorkomt? (bijvoorbeeld: oog, roos, doos). Gebruik duidelijk het woord 'dezelfde'.

Structureerstrook

'neus'

Laat de structureerstrook van het woord 'neus' zien. De leerlingen lezen het woord hardop. Vervolgens laat u steeds een gedeelte van het woord zien en leest u de afzonderlijke letters met verlengde klankwaarde samen met de leerlingen. Vestig in het bijzonder de aandacht op de eerste letter: 'n'. Laat deze letter afzonderlijk zien en laat de leerlingen de klank 'n' nazeggen. Indien nodig, laat u zien waar de tong tegen het verhemelte ligt. Om verwarring met de 'm' te voorkomen kunt u erop wijzen dat bij het uitspreken van de 'n' de lippen niet op elkaar staan.

'aan'

U laat de structureerstrook van het woord 'maan' zien. De leerlingen lezen het woord hardop. Ook verklankt u samen met de leerlingen iedere letter afzonderlijk. Vervolgens klapt u de letter 'm' weg en leest u wat er dan staat: 'aan'. Ga in op de betekenis van het woordje 'aan' door de leerlingen opdrachten te laten uitvoeren:

- "Doe je jas aan/uit."
- "Doe je schoenen aan/uit."
- "Hang je jas aan de kapstok."
- "Hang je tekening aan de muur/het bord."
- "Doe de lamp aan/uit."
- "Zet de cassette recorder aan/uit."

Woorden met een 'n'

Laat de letter 'n' zien en teken op het bord een structuurschema met de 'n' vooraan. U noemt woorden met verschillende beginklanken. De leerlingen steken hun hand op als ze een 'n' in het woord horen. Als deze oefening vlot gaat, doet u hetzelfde met woorden met een 'n' achteraan. Als een aantal woorden beluisterd is, noemt u de woorden met een 'n' nog eens op en laat u de leerlingen ieder woord nazeggen. Let daarbij op de juiste uitspraak van de 'n'.

haar - hoofd - rug - nek - voet - neus - lip - muur - raam - stoel - doos - nagel - melk
been - teen - maan - pen

Inoefening

Cassette bij

pag. 1 t/m 11

Laat de leerlingen het gedeelte van de cassette bij de pagina's 1 t/m 11 van Leesboek 2 beluisteren, terwijl ze meekijken in hun leesboek.

- Werkblad 4** De opzet van Werkblad 4 is de leerlingen bekend.
- Werkblad 5** U benoemt de plaatjes. Bij de tweede oefening zijn afgebeeld: neus, mat, nest, lam, naald, noot, muis.
- Werkblad 6** Op Werkblad 6 staat een oefening met de woorden 'een' en 'aan'. De leerlingen moeten elke zin met het juiste plaatje verbinden.
- Werkblad B 2.2** De opzet van dit werkblad is de leerlingen bekend.
- Schrijfblad 10** Behandel de juiste schrijfwijze van de letters op het schrijfblad. Daarna kunnen de leerlingen het blad zelfstandig afmaken.

buik

Introductie

Leesboek 2

pag. 6 / 7

Laat de pagina's 6 en 7 van Leesboek 2 aan de leerlingen zien. Lees het fragment van de voorleestekst bij deze pagina's nog eens voor.

Wijs duidelijk aan waar iemands buik zit.

Instructie

Poster

Wijs op de poster het plaatje van de buik aan en lees het woord 'buik'. Herhaal de andere woorden van Kern 2. Oefen auditieve synthese met woorden van de Kern 1 en 2. U zegt een woord, bijvoorbeeld: n-eu-s. De leerlingen noemen het woord en wijzen het goede plaatje aan.

Structureerstrook

'buik'

U laat de structureerstrook van het woord 'buik' zien. De leerlingen lezen het woord hardop. Vervolgens laat u steeds een gedeelte van het woord zien en leest u samen met de leerlingen de afzonderlijke letters met verlengde klankwaarde. Vestig in het bijzonder de aandacht op de eerste letter: 'b'. Laat deze letter afzonderlijk zien en laat de leerlingen de klank 'b' nazeggen. Bij het uitspreken van de 'b' gaan de lippen losjes op elkaar. Laat het verschil zien met het plofje van de 'p' en laat de leerlingen met de hand op hun keel de trilling in het strottehoofd voelen bij het uitspreken van de 'b'. Bij de 'p' is die trilling er niet.

'en'

U laat de structureerstrook van het woord 'pen' zien. De leerlingen lezen het woord. Vervolgens laat u steeds een gedeelte van het woord zien en leest u samen met de leerlingen de afzonderlijke letters. Daarna klapt u de letter 'p' weg en laat u de leerlingen het woordje 'en' lezen. Besteed vervolgens aandacht aan de betekenis van het woordje 'en'. U legt bijvoorbeeld steeds een paar voorwerpen op tafel en u zegt met nadruk op 'en': "een pen en een boek, een potlood en een gum en een schrift", enzovoort.

U kunt de leerlingen ook opdrachten geven:

- "Pak eens een schaar en een blaadje",
- "Breng een potlood naar Nima en naar Ayan", enzovoort.

Woorden met een 'b'

Laat de letter 'b' zien en teken op het bord een structuurschema met de letter 'b' vooraan. U noemt woorden op met en zonder 'b' aan het begin. De leerlingen steken hun hand op als ze een 'b' in het woord horen. Laat bij het opnoemen van de woorden duidelijk het verschil horen tussen de 'b' en klanken die erop lijken, zoals de 'p' en de 'v'. Laat de leerlingen naar uw mond kijken als u die klanken uitspreekt. Als een aantal woorden beluisterd is, noemt u de woorden met een 'b' nog eens op en laat u de leerlingen ieder woord nazeggen. Let daarbij op de juiste uitspraak van de 'b'.

been - buik - voet - teen - vinger - duim - water - boek - pen - doek - bord - potlood - papier - bal

Leesboek 2

pag. 12

Ga na of de leerlingen weten wat ze moeten doen bij het beluisteren van de cassette bij pagina 12, namelijk meelesen met het analyseren en samenvoegen van de woorden. Lees de woorden als volgt voor: teen, t - ee - n, teen.

Leesboek 2 Behandel de luisteroefening op de bovenste helft van pagina 13 als volgt. Wijs de letter in een structuurschema aan en zeg de klank die erbij hoort. Benoem de plaatjes, terwijl de leerlingen meekijken. Laat de beginklank van de woorden duidelijk horen. Laat de leerlingen de woorden nazeggen. Achtereenvolgens zijn afgebeeld:

pag. 13 t: teen, tas, touw, tak;
n: neus, nek, noot, net;
b: buik, been, bus, bal.

Lees de woorden en letters op de onderste helft van pagina 13 eerst een keer voor. Laat daarna een paar leerlingen deze hardop lezen.

oefening
Werkblad 7

De opzet van Werkblad 7 is de leerlingen bekend.

Werkblad 8 U benoemt de plaatjes. Bij de tweede oefening zijn afgebeeld: buik, boot, kip, bal, bijl, beer, paal.

Werkblad 9 Dit werkblad heeft twee kolommen. De leerlingen kunnen de eerste kolom zelfstandig maken. Ze moeten de afgebeelde structureerwoorden afmaken door de beginletter op te zoeken in een rijtje letters, de goede letter te omcirkelen en op de goede plaats te schrijven. Laat de tweede kolom maken onder uw begeleiding. U benoemt de plaatjes en de leerlingen zoeken de juiste letter. Als u de leerlingen dit type werkblad zelfstandig wilt laten maken, kunt u vooraf alvast de juiste letter omcirkelen bij woorden die de leerlingen waarschijnlijk niet kennen. Het karakter van de oefening verandert dan in een visuele oefening. Doe dit dus alleen als het nodig is.

Werkblad B 2.3 De opzet van dit werkblad is de leerlingen bekend.

Schrijfbladen 11 en 12 Behandel de juiste schrijfwijze van de letters op de schrijfbladen. Daarna kunnen de leerlingen de bladen zelfstandig afmaken.

oog

Introductie Leesboek 2 pag. 8/9	Laat de pagina's 8 en 9 van Leesboek 2 aan de leerlingen zien. Lees nog eens het fragment van de voorleestekst bij deze pagina's. Wijs duidelijk een oog aan.
Instructie Poster	Wijs op de poster het plaatje van het oog aan. Lees het woord 'oog'. Vestig de aandacht op de 'oo'. Vraag de leerlingen: "In welke woorden zie je dezelfde letter?" (roos, doos).
Structureerstrook 'oog'	U laat de structureerstrook van het woord 'oog' zien. De leerlingen lezen het woord hardop. Vervolgens laat u steeds een gedeelte van het woord zien en leest u samen met de leerlingen de afzonderlijke letters met verlengde klankwaarde. Laat de leerlingen de klank 'oo' nazeggen. Laat hen naar uw mond kijken om te zien dat de lippen een rondje vormen dat tijdens het uitspreken van de 'oo' kleiner wordt. Laat hen indien nodig voor de spiegel oefenen.
Woorden met een 'oo'	Schrijf op het bord de woorden 'oog' en 'roos' en zet deze in een structuurschema. Maak de leerlingen erop attent dat de letter 'oo' bij 'oog' vooraan zit en bij 'roos' in het midden. Veeg vervolgens de woorden weg en laat alleen de letter 'oo' staan in het midden van een structuurschema. Gebruik hier de woorden <i>vooraan</i> en <i>in het midden</i> om de leerlingen attent te maken op het verschil in plaats. De leerlingen hoeven deze woorden zelf nog niet te kunnen gebruiken. U noemt woorden op met en zonder 'oo' als middenklank. De leerlingen steken hun hand op als ze een 'oo' in het woord horen. Als een aantal woorden beluisterd is, noemt u de woorden met een 'oo' nog eens op en laat u de leerlingen ieder woord nazeggen. Let daarbij op de juiste uitspraak van de 'oo'. roos - sok - voet - neus - haar - buik - rok - rood - koud - boek - doos - raam - boom - huis
Leesboek 2 pag. 14	Wijs de letter in een structuurschema aan en zeg de klank die erbij hoort. Benoem de plaatjes, terwijl de leerlingen meekijken. Laat de eindklank van de woorden duidelijk horen. Laat de leerlingen de woorden nazeggen. Achtereenvolgens zijn afgebeeld: t: voet, pet, boot, mat; n: pen, maan, been, teen. Laat de leerlingen om de beurt iets lezen uit de spreekballonnen op pagina 14.
Inoefening Cassette bij pag. 1 t/m 16	Laat de leerlingen de cassette bij pagina 1 t/m 16 van Leesboek 2 beluisteren, terwijl ze meekijken in hun leesboek.
Werkblad 10	De opzet van Werkblad 10 is de leerlingen bekend.

- Werkblad 11** U benoemt de plaatjes. De leerlingen geven op hun werkblad aan in welke woorden een 'oo' zit. Bij de tweede oefening zijn afgebeeld: oog, poot, rug, rook, doos, rok, roos, tak.
- Werkblad 12** Dit werkblad is bedoeld als een oefening in het bepalen van de positie van een klank in een woord. U benoemt de plaatjes. De leerlingen geven aan waar de bedoelde klank in het woord zit door een kruis te zetten in het goede vakje van het structuurschema. Op de eerste regel staat een voorbeeld met de letter 'm'. Indien nodig tekent u vooraf op het bord een structuurschema en doet u voor wat er van de leerlingen wordt verwacht.
- Werkblad B 2.4** De opzet van Werkblad B 2.4 is de leerlingen bekend.
- Schrijfblad 13** Behandel de juiste schrijfwijze van de letters op het schrijfblad. Daarna kunnen de leerlingen het blad zelfstandig afmaken.

aap

Introductie

Leesboek 2

pag. 10 / 11

Laat de pagina's 10 en 11 aan de leerlingen zien. Lees het fragment van de voorleestekst bij deze pagina's nog eens voor. Wijs duidelijk de aap aan.

Instructie

Poster

Wijs op de poster het plaatje van de aap aan. Lees het woord 'aap'. Vestig de aandacht op de 'aa'. Vraag de leerlingen: "In welk woord zie je dezelfde letter?" (maan)

Structureerstrook

'aap'

U laat de structureerstrook van het woord 'aap' zien. De leerlingen lezen het woord hardop. Vervolgens leest u de afzonderlijke letters samen met de leerlingen. Laat de leerlingen de 'aa' nazeggen. Laat hen naar uw mond kijken om te zien dat de mond wijd open gaat en de tong plat in de mond ligt bij het uitspreken van de 'aa'.

Woorden met een 'aa'

Schrijf de woorden 'aap' en 'maan' op het bord in een structuurschema. Maak de leerlingen attent op de plaats van de 'aa' in die woorden: bij 'aap' vooraan en bij 'maan' in het midden. Veeg daarna de woorden weg en laat alleen de 'aa' staan in het midden van een structuurschema. U noemt woorden met en zonder 'aa' als middenklank. De leerlingen steken hun hand op als ze een 'aa' in het woord horen. Als een aantal woorden beluisterd is, noemt u de woorden met een 'aa' nog eens op en laat u de leerlingen ieder woord nazeggen. Let daarbij op de juiste uitspraak van de 'aa'.

raam - jas - schaar - tas - kam - maan - been - haar - vaas - bal

Leesboek 2

pag. 15

Wijs de letter in een structuurschema aan en zeg de klank die erbij hoort. Vestig de aandacht nog eens op de plaats van de letter in het schema: vooraan of in het midden. Benoem de plaatjes, terwijl de leerlingen meekijken. Laat de klank waar het om gaat duidelijk horen. Laat de leerlingen de woorden nazeggen. Achtereenvolgens zijn afgebeeld:

oo: oog;

aa: aap;

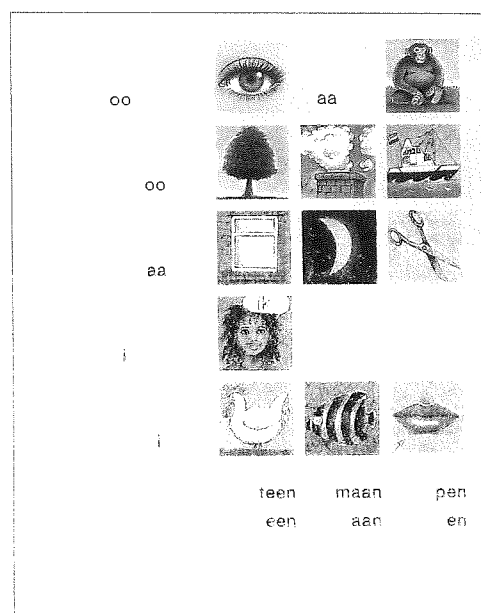
oo: boom, rook, boot;

aa: raam, maan, schaar;

i: ik;

i: kip, vis, lip.

Behandel de wisselwoorden onder aan pagina 15 eerst met de structureerstroken. Laat vervolgens een paar leerlingen de woorden lezen. De woorden worden als rijtje gelezen in de volgorde: teen - een, maan - aan, pen - en.

Inoefening Werkblad 13

De opzet van Werkblad 13 is de leerlingen bekend.

Werkblad 14

U benoemt de plaatjes. De leerlingen geven op hun werkblad aan in welke woorden ze een 'aa' horen. Bij de tweede oefening zijn afgebeeld: aap, raam, slak, vaas, wip, maan, schaar, oog.

Werkblad 15

Laat de leerlingen Werkblad 15 maken met uw begeleiding. De opzet van dit werkblad is dezelfde als van Werkblad 12. U benoemt de plaatjes. De leerlingen geven met een kruisje in het structuurschema de plaats van de bedoelde klank aan.

Werkblad B 2.5

De opzet van Werkblad B 2.5 is de leerlingen bekend.

Schrijfbblad 14

Vertel de leerlingen dat er een lees-a en een schrijf-a bestaat. Ze staan beide op Schrijfbblad 14. Behandel de juiste schrijfwijze van de letters op het schrijfbblad. Daarna kunnen de leerlingen het blad zelfstandig afmaken.

Afronding Kern 2

Introductie

Instructietaal

U wijst op de poster aan dat er nu twee rijen woorden behandeld zijn. Laat een leerling tellen hoeveel woorden dat zijn. Gebruik duidelijk het woord *rij*. Laat een leerling tellen hoeveel rijen er op de poster zijn. Oefen een paar instructiebegrippen door de leerlingen op de poster te laten aanwijzen:

- de rij plaatjes bovenaan/onderaan,
- twee dezelfde letters,
- het plaatje vooraan/achteraan in een rij,
- de letter vooraan, achteraan of in het midden van een woord.

Instructie

Poster

1. U noemt een van de structureerwoorden van de Kern 1 en 2. Een leerling wijst het juiste woord met plaatje op de poster aan.
2. U zegt één van de structureerwoorden van de Kern 1 en 2, geanalyseerd in klanken, bijvoorbeeld: t-ee-n. Een leerling wijst het juiste plaatje aan. Breid deze oefening uit naar andere woorden met een km-, mk- of mkm-structuur waarvan u zeker weet dat de leerlingen ze kennen, bijvoorbeeld: voet, been, oor, haar, lip, lees, loop, hier, daar. U zegt het woord geanalyseerd in klanken, de leerlingen zeggen welk woord het is.

Structureerstroken

U legt de structureerstroken van de Kern 1 en 2 goed zichtbaar neer. U noemt een woord en een leerling moet de juiste strook aanwijzen. Vervolgens herhaalt u het structureren van de woorden. U laat steeds een gedeelte van het woord zien en u verklankt de afzonderlijke letters samen met de leerlingen. Herhaal het vormen van wisselwoorden met de stroken: teen - een, maan - aan, pen - en.

Letterkaartjes

U legt de letterkaartjes van de letters van de Kern 1 en 2 goed zichtbaar neer. U zegt een klank en een leerling moet de bijbehorende letter aanwijzen. Vervolgens laat u een kaartje zien en de leerlingen verklanken de letter. Besteed aandacht aan de uitspraak van klanken waarmee de leerlingen moeite hebben.

Letterdictee

U noemt een klank, de leerlingen schrijven de bijbehorende letter op. Zeg bij het noemen van een klank ook steeds een woord dat de leerlingen kennen en waarin de klank voorkomt. U kunt woorden nemen van de luisteroefeningen op pagina 15 van Leesboek 1 en de pagina's 13 en 15 van Leesboek 2. Bijvoorbeeld als volgt. Schrijf maar eens op:

- de 'v' van vaas,
- de 'aa' van aan, enzovoort.

Leesboek 2 pag. 16

Lees de zinnen van pagina 16 eerst een keer voor en maak zo nodig de betekenis duidelijk. Laat daarna een paar leerlingen de zinnen hardop lezen.

Herhaling Leesboek 2

Doe de herhaling van Leesboek 2 niet aansluitend aan de andere activiteiten die bij 'afronding' beschreven zijn, maar op een later tijdstip, bijvoorbeeld de volgende dag. Herhaal het leesboek pas als de leerlingen alle pagina's met de cassette geoefend hebben. Herhaal de pagina's 12 t/m 16. Laat de leerlingen de woorden op pagina 12

lezen en structureren, zoals op de cassette. Bij de pagina's 13, 14 en 15 noemt u woorden door elkaar op. De leerlingen wijzen bij elk woord de letter aan die hoort bij de begin- eind- of middenklank van dat woord en ze wijzen het goede plaatje aan. Laat ook de woordjes van deze pagina's en de zinnen van pagina 16 lezen.

Inoefening

Cassette bij pag. 1 t/m 16

De leerlingen beluisteren de cassette bij de pagina's 1 t/m 16 van Leesboek 2, terwijl ze meelesen in hun leesboek. Laat hen de pagina's 12 t/m 16 twee keer beluisteren: de eerste keer luisteren ze alleen, de tweede keer lezen ze zachtjes mee.

Werkblad 16

Bij de eerste oefening moeten de leerlingen het juiste woord bij het plaatje kiezen en omcirkelen. Bij de tweede oefening moeten de leerlingen het woord bij het plaatje samenstellen door de juiste letters te kiezen. De leerlingen kunnen dit blad zelfstandig maken, nadat u met één woord hebt laten zien wat de bedoeling is.

Werkblad 17

Laat de leerlingen dit werkblad maken onder uw begeleiding. U noemt het woord, de leerlingen geven aan of ze in het woord de klank horen die bij het eerste plaatje van de regel staat aangegeven. U zegt: "De 'b' van buik. Luister goed: aap. Hoor je een 'b'?" Doe voor dat de leerlingen een kruisje moeten zetten in het vakje bij een woord waarin ze de 'b' horen. De volgende woorden staan afgebeeld:

buik, aap, bed, boek;
teen, tas, doos, ton;
neus, nest, mat, noot;
aap, poes, schaar, maan;
oog, oor, boom, pan;
ik, wip, bus, kip.

Werkblad 18

De leerlingen lezen de zin en geven aan welk van de twee plaatjes het goede plaatje is bij deze zin. Als de bedoeling de leerlingen duidelijk is, kunnen ze dit werkblad zelfstandig maken.

Werkblad 19

Het type oefening van Werkblad 19 is de leerlingen al bekend van Werkblad 9. De eerste kolom kunnen de leerlingen zelfstandig maken. Laat hen de tweede kolom maken onder uw begeleiding. Afgebeeld zijn: neus, teen, aap, buik, oog, boor, aan, tas, oor, net.

Werkblad 20

Laat de leerlingen de oefening op Werkblad 20 maken onder uw begeleiding. U noemt het woord en de leerlingen moeten het woord afmaken door uit een rijtje letters de juiste letter te kiezen, te omcirkelen en op te schrijven op de schrijflijn.

Werkblad B 2.6

De opzet van Werkblad B 2.6 is dezelfde als die van B 1.6. De leerlingen kunnen dit blad zelfstandig maken.

Schrijfblad 15

Behandel de juiste schrijfwijze van de letters op het schrijfblad. Daarna kunnen de leerlingen het blad zelfstandig afmaken.

Toetsen Kern 2

Toetsblad 2

Toetsblad 2 vindt u achter in de handleiding. De Controletaken 1 en 2 van het werkboekje van 'Veilig leren lezen' kunt u overslaan. Aan de hand van Toetsblad 2 wordt de grafeem/foneem-kennis van de leerlingen getoetst. De werkwijze is de leerlingen al bekend van de toets bij Kern 1. U noemt een klank. De leerlingen zoeken de bijbehorende letter in een regel met gegeven letters. U geeft steeds de volgende instructie: "Kijk naar regel 1. Zet een rondje om de 'm'." Achtereenvolgens komen aan de orde:

regel 1	m	regel 5	r	regel 9	p
regel 2	t	regel 6	s	regel 10	aa
regel 3	i	regel 7	b	regel 11	v
regel 4	n	regel 8	oo	regel 12	b

Voor het noteren van de toetsresultaten kunt u gebruik maken van het vorderingenoverzicht voor Toetsblad 2.

Toets auditieve synthese

Deze toets moet individueel worden afgenomen. U hoeft dat niet met alle leerlingen achter elkaar op dezelfde dag te doen. De afname kan ook gespreid worden over een paar dagen. Ga met een leerling op een rustige plaats zitten en maak de bedoeling van de toets duidelijk, bijvoorbeeld als volgt. "Ik zeg een woord in stukjes: r-oo-s. Welk woord heb ik gezegd?" De leerling moet het woord als geheel zeggen: roos. Als de leerling de bedoeling begrepen heeft, begint u met de afname van de toets. U zegt de volgende woorden, verdeeld in klanken, en u noteert welke fouten de leerling maakt.

r-oo-s	m-e-s	b-ee-n
t-ee-n	r-oo-k	t-a-s
n-eu-s	v-oe-t	m-uu-r
s-o-k	b-oo-m	b-a-l
r-aa-m	p-e-t	
b-oo-t	b-u-s	

Toetsresultaten

Auditieve synthese

Met leerlingen die meer dan vier fouten in de auditieve-synthesetoets maken, zal deze vaardigheid nog veel geoefend moeten worden. Doe met deze leerlingen extra oefeningen op dit gebied, bijvoorbeeld als volgt.

- Aan de hand van de pagina's 13, 14 of 15 van Leesboek 2. U benoemt de plaatjes van een pagina. Daarna zegt u een woord in klanken en de leerling wijst het juiste plaatje aan of zegt het woord.
- Zonder plaatjes, waarbij u er wel op let dat u steeds woorden neemt die de leerling al kent uit de mondelinge taal en die tevens een km-, mk- of mkm-structuur hebben.

Grafeem/foneem-kennis

Leerlingen met twee fouten of minder op Toetsblad 2 gaan door met Kern 3. Voor leerlingen met meer dan twee fouten is het raadzaam om enige herhaling in het programma op te nemen. Suggesties voor herhaling vindt u bij Kern 1 onder 'Toetsresultaten'.

De snelle route

Voor leerlingen die de vaardigheid auditieve synthese beheersen, alle letters van de Kern 1 en 2 vlot kennen, en een zelfstandige werkhouding hebben kunt u overwegen een snellere route door de Kern 3 t/m 6 te kiezen. U kunt zelf het beste inschatten of een leerling dat aankan. Hoe zo'n snelle route er uit kan zien, wordt beschreven in Werkplan B met beperkte instructie op de pagina's 3-5 en 3-6.

Oriëntatie op geschreven taal

Doel

Ervaring opdoen met opschriften die in en rondom school te vinden zijn.

Instructie

Opschriften in school

Ga met uw leerlingen op zoek naar geschreven teksten in en om uw schoolgebouw. Waarschijnlijk is er wel een bord bij de ingang, waarop de naam van de school staat. Misschien is er ook een bordje met de naam van de directeur op de deur van zijn kamer. Staat uw eigen naam ook ergens? Wellicht op uw postvak? Laat de leerlingen ook zoeken naar bordjes met aanduidingen als toilet, handenarbeidlokaal, bibliotheek, en dergelijke.

Bij het bekijken van een bord of opschrift leest u de tekst voor en legt u uit wat die betekent. U laat de leerlingen zoeken naar letters die ze al kennen: de 's' van school, de 't' van toilet. Ook kunt u bij sommige borden een paar vragen stellen, bijvoorbeeld: "Waar zou de naam van de school staan? Wijs die eens aan." Besteed zo mogelijk ook aandacht aan een bord waarop tijden worden genoemd, bijvoorbeeld bij de bibliotheek of de sportzaal. Laat de leerlingen daarop zoeken: waar staat 9 uur; waar staat van 1 tot 4 uur; enzovoort.

Verwerking

Oriëntatieblad 2

Als verwerking van de 'leesexcursie' in school, maken de leerlingen Oriëntatieblad 2. Op het blad wordt gevraagd:

- de naam van de school,
- de naam van de juf of meester,
- de tijden waarop de school begint en eindigt.

U leest de tekst van het blad voor en laat de leerlingen opnoemen wat ingevuld moet worden. U schrijft de namen en de tijden op het bord. Teken er ook twee klokjes bij.

Suggesties

- Het is handig om van de borden en bordjes in de school foto's te maken, zodat u de informatie in het klaslokaal bij de hand hebt. Maak dan wel een tochtje door het schoolgebouw om de leerlingen te laten zien waar de foto's genomen zijn. Of maak er een speurtocht van: laat de leerlingen met een foto in de hand zoeken waar het desbetreffende opschrift te vinden is.
- Als er weinig borden in uw school zijn, kunt u die eventueel zelf maken met behulp van een tekstverwerker of met plakletters. Zorg ervoor dat de bordjes altijd functioneel en levensecht zijn; dus bijvoorbeeld wel 'bibliotheek' op een deur, maar geen bordje met 'deur'.
- Misschien gaat u regelmatig met uw leerlingen naar andere gebouwen, bijvoorbeeld een zwembad of een sporthal. Ook bij dergelijke gebouwen hangt vaak een bord bij de ingang, met daarop naam en openingstijden. Sta ook eens stil bij die borden om ze met uw leerlingen te lezen.

Kern 4

Doelen

1. Betekenis begrijpen en
2. visuele woordherkenning van: *huis - hek - weg - bos - tak - hut*
3. Grafeem/foneem-kennis en
4. uitspraak van: *h - e - w - o - a - u*
5. Auditieve discriminatie/analyse/synthese
6. Lezen van wisselwoorden en niet-structureerwoorden
7. Begrijpen van instructietaal: erboven, eronder, links, rechts

Materialen

Lezen doe je overal

Poster

Leesboek 4: Een hut in het bos

Cassette bij Leesboek 4

Werkbladen serie B 4.1 t/m 4.7

Oriëntatieblad 4

Veilig leren lezen

Structureerstroken en letterkaartjes

Werkboekje 4

Werkboekje schrijfmotorische ondersteuning

Inhoud

Leesboek 4

Bij de pagina's 2 t/m 7 van Leesboek 4 hoort de voorleestekst 'Een hut in het bos', waarin de structureerwoorden van Kern 4 verwerkt zijn: huis, hek, weg, bos, tak, hut. Op pagina 13 wordt het verhaal in het kort herhaald in een leestekst op het leesniveau van de leerlingen. Op pagina 9 staat een andere leestekst waarin de structureerwoorden van Kern 4 voorkomen. Op de pagina's 14, 15 en 16 vindt u leestekstjes en een strip met niet-structureerwoorden. Op de overige pagina's staan oefeningen voor analyse en synthese, auditieve discriminatie, klank-letterkoppeling, wisselrijtjes en het lezen van niet-structureerwoorden.

Kern 4 Werkplan A

met uitgebreide instructie

Les 1

huis en hek

Introductie

- Voorleestekst bij Leesboek 4, pag. 1 t/m 7

Instructie

- Poster
- Structureerstroken 'huis' en 'hek'
- Lidwoord 'het'
- Wisselwoorden
- Woorden met een 'h' en een 'e'
- Derde-persoons-t

Inoefening

- Cassette bij Leesboek 4, pag. 1 t/m 7 (z)
- Werkboekje 4
 - Werkblad 1 (z)
 - Werkblad 2
 - Werkblad 3
 - Werkblad 4 (z)
 - Werkblad 5
 - Werkblad 6 (z)
- Werkbladen serie B *
 - Werkblad B 4.1 (z)
 - Werkblad B 4.2 (z)
- Werkboekje schrijfmotorische ondersteuning **
 - Schrijfbblad 24 (z)
 - Schrijfbblad 25 (z)

Les 2

weg en bos

Introductie

- Voorleestekst bij Leesboek 4, pag. 4 en 5
- Fotoboek over bos

Instructie

- Poster
- Structureerstroken 'weg' en 'bos'
- Woorden met een 'w' en een 'o'
- Auditief woorddictee
- Leesboek 4, pag. 8 en 9

Inoefening

- Cassette bij Leesboek 4, pag. 1 t/m 9 (z)
- Werkboekje 4
 - Werkblad 7 (z)
 - Werkblad 8
 - Werkblad 9
 - Werkblad 10 (z)
 - Werkblad 11
 - Werkblad 12

- Werkbladen serie B *
- Werkblad B 4.3 (z)
- Werkblad B 4.4 (z)
- Werkboekje schrijfmotorische ondersteuning **
- Schrijfbblad 26 (z)
- Schrijfbblad 27 (z)
- Schrijfbblad 28 (z)

Les 3

tak en hut

Introductie

- Voorleestekst bij Leesboek 4, pag. 6 en 7

Instructie

- Poster
- Structureerstroken 'tak' en 'hut'
- Woorden met een 'a' en een 'u'
- Klankpositie bepalen
- Leesboek 4, pag. 10 en 11

Inoefening

- Cassette bij Leesboek 4, pag. 8 t/m 11 (z)
- Werkboekje 4
- Werkblad 13 (z)
- Werkblad 14
- Werkblad 15
- Werkblad 16 (z)
- Werkblad 17
- Werkblad 18
- Werkbladen serie B *
- Werkblad B 4.5 (z)
- Werkblad B 4.6 (z)
- Werkboekje schrijfmotorische ondersteuning **
- Schrijfbblad 29 (z)
- Schrijfbblad 30 (z)

Les 4

Afronding

Introductie

- Poster: instructietaal

Instructie

- Poster
- Structureerstroken Kern 1 t/m 4
- Letterkaartjes Kern 1 t/m 4
- Leesboek 4, pag. 12 en 13

Inoefening

- Cassette bij Leesboek 4, pag. 8 t/m 13 (z)
- Werkboekje 4
- Werkblad 19
- Werkblad 20
- Werkbladen serie B *
- Werkblad B 4.7 (z)
- Werkboekje schrijfmotorische ondersteuning **
- Schrijfbblad 31 (z)

Les 5

Afronding

Instructie

- Herhaling (indien nodig)
Poster
Structureerstroken
Letterkaartjes
- Auditief woorddictee
- Leesboek 4, pag. 14, 15 en 16

Inoefening

- Cassette bij Leesboek 4, pag. 8 t/m 16 (z)
- Werkbladen Kern 4 afmaken

Les 6

Afronding

- Herhaling Leesboek 4

Toetsen

- Klankpositie bepalen
Werkboekje 4, Controletaak 1
- Grafeemkennis
Werkboekje 4, Controletaak 2
- Letterdictee

Oriëntatie op geschreven taal

Instructie

- Adres

Verwerking

- Oriëntatieblad 4

Suggesties

* naar keuze

** voor leerlingen met een weinig ontwikkelde schrijfmotoriek
(z) door de leerlingen zelfstandig uit te voeren

Kern 4 Werkplan B

met beperkte instructie

Met leerkracht

huis	- Leesboek 4, pag. 1 t/m 7
hek, weg, bos, tak, hut	- Auditief woorddictee - Klankpositie bepalen - Leesboek 4, pag. 8 t/m 11 - Werkbladen 9, 12, 15, 18
Afronding	- Instructietaal - Poster - Structureerstroken Kern 1 t/m 4 - Letterkaartjes Kern 1 t/m 4 - Auditief woorddictee - Leesboek 4, pag. 12 t/m 16 - Werkblad 20 - Herhaling Leesboek 4
Oriëntatie op geschreven taal	- Adres - Oriëntatieblad 4
Toetsen	- Klankpositie bepalen - Grafeemkennis - Letterdictee

Kern 4 Werkplan B

met beperkte instructie

Zelfstandig werken

Kern 4	Lezen doe je overal			Veilig leren lezen					Veilig in stapjes	
	Leesboek 4 + cassette	Werkbladen serie B*		Werkboekje 4			Werkboekje schrijfmotoriek**		Kopieermap + cd***	Computer programma*** LV S
huis h	blz. 1-7	4.1		1	2	3	24		1	1
hek e	8	9	4.2	4	5	6	25		2	3
weg w	10		4.3	7	8	9	26	27	4	5
bos o	11		4.4	10	11	12	28		6	
tak a	12	13	4.5	13	14	15	29		7	8
hut u	14	15	4.6	16	17	18	30		9	
afronding	16		4.7	19	20		31			

* naar keuze

** voor leerlingen met een weinig ontwikkelde schrijfmotoriek

*** aanvullende materialen

Voorleestekst 'Een hut in het bos'

De voorleestekst 'Een hut in het bos' hoort bij de pagina's 1 t/m 7 van Leesboek 4.

De tekst staat ook op de cassette. Uitspraak van de namen:

Jamina: Jamína (klemtoon op tweede lettergreep);

Hamid: Hamiet (klemtoon op tweede lettergreep).

pag. 1 Dit boek heet 'Een hut in het bos'.

pag. 2/3 Jamina is in huis. Ze staat voor het raam. Buiten ziet ze Hamid, haar broer. Hamid rent het huis uit en hij springt over het hek. Jamina roept:
"Hee Hamid, waar ga je heen? Wacht op mij! Ik kom ook!"
Maar Hamid roept:
"Nee, je mag niet mee."
"Hé," denkt Jamina, "wat heeft Hamid in zijn rugzak? Een zaag! En een hamer!
Wat gaat hij doen?" Jamina rent naar buiten.

pag. 4/5 Hamid loopt snel. Hij ziet Jamina niet. Jamina loopt ook snel. Ze blijft achter Hamid. Ze komen bij een weg. Hamid steekt de weg over. Hij gaat naar het bos. In het bos is ook een weg. Hamid gaat rennen in het bos. Jamina rent ook.

pag. 6/7 Daar ziet Jamina twee jongens: Daan en Wouter. Die jongens zijn vrienden van Hamid. Jamina gaat achter een boom staan. Een boom met een grote tak. Zo kan Jamina de jongens goed zien. Maar de jongens zien Jamina niet. De jongens maken een hut. De muren zijn al klaar. De jongens maken nu het dak. Jamina denkt: "Ik zie de hut, maar Hamid weet het lekker niet!"

huis

De activiteiten bij 'huis' kunnen in één les gecombineerd worden met de activiteiten bij 'hek', zoals aangegeven in Werkplan A Kern 4. Hetzelfde geldt voor 'weg' en 'bos', 'tak' en 'hut'.

Introductie

Leesboek 4

pag. 1 t/m 7

Bekijk met de leerlingen het omslag en de pagina's 1 t/m 7 van Leesboek 4. Lees de voorleestekst voor en wijs daarbij de personen en voorwerpen uit het verhaal aan op de platen. Laat twee leerlingen uitbeelden: Hamid loopt heel snel, Jamina blijft achter hem, Hamid steekt de weg over.

Instructie

Poster

Wijs op de poster het plaatje van het huis aan en lees het woord 'huis'. Benoem ook de andere plaatjes van Kern 4.

Structureerstrook

'huis'

U laat de structureerstrook van het woord 'huis' zien. De leerlingen lezen het woord hardop. Vervolgens laat u steeds een gedeelte van het woord zien en leest u de afzonderlijke letters met verlengde klankwaarde, samen met de leerlingen. Vestig in het bijzonder de aandacht op de eerste letter: 'h'. Laat deze letter afzonderlijk zien en laat de leerlingen de 'h' nazeggen. Laat hen horen dat de 'h' op een zucht lijkt.

Wisselwoorden

Laat met behulp van de structureerstroken of op het bord wisselwoorden ontstaan. Enkele suggesties hiervoor:
doos : roos, boos;
koek: boek, doek;
sok: rok.

Woorden met een 'h'

U tekent op het bord een structuurschema met de letter 'h' vooraan en u noemt woorden op met en zonder 'h' aan het begin. De leerlingen steken hun hand op als er een 'h' in het woord zit. Als een aantal woorden beluisterd is, noemt u de woorden met een 'h' nog eens op en laat u de leerlingen ieder woord nazeggen. Let daarbij op de juiste uitspraak van de 'h'.

hand - voet - hoofd - nek - arm - rug - hals - oor - oog - haren - gezicht - hoed - horloge - hamer - gym - huis

Derde-persoons-t

U schrijft op het bord een werkwoord in de ik-vorm en in de hij/zij-vorm. Gebruik hierbij namen van leerlingen. U schrijft dus bijvoorbeeld:

ik ren	Farid rent	hij rent
ik kijk	Roda kijkt	zij kijkt
ik tik	Nursan tikt	zij tikt

Laat de leerlingen de zinnetjes lezen en laat hen de werkwoordsvormen vergelijken. Kunnen ze aangeven wat het verschil is tussen 'ren' en 'rent'. Laat het verschil duidelijk uitkomen door de -t bijvoorbeeld rood te maken. Maak de leerlingen erop attent dat bij 'ik' geen 't' staat en bij een naam en hij/zij wel.

Inoefening

Werkblad 1

De oefeningen van Werkblad 1 van Werkboekje 4 zijn de leerlingen grotendeels bekend uit de vorige werkboekjes. Bij de eerste oefening op dit werkblad moeten de leerlingen het woord 'huis' verbinden met een tekening van een huis (of het woord omcirkelen). Bij de tweede oefening moeten de leerlingen de juiste letter zoeken uit gegeven letters en daarmee het woord 'huis' afmaken door de goede letter te verbinden met het lege vakje in het structuurschema (of door de letter in het vakje te schrijven). Bij de derde oefening moeten de leerlingen het woord 'huis' samenstellen door te kiezen uit gegeven losse letters. Als ze het woord hebben gevonden zetten ze er een kringetje omheen. Om de bedoeling van de oefening duidelijk te maken is op het werkblad een voorbeeld afgedrukt.

Werkblad 2

De leerlingen kunnen Werkblad 2 maken onder uw begeleiding. De eerste oefening van dit werkblad is de leerlingen bekend. U benoemt de plaatjes. De leerlingen geven aan of er een 'h' in het woord zit. Afgebeeld zijn: huis, haak, hak, muis, ik huil, ton, haan. De tweede oefening van dit werkblad is nieuw. De leerlingen moeten wisselwoorden maken door de eerste letter van een structureerwoord te vervangen door een andere letter. U laat een leerling het structureerwoord lezen en u benoemt zelf het plaatje dat eronder staat. De leerlingen kiezen de juiste letter om dit woord te maken en geven de gekozen letter aan door deze te omcirkelen en de letter op het lijntje te schrijven. Afgebeeld zijn: zeep - reep, oog - boog, sok - kok, buik - duik.

Werkblad 3

Op Werkblad 3 wordt het lezen van werkwoordsvormen met de derde-persoons-t geoefend. Dit komt ook aan de orde op pagina 13 van Leesboek 4. De leerlingen moeten de zinnetjes rechts op het werkblad afmaken door het goede woord te kiezen en dat in het vakje te schrijven (of uit te knippen en op te plakken). Vertel de leerlingen dat de woorden 'roos', 'rik', enzovoort namen zijn van kinderen. "Dat meisje heet Roos."

Werkblad B 4.1

De opzet van de werkbladen uit de B-serie van Kern 4 is de leerlingen bekend van Kern 3. De leerlingen kunnen Werkblad 4.1 zelfstandig maken.

Schrijfblad 24

Behandel de juiste schrijfwijze van de letters op het schrijfblad. Daarna kunnen de leerlingen het blad zelfstandig afmaken.

hek

Introductie

Leesboek 4

pag. 2/3

Herhaal het fragment van de voorleestekst, dat hoort bij de pagina's 2 en 3 van Leesboek 4. Wijs duidelijk het hek aan.

Instructie

Poster

Wijs op de poster het plaatje van het hek aan en lees het woord 'hek'.

Structureerstrook

'hek'

U laat de structureerstrook van het woord 'hek' zien. De leerlingen lezen het woord hardop. Vervolgens laat u steeds een gedeelte van het woord zien en leest u de afzonderlijke letters samen met de leerlingen. Vestig in het bijzonder de aandacht op de letter 'e'. Laat deze letter afzonderlijk zien en laat de leerlingen de 'e' nazeggen. Laat het verschil in mondstand zien tussen 'e' en 'ee': bij de 'e' is de mond verder open dan bij de 'ee'.

Lidwoord 'het'

Uit de structureerstrook van het woord 'hek' laat u het lidwoord 'het' ontstaan met het letterkaartje 't'. Laat de leerlingen dit woord lezen als 'het' en niet als 'ut'. In dit stadium van het proces van leren lezen is de uitspraak 'het' logischer. Schrijf vervolgens op het bord een aantal woorden met het lidwoord 'het' ervoor en laat de leerlingen deze lezen. Kies voor deze oefening woorden die de leerlingen al kennen, bijvoorbeeld:

het oog	het boek
het huis	het raam
het hek	het been

Woorden met een 'e'

Teken op het bord een structuurschema met in het midden een 'e'. Noem woorden op met en zonder 'e' erin. De leerlingen steken hun hand op als er een 'e' in het woord zit. Als een aantal woorden beluisterd is, noemt u alle woorden met een 'e' nog eens op en laat u de leerlingen ieder woord nazeggen. Let daarbij op de juiste uitspraak van de 'e'.

(ik) ren - (ik) ben - bal - pet - been - pan - ijs - kip - een - twee - drie - vier - vijf - zes

Inoefening

Cassette bij

pag. 1 t/m 7

Laat de leerlingen het gedeelte van de cassette beluisteren dat hoort bij de pagina's 1 t/m 7 van Leesboek 4, terwijl ze meekijken in hun leesboek.

Werkblad 4

De eerste twee oefeningen van Werkblad 4 zijn de leerlingen bekend. Bij de derde oefening moeten de leerlingen het woord 'hek' samenstellen. Als ze de letters van dat woord achter elkaar zien staan, kleuren ze deze letters. Met een voorbeeld is de bedoeling van de oefening op het werkblad aangegeven.

Werkblad 5

Laat de leerlingen Werkblad 5 maken onder uw begeleiding. Bij de eerste oefening benoemt u de plaatjes en de leerlingen geven aan of er een 'e' in het woord zit.

Afgebeeld zijn: hek, kip, pet, mes, veeg, bek, bed, pijl. Bij de tweede oefening leest een leerling het structureerwoord en benoemt u het plaatje van het wisselwoord. De leerlingen kiezen de juiste letter om dit woord te maken en vullen deze letter in op het schrijflijtje.

Werkblad 6 Op Werkblad 6 wordt het lezen van het woordje 'het' geoefend. Bij de eerste oefening moeten de leerlingen een woord met een plaatje verbinden. Bij de tweede oefening moeten de leerlingen een zin lezen en op de tekening aanvullen wat er ontbreekt. Sommige leerlingen zullen dit werkblad kinderachtig vinden. Laat hen het dan gerust overslaan. Het woordje 'het' komt in andere activiteiten voldoende aan de orde.

Werkblad B 4.2 De opzet van Werkblad B 4.2 is dezelfde als die van Werkblad B 4.1. De leerlingen kunnen dit werkblad zelfstandig maken.

Schrijfblad 25 Behandel de juiste schrijfwijze van de letters op het schrijfblad. Daarna kunnen de leerlingen het blad zelfstandig afmaken.

weg

Introductie

Leesboek 4
pag. 4/5

Herhaal het fragment van de voorleestekst 'Een hut in het bos', dat hoort bij de pagina's 4 en 5 van Leesboek 4. Besteed nog even aandacht aan de betekenis van het woord 'weg'.

Instructie

Poster

Wijs op de poster het plaatje van de weg aan en lees het woord 'weg'. Herhaal de andere plaatjes van Kern 4. Wijs aan welk plaatje *links* staat (huis) en welk plaatje *rechts* (hut). Laat een leerling aanwijzen welk plaatje links of rechts staat in een regel van een andere kern.

Structureerstrook 'weg'

U laat de structureerstrook van het woord 'weg' zien. De leerlingen lezen het woord. Vervolgens verdeelt u het woord samen met de leerlingen in stukken en voegt u het daarna weer samen. Vestig in het bijzonder de aandacht op de letter 'w'. Laat deze letter afzonderlijk zien en laat de leerlingen de 'w' nazeggen. Laat hen de mondstand zien: de onderlip wordt tegen de boventanden gedrukt en de boventanden zijn iets zichtbaar. Laat het verschil zien met de 'v': bij de 'w' blaas je niet, bij de 'v' wel.

Woorden met een 'w'

Teken op het bord een structuurschema met de 'w' vooraan. U noemt woorden op met en zonder een 'w' als beginklank. De leerlingen steken hun hand op als er een 'w' in het woord zit. Vervolgens noemt u de woorden met een 'w' nog eens op en laat u de leerlingen ieder woord nazeggen. Let daarbij op de juiste uitspraak van de 'w'.

water - vuur - wol - bal - fruit - winkel - wortel - banaan - vinger - voet - wiel - werk

Auditief woorddictee

Geef de leerlingen een aantal woorden op als auditief woorddictee. Laat hen die woorden opschrijven of eventueel leggen op een letterdoos. Neem hiervoor wisselwoorden van de pagina's 9 en 13 van Leesboek 3, bijvoorbeeld: maan - aan, vis - is, ik - tik, en - ren, roos - boos, pen - ben, koek - doek, eet - een, roos - rook, maan - maak.

Inoefening

Werkblad 7

De oefeningen van Werkblad 7 zijn de leerlingen bekend.

Werkblad 8

Bij de eerste oefening benoemt u de plaatjes. De leerlingen geven aan of er een 'w' in het woord zit. Afgebeeld zijn: weg, wiel, wip, zon, haas, worst, vuur, wol. Bij de tweede oefening moeten de leerlingen een aantal wisselwoorden lezen en elk woord met het juiste plaatje verbinden.

Werkblad 9

Laat de leerlingen Werkblad 9 maken onder uw begeleiding. Bij de eerste oefening moeten de leerlingen de positie van een klank in een woord bepalen. De opdracht is als volgt: "Waar hoor je de 'd' in 'deur'?" De leerlingen zetten een kruisje in het juiste vakje van het structuurschema onder het plaatje van de deur. Ze doen dit ook met:
de 'd' in: duif, das, dak, doek;
de 'z' in: zes, zout, zak, zon, zee;
de 'k' in: kip, dak, kok, zak, koe.

Werkblad B 4.3 De leerlingen kunnen Werkblad B 4.3 zelfstandig maken.

Schrijfbladen 26 en 27 Behandel de juiste schrijfwijze van de letters op de schrijfbladen. Daarna kunnen de leerlingen de bladen zelfstandig afmaken.

bos

Introductie

Het woord 'bos' is al geïntroduceerd in het verhaal 'Een hut in het bos'. Besteed nog even aandacht aan de betekenis van dit woord, bijvoorbeeld door de leerlingen een natuurboek te laten zien met foto's van een bos erin. Het woord 'bos' zal daardoor zeker meer voor hen gaan leven.

Instructie

Poster

Wijs op de poster het plaatje aan van het bos en lees het woord 'bos'. Laat de leerlingen aanwijzen in welk woord de 'o' nog meer voorkomt.

Structureerstrook

'bos'

U laat de structureerstrook van het woord 'bos' zien. De leerlingen lezen het woord hardop. Vervolgens verdeelt u samen met de leerlingen het woord in stukken en voegt u het daarna weer samen. Vestig in het bijzonder de aandacht op de letter 'o'. Laat deze letter afzonderlijk zien en laat de leerlingen de 'o' nazeggen. Laat zien dat de lippen een rondje maken bij het uitspreken van de 'o'. Laat ook het verschil in mondstand zien tussen de 'o' en de 'oe': bij de 'oe' is de mond een beetje meer open dan bij de 'o'. De leerlingen kunnen dit oefenen voor de spiegel.

Woorden met een 'o'

Teken op het bord een structuurschema met de 'o' in het midden. U noemt woorden op met en zonder 'o'. De leerlingen steken hun hand op als er een 'o' in het woord zit. Als een aantal woorden beluisterd is, noemt u nog eens de woorden met een 'o' op en laat u de leerlingen ieder woord nazeggen. Let daarbij op de juiste uitspraak van de 'o'.

pot - doos - doek - kop(je) - sok - tas - noot - bus - rok - boek - rug - zak

Leesboek 4

pag. 8

Lees de woorden op de volgende manier voor: huis, h - ui - s, huis. Laat de leerlingen meedoen.

Leesboek 4

pag. 9

Op pagina 9 staat een leestekst, waarin de structureerwoorden van Kern 4 voorkomen. Ook bevat deze tekst de voorzetsels 'in', 'bij' en 'naar'. Als de leerlingen deze woordjes nog niet in de mondelinge taalles geleerd hebben, besteed er dan voorafgaand aan het lezen van deze pagina aandacht aan, bijvoorbeeld door de leerlingen opdrachten uit te laten voeren zoals:

- "Ga bij de deur (bij de stoel, bij de tafel) staan."
- "Loop naar het raam (naar de kast, naar het bord)."
- "Doe het boek in de tas (in de doos, in de la)."

U leest de tekst van pagina 9 voor, terwijl de leerlingen meelezen in hun boek. Laat hen ook op de plaatjes aanwijzen wat in de tekst gezegd wordt.

Inoefening

Cassette bij

pag. 1 t/m 9

Laat de leerlingen het gedeelte van de cassette beluisteren dat hoort bij de pagina's 1 t/m 9 van Leesboek 4.

Werkblad 10

De opzet van Werkblad 10 is de leerlingen bekend.

Werkblad 11 Laat de leerlingen Werkblad 11 maken onder uw begeleiding. Bij de eerste oefening benoemt u de plaatjes. De leerlingen geven aan of er een 'o' in het woord zit. Afgebeeld zijn: bos, ton, voet, zon, boom, rok, hok, bek. Bij de tweede oefening kan een leerling het structureerwoord lezen. Vervolgens benoemt u het plaatje dat eronder staat en de leerlingen kiezen de juiste letter om dat woord af te maken.

Werkblad 12 Op Werkblad 12 staan de voorzetsels 'in' en 'bij' centraal. De leerlingen lezen de zinnen en geven bij elk plaatje aan welke van de twee zinnen de juiste is door in het vakje voor die zin een kruisje te zetten.

Werkblad B 4.4 De leerlingen kunnen Werkblad B 4.4 zelfstandig maken.

Schrijfblad 28 Behandel de juiste schrijfwijze van de letters op het schrijfblad. Daarna kunnen de leerlingen het blad zelfstandig afmaken.

tak

Introductie

Leesboek 4

pag. 6/7

Herhaal het fragment van de voorleestekst 'Een hut in het bos', dat hoort bij de pagina's 6 en 7 van Leesboek 4. Wijs de tak duidelijk aan. Misschien is het leuk om een echte tak in de klas te halen.

Instructie

Poster

Wijs het plaatje van de tak aan op de poster en lees het woord 'tak'.

Structureerstrook

'tak'

U laat de structureerstrook van het woord 'tak' zien. De leerlingen lezen het woord hardop. Vervolgens verdeelt u het woord in stukken en voegt u het daarna weer samen. Vestig in het bijzonder de aandacht op de letter 'a'. Laat deze letter afzonderlijk zien en laat de leerlingen de klank 'a' nazeggen. Laat het verschil in mondstand zien tussen de 'aa' en de 'a': bij de 'aa' is de mond wijder open dan bij de 'a'.

Woorden met een 'a'

Teken een structuurschema op het bord met een 'a' in het midden. U noemt woorden met en zonder 'a' als middenklank. De leerlingen steken hun hand op als ze een 'a' horen. Als een aantal woorden beluisterd is, noemt u de woorden met een 'a' nog eens op en laat u de leerlingen ieder woord nazeggen. Let daarbij op de juiste uitspraak van de 'a'.

rok - mat - raam - kam - das - kraan - boom - bak - doos - pen - zon - zak - jas - kip

Klankpositie

Op het bord tekent u een structuurschema. U vraagt de leerlingen: "Waar hoor je de 'a' in 'tas'?" Laat een leerling een kruisje zetten in het structuurschema. Schrijf vervolgens het woord 'tas' op het bord en wijs op de plaats van de 'a'. Doe dit ook met een aantal andere woorden, bijvoorbeeld:

de 'oo' in 'boot',

de 'i' in 'in',

de 'ee' in 'been',

de 'aa' in 'aan',

de 'oe' in 'doe'.

Inoefening

Werkblad 13

De opzet van Werkblad 13 is de leerlingen bekend.

Werkblad 14

Laat de leerlingen Werkblad 14 maken onder uw begeleiding. Bij de eerste oefening benoemt u de plaatjes, de leerlingen geven aan of er een 'a' in het woord zit. Afgebeeld zijn: tak, mat, haan, zak, touw, haak, kam, das. Bij de tweede oefening benoemt u de handeling die de figuur op het plaatje uitvoert. De leerlingen kiezen het juiste woord uit drie gegeven woorden en schrijven dit op.

Werkblad 15 Bij de eerste oefening van Werkblad 15 moeten de leerlingen de positie van een klank aangeven door een kruisje te zetten in een structuurschema. Afgebeeld zijn:
ijs, pijp, bij, vijf, rij;
koek, koe, voet, boek, doek;
eet, zeef, teen, zee, zeep.

Bij de tweede oefening benoemt u een plaatje. De leerlingen zoeken de letters om dit woord te vormen. Uit de eerste rij zoeken ze de eerste letter, enzovoort. Afgebeeld zijn: rij, pijp, boer, doek, voet, kaas.

Werkblad B 4.5 De leerlingen kunnen Werkblad B 4.5 zelfstandig maken.

Schrijfblad 29 Behandel de juiste schrijfwijze van de letters op het schrijfblad. Daarna kunnen de leerlingen het blad zelfstandig afmaken.

hut

Introductie

Het woord 'hut' is al geïntroduceerd in het verhaal 'Een hut in het bos'. Besteed nog even aandacht aan de betekenis van dit woord.

Instructie

Poster

Wijs het plaatje van de hut aan op de poster en lees het woord 'hut'.

Structureerstrook

'hut'

U laat de structureerstrook van het woord 'hut' zien. De leerlingen lezen het woord. Vervolgens laat u steeds een gedeelte van het woord zien en leest dit, samen met de leerlingen. Laat de leerlingen daarna het woord in stukken verdelen en weer samenvoegen. Vestig in het bijzonder de aandacht op de letter 'u'. Laat deze letter afzonderlijk zien en laat de leerlingen de klank 'u' nazeggen. Laat de mondstand zien: de lippen zijn een beetje gerond en de mond is open, maar niet zo breed.

Woorden met een 'u'

Teken op het bord een structureerstrook met een 'u' in het midden. U noemt woorden met en zonder 'u'. De leerlingen steken hun hand op als ze een 'u' in het woord horen. Als een aantal woorden beluisterd is, noemt u de woorden met een 'u' nog eens op en laat u de leerlingen deze nazeggen. Let daarbij op de uitspraak van de 'u'.

vis - gum - muur - huis - put - vuur - bus - hoed - pet - neus - rug - oor - nek - kin

Leesboek 4

pag. 10

Bij de eerste oefening noemt u de klank bij de letter in het structuurschema en benoemt u vervolgens de plaatjes. Afgebeeld zijn:

h: huis, hok, haan, hond;

w: weg, wiel, wol, water.

Vervolgens leest u de wisselwoorden voor. Indien nodig behandelt u deze eerst met de structureerstroken. Daarna leest u de rijtjes woorden onder aan de pagina voor. Maak de leerlingen erop attent dat er bij hetzelfde woord 'een' of 'de/een' of 'het' kan staan. Tot slot laat u een leerling deze woorden lezen.

Leesboek 4

pag. 11

Vestig de aandacht op de uitspraak van de vier korte klanken op deze pagina. Laat de leerlingen naar uw mond kijken als u deze klanken achter elkaar uitspreekt en laat hen de klanken nazeggen. Daarna noemt u de klank in het structuurschema en benoemt u de plaatjes, terwijl de leerlingen meelesen in hun leesboek.

Inoefening

Cassette bij

pag. 8 t/m 11

Laat de leerlingen het gedeelte van de cassette beluisteren dat hoort bij de pagina's 8 t/m 11 van Leesboek 4. Laat hen twee keer luisteren: de eerste keer luisteren ze alleen, de tweede keer lezen ze zachtjes mee.

Werkblad 16

De opzet van dit werkblad is de leerlingen bekend.

Werkblad 17

Laat de leerlingen Werkblad 17 maken onder uw begeleiding. Bij de eerste oefening benoemt u de plaatjes. De leerlingen geven aan of ze een 'u' in het woord horen.

Afgebeeld zijn: hut, vuur, rug, huis, bus, deur, put. Bij de tweede oefening leest u de zin voor, zoals die moet worden. De leerlingen kiezen het juiste woord.

- Werkblad 18** Bij het maken van dit werkblad hebben de leerlingen begeleiding van de leerkracht nodig. U benoemt de plaatjes. De leerlingen moeten aangeven in welke woorden dezelfde klank voorkomt als in het eerste woord in de rij. Om welke klank het gaat, staat bij het eerste plaatje van de rij aangegeven door een letter.
- Werkblad B 4.6** De leerlingen kunnen Werkblad B 4.6 zelfstandig maken.
- Schrijfblad 30** Behandel de juiste schrijfwijze van de letters op het schrijfblad. Daarna kunnen de leerlingen het blad zelfstandig afmaken.

Afronding Kern 4

Introductie Instructietaal	Wijs de leerlingen op de poster aan dat nu alle woorden van de eerste vier rijen behandeld zijn. Vertel hen dat er nu oefeningen komen met al deze woorden en letters en dat daarna Leesboek 4 wordt uitgelezen. Oefen enkele instructiebegrippen: <i>links, rechts, eronder, erboven</i> . Laat de leerlingen bijvoorbeeld aanwijzen: • de vierde rij, • de rij erboven, • de rij eronder, • het plaatje links/rechts in de vierde rij, • het plaatje van de hut, • het woord eronder, • het plaatje erboven.																				
Instructie Poster	U zegt een van de structureerwoorden van de Kern 1 t/m 4, geanalyseerd in klanken, bijvoorbeeld: h-ui-s. Een leerling wijst het juiste plaatje aan.																				
Structureerstroken	U legt de structureerstroken van de Kern 1 t/m 4 goed zichtbaar neer. U noemt een woord en een leerling moet de juiste strook pakken. Vervolgens herhaalt u het structureren van de woorden. U laat steeds een gedeelte van het woord zien en u verklankt de afzonderlijke letters samen met de leerlingen.																				
Letterkaartjes	U legt de letterkaartjes van de Kern 1 t/m 4 goed zichtbaar neer. U noemt een letter en een leerling moet het bijbehorende kaartje pakken. U legt de letterkaartjes omgekeerd neer. De leerlingen moeten om de beurt een kaartje omdraaien en de letter verklanken. Als de leerling de letter goed verklankt, mag het kaartje weg. Als het fout is, moet het kaartje omgekeerd blijven liggen. Besteed aandacht aan de uitspraak van klanken waarmee de leerlingen moeite hebben.																				
Auditief woorddictee	Geef de leerlingen een auditief woorddictee met woorden die zijn samengesteld uit letters van de Kern 1 en 2. U geeft de opdracht als volgt. U zegt eerst een zinnetje waarin het dicteewoord voorkomt: dit is een pen. Daarna zegt u het woord afzonderlijk: is. Vervolgens zegt u het woord verdeeld in klanken: i-s, is. De leerlingen schrijven het woord op. Controleer na elk woord of de leerlingen het goed opgeschreven hebben en laat hen fouten verbeteren. <table><tr><td>• Ik geef het boek aan mijn zus.</td><td>aan</td></tr><tr><td>• Wat zit er in die doos?</td><td>in</td></tr><tr><td>• De boot ligt in het water.</td><td>boot</td></tr><tr><td>• Dit is een pen.</td><td>is</td></tr><tr><td>• Ik ben niet boos.</td><td>boos</td></tr><tr><td>• In de klas is een raam.</td><td>raam</td></tr><tr><td>• Ik gooi de bal mis.</td><td>mis</td></tr><tr><td>• De bloem staat in een vaas.</td><td>vaas</td></tr><tr><td>• De aap zit in de boom.</td><td>boom</td></tr><tr><td>• De aap eet een noot.</td><td>noot</td></tr></table>	• Ik geef het boek aan mijn zus.	aan	• Wat zit er in die doos?	in	• De boot ligt in het water.	boot	• Dit is een pen.	is	• Ik ben niet boos.	boos	• In de klas is een raam.	raam	• Ik gooi de bal mis.	mis	• De bloem staat in een vaas.	vaas	• De aap zit in de boom.	boom	• De aap eet een noot.	noot
• Ik geef het boek aan mijn zus.	aan																				
• Wat zit er in die doos?	in																				
• De boot ligt in het water.	boot																				
• Dit is een pen.	is																				
• Ik ben niet boos.	boos																				
• In de klas is een raam.	raam																				
• Ik gooi de bal mis.	mis																				
• De bloem staat in een vaas.	vaas																				
• De aap zit in de boom.	boom																				
• De aap eet een noot.	noot																				

Toetsen Kern 4

Aan het eind van Kern 4 kunnen drie toetsen afgenomen worden:

- klankpositie bepalen (Werkboekje 4, Controletaak 1),
- grafeemkennis (Werkboekje 4, Controletaak 2),
- letterdictee.

De Controletaken 1 en 2 van het werkboekje van 'Veilig leren lezen' vindt u ook achter in de handleiding.

Klankpositie bepalen

Werkboekje 4, Controletaak 1

U neemt de toets als volgt af. U zegt een woord (boom) en u vraagt de leerlingen: "Waar hoor je de 'm' in het woord 'boom'?" De leerlingen geven met een kruisje in het structuurschema aan op welke plaats ze deze klank in het woord horen. De volgende opgaven komen aan de orde:

• de 'm' in boom	• de 'n' in nek
• de 'r' in riem	• de 'd' in dak
• de 'v' in vos	• de 'oe' in boek
• de 'i' in wip	• de 'ee' in been
• de 'p' in sap	• de 'k' in tak
• de 's' in kaas	• de 'ij' in pijp
• de 'aa' in raam	• de 'z' in zon
• de 'b' in bal	• de 'e' in net
• de 't' in pet	• de 'u' in put
• de 'oo' in noot	• de 'w' in wieg

Voor het noteren van de toetsresultaten kunt u gebruik maken van het Vorderingen-overzicht voor Controletaak 1.

Grafeemkennis

Werkboekje 4, controletaak 2

Controletaak 2 is bedoeld om na te gaan hoe het staat met de grafeemkennis van de leerlingen. Deze toetstaak is de leerlingen al bekend uit de vorige kernen. Zorg ervoor dat de leerlingen tijdens het afnemen van deze toets niet op de poster kunnen kijken. Nieuw in deze kern is dat de regels op het toetsblad aangeduid zijn met tekeningetjes in plaats van nummers. U geeft de opdracht als volgt. "Kijk naar de regel met de pet. Zet een rondje om de letter 'e'." De volgende letters komen aan de orde.

• de 'e' van pet	• de 'd' van dak
• de 'oe' van boek	• de 'o' van ton
• de 'w' van wip	• de 'z' van zak
• de 'k' van kar	• de 'ee' van been
• de 'h' van hok	• de 'ij' van pijl
• de 'a' van pan	• de 'u' van bus

Voor het noteren van de toetsresultaten kunt u gebruik maken van het Vorderingen-overzicht voor Controletaak 2.

Letterdictee

Dicteer de leerlingen de letters van Kern 3 als volgt. Schrijf maar eens op:

- de 'd' van doos
- de 'oe' van poes
- de 'ee' van eet
- de 'k' van koek
- de 'ij' van ijs
- de 'z' van zeep

Voeg hier eventueel nog letters van de Kern 1 en 2 aan toe, waarmee de leerlingen aan het eind van Kern 3 nog moeite hadden bij het opschrijven. Noteer de fouten van elke leerling.

Toetsresultaten

Klankpositie bepalen

Het kunnen bepalen van de positie van een bepaalde klank in een woord is van belang voor het leren spellen. Leerlingen die veel moeite hebben met het bepalen van de klankpositie, zullen deze vaardigheid regelmatig moeten oefenen. U kunt dat als volgt doen. U tekent een leeg structuurschema op het bord. U zegt een woord en verdeelt het in klanken, bijvoorbeeld: zon, z-o-n. U vraagt de leerlingen: "Waar hoor je de 'z' in 'zon'?" Een leerling schrijft de 'z' op de juiste plaats in het structuurschema. In plaats van het op te laten schrijven, kunt u dezelfde oefening doen met de letterkaartjes en een blanco structureerstrook.

Grafeemkennis

Voor leerlingen die in Controletaak 2 meer dan twee fouten maken is het aan te raden om een deel van de stof te herhalen.

- Laat deze leerlingen nog eens de cassette beluisteren bij de pagina's 8 t/m 16 van Leesboek 4.
- Doe met deze leerlingen extra oefeningen met de letterkaartjes van letters waarmee ze nog moeite hebben. Maak er bijvoorbeeld een spelletje van voor een klein groepje leerlingen. U legt de letterkaartjes omgekeerd op tafel. Om de beurt moeten de leerlingen een kaartje omdraaien en zeggen welke letter het is. Als ze het goed zeggen, mogen ze het kaartje houden. Als het niet goed is, moet het kaartje omgekeerd blijven liggen. Wie de meeste kaartjes heeft, is winnaar.

Letterdictee

Aan de resultaten van het letterdictee kunt u zien welke moeilijkheden de leerlingen hebben bij het schrijven van de letters. Let vooral op omkeringsfouten. In de volgende lessen kunt u aandacht besteden aan letters waarmee de leerlingen fouten maken.

De snelle route

Leerlingen die de toetsen praktisch zonder fouten gemaakt hebben en in de les weinig moeite hebben met de stof, kunnen misschien een snellere route door de Kern 5 en 6 volgen. Overweeg of deze leerlingen nog steeds een uitgebreide instructie nodig hebben met de structureerstroken, en dergelijke. Wellicht kan de instructie beperkt worden. Een beschrijving van Werkplan B met beperkte instructie vindt u op de pagina's 5-5 en 5-6.

Oriëntatie op geschreven taal

Doel Ervaring opdoen met het lezen en schrijven van een adres.

Instructie Schrijf een paar adressen op het bord, bijvoorbeeld van uzelf, van de school, van een paar leerlingen. Lees een adres voor en bespreek wat het betekent: de naam van de straat en het nummer van het huis. Bespreek ook dat de naam van een straat meestal op een bordje staat. Is dat de leerlingen wel eens opgevallen? Teken zo'n straatnaambordje op het bord en schrijf er een straatnaam in. Weten de leerlingen waar het huisnummer meestal zit? Laat dat zien op de pagina's 2 en 3 van Leesboek 4. Vraag de leerlingen of ze hun eigen adres kunnen vinden op het bord. Waaraan zien ze dat het hun adres is? Welke stukjes of letters kunnen ze ervan lezen?

Verwerking U leest de tekst van Oriëntatieblad 4 voor en u laat iedere leerling opnoemen wat er voor hem/haar ingevuld moet worden. Schrijf dat voor elke leerling op het bord of op een papiertje, zodat de leerlingen het kunnen overnemen op hun blad. Als u werkt met leerlingen uit een asielzoekerscentrum, kunt u op de tweede regel de naam van het centrum laten invullen.

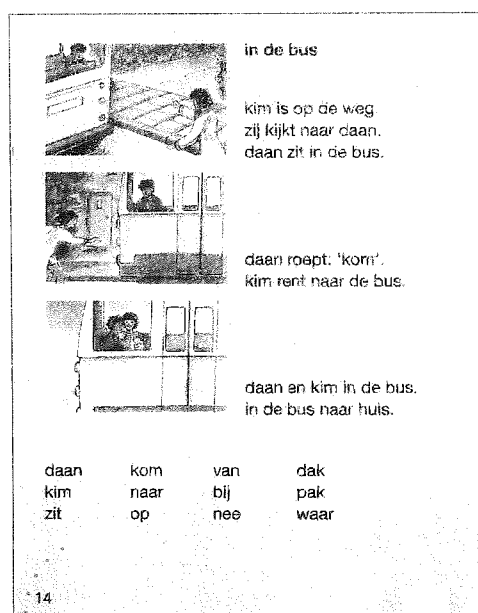
Suggesties

- Maak foto's van opschriften op straat in de buurt van de school of in het centrum van de woonplaats van de leerlingen: straatnaambordjes, teksten en namen op winkels, postkantoor, politiebureau, enzovoort. Lees de opschriften voor en bespreek met de leerlingen wat ze betekenen en waar ze te zien zijn. Vraag hen er eens op te letten als ze in die buurt zijn.
- Geef de leerlingen nog een blaadje en laat hen, als ze dat willen, adressen opschrijven van medeleerlingen en van leerkrachten.
- Verstuur samen met de leerlingen een brief of kaart aan iemand die ze kennen, bijvoorbeeld aan een leerling die naar een andere school is gegaan.

Leesboek 4 U leest de woorden bij de plaatjes spellend voor: h - aa - s, haas, enzovoort. Laat ook
pag. 12 de leerlingen deze woorden lezen. Daarna leest u samen met de leerlingen de wissel-
 woorden onder aan de pagina.

Leesboek 4 U leest de tekst van deze pagina voor. Laat de leerlingen aanwijzen wie 'hij' is en wie
pag. 13 'zij'. Wijs hen op het verschil in het woord bij 'ik ...' en bij 'hij of zij ...' (ik ren, hij
 rent, enzovoort).

Leesboek 4 Lees de tekst van pagina 14 voor. Laat de leerlingen aanwijzen: wie 'kim' is en wie
pag. 14 'daan'. Laat de leerlingen de woorden onder aan de pagina spellend lezen.

Leesboek 4 Lees de tekst van pagina 15 voor. Wijs op de plaatjes aan wat in de tekst gezegd
pag. 15 wordt: de poes op het dak, enzovoort.

Leesboek 4 Laat de leerlingen de woorden boven aan de pagina spellend lezen. Lees daarna de
pag. 16 strip voor. Laat vervolgens twee leerlingen elk een rol voorlezen.

Herhaling Als de leerlingen de tekst van de pagina's 8 t/m 16 met de cassette geoefend hebben,
Leesboek 4 laat u hen ter controle en herhaling een stukje hardop lezen. Observeer het lezen en
 noteer van elke leerling wat goed gaat en wat moeite kost.

Inoefening Laat de leerlingen het gedeelte van de cassette beluisteren dat hoort bij de pagina's
Cassette bij 8 t/m 16 van Leesboek 4. Laat hen twee keer luisteren: de eerste keer luisteren ze
pag. 8 t/m 16 alleen, de tweede keer lezen ze zachtjes mee.

Werkbladen 19 en 20 Bereid de Werkbladen 19 en 20 met de leerlingen voor. Van Werkblad 19 kunnen de
 leerlingen de eerste kolom zelfstandig maken. Van de tweede kolom noemt u de
 woorden op. De leerlingen omcirkelen de letter die ontbreekt en kunnen deze tijdens
 het zelfstandig werken op de juiste plek invullen. Met Werkblad 20 volgt u dezelfde
 werkwijze met alle plaatjes.

- Werkblad B 4.7** Op Werkblad B 4.7 worden de structureerwoorden van Kern 4 nog eens herhaald. Bij nummer 1 staan twee oefeningen naast elkaar. De leerlingen moeten hier de woorden afmaken. Bij nummer 2 staan de letters van de woorden door elkaar. De leerlingen moeten de letters in de juiste volgorde opschrijven.
- Schrijfblad 31** Behandel de juiste schrijfwijze van de letters op het schrijfblad. Daarna kunnen de leerlingen het blad zelfstandig afmaken.

Kern 5

Doelen

1. Betekenis begrijpen en
2. visuele woordherkenning van: *reus - jas - riem - bijl - hout - vuur*
3. Grafeem/foneem-kennis en
4. uitspraak van: *eu - j - ie - l - ou - uu*
5. Auditieve discriminatie/analyse/synthese
6. Lezen van wisselwoorden en niet-structureerwoorden
7. Begrijpen van instructietaal: eerste, laatste, middelste

Materialen

Lezen doe je overal

Poster

Leesboek 5: Video kijken

Cassette bij Leesboek 5

Werkbladen serie B 5.1 t/m 5.7

Oriëntatieblad 5

Veilig leren lezen

Structureerstroken en letterkaartjes

Werkboekje 5

Werkboekje schrijfmotorische ondersteuning

Inhoud

Leesboek 5

Bij de pagina's 1 t/m 7 van Leesboek 5 hoort de voorleestekst 'Video kijken', waarin de structureerwoorden van Kern 5 verwerkt zijn: reus, jas, riem, bijl, hout, vuur. Op pagina 9 staat een leestekst die teruggrijpt op de voorleestekst en waarin deze structureerwoorden voorkomen. Op de pagina's 8, 10 en 11 staan oefeningen voor auditieve discriminatie, analyse en synthese, klank-letterkoppeling en wisselrijtjes. Nieuw zijn de contrastoefeningen op pagina 12 met klanken en letters die vaak verward worden: o - oo, o - oe, a - aa en a - e. Op de pagina's 13 t/m 16 vindt u leestekstjes met nieuwe woorden uit de reeds geleerde letters en een stripverhaaltje.

Kern 5 Werkplan A

met uitgebreide instructie

Les 1 reus en jas

Introductie

- Voorleestekst bij Leesboek 5, pag. 1 t/m 7

Instructie

- Poster
- Structureerstroken 'reus' en 'jas'
- Wisselwoorden
- De woordjes 'met' en 'van'
- Woorden met een 'eu' en een 'j'
- Auditief woorddictee

Inoefening

- Cassette bij Leesboek 5, pag. 1 t/m 7 (z)
- Werkboekje 5
 - Werkblad 1 (z)
 - Werkblad 2
 - Werkblad 3
 - Werkblad 4 (z)
 - Werkblad 5
 - Werkblad 6
- Werkbladen serie B *
 - Werkblad B 5.1 (z)
 - Werkblad B 5.2 (z)
- Werkboekje schrijfmotorische ondersteuning **
 - Schrijfbblad 32 (z)
 - Schrijfbblad 33 (z)

Les 2 riem en bijl

Introductie

- Voorleestekst bij Leesboek 5, pag. 4 en 5

Instructie

- Poster
- Structureerstroken 'riem' en 'bijl'
- Wisselwoorden
- Woorden met een 'ie' en een 'l'
- Leesboek 5, pag. 8 en 9

Inoefening

- Cassette bij Leesboek 5, pag. 1 t/m 9 (z)
- Werkboekje 5
 - Werkblad 7 (z)
 - Werkblad 8
 - Werkblad 9
 - Werkblad 10 (z)
 - Werkblad 11
 - Werkblad 12

- Werkbladen serie B *
- Werkblad B 5.3 (z)
- Werkblad B 5.4 (z)
- Werkboekje schrijfmotorische ondersteuning **
- Schrijfblad 34 (z)
- Schrijfblad 35 (z)
- Schrijfblad 36 (z)

Les 3

hout en vuur

Introductie

- Voorleestekst bij Leesboek 5, pag. 6 en 7

Instructie

- Poster
- Structureerstroken 'hout' en 'vuur'
- Woorden met een 'ou' en een 'uu'
- Leesboek 5, pag. 10 en 11

Inoefening

- Cassette bij Leesboek 5, pag. 8 t/m 11 (z)
- Werkboekje 5
- Werkblad 13 (z)
- Werkblad 14
- Werkblad 15
- Werkblad 16 (z)
- Werkblad 17
- Werkblad 18
- Werkbladen serie B *
- Werkblad B 5.5 (z)
- Werkblad B 5.6 (z)
- Werkboekje schrijfmotorische ondersteuning **
- Schrijfblad 37 (z)
- Schrijfblad 38 (z)

Les 4

Afronding

Introductie

- Poster: instructietaal

Instructie

- Poster
- Structureerstroken Kern 1 t/m 5
- Letterkaartjes Kern 1 t/m 5
- Leesboek 5, pag. 12 en 13

Inoefening

- Cassette bij Leesboek 5, pag. 8 t/m 13 (z)
- Werkboekje 5
- Werkblad 19
- Werkblad 20
- Werkbladen serie B *
- Werkblad B 5.7 (z)
- Werkblad B 5.8 (z)
- Werkboekje schrijfmotorische ondersteuning **
- Schrijfblad 39 (z)

Les 5
Afronding

Introductie

- Poster: herhaling instructietaal

Instructie

- Herhaling (indien nodig)

Poster

Structureerstroken

Letterkaartjes

- Auditief woorddictee
- Leesboek 5, pag. 14, 15 en 16

Inoefening

- Cassette bij Leesboek 5, pag. 8 t/m 16 (z)
- Werkbladen Kern 5 afmaken
- Werkboekje schrijfmotorische ondersteuning **
Schrijfblad 39 (z)

Les 6
Afronding

Instructie

- Herhaling (indien nodig)

Poster

Structureerstroken

Letterkaartjes

- Letterdictee
- Herhaling Leesboek 5

Les 7
Toetsen

- Klankpositie bepalen
Werkboekje 5, Controletaak 1
- Grafeemkennis
Werkboekje 5, Controletaak 2
- Auditief woorddictee

**Oriëntatie op
geschreven taal**

Instructie

- Boeken

Verwerking

- Oriëntatieblad 5

Suggesties

* naar keuze

** voor leerlingen met een weinig ontwikkelde schrijfmotoriek
(z) door de leerlingen zelfstandig uit te voeren

Kern 5 Werkplan B

met beperkte instructie

Met leerkracht

reus	- Leesboek 5, pag. 1 t/m 7
jas, riem, bijl, hout, vuur	- Leesboek 5, pag. 8 t/m 11
- Werkbladen 3, 6, 17, 18
Afronding	- Instructieraal
- Poster
- Structureerstroken Kern 1 t/m 5
- Letterkaartjes Kern 1 t/m 5
- Leesboek 5, pag. 12 t/m 16
- Werkblad 20
- Herhaling Leesboek 5
Oriëntatie op geschreven taal	- Boeken
- Oriëntatieblad 5
Toetsen	- Klankpositie bepalen
- Grafeemkennis
- Auditief woorddictee

Kern 5 Werkplan B

met beperkte instructie

Zelfstandig werken

Kern 5	Lezen doe je overal			Veilig leren lezen				Veilig in stapjes	
	Leesboek 5 + cassette	Werkbladen serie B*		Werkboekje 5		Werkboekje schrijfmotoriek**	Computer programma***	Kopieermap + cd***	Computer programma*** LV S
reus eu	blz. 1-7	5.1		1	2 3	32		1	1
jas j	8 9	5.2		4	5 6	33	1	2	2
riem ie	10	5.3		7	8 9	34 35	2	3 4	3
bijl l	11	5.4		10	11 12	36	3	5	4
hout ou	12 13	5.5		13	14 15	37	4	6 7	5
vuur uu	14 15	5.6		16	17 18	38	5	8	6
afronding	16	5.7	5.8	19	20	39	6	9	7

* naar keuze

** voor leerlingen met een weinig ontwikkelde schrijfmotoriek

*** aanvullende materialen

Voorleestekst 'Video kijken'

De voorleestekst 'Video kijken' hoort bij de pagina's 1 t/m 7 van Leesboek 5. De tekst staat ook op de cassette. Uitspraak van de namen: Farzad: Farzat (klemtoon op de tweede lettergreep).

pag. 1 Dit boek heet: 'Video kijken'

pag. 2/3 Farzad en Sara gaan video kijken. Sara doet de film in de video. Farzad kijkt naar de doos van de film. Op de doos staat een grote man. Het is een reus.
"Is dit een film voor kleine kinderen?" vraagt Farzad.
"Ik weet het niet", zegt Sara. "Ik kijk wel".
De film gaat beginnen. De reus heet Gulliver. Hij is in een land met kleine mensen. Gulliver ligt op de grond. De kleine mensen schieten op hem. Maar Gulliver voelt het niet, want zijn jas is heel dik.

pag. 4/5 De kleine mensen bekijken alles van Gulliver. Zij zien een riem aan zijn broek. Voor de kleine mensen is alles van Gulliver heel groot. Zijn riem is zo breed als een weg. In de zak van zijn broek zit een zakdoek, zo groot als een vloerkleed. En een kam, zo groot als een hek.

Gulliver kan niet door de deur, want de deur is te klein. Gulliver kan ook niet over de muur, want de muur is een beetje te hoog. Gulliver weet al iets. Hij gaat naar het bos.
"Ik moet een bijl hebben," denkt Gulliver.

Een echte bijl heeft Gulliver niet. Maar hij heeft wel een mes. Met zijn mes hakt hij een boom om.

Nu heeft hij hout. Hout van een boom. Met het hout kan Gulliver over de muur.

pag. 6/7 Gulliver hoort mensen roepen: "Vuur, vuur!"
Gulliver gaat kijken. Hij ziet een groot vuur in een huis. De kleine mensen kunnen het vuur niet uit maken, maar Gulliver wel. Hij plast het vuur uit.
"Hè bah, wat vies!" roept Sara. "Dat doe je toch niet!"
Farzad lacht. "Het is een leuke film," zegt hij.

- De voorleestekst is gebaseerd op het boek: Jonathan Swift, Gullivers reizen. Amsterdam, The Reader's Digest, 1992.

- De video-tekenfilm 'Gulliver's Travels' van Max Fleischer (Engels gesproken met Nederlandse ondertiteling) is al wat ouder en wijkt nogal af van het oorspronkelijke verhaal in het boek. Toch kan het leuk zijn om de leerlingen een stukje van de film te laten zien, bijvoorbeeld het gedeelte waarin Gulliver bijkomt uit zijn bewusteloze toestand en de kleine mensen ziet.

- In sommige Openbare Bibliotheken is een diaserie te leen: Gullivers reizen I, in het land van de dwergen. Astado, Zeist, nr. 131.

reus

De activiteiten bij 'reus' kunnen in één les gecombineerd worden met de activiteiten bij 'jas', zoals aangegeven in Werkplan A Kern 5. Hetzelfde geldt voor 'riem' en 'bijl', 'hout' en 'vuur'.

Introductie

Leesboek 5

pag. 1 t/m 7

Bekijk met de leerlingen het omslag en de pagina's 1 t/m 7 van Leesboek 5. Lees de titel voor. Vraag de leerlingen of zij ook wel eens video kijken. Naar wat voor films kijken ze dan? Lees de voorleestekst voor en wijs daarbij de personen en voorwerpen uit het verhaal aan op de platen van de pagina's 1 t/m 7.

Instructie

Poster

Wijs op de poster het plaatje van de reus aan en lees het woord 'reus'. Benoem ook de andere plaatjes van Kern 5.

Structureerstrook

'reus'

U laat de structureerstrook van het woord 'reus' zien. De leerlingen lezen het woord hardop. Vervolgens laat u steeds een gedeelte van het woord zien en leest u de afzonderlijke letters met verlengde klankwaarde, samen met de leerlingen. Vestig in het bijzonder de aandacht op de letter: 'eu'. Laat deze letter afzonderlijk zien en laat de leerlingen de klank 'eu' nazeggen. Laat hen zien dat de lippen gerond zijn bij het uitspreken van de 'eu'.

Wisselwoorden

Laat met behulp van de structureerstroken of op het bord wisselwoorden ontstaan. Enkele suggesties hiervoor:

vis: vaas, vos;

teen: ton;

doos: das;

hek: hok, hak;

bos: bus, baas.

Het woordje 'met'

Laat het woord 'met' ontstaan uit letterkaartjes of op het bord. Pak ook de structureerstrook van het woord 'met' erbij. Laat dit woord letter voor letter verklanken door de leerlingen. Laat hen daarna het woord als geheel lezen. Besteed aandacht aan de betekenis van dit woord. Schrijf een paar zinnen op het bord en lees deze samen met de leerlingen. Neem voorbeelden die in de klas te zien zijn of op de platen in het leesboek, bijvoorbeeld:

Zina met een boek

Sahar met een pen

Mohammed met een tas

Farzad met een doos

de reus met een jas

de reus met een riem

de reus met een mes

de reus met hout

Woorden met een 'eu'

U tekent op het bord een structuurschema met de letter 'eu' in het midden en u noemt woorden op met en zonder 'eu'. De leerlingen steken hun hand op als er een 'eu' in het woord zit. Als een aantal woorden beluisterd is, noemt u de woorden met een 'eu' nog eens op en laat u de leerlingen ieder woord nazeggen. Let daarbij op de juiste uitspraak van de 'eu'.

huis - reus - mes - bus - neus - muur - deuk - leuk - rook - ijs - buik - boek - buiten -
keuken - koeken

Inoefening

Werkblad 1

De oefeningen van Werkblad 1 van Werkboekje 5 zijn de leerlingen bekend uit de vorige werkboekjes. Bij de eerste oefening op dit werkblad moeten de leerlingen het woord 'reus' verbinden met een tekening van een reus (of het woord omcirkelen). Bij de tweede oefening moeten de leerlingen de juiste letter zoeken uit gegeven letters en daarmee het woord 'reus' afmaken door de goede letter te verbinden met het lege vakje in het structuurschema (of door de letter in het vakje te schrijven). Bij de derde oefening moeten de leerlingen het woord 'reus' zoeken in een rij losse letters. Als ze het woord gevonden hebben, kleuren ze de letters.

Werkblad 2

De eerste oefening van dit werkblad is de leerlingen bekend. U benoemt de plaatjes. De leerlingen geven aan of er een 'eu' in het woord zit. Afgebeeld zijn: reus, muis, ijs, deur, uil, neus, koe. Bij de tweede oefening moeten de leerlingen een woord met het juiste plaatje verbinden.

Werkblad 3

Op Werkblad 3 wordt het lezen van het woordje 'met' geoefend. De leerlingen moeten de zinnen lezen en de kabouter met het juiste voorwerp verbinden.

Werkblad B 5.1

De opzet van de werkbladen uit de B-serie van Kern 5 is iets anders dan van Kern 4. Bij de eerste oefening moeten de leerlingen het woord 'reus' zoeken en omcirkelen in een rij achter elkaar geplaatste woorden in kleine letters. Bij de tweede oefening moeten de leerlingen het woord 'reus' afmaken door de goede letter te kiezen uit gegeven letters. De derde oefening is een puzzel. De leerlingen moeten het woord 'reus' zoeken in een veld van letters. Het woord kan horizontaal, verticaal of diagonaal staan. Een voorbeeld is op het werkblad omcirkeld.

Schrijfbblad 32

Behandel de juiste schrijfwijze van de letters op het schrijfbblad. Daarna kunnen de leerlingen het blad zelfstandig afmaken.

jas

Introductie

Leesboek 5

pag. 2/3

Herhaal het fragment van de voorleestekst, dat hoort bij de pagina's 2 en 3 van Leesboek 5. Wijs duidelijk de jas van Gulliver aan.

Instructie

Poster

Wijs op de poster het plaatje van de jas aan en lees het woord 'jas'.

Structureerstrook

'jas'

U laat de structureerstrook van het woord 'jas' zien. De leerlingen lezen het woord hardop. Vervolgens laat u steeds een gedeelte van het woord zien en leest u de afzonderlijke letters samen met de leerlingen. Vestig in het bijzonder de aandacht op de letter 'j'. Laat deze letter afzonderlijk zien en laat de leerlingen de klank 'j' nazeggen.

Het woordje 'van'

Laat het woordje 'van' ontstaan uit letterkaartjes of op het bord. Pak de structureerstrook van het woord 'van' erbij. Laat de leerlingen letter voor letter verklanken en daarna het woord als geheel lezen. Besteed aandacht aan de betekenis van dit woord. U kunt dat bijvoorbeeld doen met de schriften van de leerlingen. U houdt een schrift omhoog en u vraagt: "Van wie is dit schrift? Dit schrift is van Mohammed." Leg daarbij de nadruk op het woordje 'van'. U kunt er ook een spel van maken, waarbij de leerlingen iets bij u inleveren (een pen, een ring, enzovoort). Vervolgens noemt u alle dingen op: "Van wie is deze ring?" De leerlingen antwoorden met "Van mij" en krijgen hun voorwerp terug. Schrijf ook een paar zinnen op het bord en laat die door de leerlingen lezen. U kunt in die zinnen namen van uw leerlingen gebruiken, bijvoorbeeld:

- het boek van Mohammed,
- de pen van Neda,
- de tas van Farida,
- de sok van Abdelkarim.

Woorden met een 'j'

Teken op het bord een structuurschema met vooraan de letter 'j'. Noem woorden op met en zonder 'j' erin. De leerlingen steken hun hand op als ze een 'j' in het woord horen. Als een aantal woorden beluisterd is, noemt u alle woorden met een 'j' nog eens op en laat u de leerlingen ieder woord nazeggen. Let daarbij op de juiste uitspraak van de 'j'.

juf - meester - jongen - meisje (!) - tas - jas - das - jurk - gum - rat - lamp - haan - jaar

Auditief woorddictee

Laat de leerlingen een aantal woorden opschrijven, die zijn samengesteld uit letters die in de Kernen 1, 2 en 3 zijn aangeleerd. U zegt het woord eerst in een zin, daarna alleen het woord en vervolgens het woord verdeeld in klanken, bijvoorbeeld: "Weet jij mijn naam?; naam; n-aa-m." De leerlingen schrijven het woord op. Laat hen lezen wat ze hebben opgeschreven en eventuele fouten corrigeren. Geef bijvoorbeeld de volgende woorden op.

Werkblad B 5.3 De leerlingen kunnen Werkblad B 5.3 zelfstandig maken.

Schrijfbladen 34 en 35 Behandel de juiste schrijfwijze van de letters op de schrijfbladen. Daarna kunnen de leerlingen de bladen zelfstandig afmaken.

bijl

Introductie	Het woord 'bijl' is al geïntroduceerd in het verhaal 'Video kijken'. Besteed nog even aandacht aan de betekenis van dit woord.
Instructie Poster	Wijs op de poster het plaatje aan van de bijl en lees het woord 'bijl'.
Structureerstrook 'bijl'	U laat de structureerstrook van het woord 'bijl' zien. De leerlingen lezen het woord hardop. Vervolgens verdeelt u samen met de leerlingen het woord in stukken en voegt u het daarna weer samen. Vestig in het bijzonder de aandacht op de letter 'l'. Laat deze letter afzonderlijk zien en laat de leerlingen de klank 'l' nazeggen.
Woorden met een 'l'	Teken op het bord een structuurschema met de 'l' aan het begin. U noemt woorden op met en zonder 'l' als beginklank. De leerlingen steken hun hand op als er een 'l' in het woord zit. Als een aantal woorden beluisterd is, noemt u nog eens de woorden met een 'l' op en laat u de leerlingen die woorden nazeggen. Let daarbij op de juiste uitspraak van de 'l'. lamp - lucifer - vuur - water - rook - bak - liniaal - stift - lijn - letter - nummer - luisteren - naam - lezen - radio - video
Leesboek 5 pag. 8	De opzet van deze pagina is de leerlingen bekend. Lees de structureerwoorden voor op de volgende manier: reus, r - eu - s, reus. Laat de leerlingen meedoen.
Leesboek 5 pag. 9	Op pagina 9 staat een leestekst, waarin de structureerwoorden van Kern 5 voorkomen. Ook bevat deze tekst de voorzetsels 'met' en 'van'. U leest de tekst van pagina 9 voor, terwijl de leerlingen meelesen in hun boek. Laat hen ook op de plaatjes aanwijzen wat in de tekst gezegd wordt. Daarna laat u de leerlingen de tekst voorlezen.
Inoefening Cassette bij pag. 1 t/m 9	Laat de leerlingen het gedeelte van de cassette beluisteren dat hoort bij de pagina's 1 t/m 9 van Leesboek 5.
Werkblad 10	De opzet van Werkblad 10 is de leerlingen bekend.
Werkblad 11	Bij de eerste oefening benoemt u de plaatjes. De leerlingen geven aan of het woord een 'l' aan het eind heeft. Afgebeeld zijn: bijl, tak, uil, tol, bril, weg, jas, schil. Bij de tweede oefening kan een leerling het structureerwoord lezen. Vervolgens benoemt u het plaatje dat eronder staat en de leerlingen kiezen de juiste letter om dat woord af te maken.
Werkblad 12	Op dit werkblad worden wisselwoorden geoefend die ontstaan door wisseling van de middelste letter. Bij de eerste twee oefeningen benoemt u steeds het plaatje en de leerlingen vullen de juiste middenletter in het woord in. Bij de derde oefening moet

• Ik lees een boek.	boek
• Ik maak een tekening.	maak
• Wat moet jij doen?	moet
• Mijn hoofd doet pijn.	pijn
• Mijn been doet ook pijn.	been
• De doek ligt bij de kraan.	doek
• Zit jij op een stoel?	zit
• De poes zit in een boom.	boom
• De kip zit op het hek.	kip
• De koe loopt op de weg.	koe

Inoefening
Cassette bij
pag. 1 t/m 7

Laat de leerlingen het gedeelte van de cassette beluisteren dat hoort bij de pagina's 1 t/m 7 van Leesboek 5, terwijl ze meekijken in hun leesboek.

Werkblad 4

De oefeningen van Werkblad 4 zijn de leerlingen bekend. Zij kunnen dit blad zelfstandig maken.

Werkblad 5

Laat de leerlingen Werkblad 5 maken onder uw begeleiding. Bij de eerste oefening benoemt u de plaatjes en de leerlingen geven aan of er een 'j' in het woord zit. Afgebeeld zijn: jas, huis, juf, tas, zak, ijs, jurk. Bij de tweede oefening leest een leerling het structureerwoord en benoemt u het plaatje van het wisselwoord. De leerlingen kiezen de juiste letter om dit woord te maken en vullen deze letter in op het schrijffijntje.

Werkblad 6

Op Werkblad 6 wordt het lezen van het woordje 'van' geoefend. Lees de namen van de kinderen op de tekening voor en vertel de leerlingen dat dit de namen van die kinderen zijn. De leerlingen moeten de zinsdelen op de juiste manier met elkaar verbinden. Door de lijntjes op de tekening te volgen weten ze welke naam ze moeten kiezen. 'De maan is van bas', enzovoort.

Werkblad B 5.2

De opzet van Werkblad B 5.2 is dezelfde als die van Werkblad B 5.1. De leerlingen kunnen dit werkblad zelfstandig maken.

Schrijfbld 33

Behandel de juiste schrijfwijze van de letters op het schrijfbld. Daarna kunnen de leerlingen het blad zelfstandig afmaken.

riem

Introductie Leesboek 5 pag. 4/5	Herhaal het fragment van de voorleestekst 'Video kijken' dat hoort bij de pagina's 4 en 5 van Leesboek 5. Besteed nog even aandacht aan de betekenis van het woord 'riem'.
Instructie Poster	Wijs op de poster het plaatje van de riem aan en lees het woord 'riem'.
Structureerstrook 'riem'	U laat de structureerstrook van het woord 'riem' zien. De leerlingen lezen het woord hardop. Vervolgens verdeelt u het woord samen met de leerlingen in stukken en voegt u het daarna weer samen. Vestig in het bijzonder de aandacht op de letter 'ie'. Laat deze letter afzonderlijk zien en laat de leerlingen de 'ie' nazeggen. Laat zien dat bij het uitspreken van de 'ie' de mond heel breed is, met de mondhoecken naar achteren getrokken. De mond is maar een klein beetje open. Bij de 'ee' en de 'i' is de mond verder open.
Wisselwoorden	Laat met behulp van de structureerstroken wisselwoorden ontstaan door de middelste letter te veranderen. Enkele suggesties hiervoor: huis: haas; hut: heet, het; tak: tik; koek: kijk; maan: mijn.
Woorden met een 'ie'	Teken op het bord een structuurschema met de 'ie' in het midden. U noemt woorden op met en zonder een 'ie'. De leerlingen steken hun hand op als ze een 'ie' in het woord horen. Als een aantal woorden beluisterd is, noemt u de woorden met een 'ie' nog eens op en laat u de leerlingen die woorden nazeggen. Let daarbij op de juiste uitspraak van de 'ie'. een - twee - drie - vier - vijf - zes - zeven - acht - negen - tien - fiets - wiel - heet - vis - kip - kies - lijm - dier - vies - geel
Inoefening Werkblad 7	De oefeningen van Werkblad 7 zijn de leerlingen bekend.
Werkblad 8	Bij de eerste oefening benoemt u de plaatjes. De leerlingen geven aan of er een 'ie' in het woord zit. Afgebeeld zijn: riem, fiets, muur, tien, wieg, kies, peer. Bij de tweede oefening moeten de leerlingen een woord met het juiste plaatje verbinden.
Werkblad 9	Op Werkblad 9 wordt het lezen van werkwoordsvormen met de derde-persoons-t geoeffend. Een zelfde oefening is aan de orde geweest op Werkblad 3 van Werkboekje 4. De leerlingen moeten de zinnnetjes rechts op het werkblad afmaken door het goede woord te kiezen en dat in het vakje te schrijven (of uit te knippen en op te plakken).

een woord in een zin ingevuld worden. U leest de zin voor zoals die moet worden en de leerlingen kiezen het juiste woord.

Werkblad B 5.4 De leerlingen kunnen Werkblad B 5.4 zelfstandig maken.

Schrijfblad 36 Behandel de juiste schrijfwijze van de letters op het schrijfblad. Daarna kunnen de leerlingen het blad zelfstandig afmaken.

hout

Introductie	Het woord 'hout' is al geïntroduceerd in de voorleestekst bij de pagina's 4 en 5. Besteed nog even aandacht aan de betekenis van dit woord. Laat de leerlingen in de klas voorwerpen van hout zoeken.
Instructie Poster	Wijs het plaatje van het hout aan op de poster en lees het woord 'hout'.
Structureerstrook 'hout'	U laat de structureerstrook van het woord 'hout' zien. De leerlingen lezen het woord. Vervolgens verdeelt u het woord in stukken en voegt u het daarna weer samen. Vestig in het bijzonder de aandacht op de letter 'ou'. Laat deze letter afzonderlijk zien en laat de leerlingen de klank 'ou' nazeggen. Laat zien dat de stand van de mond verandert tijdens het uitspreken van de 'ou'. Eerst heeft de mond de stand van de 'a' en daarna die van de 'oe'. Doe dit eens samen met de leerlingen voor de spiegel.
Woorden met een 'ou'	Teken een structuurschema op het bord met een 'ou' in het midden. U noemt woorden met en zonder 'ou' als middenklank. De leerlingen steken hun hand op als ze een 'ou' horen. Als een aantal woorden beluisterd is, noemt u de woorden met een 'ou' nog eens op en laat u de leerlingen ieder woord nazeggen. Let daarbij op de juiste uitspraak van de 'ou'. boot - touw - buiten - zee - zout - voet - doek - koud - man - vrouw - huis - jas - bouwen - mij - jou - kaas
Inoefening Werkblad 13	De opzet van Werkblad 13 is de leerlingen bekend.
Werkblad 14	Laat de leerlingen Werkblad 14 maken onder uw begeleiding. Bij de eerste oefening benoemt u de plaatjes, de leerlingen geven aan of er een 'ou' in het woord zit. Afgebeeld zijn: hout, mier, zout, boot, touw, vis, voet. Bij de tweede oefening moeten de leerlingen het juiste woord kiezen bij een plaatje en dit woord opschrijven. De zes woorden zijn al eerder in het lesmateriaal voorgekomen. Misschien kunnen de leerlingen zelf de plaatjes benoemen.
Werkblad 15	Op dit werkblad wordt geoefend met de woorden 'loop' en 'zit'. De leerlingen moeten de zin lezen en verbinden met degene op het plaatje die de zin zegt.
Werkblad B 5.5	De leerlingen kunnen Werkblad B 5.5 zelfstandig maken.
Schrijfbblad 37	Behandel de juiste schrijfwijze van de letters op het schrijfbblad. Daarna kunnen de leerlingen het blad zelfstandig afmaken.

vuur

Introductie

Leesboek 5

pag. 6/7

Herhaal het fragment van de voorleestekst dat hoort bij de pagina's 6 en 7 van Leesboek 5.

Instructie

Poster

Wijs het plaatje van het vuur aan op de poster en lees het woord 'vuur'.

Structureerstrook

'vuur'

U laat de structureerstrook van het woord 'vuur' zien. De leerlingen lezen het woord hardop. Vervolgens laat u steeds een gedeelte van het woord zien en leest dit, samen met de leerlingen. Laat de leerlingen daarna het woord in stukken verdelen en weer samenvoegen. Vestig in het bijzonder de aandacht op de letter 'uu'. Laat deze letter afzonderlijk zien en laat de leerlingen de klank 'uu' nazeggen. Laat zien dat de lippen een rondje vormen met een klein gaatje tussen de lippen. Bij de 'uu' ligt de tong meer voor in de mond dan bij de 'oe'.

Woorden met een 'uu'

Teken op het bord een structureerstrook met een 'uu' in het midden. U noemt woorden met en zonder 'uu'. De leerlingen steken hun hand op als ze een 'uu' in het woord horen. Als een aantal woorden beluisterd is, noemt u de woorden met een 'uu' nog eens op en laat u de leerlingen deze nazeggen. Let daarbij op de uitspraak van de 'uu'.

vier - vuur - bus - stuur - wiel - schuur - deur - stoel - muur - kleur - peer - duur - dier - mug - buurman - woon

Leesboek 5

pag. 10

Bij de eerste oefening op pagina 10 noemt u de klank bij de letter in het structuurschema en leest u vervolgens de woordjes onder de plaatjes voor, terwijl de leerlingen meelesen. Bij de tweede oefening leest u samen met de leerlingen de afgedrukte wisselwoorden. Indien nodig behandelt u deze wisselwoorden eerst met de structureerstroken en de letterkaartjes.

Leesboek 5

pag. 11

Bij de eerste oefening op pagina 11 noemt u de klank bij de letter in het structuurschema en benoemt u de plaatjes. Afgebeeld zijn:

j: jas, jurk, juf, jongen;

l: lamp, laars, lip, lucifer;

ou: hout, zout, touw, kous;

uu: vuur, muur, stuur, schuur.

Daarna leest u samen met de leerlingen de wisselwoorden en de letters onder aan de pagina.

Inoefening

Cassette bij

pag. 8 t/m 11

Laat de leerlingen het gedeelte van de cassette beluisteren dat hoort bij de pagina's 8 t/m 11 van Leesboek 5. Laat hen twee keer luisteren: de eerste keer luisteren ze alleen, de tweede keer lezen ze zachtjes mee.

- Werkblad 16** De opzet van dit werkblad is de leerlingen bekend.
- Werkblad 17** Laat de leerlingen Werkblad 17 maken onder uw begeleiding. Bij de eerste oefening benoemt u de plaatjes. De leerlingen geven aan of ze een 'uu' in het woord horen. Afgebeeld zijn: vuur, vier, schuur, bus, muur, pan, stuur. Bij de tweede oefening moet een woord gekozen worden om een correcte zin te kunnen maken. Probeer in eerste instantie de leerlingen zelf te laten kiezen. Als ze dat niet kunnen, leest u de zin voor zoals die moet worden. De leerlingen omcirkelen het juiste woord.
- Werkblad 18** Bij het maken van dit werkblad hebben de leerlingen begeleiding van de leerkracht nodig. U benoemt de plaatjes. De leerlingen moeten aangeven in welke woorden dezelfde klank voorkomt als in het eerste woord in de rij. Om welke klank het gaat, staat bij het eerste plaatje van de rij aangegeven door een letter. Afgebeeld zijn:
eu: reus, neus, deuk, uil;
ie: riem, schil, wieg, wiel;
ou: hout, touw, bijl, kous;
uu: vuur, muur, schuur, bel;
j: jas, bal, juf, pijl.
- Werkblad B 5.6** De leerlingen kunnen Werkblad B 5.6 zelfstandig maken.
- Schrijfblad 38** Behandel de juiste schrijfwijze van de letters op het schrijfblad. Daarna kunnen de leerlingen het blad zelfstandig afmaken.

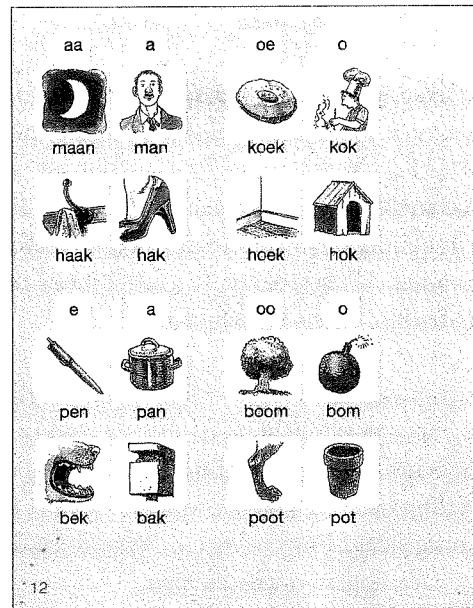
Afronding Kern 5

Introductie Instructietaal	Wijst de leerlingen op de poster aan dat nu alle woorden van de eerste vijf rijen behandeld zijn. Vertel hen dat er nu oefeningen komen met al deze woorden en letters en dat daarna Leesboek 5 wordt uitgelezen. Oefen een paar instructiebegrippen: <i>eerste</i> , <i>laatste</i> , <i>middelste</i> . Laat de leerlingen op de poster bijvoorbeeld aanwijzen: • het eerste/laatste plaatje van een rij; • de eerste/laatste/middelste letter van een woord.														
Instructie Poster	U zegt een van de structureerwoorden van de Kern 1 t/m 5, geanalyseerd in klanken, bijvoorbeeld: r-eu-s. Een leerling wijst het juiste plaatje aan.														
Structureerstroken	U legt de structureerstroken van de Kern 1 t/m 5 goed zichtbaar neer. U noemt een woord en een leerling moet de juiste strook pakken. Vervolgens herhaalt u het structureren van de woorden. U laat steeds een gedeelte van het woord zien en u laat de leerlingen de afzonderlijke letters verklanken.														
Letterkaartjes	U legt de letterkaartjes van de Kern 1 t/m 5 goed zichtbaar neer. U noemt een letter en een leerling moet het bijbehorende kaartje pakken. U legt de kaartjes omgekeerd neer. Om de beurt mogen de leerlingen een kaartje omdraaien en de letter verklanken. Als de leerling de letter goed verklankt, mag het kaartje weg. Als het fout is, moet het kaartje omgekeerd blijven liggen. Besteed aandacht aan de uitspraak van klanken waarmee de leerlingen moeite hebben.														
Letterdictee	U noemt een klank, de leerlingen schrijven de bijbehorende letter op. Neem hiervoor letters die in de Kern 1 t/m 4 zijn aangeleerd. Zeg bij het noemen van een klank ook steeds een woord dat de leerlingen kennen en waarin de klank voorkomt. U kunt hiervoor bijvoorbeeld woorden nemen van de luisteroefeningen op pagina 15 van Leesboek 1, de pagina's 13 en 15 van Leesboek 2, de pagina's 9 en 10 van Leesboek 3, en de pagina's 10 en 11 van Leesboek 4. Bijvoorbeeld als volgt. "Schrijf maar eens op: de 'w' van 'weg'; de 'z' van 'zon'."														
Auditief woorddictee	Laat de leerlingen een aantal woorden opschrijven, die zijn samengesteld uit letters die in de Kern 1, 2 en 3 zijn aangeleerd. U zegt het woord eerst in een zin, daarna alleen het woord en vervolgens het woord verdeeld in klanken, bijvoorbeeld: "Ik lees een boek; boek; b-oe-k." De leerlingen schrijven het woord op. Laat hen lezen wat ze hebben opgeschreven en eventuele fouten corrigeren. Geef bijvoorbeeld de volgende woorden op. <table><tr><td>• Zit jij bij het raam?</td><td>raam</td></tr><tr><td>• Lust jij een noot?</td><td>noot</td></tr><tr><td>• Of eet je liever soep?</td><td>soep</td></tr><tr><td>• Ik zit in de klas.</td><td>zit</td></tr><tr><td>• Zit jij ook in de klas?</td><td>ook</td></tr><tr><td>• Wat doe jij daar?</td><td>doe</td></tr><tr><td>• Ik kijk naar buiten.</td><td>kijk</td></tr></table>	• Zit jij bij het raam?	raam	• Lust jij een noot?	noot	• Of eet je liever soep?	soep	• Ik zit in de klas.	zit	• Zit jij ook in de klas?	ook	• Wat doe jij daar?	doe	• Ik kijk naar buiten.	kijk
• Zit jij bij het raam?	raam														
• Lust jij een noot?	noot														
• Of eet je liever soep?	soep														
• Ik zit in de klas.	zit														
• Zit jij ook in de klas?	ook														
• Wat doe jij daar?	doe														
• Ik kijk naar buiten.	kijk														

- Ga je mee zwemmen? mee
- Daar komt mijn vriend. daar
- Ik geef hem een zoen. zoen

Leesboek 5
pag. 12

Op deze pagina wordt een aantal klanken met elkaar gecontrasteerd: aa - a, oe - o, e - a en oo - o. Wijs de leerlingen erop dat de woorden bijna hetzelfde klinken, maar wel verschillende betekenissen hebben. Lees de woorden als volgt voor. U noemt eerst het klankpaar waar het om gaat en vervolgens de woorden. Bijvoorbeeld: aa - a, maan - man, haak - hak. Laat de leerlingen de woorden nazeggen.

Leesboek 5
pag. 13

Bereid de tekst van pagina 13 voor door deze voor te lezen. Laat de leerlingen op de plaatjes aanwijzen wie doet wat in de zin gezegd wordt. Probeer hen antwoord te laten geven op de vraag aan het eind van de tekst. Laat de leerlingen de woordjes onder aan de pagina spellend lezen.

Leesboek 5
pag. 14

Lees de tekst van pagina 14 voor. Laat de leerlingen aanwijzen wie jos is, wie noor en luuk. Verdeel de rollen en laat ieder zijn rol voorlezen. Laat de leerlingen de woorden onder aan de pagina spellend lezen.

Leesboek 5
pag. 15

Bespreek met de leerlingen de plaatjes op pagina 15. Zien ze wat er gebeurt? Lees daarna de tekst voor. Laat de leerlingen aanwijzen wie iets zegt. Verdeel de rollen en laat elke rol door een andere leerling voorlezen. Tot slot laat u de woorden onder aan de pagina spellend lezen.

Leesboek 5
pag. 16

Bespreek met de leerlingen de plaatjes op pagina 16. Kunnen de leerlingen uit de plaatjes opmaken wat er gebeurt? Lees vervolgens de strip voor. Laat de leerlingen aanwijzen wie iets zegt. Laat daarna twee leerlingen elk een rol voorlezen.

**Herhaling
Leesboek 5**

Als de leerlingen de tekst van de pagina's 8 t/m 16 van Leesboek 5 met de cassette geoefend hebben, laat u hen ter controle en herhaling nog eens een gedeelte van deze pagina's voorlezen. Laat de leerlingen zelf een paar pagina's kiezen die ze leuk vinden. Zorg ervoor dat er in ieder geval één pagina met flink wat tekst bij is (pag. 13, 14 of 15). Observeer het lezen van iedere leerling afzonderlijk. Noteer van iedere leerling wat goed gaat en wat nog moeite kost.

**Inoefening
Cassette bij
pag. 8 t/m 16**

Laat de leerlingen het gedeelte van de cassette beluisteren dat hoort bij de pagina's 8 t/m 16 van Leesboek 5. Laat hen twee keer luisteren: de eerste keer luisteren ze alleen, de tweede keer lezen ze zachtjes mee.

Werkbladen 19 en 20

Bereid de Werkbladen 19 en 20 met de leerlingen voor. Van Werkblad 19 kunnen de leerlingen de eerste kolom zelfstandig maken. Van de tweede kolom noemt u de woorden op. De leerlingen omcirkelen de letter die ontbreekt en kunnen deze tijdens het zelfstandig werken op de juiste plek invullen. Met Werkblad 20 volgt u dezelfde werkwijze met alle plaatjes.

Werkblad B 5.7

Op Werkblad B 5.7 worden de structureerwoorden van Kern 4 nog eens herhaald. Bij nummer 1 staan twee oefeningen naast elkaar. De leerlingen moeten hier de woorden afmaken. Bij nummer 2 staan de letters van de woorden door elkaar. De leerlingen moeten de letters in de juiste volgorde opschrijven.

Werkblad B 5.8

Ook Werkblad B 5.8 is een herhalingsblad. Boven aan het blad staan de woorden die in de puzzel verstopt zitten. Ieder structureerwoord van Kern 5 zit dus vijf keer in de puzzel. De leerlingen omcirkelen het woord als ze het in de puzzel vinden en strepen dat woord boven aan de bladzijde af. Enkele woorden zijn voorgedaan op het werkblad.

Schrijfbblad 39

Behandel de juiste schrijfwijze van de letters op het schrijfbblad. Daarna kunnen de leerlingen het blad zelfstandig afmaken.

Toetsen Kern 5

Aan het eind van Kern 5 kunnen drie toetsen afgenomen worden:

- klankpositie bepalen (Werkboekje 5, Controletaak 1),
- grafeemkennis (Werkboekje 5, Controletaak 2),
- auditief woorddictee.

De Controletaken 1 en 2 van het werkboekje van 'Veilig leren lezen' vindt u ook achter in de handleiding.

Klankpositie bepalen

Werkboekje 5, Controletaak 1

Het kunnen bepalen van de positie van een bepaalde klank in een woord is van belang in verband met het leren spellen. U neemt de toets als volgt af. U zegt een woord en u vraagt de leerlingen: "Waar hoor je de 'e' in het woord 'net'?"

De leerlingen geven met een kruisje in het structuurschema aan op welke plaats ze deze klank in het woord horen. De volgende opgaven komen aan de orde:

• de 'e' in net	• de 'v' in vaas
• de 'i' in kip	• de 'o' in zon
• de 'm' in mat	• de 'a' in dak
• de 'n' in noot	• de 's' in mes
• de 'oe' in voet	• de 't' in poot
• de 'aa' in raam	• de 'z' in zaag
• de 'oo' in boom	• de 'r' in pet
• de 'r' in rek	• de 'w' in wip
• de 'b' in bal	• de 'k' in zak
• de 'm' in kam	• de 'u' in bus

Voor het noteren van de toetsresultaten kunt u gebruik maken van het Vorderingsoverzicht voor Controletaak 1.

Grafeemkennis

Werkboekje 5, controletaak 2

Controletaak 2 is bedoeld om na te gaan hoe het staat met de grafeemkennis (letterkennis) van de leerlingen. Deze toetstaak is de leerlingen al bekend uit de vorige kernen. Zorg ervoor dat de leerlingen tijdens het afnemen van deze toets niet op de poster kunnen kijken. U geeft de opdracht als volgt. "Kijk naar de regel met het wiel. Zet een rondje om de letter 'ie'." De volgende letters komen aan de orde.

• de 'ie' van wiel	• de 'b' van bal
• de 'uu' van muur	• de 'oe' van hoed
• de 'ou' van touw	• de 'ee' van been
• de 'w' van web	• de 'eu' van neus
• de 'h' van hok	• de 'o' van ton
• de 'l' van lam	• de 'j' van juf

Voor het noteren van de toetsresultaten kunt u gebruik maken van het Vorderingsoverzicht voor Controletaak 2.

Auditief woorddictee

Het woorddictee aan het einde van Kern 5 bestaat uit woorden die zijn samengesteld uit letters die in de Kern 1 t/m 3 zijn aangeleerd. U geeft de opdracht als volgt. U zegt eerst een zinnetje waarin het dicteewoord voorkomt. Daarna zegt u het woord afzonderlijk. De leerlingen schrijven het woord op. Geef de volgende woorden op.

• Ben jij ook op school?	ook
• Ik zit op mijn plaats.	zit
• Ik ben heel erg moe.	moe
• Doet dat pijn?	pijn
• Daar is de zon!	daar
• Het regent vaak.	vaak
• Wil jij soep?	soep
• Van wie is dat boek?	boek
• Mijn been doet pijn.	been
• Zijn jullie klaar?	zijn

Noteer op het Vorderingenoverzicht niet alleen dat een leerling een fout heeft gemaakt, maar ook welke fout.

Na het woorddictee laat u ook nog de letters van Kern 4 opschrijven:

• de 'h' van huis	• de 'o' van bos
• de 'e' van hek	• de 'a' van tak
• de 'w' van weg	• de 'u' van hut

Toetsresultaten

Klankpositie bepalen

Leerlingen die veel fouten maken in deze toets hebben extra oefening nodig in het bepalen van de positie van een klank in een woord. Suggesties voor oefening zijn gegeven bij Kern 4.

Grafeemkennis

Voor leerlingen die bij controletaak 2 meer dan twee fouten maken is het aan te raden om een deel van de stof te herhalen.

- Laat deze leerlingen nog eens de cassette bij de pagina's 8 t/m 16 van Leesboek 5 beluisteren, terwijl ze meelesen in hun leesboek.
- Doe met deze leerlingen oefeningen met de letterkaartjes, zoals die beschreven staan in de afronding van Kern 5.

Auditief woorddictee

Voor leerlingen die veel fouten maken in het woorddictee, zal het nodig zijn om het spellen en opschrijven van woorden vaak te oefenen. Als de leerlingen veel moeite hebben met het schrijven op zich, kunt u overwegen de spellingsoefeningen met een letterdoos te doen. Oefen het spellen van woorden als volgt. U zegt een woord, bijvoorbeeld 'pet'. U verdeelt het woord in klanken of u laat een leerling dat doen: p-e-t. De leerlingen schrijven de letters van het woord op. Daarna laat u hen lezen wat ze hebben opgeschreven. Eventuele fouten laat u hen corrigeren.

De snelle route

Leerlingen die alle toetsen praktisch zonder fouten gemaakt hebben en in de les weinig moeite hebben met de stof, kunnen misschien een snelle route door Kern 6 volgen. Een beschrijving van Werkplan B met beperkte instructie vindt u op de pagina's 6-5 en 6-6.

Oriëntatie op geschreven taal

Doel Ervaring opdoen met boeken in de school- of klassebibliotheek.

Instructie
Boeken Breng met uw leerlingen een bezoek aan de schoolbibliotheek of bekijk met hen de boeken die in de klas aanwezig zijn voor vrij lezen. Laat de leerlingen een paar boeken zien die voor hen aantrekkelijk zijn en lees daaruit een stukje voor. Schrijf de titels van die boeken op het bord. Laat de leerlingen zelf een boek kiezen om te lezen of te bekijken. Schrijf ook de titels op van de boeken die de leerlingen kiezen. Laat hen in de rij titels die van het door hen gekozen boek aanwijzen.

Verwerking
Oriëntatieblad 5 Oriëntatieblad 5 kan gezien worden als een eenvoudige vorm van een boekverslag. Bij het invullen van het blad hebben de leerlingen het boek nodig dat ze gekozen hebben. U leest de tekst van het blad voor. De leerlingen schrijven de titel van hun boek over op het blad. Ze maken er een tekening over het boek bij. Ze mogen natuurlijk ook iets erbij schrijven.

Suggesties

- Bekijk met de leerlingen ook eens andere soorten boeken dan leesboeken: een kookboek, telefoonboek, woordenboek, enzovoort. Bespreek de functie van die boeken.
- Ga zo mogelijk met uw leerlingen naar de Openbare bibliotheek. Laat hen zien wat je daar kunt doen en leg hen uit hoe het lenen van boeken, video's, en dergelijke in z'n werk gaat.

Toelichting

Wat zijn aantrekkelijke boeken voor leerlingen die nog maar kort met Nederlands bezig zijn? In de eerste plaats kunnen dat boeken zijn in de eigen taal van de leerlingen. Misschien kunnen sommige van uw leerlingen Arabisch, Chinees of een andere schriftsoort lezen. Zulke boeken kunt u al vanaf de eerste week bij de leerlingen introduceren. Maar ook aan boeken in het Nederlands kunnen de leerlingen al gauw plezier beleven, ook al zijn ze nog maar kort met deze taal bezig. Stripboeken, foto-boeken, prentenboeken kunnen ook zonder de tekst te lezen leuk of interessant zijn.

Kern 6

Doelen

1. Betekenis begrijpen en
2. visuele woordherkenning van: *geit - uil - pauw - duif - ei*
3. Grafeem/foneem-kennis en
4. Uitspraak van: *g - ui - au - f - ei*
5. Auditieve discriminatie/analyse/synthese
6. Lezen van wisselwoorden en niet-structureerwoorden
7. Begrijpen van instructietaal: tussen, ervoor, erachter.

Materialen

Lezen doe je overal

Poster

Leesboek 6: Dieren

Cassette bij Leesboek 6

Werkbladen serie B 6.1 t/m 6.7

Oriëntatieblad 6

Veilig leren lezen

Structureerstroken en letterkaartjes

Werkboekje 6

Werkboekje schrijfmotorische ondersteuning

Inhoud Leesboek 6

Bij de pagina's 1 t/m 7 van Leesboek 6 hoort de voorleestekst 'Dieren', waarin de structureerwoorden van Kern 6 verwerkt zijn: geit, uil, pauw, duif, ei. Op pagina 9 staat een leestekst die teruggrijpt op de voorleestekst. Op de pagina's 8 en 10 t/m 12 staan oefeningen voor analyse en synthese, auditieve discriminatie, klank-letterkoppeling en wisselrijtjes. Op pagina 11 vindt u bovendien een leestekst en op pagina 12 contrastoefeningen met klanken die op elkaar lijken. Op de pagina's 13 t/m 15 staan korte leesteksten en oefeningen met woorden die ook in de teksten voorkomen. Op pagina 16 vindt u een stripverhaaltje.

Kern 6 Werkplan A

met uitgebreide instructie

Les 1

geit en uil

Introductie

- Voorleestekst bij Leesboek 6, pag. 1 t/m 7

Instructie

- Poster
- Structureerstroken 'geit' en 'uil'
- Wisselwoorden
- Woorden met een 'g' en een 'ui'
- Klankpositie bepalen

Inoefening

- Cassette bij Leesboek 6, pag. 1 t/m 7 (z)
- Werkboekje 6
 - Werkblad 1 (z)
 - Werkblad 2
 - Werkblad 3
 - Werkblad 4 (z)
 - Werkblad 5
 - Werkblad 6
- Werkbladen serie B *
 - Werkblad B 6.1 (z)
 - Werkblad B 6.2 (z)
- Werkboekje schrijfmotorische ondersteuning
 - Schrijfbblad 40 (z)
 - Schrijfbblad 41 (z)

Les 2

pauw en duif

Introductie

- Voorleestekst bij Leesboek 6, pag. 4 en 5

Instructie

- Poster
- Structureerstroken 'pauw' en 'duif'
- Wisselwoorden
- Woorden met een 'au' en een 'f'
- Auditief woorddictee
- Leesboek 6, pag. 8 en 9

Inoefening

- Cassette bij Leesboek 6, pag. 1 t/m 9 (z)
- Werkboekje 6
 - Werkblad 7 (z)
 - Werkblad 8
 - Werkblad 9
 - Werkblad 10 (z)
 - Werkblad 11
 - Werkblad 12

- Werkbladen serie B *
- Werkblad B 6.3 (z)
- Werkblad B 6.4 (z)
- Werkboekje schrijfmotorische ondersteuning **
- Schrijfblad 42 (z)
- Schrijfblad 43 (z)
- Schrijfblad 44 (z)

Les 3

Introductie

- Voorleestekst bij Leesboek 6, pag. 6 en 7

Instructie

- Poster
- Structureerstrook 'ei'
- Woorden met een 'ei'
- Leesboek 6, pag. 10 en 11

Inoefening

- Cassette bij Leesboek 6, pag. 8 t/m 11 (z)
- Werkboekje 6
- Werkblad 13 (z)
- Werkblad 14
- Werkblad 15
- Werkbladen serie B *
- Werkblad B 6.5 (z)
- Werkboekje schrijfmotorische ondersteuning **
- Schrijfblad 45 (z)

Les 4

Afronding

Introductie

- Poster: instructietaal

Instructie

- Poster
- Structureerstroken Kern 1 t/m 6
- Letterkaartjes Kern 1 t/m 6
- Leesboek 6, pag. 12 en 13

Inoefening

- Cassette bij Leesboek 6, pag. 8 t/m 13 (z)
- Werkboekje 6
- Werkblad 16 (z)
- Werkblad 17
- Werkbladen serie B *
- Werkblad B 6.6 (z)
- Werkboekje schrijfmotorische ondersteuning **
- Schrijfblad 46 (z)

Les 5

Afronding

Introductie

- Poster: herhaling instructietaal (indien nodig)

Instructie

- Herhaling
Poster
Structureerstroken Kern 1 t/m 6
Letterkaartjes Kern 1 t/m 6
- Auditief woorddictee
- Leesboek 6, pag. 14, 15 en 16

Inoefening

- Cassette bij Leesboek 6, pag. 8 t/m 16 (z)
- Werkboekje 6
Werkblad 18
Werkblad 19
- Werkbladen serie B *
Werkblad B 6.7 (z)

Les 6**Afronding****Instructie**

- Herhaling Letterkaartjes
- Letterdictee
- Herhaling Leesboek 6

Inoefening

- Werkbladen Kern 6 afmaken

Les 7**Toetsen**

- Grafemen verklanken
- Klankpositie bepalen
Werkboekje 6, Controletaak 1
- Grafeemkennis
Werkboekje 6, Controletaak 2 en 3
- Auditief woorddictee
- Individuele leesbeurt

**Oriëntatie op
geschreven taal****Instructie**

- De kalender

Verwerking

- Oriëntatieblad 6

Suggesties

* naar keuze

** voor leerlingen met een weinig ontwikkelde schrijfmotoriek
(z) door de leerlingen zelfstandig uit te voeren

Kern 6 Werkplan B

met beperkte instructie

Met leerkracht

geit	- Leesboek 6, pag. 1 t/m 7
uil, pauw, duif, ei	- Leesboek 6, pag. 8 t/m 11
- Werkbladen 3, 5, 6, 9, 15
Afronding	- Instructietaal
- Poster
- Structureerstroken Kern 1 t/m 6
- Letterkaartjes Kern 1 t/m 6
- Leesboek 6, pag. 12 t/m 16
- Werkblad 17, 18 en 19
- Herhaling Leesboek 6
Oriëntatie op geschreven taal	- Deze week
- Oriëntatieblad 6
Toetsen	- Grafemen verklanken
- Klankpositie bepalen
- Grafeemkennis
- Auditief woorddictee
- Individuele leesbeurt

Kern 6 Werkplan B

met beperkte instructie

Zelfstandig werken

	Lezen doe je overal		Veilig leren lezen					Veilig in stapjes	
	Leesboek 6 + cassette	Werkbladen serie B*	Werkboekje 6			Werkboekje schrijfmotoriek**	Computer programma***	Kopieermap + cd***	Computer programma*** LV S
Kern 6									
geit	blz. 1-7	6.1	1	2	3	40	1	1	1
uil	8	6.2	4	5	6	41	2	2	2
pauw	10	6.3	7	8	9	42	3	4	3
duif	12	6.4	10	11	12	44	4	5	4
ei	14	6.5	13	14	15	45	5	7	5
afronding	16	6.7	16	17	18	46	6	8	

* naar keuze

** voor leerlingen met een weinig ontwikkelde schrijfmotoriek

*** aanvullende materialen

Voorleestekst 'Dieren'

De voorleestekst 'Dieren' hoort bij de pagina's 1 t/m 7 van Leesboek 6. De tekst staat ook op de cassette.

- pag. 1** Dit boek heet: 'Dieren'
- pag. 2/3** Hoi-Wah en Sabine zijn bij de pony.
"Hij is lief, hè," zegt Hoi-Wah.
De geit komt er ook bij staan. Maar de meisjes kijken niet naar de geit. Ze kijken alleen naar de pony. De geit ruikt aan de tas van Sabine. Zij trekt aan de tas met haar bek.
"Hee, mijn tas!" roept Sabine. "Niet doen, geit!"
"Die geit wil je tas hebben," lacht Hoi-Wah. "Is die tas lekker?"
"Er zit brood in," zegt Sabine. "Die geit ruikt mijn brood. Maar ik geef het niet, want dan heb ik straks niets te eten."
- pag. 4/5** "Kijk daar, wat is dat?" De meisjes zien een papier aan het hek.
Op het papier staat een tekening van een uil.
Hoi-Wah leest wat er op het papier staat. "Er komt een film over uilen," zegt ze. "Op woensdag 4 oktober."
"Ga jij naar die film?", vraagt Sabine.
"Ja, ik wel", zegt Hoi-Wah. "Ik vind uilen leuk."
"Pauw, pauw!"
Hoi-Wah schrikt. "Wie doet dat?" vraagt ze.
Sabine lacht. "Dat doet de pauw. Die roept heel hard. Hij roept 'pauw' en hij heet ook pauw. Ik vind hem mooi."
- pag. 6/7** Hoi-Wah en Sabine gaan bij de duiven kijken.
"Oehoe, oehoe," zegt Sabine tegen een duif.
"Dat is niet goed," zegt Hoi-Wah. "Jij doet als een uil. Een uil zegt 'oehoe'. Een duif doet 'roekoe'.
"Roekoe, roekoe," zegt Sabine. Maar de duif zegt niks.
De meisjes kijken in het hok.
"O kijk, wat leuk!" roept Sabine. "Een klein duifje. Het komt net uit het ei."
Een grote duif zit erbij. "Roekoe," zegt ze.

geit

De activiteiten bij 'geit' kunnen in één les gecombineerd worden met de activiteiten bij 'uil', zoals aangegeven in Werkplan A Kern 6. Hetzelfde geldt voor 'pauw' en 'duif'.

Introductie

Leesboek 6

pag. 1 t/m 7

Bekijk met de leerlingen het omslag en de pagina's 1 t/m 7 van Leesboek 6. Lees de titel voor en praat met de leerlingen even door over het onderwerp 'dieren'. Vraag hen bijvoorbeeld of ze alle dieren uit het leesboek wel eens gezien hebben of welke dieren zij leuk vinden. Lees de voorleestekst van Kern 6 voor en wijs daarbij de personen en dieren uit het verhaal aan op de platen van de pagina's 1 t/m 7 van Leesboek 6. Laat een leerling uitbeelden hoe de geit aan de tas ruikt en trekt. Bespreek wat de meisjes in het verhaal lezen op het papier aan het hek: er komt een film over uilen. Hebben de leerlingen ook ervaring met dergelijke affiches, waarop een voorstelling of feest wordt aangekondigd? Hangt er misschien een affiche in de school? Haal zo mogelijk een affiche uit uw eigen omgeving erbij en lees die met de leerlingen. Schrijf de woorden 'oehoe' en 'roekoe' op het bord, zodat de leerlingen duidelijk het verschil tussen deze geluiden zien en horen. Vraag met welk woord het geluid van een uil, een duif en eventueel andere dieren weergegeven wordt in de moedertaal van de leerlingen. (Geluiden van dieren worden in verschillende talen met verschillende woorden weergegeven. In het Engels zegt een uil bijvoorbeeld 'hoot'.)

Instructie

Poster

Wijs op de poster het plaatje van de geit aan en lees het woord 'geit'. Benoem ook de andere plaatjes van Kern 6.

Structureerstrook

'geit'

U laat de structureerstrook van het woord 'geit' zien. De leerlingen lezen het woord hardop. Vervolgens laat u steeds een gedeelte van het woord zien en leest u de afzonderlijke letters met verlengde klankwaarde, samen met de leerlingen. Vestig in het bijzonder de aandacht op de letter: 'g'. Laat deze letter afzonderlijk zien en laat de leerlingen de klank 'g' nazeggen. Laat hen horen en voelen dat de 'g' aangehouden kan worden, in tegenstelling tot de 'k'. Als leerlingen moeite hebben met de 'g', laat hen dan eerst een 'k' zeggen en deze vervolgens lang aanhouden.

Wisselwoorden

Laat met behulp van de structureerstroken of op het bord wisselwoorden ontstaan. Enkele suggesties hiervoor:

teen: tien, ton;
hout: zout, heet;
vuur: muur, vier;
bijl: pijl, bal, bel.

Woorden met een 'g'

U tekent op het bord een structuurschema met de letter 'g' aan het begin en u noemt woorden op met en zonder de klank 'g'. De leerlingen steken hun hand op als er een 'g' in het woord zit. Als een aantal woorden beluisterd is, noemt u de woorden met een 'g' nog eens op en laat u de leerlingen ieder woord nazeggen. Let daarbij op de juiste uitspraak van de 'g'.

gum - liniaal - stift - gordijn - raam - gieter - plant - glas - kraan - handdoek - gat - haakje - ik gaap - ik huil - ik gooi

Inoefening

- Werkblad 1** De eerste twee oefeningen van Werkblad 1 uit Werkboekje 6 zijn de leerlingen bekend uit de vorige werkboekjes. Bij de derde oefening moeten de leerlingen een zin maken door uit twee woorden het juiste te kiezen. U zult hen bij deze oefening moeten helpen.
- Werkblad 2** U benoemt de plaatjes van Werkblad 2. De leerlingen geven aan of er een 'g' in het woord zit. Afgebeeld zijn: geit, kam, ik gaap, kast, ik giet of gieter, haas, ik gooi. De tweede oefening kunnen de leerlingen zelfstandig maken. Zij moeten het juiste woord kiezen bij een plaatje. Benoem vooraf nog even de plaatjes.
- Werkblad 3** Lees Werkblad 3 samen met de leerlingen. De leerlingen geven aan welke zin bij een plaatje goed is. Dat kunnen meerdere zinnen bij een plaatje zijn.
- Werkblad B 6.1** De opzet van de werkbladen uit de B-serie van Kern 6 is dezelfde als bij Kern 5. De leerlingen kunnen deze bladen zelfstandig maken.
- Schrijfblad 40** Behandel de juiste schrijfwijze van de letters op het schrijfblad. Daarna kunnen de leerlingen het blad zelfstandig afmaken.

uil

Introductie

Leesboek 6

pag. 4/5

Herhaal het fragment van de voorleestekst, dat hoort bij de pagina's 4 en 5 van Leesboek 6. Wijs duidelijk de uil aan.

Instructie

Poster

Wijs op de poster het plaatje van de uil aan en lees het woord 'uil'.

Structureerstrook

'uil'

U laat de structureerstrook van het woord 'uil' zien. De leerlingen lezen het woord hardop. Vervolgens laat u steeds een gedeelte van het woord zien en leest u de afzonderlijke letters samen met de leerlingen. Vestig in het bijzonder de aandacht op de letter 'ui'. Laat deze letter afzonderlijk zien en laat de leerlingen de 'ui' nazeggen. Maak hen erop attent dat de stand van de mond verandert bij het uitspreken van de 'ui'. De 'ui' glijdt van de 'eu' in 'freule' naar de 'uu'.

Woorden met een 'ui'

Teken op het bord een structuurschema met vooraan de letter 'ui'. Noem woorden op met en zonder 'ui' vooraan. Teken daarna een structuurschema met een 'ui' in het midden en noem woorden met of zonder 'ui' in het midden. De leerlingen steken hun hand op als ze een 'ui' in het woord horen. Als een aantal woorden beluisterd is, noemt u alle woorden met een 'ui' nog eens op en laat u de leerlingen ieder woord nazeggen. Let daarbij op de juiste uitspraak van de 'ui'.

uil - oog - aap - eet - ijs - uit - aan - ook - een - uur - oehoe - ui - auto - oom - op - in
huis - vaas - tuin - reus - raam - rook - ruik - duim - teen - rug - muis - lijn - bijt -
huil - duik - maak

Klankpositie bepalen

Teken op het bord een structuurschema. Vraag de leerlingen: "Waar hoor je de 'o' in 'rok'?" Laat een leerling een kruisje zetten op de plaats van de 'o' in het structuurschema. Schrijf vervolgens het hele woord 'rok' op het bord en wijs op de plaats van de 'o'. Doe zo ook met andere woorden, bijvoorbeeld:

de 'g' in gat	de 't' in noot
de 'l' in loop	de 'ui' in ruik
de 'r' in deur	de 'd' in dik
de 'eu' in leuk	de 'w' in waar

Inoefening

Cassette bij

pag. 1 t/m 7

Laat de leerlingen het gedeelte van de cassette beluisteren dat hoort bij de pagina's 1 t/m 7 van Leesboek 6, terwijl ze meekijken in hun leesboek.

Werkblad 4

De eerste twee oefeningen van Werkblad 4 zijn de leerlingen bekend. Zij kunnen deze zelfstandig maken. Bij de derde oefening moeten de leerlingen het woord 'uil' omcirkelen in een tekst. Lees vooraf de tekst even voor.

- Werkblad 5** Laat de leerlingen Werkblad 5 maken met begeleiding. Bij de eerste oefening benoemt u de plaatjes en de leerlingen geven aan of er een 'ui' in het woord zit. Afgebeeld zijn: uil, jas, ik huil, buis, buik, deur, bus, duif. Ook bij de tweede oefening benoemt u de plaatjes. De leerlingen kiezen de woorden en omcirkelen het woord dat bij het plaatje hoort.
- Werkblad 6** Bij het maken van Werkblad 6 zullen de leerlingen hulp nodig hebben. Bij de eerste oefening moeten de leerlingen de positie van de klank 'I' in een woord bepalen. U benoemt het plaatje en de leerlingen geven met een kruisje aan waar de 'I' in het woord zit. Zo nodig verdeelt u het woord in klanken, bijvoorbeeld p-aa-l. De tweede oefening is een spellingopdracht. De leerlingen moeten een woord afmaken door de gegeven letters op de juiste plaats te zetten. Ze kunnen dit doen door een lijn te trekken of door de letter boven de stip te schrijven.
- Werkblad B 6.2** De opzet van Werkblad B 6.2 is dezelfde als die van Werkblad B 6.1. De leerlingen kunnen dit werkblad zelfstandig maken.
- Schrijfbblad 41** Behandel de juiste schrijfwijze van de letters op het schrijfbblad. Daarna kunnen de leerlingen het blad zelfstandig afmaken.

pauw

Introductie

Leesboek 6

pag. 4/5

Lees nog eens het gedeelte over de pauw in de voorleestekst 'Dieren' bij de pagina's 4 en 5 vanaf 'pauw, pauw'. Wijs nog even de pauw aan.

Instructie

Poster

Wijs op de poster het plaatje van de pauw aan en lees het woord 'pauw'.
Oefen het woord 'tussen'. Wijs aan dat het plaatje van de pauw staat *tussen* de plaatjes van de uil en de duif. Laat daarna de leerlingen aanwijzen: het plaatje tussen de geit en de pauw, enzovoort.

Structureerstrook 'pauw'

U laat de structureerstrook van het woord 'pauw' zien. De leerlingen lezen het woord hardop. Vervolgens verdeelt u het woord samen met de leerlingen in stukken en voegt het daarna weer samen. Vestig in het bijzonder de aandacht op de letter 'au'. Laat deze letter afzonderlijk zien en laat de leerlingen de 'au' nazeggen. Maak de leerlingen erop attent dat de letter 'au' hetzelfde klinkt als de letter 'ou', maar verschillend wordt geschreven.

Wisselwoorden

Laat met behulp van de structureerstroken wisselwoorden ontstaan door de middelste letter te veranderen. Enkele suggesties hiervoor:

geit: gat, gaat, giet;

uil: huil, vuil;

pauw: gauw;

riem: raam, rem;

jas: was, pas, tas.

Woorden met een 'au'

U noemt woorden op met en zonder een 'au'. De leerlingen steken hun hand op als ze een 'au' in het woord horen. Als een aantal woorden beluisterd is, noemt u de woorden met een 'au' nog eens op en laat u de leerlingen ieder woord nazeggen. Let daarbij op de juiste uitspraak van de 'au'. Laat de leerlingen in een structuurschema op het bord aangeven waar de au in het woord zit: vooraan of in het midden.

pauw - reus - gauw - nieuw - muis - poes - mauw (geluid van poes) - piep - au - kaas - saus - kook - auto

Auditief woorddictee

Laat de leerlingen een aantal woorden opschrijven die zijn samengesteld uit letters die in de Kern 1 t/m 4 zijn aangeleerd. U zegt het woord eerst in een zin, daarna alleen het woord en vervolgens het woord verdeeld in klanken, bijvoorbeeld: "Heb jij een pet?; pet; p-e-t." U kunt bijvoorbeeld de volgende woorden laten schrijven:

• Ik sta op de mat.	mat
• Mijn voet doet pijn.	voet
• Zit er soep in de pan?	pan
• Wil jij een noot?	noot
• Heb jij een mes?	mes
• Schrijf jij met een pen?	met

- De boot vaart op zee. boot
- Tik eens op het raam. tik
- Uit de pijp komt rook. rook
- Lust jij kaas? kaas

Inoefening

- Werkblad 7** De oefeningen van Werkblad 7 zijn de leerlingen bekend. Ze kunnen dit blad zelfstandig maken.
- Werkblad 8** Bij de eerste oefening van Werkblad 8 lezen de leerlingen eerst de tekst. Daarna verbinden ze de woordjes 'au' met een tekening waarop iemand zich pijn doet. Bij de tweede oefening moeten de leerlingen een zin afmaken met een van de drie gegeven woorden.
- Werkblad 9** Doe de spellingsoefening op Werkblad 9 samen met de leerlingen. U benoemt de plaatjes. De leerlingen moeten het woord samenstellen uit de gegeven letters. Indien nodig, verdeelt u het woord in klanken.
- Werkblad B 6.3** De leerlingen kunnen Werkblad B 6.3 zelfstandig maken.
- Schrijfbladen 42 en 43** Behandel de juiste schrijfwijze van de letters op de schrijfbladen. Daarna kunnen de leerlingen de bladen zelfstandig afmaken.

duif

Introductie

Herhaal het fragment van de voorleestekst bij de pagina's 6 en 7 van Leesboek 6. Wijs nog eens de duif aan.

Instructie

Poster

Wijs op de poster het plaatje aan van de duif en lees het woord 'duif'.

Structureerstrook

'duif'

U laat de structureerstrook van het woord 'duif' zien. De leerlingen lezen het woord hardop. Vervolgens verdeelt u samen met de leerlingen het woord in stukken en voegt u het daarna weer samen. Vestig in het bijzonder de aandacht op de letter 'f'. Laat deze letter afzonderlijk zien en laat de leerlingen de 'f' nazeggen. Laat hen het verschil met de 'v' horen en voelen met de hand op de keel. Bij de 'f' is er alleen een luchtstroom (blazen), geen trilling in het strottehoofd, bij de 'v' is er wel trilling.

Woorden met een 'f'

Teken op het bord een structuurschema met de 'f' aan het eind. U noemt woorden op met en zonder 'f' als eindklank. De leerlingen steken hun hand op als er een 'f' in het woord zit. Doe dezelfde oefening met de 'f' als beginklank. Als een aantal woorden beluisterd is, noemt u nog eens de woorden met een 'f' op en laat u de leerlingen ieder woord nazeggen. Let daarbij op de juiste uitspraak van de 'f'.

duif - tak - net - zeef - duim - mes - zaag - bijl - deur - vier - vijf - meester - juf - klas
foto - zus - broer - familie - boek - stoel - kast - fruit - brood - soep - bus - fiets - wiel
- stuur

Leesboek 6

pag. 8

De opzet van deze pagina is de leerlingen bekend. Lees de structureerwoorden voor op de volgende manier: geit, g-ei-t, geit. Laat de leerlingen meedoen.

Leesboek 5

pag. 9

Op pagina 9 staat een leestekst, waarin de structureerwoorden van Kern 6 voorkomen. In deze tekst worden gedeelten van de voorleestekst van Kern 6 in het kort verteld, in woorden die de leerlingen zelf kunnen lezen. Herinner de leerlingen aan de voorleestekst bij de pagina's 1 t/m 7. Lees de tekst van pagina 9 voor, terwijl de leerlingen meelesen in hun boek. Laat hen ook op de plaatjes aanwijzen wat in de tekst gezegd wordt en laat hen antwoord geven op vragen in de tekst.

Inoefening

Cassette bij

pag. 1 t/m 9

Laat de leerlingen het gedeelte van de cassette beluisteren dat hoort bij de pagina's 1 t/m 9 van Leesboek 6.

Werkblad 10

De opzet van Werkblad 10 is de leerlingen bekend. Zij kunnen dit blad zelfstandig maken.

Werkblad 11

Bij de eerste oefening op Werkblad 11 benoemt u de plaatjes. De leerlingen geven aan of het woord een 'f' aan het eind heeft. Afgebeeld zijn: duif, zaag, duim, zeef, vijf, bijl, voet, juf. Bij de tweede oefening kunnen de leerlingen een structureerwoord

lezen. Voor het woord daaronder moeten de leerlingen de juiste letter kiezen en op de schrijflijn invullen.

Werkblad 12 Met Werkblad 12 wordt het begrijpend lezen geoefend. De leerlingen lezen de zin en kiezen het plaatje dat bij de zin past.

Werkblad B 6.4 De leerlingen kunnen Werkblad B 6.4 zelfstandig maken.

Schrijfbblad 44 Behandel de juiste schrijfwijze van de letters op het schrijfbblad. Daarna kunnen de leerlingen het blad zelfstandig afmaken.

ei

Introductie	Het woord 'ei' is al geïntroduceerd in de voorleestekst bij de pagina's 6 en 7. Besteed nog even aandacht aan de betekenis van dit woord.
Instructie Poster	Wijs het plaatje van het ei aan op de poster en lees het woord 'ei'. Zien de leerlingen nog een woord waarin de 'ei' voorkomt? (geit)
Structureerstrook 'ei'	U laat de structureerstrook van het woord 'ei' zien. De leerlingen lezen het woord hardop. Laat de leerlingen zien dat dit woord niet in stukken verdeeld kan worden, bijvoorbeeld door het letterkaartje van de 'ei' erbij te pakken. Pak ook het letterkaartje van de 'ij' erbij en vertel de leerlingen dat de 'ei' hetzelfde klinkt als de 'ij', maar verschillend wordt geschreven.
Woorden met een 'ei'	U noemt woorden met en zonder 'ei' erin. De leerlingen steken hun hand op als ze een 'ei' in het woord horen. Schrijf de woorden met een 'ei' op het bord. Als een aantal woorden beluisterd is, noemt u de woorden met een 'ei' nog eens op en laat u de leerlingen ieder woord nazeggen. Let daarbij op de juiste uitspraak van de 'ei'. geit - gaat - gieter - teen - jongen - meisje - muis - mes - trein - fiets - ei - ui
Leesboek 6 pag. 10	Vestig de aandacht op de klank bij de letter in het structuurschema en op de plaats van die letter in het woord: de 'g' vooraan of achteraan, de 'ui' vooraan of in het midden. U leest de woordjes onder de plaatjes voor, terwijl de leerlingen meelesen. Doe het daarna ook eens zo: u leest de woorden door elkaar op. De leerlingen wijzen bij elk woord het goede structuurschema en het goede plaatje aan.
Leesboek 6 pag. 11	De tekst van deze pagina gaat over dierengeluiden. Het geluid dat een dier maakt, wordt niet in elke taal op dezelfde manier uitgedrukt. Zo wordt het geluid van een haan in het Nederlands weergegeven met 'kukelekuu' en in het Frans met 'cocorico'. Een hond zegt in het Nederlands 'waf' of 'woef' en in het Marokkaans 'hau hau'. Woordjes als 'tok' en 'piep' zullen de leerlingen dan ook niet altijd meteen duidelijk zijn. Bespreek voorafgaand aan het lezen van deze pagina de geluiden die dieren maken. Wijs een van de dieren op de plaatjes aan en vraag de leerlingen het geluid van dat dier weer te geven in de eigen taal. Vervolgens zegt u het Nederlandse woord voor het geluid van dat dier. Lees daarna de tekst voor. Maak de leerlingen erop attent dat het woord 'bij' hier slaat op het zoemende diertje. Dit woord zijn ze eerder tegengekomen in Leesboek 4 in de betekenis 'bij een boom'. Vervolgens leest u samen met de leerlingen de wisselwoorden onder aan de pagina. Indien nodig, behandelt u deze woorden eerst aan de hand van de structureerstroken.
Inoefening Cassette bij pag. 8 t/m 13	Laat de leerlingen het gedeelte van de cassette beluisteren dat hoort bij de pagina's 8 t/m 13 van Leesboek 6. Laat hen twee keer luisteren: de eerste keer luisteren ze alleen, de tweede keer lezen ze zachtjes mee.

Werkblad 13 De opzet van Werkblad 13 is de leerlingen bekend. Zij kunnen dit blad zelfstandig maken.

Werkblad 14 Lees de zinnen van Werkblad 14 voor. Maak de leerlingen duidelijk dat de woordjes 'ze' en 'hij' slaan op datgene wat in het zinnetje ervoor genoemd wordt. De leerlingen kunnen vervolgens het blad zelfstandig maken. Ze lezen de zin en maken de tekening af door erbij te tekenen wat ontbreekt.

Werkblad 15 Bij de oefening op Werkblad 15 moet een bepaalde klank in een woord uitgeluisterd worden. De klank waar het om gaat, staat bij het eerste plaatje van een regel. U benoemt de plaatjes. De leerlingen zetten een kruisje als ze de klank in het woord horen. Afgebeeld zijn:

ei, trein, wip, geit;
uil, ui, duim, bijl;
duif, zeef, vos, vijf;
geit, glas, pijp, gaap.
fiets, vaas, fluit, vork.

Werkblad B 6.5 De leerlingen kunnen Werkblad B 6.5 zelfstandig maken.

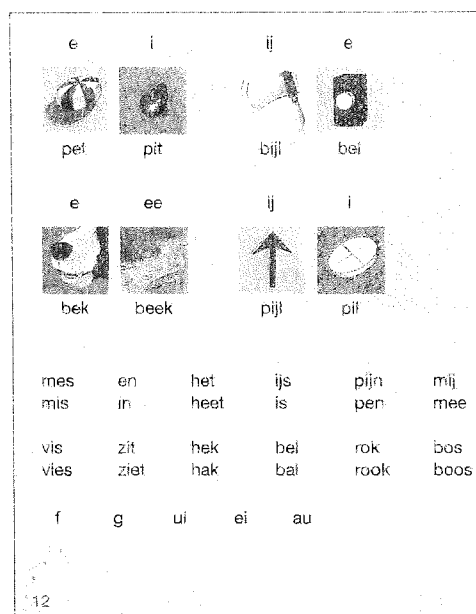
Schrijfblad 45 Behandel de juiste schrijfwijze van de letters op het schrijfblad. Daarna kunnen de leerlingen het blad zelfstandig afmaken.

Afronding Kern 6

Introductie	Wijs de leerlingen aan dat nu alle woorden van de poster behandeld zijn. Vertel hen dat er nu oefeningen komen met al deze woorden en letters en dat daarna Leesboek 6 wordt uitgelezen. Oefen een paar instructiebegrippen: <i>tussen, ervoor, erachter</i> . Laat de leerlingen bijvoorbeeld op de poster aanwijzen:																				
Instructietaal	• Het plaatje tussen de maan en de vis, tussen de geit en de uil, enzovoort. • De letter tussen de 'v' en de 's' van het woord 'vis'. • Het plaatje van de buik. Het plaatje ervoor/erachter. • De letter 'oo' in 'doos'. De letter ervoor/erachter.																				
Instructie	U zegt een van de structureerwoorden van de Kern 1 t/m 6, geanalyseerd in klanken, bijvoorbeeld: h-ou-t. Een leerling wijst het juiste plaatje aan.																				
Poster																					
Structureerstroken	U legt de structureerstroken van de Kern 1 t/m 6 goed zichtbaar neer. U noemt een woord en een leerling moet de juiste strook pakken. Vervolgens herhaalt u het structureren van de woorden. U laat steeds een gedeelte van het woord zien en u laat de leerlingen de afzonderlijke letters verklanken.																				
Letterkaartjes	U legt de letterkaartjes van de Kern 1 t/m 6 goed zichtbaar neer. U noemt een letter en een leerling moet het bijbehorende kaartje pakken. U legt de letterkaartjes omgekeerd neer. Om de beurt mogen de leerlingen een kaartje omdraaien en de letter verklanken. Als de leerling de letter goed verklankt, mag het kaartje weg. Als het fout is, moet het kaartje omgekeerd blijven liggen. Besteed aandacht aan de uitspraak van klanken waarmee de leerlingen moeite hebben.																				
Letterdictee	U noemt een klank, de leerlingen schrijven de bijbehorende letter op. Neem hiervoor letters die in de Kern 1 t/m 5 zijn aangeleerd. Zeg bij het noemen van een klank ook steeds een woord dat de leerlingen kennen en waarin de klank voorkomt. Bijvoorbeeld: "Schrijf maar eens op: de 'j' van 'juf', de 'ou' van 'zout', enzovoort."																				
Auditief woorddictee	Laat de leerlingen een aantal woorden opschrijven die zijn samengesteld uit letters die in de Kern 1 t/m 4 zijn aangeleerd. U zegt het woord eerst in een zin, daarna alleen het woord en vervolgens het woord verdeeld in klanken, bijvoorbeeld: "Ik eet graag kip; kip; k-i-p." U kunt bijvoorbeeld de volgende woorden laten schrijven.																				
	<table><tr><td>• Hoe heet jij?</td><td>heet</td></tr><tr><td>• Waar woon jij?</td><td>woon</td></tr><tr><td>• Ga je met de bus?</td><td>bus</td></tr><tr><td>• De zon is heel warm.</td><td>zon</td></tr><tr><td>• Ik doe mijn pet op.</td><td>pet</td></tr><tr><td>• Ik pak mijn tas.</td><td>tas</td></tr><tr><td>• Ik ren snel naar huis.</td><td>ren</td></tr><tr><td>• Ik spring over een put.</td><td>put</td></tr><tr><td>• Waar is mijn hond?</td><td>waar</td></tr><tr><td>• De hond ligt in zijn hok.</td><td>hok</td></tr></table>	• Hoe heet jij?	heet	• Waar woon jij?	woon	• Ga je met de bus?	bus	• De zon is heel warm.	zon	• Ik doe mijn pet op.	pet	• Ik pak mijn tas.	tas	• Ik ren snel naar huis.	ren	• Ik spring over een put.	put	• Waar is mijn hond?	waar	• De hond ligt in zijn hok.	hok
• Hoe heet jij?	heet																				
• Waar woon jij?	woon																				
• Ga je met de bus?	bus																				
• De zon is heel warm.	zon																				
• Ik doe mijn pet op.	pet																				
• Ik pak mijn tas.	tas																				
• Ik ren snel naar huis.	ren																				
• Ik spring over een put.	put																				
• Waar is mijn hond?	waar																				
• De hond ligt in zijn hok.	hok																				

Leesboek 6
pag. 12

Op deze pagina wordt een aantal klanken met elkaar gecontrasteerd: e - i, e - ee, ij - e en ij - i. Wijs de leerlingen erop dat de woorden bijna hetzelfde klinken, maar wel verschillend geschreven worden en verschillende betekenissen hebben. Lees de woorden bij de plaatjes als volgt voor. U noemt eerst het klankpaar waar het om gaat en vervolgens de woorden, bijvoorbeeld: e - i, pet - pit. Laat de leerlingen de woorden nazeggen en let daarbij op de uitspraak. Lees daarna samen met de leerlingen de wisselwoorden en de losse letters op de onderste helft van de pagina.

Leesboek 6
pag. 13

Bekijk met de leerlingen de plaatjes op pagina 13. Wijs aan wie Lot is, wie Gijs en wie de boer. Bespreek wat er op de plaatjes gebeurt: Gijs en Lot staan bij een paard. Gijs is een beetje bang. Hij denkt dat het paard zal bijten. Lot vindt het paard lief. Ze geeft hem koek. Doe voor wat de woorden 'bijten' en 'geven' betekenen. Lees daarna de tekst van deze pagina voor en verduidelijk waar nodig de betekenis. Laat de leerlingen de woordjes onder aan de pagina spellend lezen. Daarna laat u drie leerlingen elk een rol van de tekst voorlezen.

Leesboek 6
pag. 14/15

De tekst van de pagina's 14 en 15 is gebaseerd op een fabel van Aesopus. Lees de tekst van deze pagina's voor en verduidelijk de betekenis. Wijs op de plaatjes aan: de mier, de beek, de man met het net. Maak de leerlingen attent op de dubbele betekenis van het woord 'weg'. In Leesboek 4 zijn ze dit woord tegengekomen in de betekenis van 'straat'. Vertel de leerlingen dat 'weg' hier betekent dat je de duif niet meer ziet. Demonstreer deze betekenis van het woord 'weg' met een voorwerp, bijvoorbeeld een potlood. Eerst legt u het potlood op tafel. "Kijk, hier is een potlood." Dan neemt u het potlood weg en zegt: "Het potlood is weg." Laat de leerlingen de woordjes onder aan pagina 15 spellend lezen.

Leesboek 6
pag. 16

Bespreek met de leerlingen de plaatjes van de strip op pagina 16. Kunnen de leerlingen uit de plaatjes opmaken wat er gebeurt? Lees vervolgens de tekst voor. Laat de leerlingen aanwijzen wie iets zegt. Daarna lezen twee leerlingen ieder een rol voor.

Herhaling
Leesboek 6

Als de leerlingen de tekst van de pagina's 8 t/m 16 met de cassette geoefend hebben, laat u hen ter controle en herhaling nog eens een gedeelte van deze pagina's voorlezen. Laat de leerlingen zelf een paar pagina's kiezen die ze leuk vinden. Zorg ervoor dat er in ieder geval één pagina met flink wat tekst bij is (pag. 11, 13 of 14/15). Observeer het lezen van iedere leerling afzonderlijk. Noteer van iedere leerling wat goed gaat en wat nog moeite kost.

Inoefening
Cassette bij
pag. 8 t/m 16

Laat de leerlingen het gedeelte van de cassette beluisteren dat hoort bij de pagina's 8 t/m 16 van Leesboek 6. Laat hen twee keer luisteren: de eerste keer luisteren ze alleen, de tweede keer lezen ze zachtjes mee.

Werkblad 16

Op Werkblad 16 moeten de leerlingen een letter kiezen om een woord compleet te maken. Benoem vooraf de plaatjes van de tweede kolom.

Werkblad 17

Laat de leerlingen Werkblad 17 maken met begeleiding. Het gaat hier om de voorzetsels 'aan' en 'uit'. Besteed voorafgaand aan het maken van het werkblad even aandacht aan de betekenis van deze woordjes. Geef bijvoorbeeld de volgende opdrachten.

- Doe het licht aan.
- Doe het licht uit.
- Doe je jas aan.
- Doe je jas uit.
- Doe een potlood in de doos.
- Doe het potlood uit de doos.

Lees vervolgens de zinnen van het werkblad voor. De leerlingen omcirkelen het woord dat in de zin past.

- Werkblad 18** Lees de zinnen van Werkblad 18 voor. De leerlingen moeten de juiste letter kiezen om een woord in een zin af te maken.
- Werkblad 19** Aan de woorden op Werkblad 19 ontbreekt steeds een letter. De leerlingen kiezen de juiste letter uit drie gegeven letters. Benoem vooraf de plaatjes.
- Werkblad B 6.6** Op Werkblad B 6.6 worden de structureerwoorden van Kern 6 nog eens herhaald. Bij nummer 1 staan twee oefeningen naast elkaar. De leerlingen moeten hier de woorden afmaken. Bij nummer 2 staan de letters van de woorden door elkaar. De leerlingen moeten de letters in de juiste volgorde opschrijven.
- Werkblad B 6.7** Ook Werkblad B 6.7 is een herhalingsblad. Boven aan het blad staan de woorden die in de puzzel verstopt zitten. Ieder structureerwoord van Kern 6 zit dus vijf keer in de puzzel. De leerlingen omcirkelen het woord als ze het in de puzzel vinden en strepen dat woord boven aan de pagina af. Eén woord is voorgedaan op het werkblad.
- Schrijfblad 46** Behandel de juiste schrijfwijze van de letters op het schrijfblad. Daarna kunnen de leerlingen het blad zelfstandig afmaken.

Toetsen Kern 6

Aan het eind van Kern 6 kunnen de volgende toetsen afgenomen worden:

- verklanken van grafemen (individuele afname),
- klankpositie bepalen (Werkboekje 6, Controletaak 1),
- grafeemkennis (Werkboekje 6, Controletaken 2 en 3),
- auditief woord- en letterdictee,
- individuele leesbeurt (indien nodig).

De Controletaken 1, 2 en 3 van het werkboekje van 'Veilig leren lezen' en de grafemenkaart vindt u ook achter in de handleiding.

Grafemen verklanken

Deze toets moet individueel afgenomen worden. U gebruikt daarvoor de grafemenkaart (uit: 'Veilig leren lezen', Handleiding 2, Kern 6). Ga met de leerling op een rustige plaats zitten. U legt de grafemenkaart voor de leerling neer. De rijtjes letters op de kaart worden gelezen van boven naar beneden. U laat steeds een rijtje letters zien, de andere letters dekt u af. U wijst een letter aan en de leerling verklankt deze. Noteer op het vorderingenoverzicht bij iedere leerling welke letters fout verklankt worden. Als een leerling uit zichzelf een klank verbetert, telt deze als goed. De leerlingen mogen niet langer dan 40 seconden over het verklanken van de grafemen doen.

Klankpositie bepalen

Werkboekje 6, Controletaak 1

U neemt de toets als volgt af. U zegt een woord en u vraagt de leerlingen: "Waar hoor je de 'ie' in het woord 'wieg'?" De leerlingen geven met een kruisje in het structuurschema aan op welke plaats ze deze klank in het woord horen. De volgende opgaven komen aan de orde:

• de 'ie' in wieg	• de 'uu' in muur
• de 'k' in rok	• de 'l' in pijl
• de 'r' in mier	• de 'p' in pan
• de 'd' in das	• de 'd' in deur
• de 'ij' in pijp	• de 'o' in pop
• de 'h' in hok	• de 'oe' in boek
• de 'ui' in muis	• de 'eu' in reus
• de 'e' in rek	• de 't' in ton
• de 'l' in wiel	• de 't' in pet
• de 'b' in boog	• de 'b' in boot

Voor het noteren van de toetsresultaten kunt u gebruik maken van het Vorderingenoverzicht voor Controletaak 1. Leerlingen die in deze toets twee of meer fouten maken, hebben behoefte aan extra oefening in het bepalen van de klankpositie.

Grafeemkennis

Werkboekje 6, Controletaken 2 en 3

De Controletaken 2 en 3 zijn bedoeld om na te gaan hoe het staat met de grafeemkennis (letterkennis) van de leerlingen. Deze toetstaak is de leerlingen al bekend uit de vorige kern. Zorg ervoor dat de leerlingen tijdens het afnemen van deze toets niet

op de poster kunnen kijken. U geeft de opdracht als volgt. "Kijk naar de regel met de jongen. Zet een rondje om de letter 'j'."

Bij Controletaak 2 komen de volgende letters aan de orde.

• de 'j' van jongen	• de 'b' van bal
• de 'e' van net	• de 'ou' van hout
• de 'f' van fee	• de 'ee' van been
• de 'w' van wip	• de 'ei' van ei
• de 'h' van hok	• de 'o' van ton
• de 'ui' van huis	• de 'l' van lies

Bij Controletaak 3 worden de volgende letters getoetst.

• de 'v' van vuur	• de 'z' van zak
• de 'au' van pauw	• de 'eu' van deuk
• de 'ij' van ijs	• de 'u' van bus
• de 'g' van gat	• de 'ie' van wieg
• de 'k' van kar	• de 'p' van poes
• de 'd' van dik	• de 'uu' van muur

Leerlingen die twee of meer fouten hebben in deze twee controletaken, hebben behoefte aan extra oefening wat betreft letterkennis. Noteer de namen van deze leerlingen. Het maken van een vorderingenoverzicht is bij deze twee controletaken niet nodig. De benodigde informatie hebt u al uit de afname van de individuele toets voor de kennis van grafemen.

Auditief woorddictee

Het woorddictee aan het einde van Kern 6 bestaat uit woorden die zijn samengesteld uit letters die in de Kern 1 t/m 4 zijn aangeleerd. U geeft de opdracht als volgt. U zegt eerst een zinnetje, waarin het dicteewoord voorkomt. Daarna zegt u het woord afzonderlijk. De leerlingen schrijven het woord op. Geef de volgende woorden op.

• Wat heb jij gezien?	wat
• De duif zit in het hok.	hok
• Wie is die man?	man
• Hoe oud ben jij?	ben
• Mijn voet doet pijn.	voet
• Het papier is wit.	wit
• Doe maar een das om.	das
• Kijk, dit is mijn zoon.	zoon
• Ik lust geen room.	room
• Val niet in de put!	put

Noteer op het Vorderingenoverzicht voor Controletaak 4 welke fouten een leerling heeft gemaakt. Na het woorddictee laat u ook nog de letters van Kern 5 opschrijven:

• de 'eu' van reus	• de 'l' van bijl
• de 'j' van jas	• de 'ou' van hout
• de 'ie' van riem	• de 'uu' van vuur

Individuele leesbeurt

Indien nodig kunt u leerlingen bij u laten komen voor een individuele leesbeurt om een beter beeld te krijgen van hun leesvaardigheid. Laat de leerling een stukje lezen van de pagina's 14 en 15 van Leesboek 6. Observeer hoe de leerling leest en noteer wat goed gaat en waarmee de leerling nog moeite heeft.

Toetsresultaten

Deelvaardigheden

Aan het eind van Kern 6 moeten de leerlingen:

- afzonderlijke klanken kunnen samenvoegen tot een gesproken woord (auditieve synthese);
- alle letters kunnen verklanken;
- de letters vlot kunnen verklanken (niet meer dan 40 seconden voor het verklanken van 34 letters).

Op grond van de toetsresultaten kunt u besluiten om een deel van de leerstof te herhalen met de hele groep of apart met een paar leerlingen die daar behoefte aan hebben.

Auditieve synthese

Als u eraan twijfelt of een leerling de auditieve synthese beheerst, kunt u nogmaals de toets hiervoor afnemen die in Kern 3 is beschreven. Suggesties voor oefeningen voor auditieve synthese vindt u eveneens bij Kern 3 onder 'toetsresultaten'. Als extra oefenstof kunt u eventueel ook Leesboekje 6 van 'Veilig leren lezen' met de leerlingen lezen. De leerlingen kunnen zelfstandig oefenen in auditieve synthese met de computerprogramma's van 'Veilig leren lezen' (Kern 1 t/m 6, oefening 4) en 'Veilig in stapjes' (Kern 1 t/m 6, Spelwoorden). Deze programma's veronderstellen een bepaalde woordenschat bij de leerlingen en zijn daarom in de eerste beginfase moeilijk. Als de leerlingen de Kern 1 t/m 6 hebben doorgewerkt, naast een mondeling programma Nederlands, zal hun woordenschat zijn toegenomen, zodat ze ook met genoemde computeroefeningen kunnen werken. De leerlingen kunnen eveneens zelfstandig werken met de leeskaarten met cd uit de Kopieermap van 'Veilig in Stapjes'. Voor auditieve synthese zijn met name de kaarten met spelwoordjes nuttig (bijvoorbeeld Kern 6, leeskaarten 1, 4 en 7).

Grafeem/foneem-kennis

Oefeningen in grafeem/foneem-kennis kunt u doen met de letterkaartjes, zoals beschreven is in de afronding van Kern 6. De leerlingen kunnen zelfstandig oefenen met het computerprogramma van 'Veilig in Stapjes' (Letterveld).

Grafemen verklanken en uitspraak

In het verklanken van letters kunnen de leerlingen twee soorten fouten maken. Het kan zijn dat de leerling niet de juiste klank bij de letter weet. Het kan ook zijn dat de leerling wel de klank weet, maar die verkeerd uitspreekt. Inventariseer voor iedere leerling welke klanken niet goed uitgesproken worden. U kunt dat doen door de grafemenkaart een tweede keer met hen door te nemen. Nu zegt u de klanken bij de letters voor, de leerling zegt ze na. U let daarbij speciaal op de uitspraak van de leerling en u noteert fout uitgesproken klanken. Besteed in volgende lessen aandacht aan de uitspraak van deze klanken. Enkele korte aanwijzingen voor de uitspraak van elke klank vindt u bij het kopje 'structureerstrook' van het woord waarin de klank in de Kern 1 t/m 6 wordt aangeboden. (Dus bijvoorbeeld voor de 'aa' bij 'aap').

Voor uitgebreider informatie en aanwijzingen verwijzen we u naar methoden voor mondeling taalonderwijs, zoals:

- *Van horen en zeggen*, een methode Nederlands voor anderstalige kinderen in het basisonderwijs. Werkgroep Nederlands voor anderstaligen, handleiding 1 en 2, Groningen, Jacob Dijkstra.
- *Verstaanbaar spreken*, een handleiding uitspraakonderwijs voor docenten Nederlands als tweede taal. Karolien Thio en Margreet Verboog, Muiderberg, Coutinho, 1993.

Oriëntatie op geschreven taal

Doel Ervaring opdoen met datum en kalender.

Instructie
De kalender Zorg voor een kalender in de klas, liefst één waarop de dagen van de week duidelijk zijn aangegeven. Hang de kalender goed zichtbaar voor de leerlingen op. Lees voor wat er allemaal op de kalender staat en wijs aan waar het staat: de dagen van de week, de naam van de maand, het jaar. Schrijf de datum van de dag op het bord. Zoek samen met de leerlingen de onderdelen van de datum op de kalender terug: de naam van de dag (bijvoorbeeld maandag), het nummer van de dag (bijvoorbeeld 3), de naam van de maand, het jaar. Laat zien dat bij dezelfde naam van een dag ook andere nummers op de kalender staan (maandag: 10, 17, 24).

Verwerking
Oriëntatieblad 6 Oriëntatieblad 6 kan gezien worden als een blad van een weekkalender. Op dit blad kunnen data ingevuld worden van de week waarin deze les valt: het jaar, de nummers van de dagen, de naam van de maand. In de laatste kolom kan de leerling een woord schrijven of een tekeningetje maken over wat hij of zij op die dag gaat doen of heeft gedaan, bijvoorbeeld:

- Naar school gaan. Het woord 'school' kan geschreven worden bij de desbetreffende dagen;
- Sporten. De leerling tekent bijvoorbeeld een bal of schrijft het woord 'sport';
- Zwemmen. De leerling tekent iemand die zwemt of schrijft het woord 'zwemmen'.

Neem op het bord het schema van het oriëntatieblad over en vul dit samen met de leerlingen in. Laat de leerlingen de data op de kalender opzoeken. Bespreek bij elke dag van de week wat in de laatste kolom ingevuld kan worden. Woorden die de leerlingen willen invullen, schrijft u voor op het bord. Vervolgens vult elke leerling een eigen blad in. Hang een ingevuld blad op in de klas gedurende de week waarvoor het geldt. Vestig elke dag de aandacht van de leerlingen even op hun 'eigen kalenderblad' en bespreek welke datum het nu is. Laat de leerlingen eventueel voor een volgende week nog een blad invullen.

Suggesties

- Laat de leerlingen ook andere data die voor hen relevant zijn op de kalender opzoeken, bijvoorbeeld begin- en einddatum van een naderende schoolvakantie.
- Maak regelmatig samen met de leerlingen een dagprogramma. Schrijf de datum op het bord en daaronder een lijstje van activiteiten die voor die dag op het programma staan. Aan het eind van de dag (of dagdeel) leest u het lijstje nog eens voor. Een leerling streept af welke activiteiten uitgevoerd zijn.

Kern 7

Doelen

Technisch lezen

- verklanken van de letters
- lezen van wisselwoorden
- lezen van km-, mk-, en mkm-woorden
- de woordjes: we - je - ze - me - te
- woorden beginnend met sch-
- hoofdletters

Begrijpend lezen

- begrijpend lezen van woorden en zinnen
- begrijpend lezen van de tekst van het leesboek

Materialen

Leesboek 7: 'Een dief op school'
Cassette bij Leesboek 7
Werkboekje 7/8 (Veilig leren lezen)

Inhoud Leesboek 7

Een zoen voor Jan
Een dief op school
Een bal door de ruit
Een schip van hout
Is Tom ziek?

Kern 7, Werkplan A

met uitgebreide instructie

Les 1	Les A
Een zoen voor Jan	Introductie • Leesboek 7, pag. 2 Wie zijn dit? Instructie • Bordles Onbeklemtoonde 'e' Woorden met 'sch' • Leesboek 7, pag. 3 t/m 7 Leestekst voorbereiden • Leesboek 7, pag. 8 Inoefening • Cassette en Leesboek 7, pag. 2 t/m 8
Les 2	Les B
Een zoen voor Jan	Instructie • Letterkaartjes • Leesboek 7, pag. 2 t/m 7 Samen lezen • Leesboek 7, pag. 8 Inoefening • Werkboekje 7/8, Kern 7 Werkblad 1 Werkblad 2 Werkblad 3
Les 3	Les A
Een dief op school	Introductie • Hoofdletters Instructie • Bordles Hoofdletters K M O P S U W V Z • Leesboek 7, pag. 9 t/m 13 Leestekst voorbereiden Inoefening • Cassette en Leesboek 7, pag. 9 t/m 14
Les 4	Les B
Een dief op school	Instructie • Leesboek 7, pag. 9 t/m 13 Samen lezen • Leesboek 7, pag. 14

Inoefening

- Werkboekje 7/8, Kern 7
Werkblad 4
Werkblad 5

Les 5

Een bal door de ruit

Les A

Introductie

- Hoofdletters

Instructie

- Bordles
Hoofdletters N D L H A J T E
- Leesboek 7, pag. 15 t/m 19
Leestekst voorbereiden
Woorden met twee betekenissen

Inoefening

- Cassette en Leesboek 7, pag. 15 t/m 20

Les 6

Een bal door de ruit

Les B

Instructie

- Bordles
Herhaling letters
- Leesboek 7, pag. 15 t/m 19
Samen lezen
- Leesboek 7, pag. 20

Inoefening

- Werkboekje 7/8, Kern 7
Werkblad 6
Werkblad 7

Les 7

Een schip van hout

Les A

Introductie

- Hoofdletters

Instructie

- Bordles
Hoofdletters B R F I G I J
- Leesboek 7, pag. 21 t/m 25
Voorbereiding leestekst

Inoefening

- Cassette en Leesboek 7, pag. 21 t/m 26

Les 8

Een schip van hout

Les B

Instructie

- Leesboek 7, pag. 21 t/m 25
Samen lezen
- Leesboek 7, pag. 26

Inoefening

- Werkboekje 7/8, Kern 7
Werkblad 9

Les 9	Les A
Is Tom ziek?	Introductie
	• Aanhalingstekens
	Instructie
	• Leesboek 7, pag. 27 t/m 31 • Aanhalingstekens
	Inoefening
	• Cassette en Leesboek 7, pag. 27 t/m 32
Les 10	Les B
Is Tom ziek?	Instructie
	• Leesboek 7, pag. 27 t/m 31
	Samen lezen
	• Leesboek 7, pag. 32
	Inoefening
	• Werkboekje 7/8, Kern 7
	Werkblad 10
	Werkblad 11
Les 11	Drie-minuten-toets
Toets Kern 7	• Leeskaart 1

Kern 7, Werkplan B

met beperkte instructie

Met leerkracht

Een zoen voor Jan	Les B - Leesboek 7, pag. 2 t/m 7 - Samen lezen - Leesboek 7, pag. 8
Een dief op school	Les B - Leesboek 7, pag. 9 t/m 13 - Samen lezen - Leesboek 7, pag. 14
Een bal door de ruit	Les B - Leesboek 7, pag. 15 t/m 19 - Samen lezen - Leesboek 7, pag. 20
Een schip van hout	Les B - Leesboek 7, pag. 21 t/m 25 - Samen lezen - Leesboek 7, pag. 26
Is Tom ziek?	Les B - Leesboek 7, pag. 27 t/m 31 - Samen lezen - Leesboek 7, pag. 32
Toets Kern 7	Drie-minuten-toets - Leeskaart 1

Kern 7, Werkplan B

met beperkte instructie

Zelfstandig werken

	Lezen doe je overal	Veilig leren lezen					Veilig in stages			
		Werkboekje 7/8 Kern 7			Computer programma*		Kopieermap + cd*			
Kern 7	Leesboek 7 + cassette				CTL	VTL	BL	SP		
Een zoen voor jan	blz. 1 t/m 8	1	2	3	1				1	2
Een dief op school	blz. 9 t/m 14	4	5		2	1			3	4
Een bal door de ruit	blz. 15 t/m 20	6	7			2	1		5	6
Een schip van hout	blz. 21 t/m 26	8	9				2	1	7	8
Is Tom ziek	blz. 27 t/m 32	10	11					3	2	9

* aanvullende materialen

Een zoen voor Jan

Les A

Introductie

Leesboek 7
pag. 2

Wie zijn dit?

Bekijk samen met de leerlingen Leesboek 7. Vertel dat het boek gaat over kinderen op school. Lees pagina 2 voor. Hier worden de hoofdpersonen van het boek voorgesteld. Vertel ook dat er in dit boek weer nieuwe soorten woorden voorkomen, waarvan u er eerst een paar met de leerlingen gaat oefenen.

Instructie

Bordles

Onbeklemtoonde 'e'

Schrijf de onderstaande woorden op het bord.

de	ze	we
je	te	me

Lees de woorden voor. De leerlingen kennen het woord 'de' al. Laat hen horen dat de andere woorden net zo gelezen worden.

Maak vervolgens samen met de leerlingen met elk van de woorden een zin en schrijf deze op het bord. De gemaakte zinnen worden daarna nog eens voorgelezen. Laat zien dat de woorden 'we', 'je', 'ze' en 'me' soms vervangen kunnen worden door woorden die de leerlingen al vaker gelezen hebben: wij, jij, zij en mij. (Dat kan overigens niet altijd, bijvoorbeeld niet in: pak je jas.) Zinnen zijn bijvoorbeeld:

- de tas is van Eso.
- we zijn op school.
- Rabia, hoor je mij?
- Monica ziet me niet.
- ze kijkt in een boek.
- Vita komt te laat.

Woorden met 'sch'

Schrijf onderstaande woorden op het bord en lees ze voor. Vestig in het bijzonder de aandacht op 'sch'. Geef deze lettercombinatie bijvoorbeeld een andere kleur.

school - schaar - schaap - schoen

Leesboek 7
pag. 3 t/m 7

Leestekst voorbereiden

De bedoeling van deze activiteit is de tekst in het leesboek met de leerlingen voor te bereiden, zodat ze deze met begrip kunnen lezen. Laat de leerlingen pagina 3 van Leesboek 7 voor zich nemen. Lees de titel van het verhaal voor: 'Een zoen voor Jan'. Bespreek met de leerlingen aan de hand van titel en plaatjes waarover de tekst zal gaan. Maak de leerlingen erop attent dat ze door goed naar de plaatjes te kijken al een beetje kunnen weten waarover het verhaal gaat. Vraag de leerlingen te vertellen hoe de mensen op het plaatje heten. Zien ze ook dat de kinderen op school zijn en dat ze gaan lezen? Vertel dat het verhaal zich afspeelt in een leesles.

Lees de tekst van de pagina's 3 en 4 voor. De leerlingen lezen mee in hun leesboek. Waar nodig legt u uit wat er in dit eerste gedeelte van het verhaal gebeurt. Wijs daarbij zoveel mogelijk aan op de plaatjes. Besteed aandacht aan de betekenis van een paar woorden die essentieel zijn voor het begrip van de tekst. Schrijf die woorden op het bord en maak de betekenis ervan duidelijk. Behandel bijvoorbeeld de volgende woorden:

een zoen	Kan uitgebeeld worden.
jan leest voor	Omschrijf met 'hij leest hardop'.
een zin	U kunt een zin aanwijzen bij de oefening die gedaan is met de onbeklemtoonde 'e' of u kunt de zin uit het verhaal opschrijven: mijn kat is ziek. Geef het verschil aan tussen 'woord' en 'zin'.
een kat	Geef het synoniem 'poes' en wijs de kat aan op de plaatjes op de pagina's 5 en 6.
niet waar	Geef een voorbeeld door iets te zeggen dat duidelijk niet waar is, zoals 'ik ben tachtig jaar'.
ziek	Omschrijf met 'hij heeft pijn'. Doe eventueel voor hoe iemand die ziek is, doet.

Vertel de leerlingen dat ze het verhaal verder kunnen horen op de cassette.

Leesboek 7
pag. 8

Laat de leerlingen zien hoe de woorden op pagina 8 gelezen worden: rijtje voor rijtje, van boven naar beneden. Vertel de leerlingen dat bij sommige woorden van deze pagina een plaatje hoort. De leerlingen moeten zelf zoeken bij welke woorden.

Inoefening
Cassette en
Leesboek 7
pag. 2 t/m 8

De leerlingen beluisteren het gedeelte van de cassette bij de pagina's 2 tot en met 8 van Leesboek 7, terwijl ze meelesen in hun leesboek. Laat hen het gedeelte twee keer beluisteren. De eerste keer lezen ze stil mee, de tweede keer lezen ze hardop (maar wel gedempt) mee.

Een zoen voor Jan

Les B

Instructie

Letterkaartjes

Letters

Misschien hebben de leerlingen nog moeite met bepaalde letters, bijvoorbeeld de letters van de Kern 5 en 6. Indien nodig herhaalt u deze letters aan de hand van de letterkaartjes.

Leesboek 7

pag. 2 t/m 7

Samen lezen

Bespreek met de leerlingen het verhaal 'Een zoen voor Jan'. Ze hebben dit verhaal beluisterd op de cassette. Vraag de leerlingen of ze het verhaal goed begrepen hebben. Maak hen erop attent dat ze het verhaal al een beetje kunnen begrijpen door goed naar de plaatjes te kijken. Bespreek bijvoorbeeld wat er gebeurt op de plaatjes op de pagina's 5, 6 en 7. (De juf wijst Tom aan; De kat in het boek zegt 'ik voel pijn in mijn kop'; De kat zegt 'mauw'; Noor leest 'ik geef de kat een zoen'; Noor geeft Jan een zoen in zijn nek.)

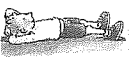
Bij het bespreken van het verhaal kunt u enkele vragen stellen, bijvoorbeeld: Wie is Jan? Wie Tom en wie Noor? Waar zijn Jan, Tom en Noor? Wat doen ze daar? Wat lezen ze in hun boek? Wie krijgt een zoen van Noor? Wil Jan graag een zoen?

Als de leerlingen de tekst niet goed begrepen hebben, vertelt u de strekking van het verhaal. Laat de leerlingen daarna een stukje hardop voorlezen van de pagina's 2 tot en met 7. Corrigeer leesfouten en uitspraak.

Leesboek 7

pag. 8

Bij de woordjespagina's kunt u met behulp van de plaatjes even aandacht besteden aan de betekenis van de woorden. Daarna vestigt u de aandacht op de vorm van de woorden en op het lezen ervan. Laat de leerlingen aanwijzen bij welke woorden de plaatjes op deze pagina horen en benoem zelf de plaatjes waarbij ze de woorden niet weten. Afgebeeld zijn: ik lig, ik woon, ik zit/ik lees, kat, deur, zak, jas.

de je ze	me we te	school schaar schoen	
ik lig jij ligt	ik kijk je kijkt	ik zeg je zegt	
ik wijs zij wijst	ik lees ze leest	ik woon ze woont	
	jas jan	rat kat	
teen tien tuin ton	zoen zien zin zijn	zak ziek	deur zeur
	naar waar maar raar	voor noor door hoor	

Maak de leerlingen erop attent dat in een rijtje steeds een bepaald type woorden bij elkaar staat. Wijs hen erop wat voor soort rijtjes het op deze pagina zijn (woorden die eindigen op 'e', woorden met sch-, woorden met ik en jij/zij, en wisselrijtjes waarin steeds één letter in het woord verandert). Laat de leerlingen de woorden hardop lezen.

Inoefening
Werkboekje 7/8,
Kern 7

In Werkboekje 7/8 wordt geoefend met de leesdoelen die ook in Leesboek 7 van 'Lezen doe je overal' verwerkt zijn. Als de leerlingen de werkboekjes van de Kernen 1 tot en met 6 doorgewerkt hebben, zijn ze al vertrouwd met het type opdrachten en zullen ze weinig instructie nodig hebben om te begrijpen wat ze op een bepaald werkblad moeten doen.

Voor de meeste leerlingen uit de doelgroep zal hun nog geringe kennis van het Nederlands echter een struikelblok zijn bij het maken van de werkbladen in het werkboekje. Zij zullen daarbij hulp van de leerkracht nodig hebben, met name bij het benoemen van plaatjes, het aanvullen van zinnen, enzovoort. Als u weinig tijd hebt om de leerlingen te helpen, kan het inspreken van een cassettebandje een oplossing zijn.

Bij de beschrijving van elk werkblad staat cursief aangegeven wat u op die cassette zou kunnen inspreken. Noem steeds eerst het nummer van het werkblad. U kunt overwegen om ook de instructie voor de opdracht in te spreken in de trant van: "Kies het goede woord en vul dat in op de schrijflijn." Het is echter zeer de vraag of de opdracht voor de leerlingen duidelijk wordt met zo'n puur verbale instructie. Het zal beter werken als u zelf een korte instructie geeft, waarbij u op het blad aanwijst wat de leerlingen moeten doen of alvast een voorbeeld invult.

Vertel de leerlingen dat ze eerst het werkblad zo goed mogelijk zonder cassette moeten lezen en (met potlood) invullen. Een heleboel woorden kennen de leerlingen immers al. Daarna beluisteren ze de cassette, controleren ze wat ze hebben ingevuld en maken ze het blad af.

Werkblad 1

Op Werkblad 1 wordt geoefend met de woordjes: de, me, te, ze, je, we. De leerlingen lezen de zinnen of u leest de zinnen voor. De leerlingen moeten het ontbrekende woord in de zin invullen door te kiezen uit drie gegeven woorden. Laat hen vervolgens de zinnen nog eens vlot lezen. Op een cassette kunt u de woorden en zinnen inspreken:

de - me - te - ze - je - we

De kip zit in het hok. Ze legt een ei. Kip, kip, kom bij me. Dan geef ik je voer. Ik geef niet te veel. De kip pikt het voer op.

Werkblad 2

Op Werkblad 2 worden woorden met 'sch-' geoefend. U benoemt de plaatjes. De leerlingen geven aan of ze 'sch-' in het woord horen door een verbindingslijn te trekken naar de lettercluster 'sch'. Ze schrijven het woord ook op de schrijflijn onder het plaatje. De volgende woorden zijn afgebeeld: *schaar, schoen, soep, zaag, schop, schil, zak, haas, schuur, school, schaap, beer*.

Werkblad 3

Bij de eerste oefening op Werkblad 3 moeten de klanken 'g' en 'f' worden uitgeluisterd in woorden. U benoemt de plaatjes. De leerlingen geven aan of ze die klank vooraan in het woord horen of achteraan door een kruisje te zetten in het juiste vakje van het structuurschema onder het woord. De volgende woorden zijn afgebeeld:

g: wieg, geit, mug, goot, weg.

f: vijf, duif, juf, zeef, fee.

De tweede oefening is een auditief woorddictee. U benoemt de plaatjes en de leerlingen schrijven het woord op de schrijflijn ernaast. De volgende woorden zijn afgebeeld: *geit, duif, mug, fee, juf, wieg, goot, zeef.*

Suggesties voor spelling

Letterdictee

Geef de leerlingen een letterdictee van ongeveer twintig letters, waarin in ieder geval de letters van de Kern 4, 5 en 6 voorkomen. U geeft de letters als volgt op: "Schrijf maar eens op: de 'h' van 'hok'." Let erop dat u de klank 'h' gebruikt en niet de spellingsvorm 'ha' van 'hok'.

Woorden overschrijven

Laat de leerlingen af en toe een gedeelte van een woordjespagina uit het leesboek overschrijven, nadat ze die woorden op de cassette hebben beluisterd. Bijvoorbeeld de wisselrijtjes op de onderste helft van pagina 8 van Leesboek 7 (jas, jan, enzovoort). Kijk het werk na en laat de fout geschreven woorden opnieuw opschrijven.

Verwerking

Voor de leesontwikkeling van de leerlingen is het van belang om hen ook buiten de leesinstructie regelmatig in contact te brengen met boeken. Leerlingen die bezig zijn met Kern 7 kunnen zelf boeken lezen op AVI-niveau 1. Boeken op dit niveau zijn echter in het algemeen weinig interessant voor leerlingen van tien jaar en ouder. Bovendien is het voor leerlingen die nog maar kort met Nederlands bezig zijn vaak moeilijk om de tekst ervan te begrijpen.

Bied de leerlingen toch eens zo'n boekje aan. Een paar suggesties voor titels die niet al te kinderachtig zijn en die wat taal betreft al snel begrijpelijk zijn, vindt u hieronder. Probeer de interesse van de leerlingen te wekken door te vertellen waarover het boek gaat of door er een stukje uit voor te lezen. Wanneer u een boek op een dergelijke manier introduceert, kunnen de leerlingen de tekst beter begrijpen.

Beperk het aanbod van boeken niet tot deze eenvoudige boekjes op AVI-niveau 1. Bied daarnaast ook boeken aan waarvan de tekst weliswaar een hoger niveau van leesvaardigheid vraagt, maar die door illustraties toch interessant zijn voor deze leeftijdsgroep, zoals prentenboeken, stripboeken, fotoboeken en goed geïllustreerde informatieve boeken.

- Rindert Kromhout, *Hup naar huis*. Ster serie 1, Zwijsen, Tilburg.
- Joke van Leeuwen, *Niet wiet, wel nel*. Ster serie 1, Zwijsen, Tilburg.
- Anke de Vries, *Juf in de boom*. Stepboekjes serie 2, Zwijsen, Tilburg.
- Rien Baars, *Joep en Kim*. Stenvert/De Eekhoorn, Apeldoorn.

Een dief op school

Les A

Introductie

Schrijf de titel van het vorige verhaal 'Een zoen voor Jan' met hoofdletters erin op het bord. Vraag de leerlingen of hen iets opvalt. Is deze zin hetzelfde als in hun boek? Maak hen attent op het gebruik van hoofdletters. Vertel hun dat ze de kleine letters al geleerd hebben en dat ze nu de hoofdletters gaan leren. Vertel ook iets over het gebruik van hoofdletters. Laat bijvoorbeeld in Leesboek 8 zien dat de eerste letter van een zin een hoofdletter is. Schrijf ook een paar namen van leerlingen op het bord. Eerst met kleine letters, daarna vervangt u de eerste letter door een hoofdletter.

Instructie

Bordles

Hoofdletters

Schrijf de volgende hoofdletters op het bord: K, M, O, P, S, U, W, V, Z. Deze hoofdletters verschillen niet zo veel van de bijbehorende kleine letters, zodat de leerlingen niet veel moeite zullen hebben ze te herkennen. Laat een leerling bij elke hoofdletter de bijbehorende kleine letter schrijven.

Suggestie

Schrijf de behandelde hoofdletters ook op een groot vel papier dat u kunt ophangen. In elke les over hoofdletters komt er een aantal letters bij. Laat eventueel enkele leerlingen dit papier met tekeningen versieren, zodat het een leuke poster wordt. Deze poster kan gebruikt worden bij het herhalen van de hoofdletters en kan in de klas blijven hangen als geheugensteuntje voor de leerlingen.

Leesboek 7 pag. 9 t/m 13

Leestekst voorbereiden

Laat de leerlingen pagina 9 van Leesboek 7 voor zich nemen. Maak de leerlingen erop attent dat ze al een beetje kunnen weten waarover het verhaal gaat door goed naar de plaatjes te kijken. Zien ze dat het gaat over Jan? Wat zegt Jan? Besteed zonodig aandacht aan de functie van spreekballonnen: daarin staat wat iemand zegt, met een plaatje of met woorden. Lees de titel van de tekst voor: 'Een dief op school'. Vertel de leerlingen dat je ook door de titel al iets over het verhaal te weten kunt komen.

Lees daarna de tekst voor van de pagina's 9 en 10. De leerlingen lezen mee in hun leesboek. Waar nodig legt u uit wat er in dit gedeelte van de tekst verteld wordt. Wijs daarbij zoveel mogelijk uit de tekst aan op de plaatjes: Jan, de dief, de haak, de juf, Jan huult.

Besteed aandacht aan de betekenis van een paar woorden die de leerlingen misschien niet kennen en die essentieel zijn voor het begrijpen van de tekst. Schrijf deze woorden op het bord en maak de betekenis ervan duidelijk. Behandel bijvoorbeeld de volgende woorden:

de dief Beeld uit hoe een dief iets wegpakt en wijs aan op het plaatje op pagina 9.
de haak Wijs aan op het plaatje op pagina 9.

- zoekt Doe voor hoe iemand zoekt naar iets dat weg is. Misschien is het leuk om twee leerlingen te laten uitbeelden hoe een dief iets wegpakt en hoe degene die bestolen is overal gaat zoeken.
- weg Maak de leerlingen erop attent dat het woord 'weg' hier niet 'straat' betekent, maar 'iets is er niet'.
- duur Omschrijf met 'het kost veel geld'. Wijs het geld aan op het plaatje op pagina 10.

Laat de leerlingen voorspellen hoe het verhaal verder zal gaan. Maak de leerlingen erop attent dat ze bij het voorspellen gebruik kunnen maken van de plaatjes. Vraag bijvoorbeeld: "Waar kan de jas van Jan zijn? Wat gaat de juf doen? Wat gaat Jan doen?"

In de B-les, als de leerlingen de hele tekst gehoord hebben op de cassette, bespreekt u of hun voorspelling juist was.

Inoefening

Cassette en

Leesboek 7

pag. 9 t/m 14

De leerlingen beluisteren het gedeelte van de cassette bij de pagina's 9 tot en met 14 terwijl ze meelezen in hun leesboek.

Laat hen de tekst twee keer beluisteren. De eerste keer lezen ze stil mee, de tweede keer lezen ze hardop (maar wel gedempt) mee.

Een dief op school

Les B

Instructie

Leesboek 7
pag. 9 t/m 13

Samen lezen

De leerlingen hebben de tekst 'Een dief op school' op pagina 9 tot en met 13 van Leesboek 7 op de cassette beluisterd. In de A-les bij deze tekst hebben ze voorspeld hoe het verhaal na pagina 10 verder zou gaan. Bespreek nu of hun voorspelling juist was. Stel ook een paar vragen: Was er een dief in school? Waar was de jas van Jan?

Maak de leerlingen erop attent dat je een verhaal soms kunt begrijpen door naar de plaatjes te kijken. Vraag de leerlingen of ze op het plaatje op pagina 13 konden zien waar de jas was (thuis aan de kapstok).

Laat de leerlingen daarna een stukje hardop voorlezen van de pagina's 9 tot en met 13. Corrigeer leesfouten en uitspraak.

Bespreek de tekst van de poster op de illustratie op pagina 12. Lees voor wat er op staat. Leg verband met posters in uw omgeving. Vraag de leerlingen of ze ook een poster weten te hangen. Hangt er misschien een in de school? Wat staat daar op? Haal zo mogelijk zo'n poster in de klas en lees samen wat er op staat.

Leesboek 7
pag. 14

Zoek samen met de leerlingen bij welke woorden de plaatjes horen op pagina 14. Afgebeeld zijn: schip, dief, ik huil, schaal, schaap.

Maak de leerlingen erop attent wat voor soort rijtjes woorden er op deze pagina staan (woorden met sch-, ik/ze en wisselrijtjes). Laat de leerlingen de woorden hardop lezen.

Inoefening

Werkboekje 7/8,
Kern 7
Werkblad 4

Op Werkblad 4 wordt geoefend met woorden die beginnen met sch-. De leerlingen lezen de zinnen of u leest de zinnen voor. De leerlingen moeten een woord kiezen uit gegeven woorden om een zin af te maken. Ze omcirkelen het goede woord en schrijven het op het schrijflijtje.

Laat de leerlingen vervolgens oefenen om de zinnen snel te lezen en laat een leerling ze daarna hardop voorlezen. De zinnen zijn als volgt: *Ik loop naar school. Een peer in de schaal. Een schaap in de wei. Een gat in mijn schoen. Ik schiet. Een boer met een schop. Een kar bij de schuur.*

Werkblad 5

Bij de eerste opdracht op Werkblad 5 staat de vraag: Wat is ook een dier? Daaronder staan rijtjes woorden. De leerlingen lezen de woorden. U bespreekt met hen welke woorden dierennamen zijn. De leerlingen zetten een kruisje voor elke dierennaam. Daarna schrijven ze de dierennamen op de schrijflijnen. Het gaat om de volgende woorden: *kip, vos, big, kat, muis, mug, beer, schaap, lam, rat.* De tweede opdracht wordt op dezelfde manier uitgevoerd. Nu is de vraag: Wat zit aan je lijf? *teen, haar, rug, voet, duim, kin, oor, lip, nek, keel.*

Suggesties
voor spelling
Tweetekenklanken

Veel leerlingen houden nog lang moeite met het schrijven van klanken die door twee tekens worden weergegeven. Besteed daarom nog eens apart aandacht aan deze letters: oe, ij, ui, eu, ie, ou, au, ei, aa, oo, ee, uu.

U kunt dat bijvoorbeeld doen met behulp van de letterkaartjes. Laat nog eens zien dat sommige klanken door twee dezelfde tekens worden weergegeven en andere door twee verschillende. Maak de leerlingen erop attent dat de volgorde van belang is bij twee verschillende tekens. U laat bijvoorbeeld in plaats van het kaartje van de 'oe' de losse kaartjes zien van 'o' en 'e' en u maakt daarvan een 'oe'. Daarna laat u zien: 'eu' en 'ue' en u vraagt de leerlingen welke letter goed is. Zo ook met de andere tweetekensklanken.

Geef vervolgens een dictee van ongeveer twintig letters, waarin in ieder geval de tweetekensklanken voorkomen. U geeft de letters als volgt op: "Schrijf maar eens op: de 'ui' van 'muis'."

Een bal door de ruit

Les A

Introductie

Hoofdletters

Schrijf de namen van de hoofdpersonen uit Leesboek 7 (Jan, Noor, Lies en Tom) op het bord. Begin elke naam met een hoofdletter. Vraag de leerlingen die namen te lezen. Valt het hen op dat u hoofdletters hebt gebruikt?

Instructie

Bordles

Hoofdletters

Schrijf op het bord de volgende hoofdletters: N, D, L, H, A, J, T, E. Laat een leerling naast elke hoofdletter de bijbehorende kleine letter schrijven. Vervolgens verzinnen de leerlingen met elke letter een woord of naam. U schrijft dat woord op het bord, met een hoofdletter aan het begin. Als er een aantal woorden op het bord staat, laat u ze nog eens door de leerlingen lezen.

Leesboek 7 pag. 15 t/m 19

Leestekst voorbereiden

Laat de leerlingen pagina 15 van Leesboek 7 voor zich nemen. Maak de leerlingen erop attent dat ze aan de plaatjes kunnen zien waarover het verhaal zal gaan. Zien de leerlingen dat Jan en Tom gaan voetballen bij school?

Lees de titel van het verhaal voor: 'Een bal door de ruit'. Bespreek met de leerlingen wat je uit de titel al kunt weten over het verhaal.

Lees de pagina's 15 en 16 voor. De leerlingen lezen mee in hun leesboek. Waar nodig legt u uit wat er in dit eerste stuk van het verhaal gebeurt. Wijs daarbij zoveel mogelijk aan op de plaatjes: de bal, het doel, Jan legt de bal neer, Jan tilt zijn voet op.

Besteed aandacht aan de betekenis van woorden die de leerlingen misschien niet kennen en die essentieel zijn voor het begrijpen van de tekst. Schrijf die woorden op het bord en maak de betekenis ervan duidelijk. Bijvoorbeeld de volgende woorden:

de ruit	Wijs de ruit aan in de klas.
het doel	Wijs aan op de plaatjes van de pagina's 15 en 20.
schop	Doe voor hoe je tegen een bal schopt.
raak/mis	Laat een leerling voordoen met een bal of prop papier: raak gooien, mis gooien, bijvoorbeeld in de prullenbak.
jan legt de bal neer	Doe voor en wijs aan op pagina 16.
jan tilt zijn voet op	Doe voor en wijs aan op pagina 16.

Woorden met twee betekenissen

Maak de leerlingen attent op het verschijnsel dat er woorden zijn die twee betekenissen kunnen hebben. Schrijf de woorden 'weg' en 'schop' op het bord. Maak met elk woord twee zinnen waarin de woorden verschillende betekenissen hebben, bijvoorbeeld: Ramye loopt op de weg. De jas van Tom is weg. Mahad geeft de bal een schop. De man maakt een put met een schop.

Neem eventueel ook nog andere woorden die de leerlingen al in één betekenis kennen, bijvoorbeeld 'bank' of 'bus'.

Toelichting

Het woord 'weg' zijn de leerlingen tegengekomen als structureerwoord in Kern 4. In de leestekst 'een dief op school' hebben ze het woord gezien in de betekenis van 'iets is er niet meer'. In de leestekst 'een bal door de ruit' komt het woord 'schop' voor in de betekenis van 'een schop tegen een bal'. In Werkboekje 7/8, op Werkblad 2 komt het woord 'schop' ook voor in de betekenis van 'een schop om mee te graven'. Als de leerlingen een woord in een andere betekenis tegenkomen dan die ze al kennen, kan dat hen soms in verwarring brengen bij het lezen.

inoefening

Cassette en

Leesboek 7

pag. 15 t/m 20

De leerlingen beluisteren het gedeelte van de cassette bij de pagina's 15 tot en met 20, terwijl ze meelesen in hun leesboek.

Laat hen het gedeelte twee keer beluisteren. De eerste keer lezen ze stil mee, de tweede keer lezen ze hardop (maar wel gedempt) mee.

Een bal door de ruit

Les B

Instructie

Bordles

Herhaling

Misschien hebt u gemerkt dat de leerlingen met bepaalde letters of een bepaald type woorden nog moeite hebben, bijvoorbeeld woorden met 'sch-'. Indien nodig besteedt u daaraan nog eens een bordles.

Leesboek 7

pag. 15 t/m 19

Samen lezen

Bespreek met de leerlingen de leestekst 'Een bal door de ruit'. Deze tekst hebben ze op de cassette beluisterd. Vraag de leerlingen of ze het verhaal goed begrepen hebben. Maak hen erop attent dat ze voor het begrijpen van een tekst gebruik kunnen maken van de plaatjes. Bespreek bijvoorbeeld wat er gebeurt op de plaatjes op de pagina's 18 en 19. (Tom schopt tegen de bal, de bal gaat door de ruit, de juf is boos.)

Bij het bespreken kunt u een paar vragen stellen, bijvoorbeeld: Wat doen Jan en Tom? Waar is het doel? Schopt Tom de bal in het doel? Waar gaat de bal dan naar toe? Wie is er boos?

Ga ook even in op de naam van de school op de illustraties. Zien de leerlingen waar de naam van de school staat? Weten ze ook waar de naam van hun eigen school staat? Laat de leerlingen daarna een gedeelte hardop voorlezen van de pagina's 15 tot en met 19. Corrigeer leesfouten en uitspraak.

Leesboek 7

pag. 20

Zoek samen met de leerlingen bij welke woorden de plaatjes horen op pagina 20. Er kunnen bij één plaatje meerdere woorden horen. Afgebeeld zijn: geel, mis, raak, doel, ik til, ik geef, ik schop/ik schiet/boog.

Maak de leerlingen erop attent wat voor soort rijtjes woorden er op deze pagina staan (wisselrijtjes en woorden met ik/je). Laat de leerlingen de woorden hardop lezen.

Inoefening

Werkboekje 7/8,

Kern 7

Werkblad 6

Met Werkblad 6 wordt het lezen van de derde-persoons-t geoefend. U noemt bij elk tekeningetje het juiste woord. De leerlingen lezen de woorden die bij het plaatje staan, omcirkelen het juiste woord en schrijven dit op de schrijflijn.

De zinnestjes zijn: *hij weegt, hij duimt, zij belt, hij veegt, zij leest, hij holt, zij kijkt, hij bakt, zeep schuimt, de boot vaart.*

Werkblad 7

Bij Werkblad 7 benoemt u de plaatjes. De leerlingen omcirkelen de letter die in het woord ontbreekt en vullen die in. Afgebeeld zijn: *pauw, geit, gaas, rug, wei, buik, zeef, vijf, zaag, veeg, huil, zeil, fee, giet, ui.*

Suggesties voor spelling

Spellingspel

Een speelse werkvorm om spelling te oefenen is het volgende spel, ook wel bekend onder de naam 'galgje'. U schrijft op de achterkant van het bord een woord met structuur mkm, mmkm of mkmm. Op de voorkant van het bord zet u voor elke letter die het woord heeft een stip of vakje. De leerlingen moeten proberen het woord te raden door letters te noemen. Als de letter in het woord zit, schrijft u deze op de goede plaats in het woord. De leerlingen krijgen een bepaald aantal beurten. Is het

woord niet geraten, dan hebt u gewonnen. Laat uw rol na enige tijd overnemen door een leerling.

**Woorden
overschrijven**

Laat de leerlingen de woorden van pagina 20 van Leesboek 7 overschrijven, nadat ze deze woorden op de cassette hebben beluisterd.

Een schip van hout

Les A

Introductie

Hoofdletters

Schrijf op het bord een aantal namen van leerlingen, landen of plaatsnamen die uw leerlingen kennen, bijvoorbeeld Afghanistan, Marokko, Nederland, Sierra Leone, Zaïre. Of: Amsterdam, Luttelgeest, Oosterbeek, Tilburg, Den Haag. Lees de namen samen met de leerlingen. Maak hen attent op de hoofdletters en herinner hen eraan dat hoofdletters gebruikt worden als eerste letter van een naam.

Instructie

Bordles

Hoofdletters

Schrijf de volgende hoofdletters op het bord: B, R, F, I, G, IJ.

Laat een leerling naast elke hoofdletter de bijbehorende kleine letter schrijven. Vervolgens verzinnen de leerlingen met elke letter een woord of naam. U schrijft dat woord op het bord, met een hoofdletter aan het begin. Als er een aantal woorden op het bord staat, laat u ze nog eens door de leerlingen lezen. Schrijf de nieuw geleerde hoofdletters er op de poster bij.

Leesboek 7

pag. 21 t/m 25

Leestekst voorbereiden

Laat de leerlingen pagina 21 van Leesboek 7 voor zich nemen. Lees de titel van het verhaal voor: 'Een schip van hout'. Maak de leerlingen erop attent dat ze al een beetje kunnen weten waarover het verhaal gaat door goed naar de plaatjes te kijken. Zien de leerlingen dat het verhaal gaat over Jan en Tom in de handenarbeidles? Praat even met de leerlingen over handenarbeid. Hebben zij ook handenarbeid? Wat maken ze dan?

Lees de tekst van de pagina's 21 en 22 voor. De leerlingen lezen mee in hun leesboek. Waar nodig legt u uit wat er in dit gedeelte van deze tekst gebeurt. Laat de leerlingen tijdens het voorlezen zoveel mogelijk aanwijzen op de plaatjes: een bak, hout, een zaag, lijm, een schaar, een schip, een kar.

Schrijf een paar essentiële woorden uit de tekst op het bord en laat de leerlingen die nog eens aanwijzen op de plaatjes, bijvoorbeeld:

een schip - hout - een zaag - een kar - de naam van het schip - het zeil.

Inoefening

Cassette en

Leesboek 7

pag. 21 t/m 26

De leerlingen beluisteren het gedeelte van de cassette bij de pagina's 21 tot en met 26, terwijl ze meelesen in hun leesboek.

Laat hen het gedeelte twee keer beluisteren. De eerste keer lezen ze stil mee, de tweede keer lezen ze hardop (maar wel gedempt) mee.

Een schip van hout

Les B

Instructie

Leesboek 7
pag. 21 t/m 25

Samen lezen

Bespreek met de leerlingen de tekst 'Een schip van hout'. Vraag de leerlingen of ze de tekst goed begrepen hebben. Herinner hen eraan dat ze het verhaal al een beetje kunnen begrijpen door goed naar de plaatjes te kijken. Bespreek bijvoorbeeld wat er gebeurt op de plaatjes op de pagina's 24 en 25 (Jan knipt een zeil, Tom zaagt in zijn duim, de juf roept 'pas op', de duim van Tom bloedt). U kunt ook een paar vragen stellen, bijvoorbeeld: Wat wil Jan maken? En Tom? Wat gebeurt er met de zaag? Is de duim van Tom eraf? Wat doet Jan met zijn boot?

Als de leerlingen de tekst niet goed begrepen hebben, vertelt u de strekking van het verhaal. Laat de leerlingen daarna een stukje hardop voorlezen van pagina 21 tot en met 25. Corrigeer leesfouten en uitspraak.

Leesboek 7
pag. 26

Laat de leerlingen op pagina 26 aanwijzen welke woorden op een plaatje zijn afgebeeld. Afgebeeld zijn: kar, buik, geit, pen, ziek.

Zien de leerlingen dat de rijtjes op deze pagina allemaal wisselrijtjes zijn? Laat hen de woorden hardop lezen.

Inoefening

Werkboekje 7/8,

Kern 7

Werkblad 8

Op Werkblad 8 staat een oefening voor begrijpend lezen. Er staan vijf zinnen en bij elke zin staan drie plaatjes. Laat de leerlingen de plaatjes nummeren van 1 tot 3. De leerlingen moeten het plaatje kiezen dat de betekenis van de zin weergeeft. Met een kruisje geven ze het goede plaatje aan.

De haas zit in het bos (plaatje 2). Tim bakt een ei (plaatje 3). De pop ligt bij de wieg (plaatje 2). Puk loopt naar de wip (plaatje 3). Joep maakt het vuur uit (plaatje 2).

Werkblad 9

U benoemt de plaatjes op Werkblad 9. De leerlingen moeten het woord bij een plaatje samenstellen uit de gegeven letters. De eerste letter kiezen ze uit het eerste rijtje, de tweede uit het tweede rijtje, de derde letter uit het derde rijtje. De leerlingen omcirkelen de letters die ze kiezen en schrijven vervolgens het woord op de schrijfflijn. Afgebeeld zijn: *wiel, mier, muur, kous, deuk, huil, wol, mouw, deur, bal*.

Suggesties voor spelling

Visueel woorddictee

Bij het visuele dictee schrijft u een woord op het bord. De leerlingen bekijken dat woord goed en nemen het in zich op. Daarna veegt u het woord uit en schrijven de leerlingen het woord op in hun schrift. Geef bijvoorbeeld de volgende woorden:

boot - duim - waar - kies - heel - zee - pot - deur - pijn - vel - laag - mouw - saus.

Is Tom ziek?

Les A

Introductie Aanhalingstekens

Schrijf op het bord een paar zinnnetjes dialoog met aanhalingstekens, bijvoorbeeld:
'oo, oo' roept tom.
'wat is er met jou?' zegt de juf.
'je doet wel raar'.

Lees de zinnnetjes voor. Wijs op de aanhalingstekens en vertel de leerlingen dat ze daar eens op moeten letten in het verhaal 'Is Tom ziek?'

Instructie Leesboek 7 pag. 27 t/m 31

Leestekst voorbereiden

Lees de titel voor van de tekst 'Is Tom ziek?'. Bespreek met de leerlingen aan de hand van titel en plaatjes waarover de tekst zal gaan. Lees de pagina's 27 tot en met 28 voor, terwijl de leerlingen meelesen in hun leesboek. Waar nodig legt u uit wat er in het verhaal gebeurt. Schrijf een paar woorden uit de tekst op het bord en maak de betekenis duidelijk. Bijvoorbeeld de woorden:

ziek	Doe voor hoe een zieke doet.
pijn	Beeld uit dat iets pijn doet; roep 'au'.
ik doe net of ik ziek ben	Omschrijf met 'hij speelt dat hij ziek is; hij is niet echt ziek'.

Herinner de leerlingen eraan dat ze het verhaal al een beetje kunnen begrijpen door goed naar de plaatjes te kijken. Vraag hen te vertellen wat Tom volgens hen zegt op de plaatjes op pagina 29 (ik heb pijn in mijn buik, in mijn been, enzovoort.)

Bespreek de poster op de illustratie van pagina 28. Lees voor wat daar op staat en bespreek wat dat betekent.

Aanhalingstekens

Vraag de leerlingen aan te wijzen waar ze aanhalingstekens gezien hebben in de tekst. Laat zien dat deze gebruikt worden wanneer iemand in het verhaal iets zegt. Lees daartoe bijvoorbeeld de pagina's 27 of 28 nog eens voor en wacht even bij elke zin tussen aanhalingstekens. Laat de leerlingen vertellen wie die zin gezegd heeft.

Inoefening Cassette en Leesboek 7 pag. 27 t/m 32

De leerlingen beluisteren het gedeelte van de cassette bij de pagina's 27 tot en met 32, terwijl ze meelesen in hun leesboek. Laat hen het gedeelte twee keer beluisteren. De eerste keer lezen ze stil mee, de tweede keer lezen ze hardop (maar wel gedempt) mee.

Is Tom ziek?

Les B

Instructie

Leesboek 7
pag. 27 t/m 31

Samen lezen

Bespreek met de leerlingen de tekst 'Is Tom ziek?' Herinner de leerlingen eraan dat ze het verhaal al een beetje konden begrijpen door naar de plaatjes te kijken. Vraag hen bijvoorbeeld te vertellen wat Tom zegt op de plaatjes de pagina's 30 en 31. Stel een paar vragen, bijvoorbeeld: Is Tom ziek? Neemt hij een pil in? Mag Tom naar huis van de juf? Gaat hij echt naar huis? Waarom niet?

Als de leerlingen de tekst niet goed begrepen hebben, vertelt u wat er in het verhaal gebeurt. Laat de leerlingen hardop een gedeelte voorlezen van de pagina's 27 tot en met 31. Corrigeer leesfouten en uitspraak. Observeer welke fouten elke leerling maakt en noteer deze.

Leesboek 7
pag. 32

Lees samen met de leerlingen de namen op de schoolspullen die op pagina 32 zijn afgebeeld. Laat de leerlingen hoofdletters die ze niet herkennen, terugzoeken in de lijst met hoofdletters en kleine letters boven aan de pagina. Vraag hen de lijst van hoofdletters voor te lezen. Maak een dergelijke lijst op groot formaat om in de klas op te hangen. De leerlingen kunnen daar steun aan hebben als ze hoofdletters tegenkomen in het volgende leesboek.

Praat nog even met de leerlingen na over Leesboek 7. Vraag hun bijvoorbeeld of ze het een leuk boek vonden. Welk verhaal vonden ze het leukst?

Inoefening

Werkboekje 7/8,
Kern 7
Werkblad 10

Op Werkblad 10 staat een oefening voor het leggen van de relatie tussen hoofdletter en bijbehorende kleine letter. De leerlingen moeten elk naamkaartje verbinden met het kind of het dier dat die naam draagt.

Werkblad 11

De leerlingen lezen de drie zinnen bij elk plaatje en kiezen de zin die bij dat plaatje hoort.

Als leerlingen moeite hebben met deze oefening, laat hen dan de zinnen één voor één lezen en na elke zin kijken of deze klopt met de tekening. De zinnen zijn: *De aap eet een koek. De poes zit op het dak. Rik vist een schoen. Er zit een kat in de boom. In de boot zit Loes.*

Suggesties
voor spelling
Auditief woorddictee

Geef een auditief woorddictee met woorden uit de eerste vier teksten in Leesboek 7. Pak het leesboek erbij en wijs zo nodig op de plaatjes aan welk woord u dicteert, bijvoorbeeld:

"Het eerste verhaal heet: een zoen voor jan. Schrijf maar eens op: 'zoen'."

"Een dief op school. Schrijf maar op: 'dief'."

Zo ook met andere woorden, bijvoorbeeld:

juf - kat - ziek - pijn - haak - wit - ruit - bal

Een andere mogelijkheid is om de leerlingen een dictee te laten maken met de cassette bij pagina 26 van Leesboek 7. Laat hen het gedeelte van de cassette bij die pagina nog een keer afluisteren. Na elk woord zetten ze de cassette stil en schrijven ze het woord op.

Toets Kern 7

Bij de Kern 7 tot en met 12 kan voor het toetsen van het technisch lezen gebruik gemaakt worden van een toets uit het Cito-leerlingvolgsysteem: de Drie-Minuten-Toets (DMT).

De Controletaken 1 en 2 in de werkboekjes van 'Veilig leren lezen' zijn bedoeld voor het toetsen van begrijpend lezen. Deze controletaken kan men overslaan of eventueel als oefenmateriaal gebruiken. Bij het toetsen van begrijpend lezen speelt de taalvaardigheid in het Nederlands een belangrijke rol. Voor leerlingen uit de doelgroep van 'Lezen doe je overal', die nog maar een paar maanden met Nederlands bezig zijn, zullen deze toetsen vaak niet bruikbaar zijn.

Drie-Minuten-Toets

Leeskaart 1

De DMT heeft drie leeskaarten. Na Kern 7 kunt u Leeskaart 1 bij de leerlingen afnemen. Op Leeskaart 1 staan woorden met een mk-, km- en mkm-structuur. Dit type woorden is in de Kern 1 tot en met 7 van 'Lezen doe je overal' systematisch aangeleerd.

Voor afname en correctie van de DMT volgt u de handleiding van de toets (DMT, Handleiding, hoofdstuk 2). Bij het invullen van het leerlingrapport van de toets kunt u de aanwijzingen volgen die gegeven worden voor gebruik van de DMT in het speciaal onderwijs (DMT, Handleiding, hoofdstuk 6). Wanneer u de toets meerdere keren afneemt, kunt u op het leerlingrapport zien hoeveel de leerling vooruit gaat.

Interpretatie

De interpretatie van de toetsscores vraagt voor de doelgroep van 'Lezen doe je overal' aparte aandacht. In de handleiding van de DMT zijn vergelijkingstabellen opgenomen met scores van leerlingen in de groepen 3 en 4 van het reguliere basisonderwijs na 4, 7, 9, 12, 17 en 19 maanden leesonderwijs. Leerlingen uit de doelgroep van 'Lezen doe je overal' komen qua leeftijd en schoolloopbaan niet overeen met de leerlingen waarop de tabellen zijn gebaseerd. Voorzichtigheid is dus geboden bij het vergelijken van toetsscores van deze oudere neveninstromers met de tabellen in de handleiding van de toets (DMT, Handleiding, hoofdstuk 3). Toch kan vergelijking zinvol zijn, als we kijken naar de leerstof die de leerlingen hebben doorgewerkt. Aan het eind van Kern 7 hebben de leerlingen dezelfde stof gehad als leerlingen die werken met 'Veilig leren lezen'. In de handleiding van VLL wordt bij Kern 7 een interpretatie van de scores op de DMT weergegeven. We houden voor 'Lezen doe je overal' dezelfde interpretatie aan. (Veilig leren lezen, Handleiding 3, Kern 7, toetsblok).

Leerlingen met een lagere score dan 7 op Leeskaart 1 lezen woorden met een mk-, km- of mkm-structuur nog niet vlot. Het is verstandig om bij deze leerlingen een nadere diagnose te stellen. Ook bij leerlingen die een iets hogere score hebben van 7 tot en met 11, maar over wie u zelf twijfelt wat betreft hun leesvaardigheid, kunt u dit doen.

Door middel van observatie tijdens het lezen kunt u proberen na te gaan of een leerling vooral de neiging vertoont tot radend dan wel tot spellend lezen. Verder kunt u nagaan waar de problemen zitten door middel van aanvullende toetsing met de Grafementoets en de toets voor Auditieve Synthese. Beide aanvullende toetsen zijn opgenomen in het pakket van de DMT.

- Snelle route** Bij leerlingen met een score van 16 of hoger op Leeskaart 1 kan het verstandig zijn om ook Leeskaart 2 al af te nemen. Heeft een leerling na Kern 7 al een score van 10 of hoger op Leeskaart 2 (vergelijkbaar met een gemiddelde of hoge score na 7 maanden leesonderwijs) dan kan deze leerling misschien in versneld tempo de volgende kernen doorlopen. Regelmatige controle is daarbij wel noodzakelijk. Als u werkt met Werkplan A, zou u voor deze leerlingen eens moeten nagaan of ze nog steeds uitgebreide instructie nodig hebben. Misschien is het raadzaam om bij Kern 8 over te stappen op Werkplan B, waarbij de instructietijd beperkt is.
- Extra hulp** Leerlingen met een lagere score dan 7 op Leeskaart 1 van de DMT aan het eind van Kern 7 hebben behoefte aan extra hulp. Hierna vindt u enkele suggesties voor leerlingen met verschillende typen leesmoeilijkheden. Afhankelijk van de samenstelling van uw groep bepaalt u hoe u de extra hulp geeft. Als slechts één leerling in uw groep extra hulp nodig heeft, kunt u deze leerling af en toe apart nemen, terwijl u met de hele groep (inclusief deze leerling) doorgaat met Kern 8. Als het merendeel van de groep behoefte heeft aan extra hulp, kunt u enkele dagen inlassen om extra oefeningen te doen, alvorens u doorgaat met Kern 8.

Radende lezers

Radende lezers lezen onnauwkeurig. Ze lezen eigenlijk sneller dan hun leesvaardigheid toelaat. Radende lezers zijn er vooral bij gebaat om in een rustiger tempo te gaan lezen. Oefeningen moeten erop gericht zijn nauwkeurig te lezen. Geschikte oefening voor deze leerlingen is het samen met de leerkracht lezen van woordrijen of tekst, waarbij meteen feedback gegeven wordt op leesfouten.

Spellende lezers

Spellende lezers kunnen wel de afzonderlijke tekens van een woord verklanken, maar hebben moeite met de synthese en met het automatiseren van de leeshandeling. Deze leerlingen zijn gebaat bij het aanbieden van eenvoudige leesstof, waarbij vooral het snel lezen wordt bevorderd. Lees bijvoorbeeld samen met hen een van de boekjes die genoemd zijn onder het kopje 'verwerking' bij de eerste tekst van Kern 7 of Leesboekje 7 van 'Veilig leren lezen'. Bereid het lezen van nieuwe leesstof eerst met de leerlingen voor door met hen over het boek te praten aan de hand van titel en plaatjes. Lees de tekst eerst een keer voor en laat daarna pas de leerlingen lezen. Het kan voor deze leerlingen ook nuttig zijn om Leesboek 7 nog eens met de cassette te beluisteren en mee te lezen; of andere leesboekjes met cassette op hetzelfde leesniveau (AVI 1).

Leerlingen met onvoldoende grafeemkennis

Leerlingen die bij Kern 7 nog niet alle letters vlot kunnen verklanken, hebben extra oefeningen op dit gebied nodig. Te denken valt aan het samen met de leerkracht oefenen met de letterkaartjes. Met het computerprogramma bij 'Veilig in stapjes' (Letterveld) is zelfstandig oefenen in letterkennis door de leerling mogelijk.

Problemen met auditieve synthese

Met leerlingen die nog moeite hebben met auditieve synthese kunt u oefeningen doen aan de hand van de letterkaartjes, woorden op het bord of plaatjes. U zegt een woord, geanalyseerd in klanken, bijvoorbeeld: b-oo-t, b-r-oe-k. De leerlingen voegen de klanken samen tot een woord en wijzen het woord aan op de plaatjes of tussen

andere woorden op het bord. Met de letterkaartjes kunt u woorden vormen en deze door de leerlingen laten lezen. Ook kunt u een verhaal voorlezen (bijvoorbeeld uit het leesboek), daarin af en toe een woord in klanken verdelen en door de leerlingen laten samenvoegen. Oefen niet alleen woorden van het type mkm, maar ook woorden met een mmkm- en mkmm-structuur.

Aanvullende materialen

Zelfstandig oefenen is mogelijk met het computerprogramma van 'Veilig leren lezen'. Vanaf Kern 7 omvat dit programma oefeningen op het gebied van correct technisch lezen (CTL), vlot technisch lezen (VTL), begrijpend lezen (BL) en spelling (SP).

De leerlingen kunnen eveneens zelfstandig werken met de leeskaarten uit de kopieermap van 'Veilig in stapjes', met bijbehorende cd's. Bij de Kernen 7 tot en met 12 bevat deze map kaarten met woordrijtjes en kaarten met leesteksten.

kern 9

Doelen

Technisch lezen

- woorden met een mmkm/mkmm-structuur
- woorden eindigend op -ng en -nk
- verkleinwoorden
- woorden met -aai, -ooi, -oei
- woorden eindigend op -ch en -cht

Begrijpend lezen

- begrijpend lezen van zinnen en woorden
- begrijpend lezen van de tekst van het leesboek

Materialen

Leesboek 9: 'Tijl Uilenspiegel'
Cassette bij Leesboek 9
Werkboekje 9/10 (Veilig leren lezen)

Inhoud

Leesboek 9

Tijl koopt een pak
Tijl aan het werk
Tijl en zijn kies
Tijl bij de zee
Tijl gaat in bad

Kern 9, Werkplan A

met uitgebreide instructie

Les 1
Tijl koopt een pak

Les A

Introductie

- Leesboek 9, pag. 2
Tijl de grapjas

Instructie

- Bordles
Woorden met -ch en -cht
- Leesboek 9, pag. 3 t/m 7
Leestekst voorbereiden

Inoefening

- Cassette en Leesboek 9, pag. 2 t/m 8

Les 2
Tijl koopt een pak

Les B

Instructie

- Leesboek 9, pag. 2 t/m 7
Samen lezen
- Leesboek 9, pag. 8

Inoefening

- Werkboekje 9/10, Kern 9
Werkblad 1
Werkblad 2

Les 3
Tijl aan het werk

Les A

Introductie

- Luisteroefening: -ng, -nk

Instructie

- Bordles
Woorden op -ng en -nk
- Leesboek 9, pag. 9 t/m 13
Leestekst voorbereiden

Inoefening

- Cassette en Leesboek 9, pag. 9 t/m 14

Les 4
Tijl aan het werk

Les B

Instructie

- Leesboek 9, pag. 9 t/m 13
Samen lezen
- Leesboek 9, pag. 14

Inoefening

- Werkboekje 9/10, Kern 9
Werkblad 3
Werkblad 4

Les 5

Tijl en zijn kies

Les A

Introductie

- Verkleinwoorden

Instructie

- Bordles
Verkleinwoorden
- Leesboek 9, pag. 15 t/m 19
Leestekst voorbereiden

Inoefening

- Cassette en Leesboek 9, pag. 15 t/m 20

Les 6

Tijl en zijn kies

Les B

Instructie

- Leesboek 9, pag. 15 t/m 19
Samen lezen
- Leesboek 9, pag. 20

Inoefening

- Werkboekje 9/10, Kern 9
Werkblad 5
Werkblad 6

Les 7

Tijl bij de zee

Les A

Introductie

- Gesprek over zee

Instructie

- Bordles
Woorden met aai, ooi, oei
- Leesboek 9, pag. 21 t/m 25
Leestekst voorbereiden

Inoefening

- Cassette en Leesboek 9, pag. 21 t/m 26

Les 8

Tijl bij de zee

Les B

Instructie

- Leesboek 9, pag. 21 t/m 25
Samen lezen
- Leesboek 9, pag. 26

Inoefening

- Werkboekje 9/10, Kern 9
Werkblad 7
Werkblad 8
Werkblad 9

Les 9

Tijl gaat in bad

Les A

Introductie

- Bordjes met opschriften

Instructie

- Bordles
Herhaling

- Leesboek 9, pag. 27 t/m 31
Leestekst voorbereiden

Inoefening

- Cassette en Leesboek 9, pag. 27 t/m 32

Les 10

Tijl gaat in bad

Les B

Instructie

- Leesboek 9, pag. 27 t/m 31
Samen lezen
- Leesboek 9, pag. 32

Inoefening

- Werkboekje 9/10, Kern 9
Werkblad 10
Werkblad 11
Werkblad 12

Les 11

Toets Kern 9

Drie-minuten-toets

- Leeskaarten 1 en 2

Kern 9, Werkplan B

met beperkte instructie

Met leerkracht

Tijl koopt een pak	Les B - Leesboek 9, pag. 2 t/m 7 Samen lezen - Leesboek 9, pag. 8
Tijl aan het werk	Les B - Leesboek 9, pag. 9 t/m 13 Samen lezen - Leesboek 9, pag. 14
Tijl en zijn kies	Les B - Leesboek 9, pag. 15 t/m 19 Samen lezen - Leesboek 9, pag. 20
Tijl en de zee	Les B - Leesboek 9, pag. 21 t/m 25 Samen lezen - Leesboek 9, pag. 26
Tijl gaat in bad	Les B - Leesboek 9, pag. 27 t/m 31 Samen lezen - Leesboek 9, pag. 32
Toets Kern 9	Drie-minuten-toets - Leeskaarten 1 en 2

Kern 9, Werkplan B

met beperkte instructie

Zelfstandig werken

	Lezen doe je overal	Veilig leren lezen					Veilig in stapjes	
		Werkboekje 9/10 Kern 9		Computer programma*			Kopieermap + cd*	
				CTL	VTL	BL	SP	
Kern 9	Leesboek 9 + cassette							
Tijl koopt een pak	blz. 1 t/m 8	1	2	1				1 2
Tijl aan het werk	blz. 9 t/m 14	3	4	2	1			3 4
Tijl en zijn kies	blz. 15 t/m 20	5	6	3	2	1		5 6
Tijl bij de zee	blz. 21 t/m 26	7	8			2	1	7 8
Tijl gaat in bad	blz. 27 t/m 32	10	11			3	2	9

* aanvullende materialen

Tijl koopt een pak

Les A

Introductie

Leesboek 9
pag. 2

Tijl de grapjas

Laat de leerlingen Leesboek 9 bekijken. Vestig de aandacht op het omslag. Wat staat daar allemaal op? Welk nummer heeft het boek?

Lees pagina 2 voor, waarop Tijl aan de lezers wordt voorgesteld als Tijl de grapjas. Vertel dat Tijl in vroeger tijden leefde. Maak de leerlingen erop attent dat je dat aan de plaatjes kunt zien.

Vertel de leerlingen dat in dit leesboek weer nieuwe soorten woorden voorkomen, waarvan u er nu een aantal gaat behandelen.

Instructie

Bordles

Woorden met -ch en -cht

Schrijf de onderstaande woorden op het bord en lees ze voor. Laat de leerlingen horen dat de 'ch' hetzelfde klinkt als de 'g'.

Lees de woorden daarna nog eens samen met de leerlingen.

ach	och	echt	acht
lach	toch	vecht	wacht

Leesboek 9
pag. 3 t/m 7

Leestekst voorbereiden

Lees de titel van de tekst voor: 'Tijl koopt een pak'. Bespreek met de leerlingen aan de hand van titel en plaatjes waarover de tekst zal gaan.

Lees de tekst van de pagina's 3 en 4 voor. De leerlingen lezen mee in hun leesboek. Waar nodig legt u uit wat er in dit gedeelte van het verhaal gebeurt. Schrijf een paar essentiële woorden uit de tekst op het bord en maak de betekenis ervan duidelijk.

een pak	Omschrijf dit door op te noemen wat er bij een pak hoort: een broek en een jas of bloes. Wijs die kleren aan op het plaatje op pagina 4.
een nar	Omschrijf dit met 'een soort clown' of 'een man die grappen maakt'. Laat het plaatje zien op het titelblad of het omslag van Leesboek 9.
duur	Omschrijf dit met 'het kost veel geld'.
loon	Omschrijf dit bijvoorbeeld met: geld dat je krijgt voor werk.
half	Laat zien: een heel blaadje, een half blaadje; of verduidelijk 'een half loon' aan de hand van het plaatje op pagina 6.

Inoefening

Cassette en
Leesboek 9
pag. 2 t/m 8

De leerlingen beluisteren het gedeelte van de cassette bij de pagina's 2 tot en met 8 van Leesboek 9, terwijl ze meelesen in hun leesboek.

Laat hen het gedeelte twee keer beluisteren. De eerste keer lezen ze stil mee, de tweede keer lezen ze hardop (maar wel gedempt) mee.

Tijl koopt een pak

Les B

Instructie

Leesboek 9

pag. 2 t/m 7

Samen lezen

Bespreek met de leerlingen wat er gebeurt in het verhaal 'Tijl koopt een pak', aan de hand van de illustraties. Stel ook een paar vragen en beantwoord die samen met de leerlingen, bijvoorbeeld: Wat voor werk wil Tijl gaan doen? Wat maakt Klaas voor Tijl? Geeft Tijl geld aan Klaas? Wat belooft Tijl aan Klaas?

Laat de leerlingen daarna een stukje hardop lezen van de pagina's 2 tot en met 7. Corrigeer leesfouten en uitspraak.

Leesboek 9

pag. 8

Vraag de leerlingen bij welke woorden de plaatjes horen op deze pagina en benoem zelf de plaatjes waarbij ze het woord niet weten. De muts en schoenen van Tijl horen niet bij een bepaald woord. Afgebeeld zijn: nacht, geld, bord, vork, ik roei, kooi.

Maak de leerlingen erop attent wat voor soort rijtjes woorden er op deze pagina staan (woorden met een 'ch' of 'cht' op het eind, woorden met bepaalde combinaties van letters aan begin of eind, woorden met 'aai', 'ooi' en 'oei'). Laat de leerlingen de woorden hardop lezen.

Inoefening

Werkboekje 9/10,

Kern 9

Evenals bij Werkboekje 7/8 zullen de meeste leerlingen uit de doelgroep van 'Lezen doe je overal' hulp van de leerkracht nodig hebben bij het maken van de werkbladen, met name bij het benoemen van plaatjes en het aanvullen van zinnen. Als u weinig tijd hebt om de leerlingen hierbij te helpen, kan het inspreken van een cassettebandje een oplossing zijn. Bij de beschrijving van een werkblad staat steeds cursief aangegeven wat u op een cassette zou kunnen inspreken. Vertel de leerlingen dat ze het blad eerst zo goed mogelijk zonder cassette moeten maken. Daarna luisteren ze de cassette af, controleren ze wat ze (met potlood) hebben ingevuld en maken ze het blad af.

Werkblad 1

Op Werkblad 1 staan twee oefeningen met letterclusters vooraan een woord. Bij de eerste oefening kiezen de leerlingen het juiste woord uit een rijtje woorden die erg op elkaar lijken en schrijven dat op de schrijflijn. Afgebeeld zijn: *zwaan, slak, kraan, broek, vlag, brood*.

Bij de tweede oefening kiezen de leerlingen het juiste lettercluster om het woord compleet te maken. U benoemt bij beide oefeningen de plaatjes. Afgebeeld zijn: *ster, snor, klok, bril, glas, trein, draak, kroon, fluit*.

Werkblad 2

Op Werkblad 2 omcirkelen de leerlingen het juiste woord bij het plaatje en schrijven dat woord op de schrijflijn. U benoemt de plaatjes. Afgebeeld zijn: *zakmes, weegschaal, voetbal, ijsbeer, waslijn, balpen, potlood, zakdoek*.

Verwerking

Leerlingen die bezig zijn met Kern 9 kunnen zelf boeken lezen op AVI-niveau 2. Ook kunnen zij de wat makkelijker boeken in AVI-niveau 3 al eens proberen. Boeken op dit niveau zijn in het algemeen weinig interessant voor leerlingen van tien jaar

en ouder. Bovendien is het voor leerlingen die nog maar kort met Nederlands bezig zijn vaak moeilijk om de tekst ervan te begrijpen. Bied de leerlingen toch eens zo'n boekje aan. Een paar suggesties voor titels die niet al te kinderachtig zijn en die wat taal betreft al gauw begrijpelijk zijn, vindt u hieronder. Probeer de interesse van de leerlingen te wekken door te vertellen waarover het boek gaat of een stukje eruit voor te lezen. Wanneer u het boek op een dergelijke manier introduceert, kunnen leerlingen de tekst beter begrijpen.

Beperk het aanbod van boeken niet tot deze eenvoudige boekjes. Bied daarnaast ook boeken aan waarvan de tekst weliswaar een hoger niveau van leesvaardigheid vraagt, maar die door illustraties toch interessant zijn voor deze leeftijdsgroep, zoals prentenboeken, stripboeken, fotoboeken en goed geïllustreerde informatieve boeken.

- Rien Baars, *Joep aan het werk*. Stenvert/De Eekhoorn, Amersfoort.
- Stasia Cramer, *Een aap in de rugzak*. Serie Schommel, Zwijsen, Tilburg.
- Geertje Gort, *Jij ziet er raar uit!* Serie Schommel, Zwijsen, Tilburg.
- Rindert Kromhout, *In de weg, uit de weg*. Ster serie 2, Zwijsen, Tilburg.

Tijl Uilenspiegel

De verhalen over Tijl Uilenspiegel in Leesboek 9 zijn gebaseerd op: Thomas Murner (naverteld door P. de Zeeuw J.Gzn), Tijl Uilenspiegel. Serie Oud Goud nr. 5. Van Goor, Amsterdam 1978.

De meeste verhalen zijn ook te vinden in:

Anton Quintana, Tijl Uilenspiegel. Van Goor, Amsterdam 1992.

Tijl aan het werk

Les A

Introductie

Luisteroefening

Doe met de leerlingen een luisteroefening. U schrijft op het bord de woorden 'bang' en 'bank'. Geef een zin met beide woorden om het betekenisverschil duidelijk te maken, bijvoorbeeld: 'Ik ben bang voor honden' en 'Ik ga op de bank zitten.'
Zeg het ook eens fout, bijvoorbeeld: "Op de bang ligt een kussen" en "Ben jij bank voor spinnen?"

Zeg woorden met -ng of -nk. De leerlingen moeten aangeven of een woord bij 'bang' hoort of bij 'bank'.

Maak op het bord twee rijen woorden: een met -ng en een met nk-woorden. Schrijf elk woord in de goede rij. Geef bijvoorbeeld de volgende woorden:

gang - zing - tong - dank - lang - ring - denk - drink - vang - eng - pink - breng - ding - slang

Instructie

Bordles

Woorden eindigend op -ng en -nk

Lees de woorden met -ng en -nk voor die in de introductie op het bord zijn komen te staan. Laat de eindklank duidelijk uitkomen. Daarna lezen de leerlingen deze woorden.

Leesboek 9

pag. 9 t/m 13

Leestekst voorbereiden

Lees de titel van de tekst voor: 'Tijl aan het werk'. Bespreek met de leerlingen aan de hand van titel en plaatjes waarover de tekst zal gaan.

Lees de tekst voor van de pagina's 9 en 10. De leerlingen lezen mee in hun leesboek. Indien nodig legt u uit wat er in dit gedeelte van het verhaal gebeurt. Schrijf een paar essentiële woorden uit de tekst op het bord en maak de betekenis ervan duidelijk. Bijvoorbeeld de volgende woorden:

de boer Wijs deze aan op een plaatje.

goud Wijs dit aan op een plaatje of aan de hand van een sieraad.

nacht Omschrijf dit met 'als het donker is' en geef de tegenstelling 'dag'.

sla mij Vertel dat Tijl dit zegt en doe voor dat hij geslagen wordt.

Inoefening

Leesboek 9

pag. 9 t/m 14

De leerlingen beluisteren het gedeelte van de cassette bij de pagina's 9 tot en met 14 van Leesboek 9, terwijl ze meelesen in hun leesboek.

Laat hen het gedeelte twee keer beluisteren. De eerste keer lezen ze stil mee, de tweede keer lezen ze hardop (maar wel gedempt) mee.

Instructie

Leesboek 9
pag. 9 t/m/ 13

Samen lezen

Bespreek met de leerlingen het verhaal 'Tijl aan het werk' aan de hand van de illustraties. Stel ook een paar vragen en beantwoord die samen met de leerlingen, bijvoorbeeld: Bij wie gaat Tijl werken? Wat zegt Tijl tegen de vrouw van de boer? Kan de vrouw weer lopen? Was ze echt ziek? Wat krijgt Tijl van de boer? Wat krijgt Klaas? Laat de leerlingen een stukje hardop lezen. Corrigeer leesfouten en uitspraak.

Leesboek 9
pag. 14

Vraag de leerlingen bij welke woorden de plaatjes horen op deze pagina en benoem zelf de plaatjes waarbij ze het woord niet weren. Afgebeeld zijn: hoed - hoedje, huis - huisje, geit - geirje, mes - mesje, bed - bedje, een zak (op het hoofd van Tijl).

Vraag de leerlingen aan te geven wat voor soort rijtjes woorden er op deze pagina staan (woorden met 'cht' op het eind, woorden met -ng en -nk, woorden met en zonder -je erachter).

Laat de leerlingen de woorden hardop lezen.

Inoefening

Werkboekje 9/10,

Kern 9

Werkblad 3

Op Werkblad 3 staan twee oefeningen met letterclusters achter aan een woord. Bij de eerste oefening kiezen de leerlingen het juiste woord uit een rijtje woorden die erg op elkaar lijken en schrijven dat op de schrijfbijl. Afgebeeld zijn: *arm, fiets, verf, vuist, mond, rups*.

Bij de tweede oefening kiezen de leerlingen het juiste lettercluster om het woord compleet te maken. Afgebeeld zijn: *mutts, lift, heks, laars, taart, kaars, lamp, tent, nest*.

Werkblad 4

Op Werkblad 4 staat een verhaaltje in vier gedeelten. Na elk gedeelte wordt een vraag gesteld. De leerlingen lezen de tekst eerst een keer helemaal. Daarna lezen ze elk gedeelte nog eens en beantwoorden de vraag door een kruisje te zetten in het vakje voor het juiste antwoord. Bij dit werkblad zullen de leerlingen geen specifieke taalsteun van de leerkracht of van een cassette nodig hebben. Eventueel kunt u de tekst van het verhaaltje, de vragen en de goede antwoorden inspreken, zodat de leerlingen hun eigen werk kunnen controleren.

Introductie

Verkleinwoorden

Besteed aandacht aan de betekenis van verkleinwoorden. Leg van tevoren van een paar voorwerpen een groot en een klein exemplaar neer, bijvoorbeeld een boek en een boekje, een tas en een tasje, een stoel en een stoeltje, een schoen en een schoentje. Laat de leerlingen het grote en het kleine boek zien en zeg erbij: "Dit is een boek en dat is een boekje." Benoem samen met de leerlingen zo ook de andere voorwerpen en laat eventueel in de klas nog meer voorbeelden zoeken.

Als verkleinwoorden al uitvoerig in de mondelinge taalles aan de orde zijn geweest, kan deze introductie heel kort gehouden worden.

Instructie

Bordles

Verkleinwoorden

Schrijf de volgende woordparen op het bord en lees deze samen met de leerlingen. Laat de structuur van de verkleinwoorden duidelijk uitkomen, bijvoorbeeld door het achtervoegsel -je, -tje of -pje een andere kleur te geven.

boek	tas	bed
boekje	tasje	bedje
deur	tuin	touw
deurtje	tuintje	touwtje
raam	boom	bloem
raampje	boompje	bloempje

Leesboek 9 pag. 15 t/m 19

Leestekst voorbereiden

Lees de titel van de tekst voor: 'Tijl en zijn kies'. Bespreek met de leerlingen aan de hand van titel en plaatjes waarover de tekst zal gaan.

Lees de tekst voor van de pagina's 15 en 16. De leerlingen lezen mee in hun leesboek. Indien nodig legt u uit wat in dit gedeelte van de tekst wordt verteld. Schrijf een paar essentiële woorden uit de tekst op het bord en maak hun betekenis duidelijk, bijvoorbeeld:

een kies	Kan aangewezen worden.
een bord	Wijs dit aan op het plaatje op pagina 15.
een riks	Laat een echte rijksdaalder zien.

Vestig even de aandacht op het uithangbord van de bakker op pagina 17. Weten de leerlingen wat er op staat?

Inoefening

Leesboek 9 pag. 15 t/m 20

De leerlingen beluisteren het gedeelte van de cassette bij de pagina's 15 tot en met 20 van Leesboek 9, terwijl ze meelesen in hun leesboek.

Laat hen het gedeelte twee keer beluisteren. De eerste keer lezen ze stil mee, de tweede keer lezen ze hardop (maar wel gedempt) mee.

Instructie

Leesboek 9
pag. 15 t/m 19

Samen lezen

Bespreek met de leerlingen het verhaal 'Tijl en zijn kies' aan de hand van de illustraties. Stel een paar vragen en beantwoord die samen met de leerlingen, bijvoorbeeld: Hoeveel is vijf keer tien broodjes? Kan Tijl zoveel broodjes op? Wat doet Dries? Vindt Tijl dat erg?

Laat de leerlingen een stukje hardop lezen van de pagina's 15 tot en met 19. Corrigeer leesfouten en uitspraak.

Leesboek 9
pag. 20

Vraag de leerlingen bij welke woorden de plaatjes horen op deze pagina en benoem zelf de plaatjes waarbij ze het woord niet weten. Afgebeeld zijn: ik naai, bord, broodje, uiltje, treintje, armpje.

Vraag de leerlingen aan te geven wat voor soort rijtjes woorden er op deze pagina staan (woorden met -ng en -nk, woorden met aai en ooi, woorden met en zonder -je, -tje of -pje erachter).

Laat de leerlingen de woorden hardop lezen.

Inoefening
Werkboekje 9/10,

Kern 9

Werkblad 5

Op Werkblad 5 staan twee oefeningen waarbij de leerlingen moeten kiezen uit 'ng' of 'nk' om een woord af te maken. U benoemt eerst de plaatjes en leest de zinnen voor:

tong, wang, plank, ring, bank, drink, pink, tang, slang.

Ik zing een lied. Hij loopt op de gang. Drink je melk op. Ik denk aan iets. Ik breng de briefweg.

Werkblad 6

Op Werkblad 6 moeten de leerlingen het juiste verkleinwoord kiezen bij een plaatje en dat woord omcirkelen. Die woorden zijn: *muisje, slakje, nestje, doosje, broekje, boompje, lampje, muurtje, handje, beertje.*

Tijl bij de zee

Les A

Introductie

Gesprek over zee

Zoek voor de les fotoboeken over zee, duinen, zandstrand en andere soorten stranden of kusten. Vertel de leerlingen dat ze straks een verhaal gaan lezen over Tijl bij de zee. Bekijk samen met de leerlingen de fotoboeken.

Vraag de leerlingen naar hun eigen ervaringen met zee en strand. Zijn ze wel eens aan zee geweest? Waar was dat? Zag het er daar net zo uit als op de plaatjes in het boek? Was er een zandstrand? En duinen?

Instructie

Bordles

Woorden met aai, ooi en oei

Schrijf de volgende woorden op het bord en lees deze eerst een keer voor. Daarna leest u de woorden nog eens samen met de leerlingen.

mooi	oei	aai	aait
gooi	roei	naai	naait
kooi	groei	draai	draait

Leesboek 9 pag. 21 t/m 25

Leestekst voorbereiden

Lees de titel van de tekst voor: 'Tijl bij de zee'. Bespreek met de leerlingen aan de hand van titel en plaatjes waarover de tekst zal gaan. Lees de pagina's 21 en 22 voor. De leerlingen lezen mee in hun leesboek. Waar nodig legt u uit wat er in dit gedeelte van het verhaal gebeurt. Schrijf een paar essentiële woorden uit de tekst op het bord en maak hun betekenis duidelijk, bijvoorbeeld:

de zee	Wijs deze aan op de plaatjes.
zand	Wijs dit aan op een plaatje of laat echt zand zien.
een zwemgroep	Laat zien dat dit woord uit twee delen bestaat en omschrijf met: een groep mensen die samen gaan zwemmen.
kwijt	Doe voor hoe u iets kwijtraakt.

Laat de leerlingen daarna voorspellen hoe het verhaal verder zal gaan. Wijs hen erop dat ze gebruik kunnen maken van de plaatjes. Vraag bijvoorbeeld: Wat gaat Tijl doen? Vinden ze de man weer, denk je? Is er echt een man kwijt?

Inoefening

Leesboek 9 pag. 21 t/m 26

De leerlingen beluisteren het gedeelte van de cassette bij de pagina's 21 tot en met 26 van Leesboek 9, terwijl ze meelesen in hun leesboek.

Laat hen het gedeelte twee keer beluisteren. De eerste keer lezen ze stil mee, de tweede keer lezen ze hardop (maar wel gedempt) mee.

Introductie

Bordjes

In Kern 2 is aandacht besteed aan bordjes met opschriften rondom school. In deze les komen we terug op het onderwerp bordjes, nu de leerlingen al veel beter kunnen lezen.

Gebruik, indien mogelijk, foto's van bordjes met opschriften op school en in de buurt, bijvoorbeeld een bord bij de ingang van de school of het zwembad, bordjes in winkels en bij bedrijven, naambordjes op huizen, enzovoort. Eventueel maakt u zelf enkele bordjes na op papier.

Laat de leerlingen de bordjes lezen en bespreek met hen waar ze te zien zijn en wat de opschriften betekenen. Vraag de leerlingen of ze nog andere bordjes weten te hangen en of ze weten wat daar op staat. Vertel hen dat ze straks een verhaal gaan lezen waarin Tijl ook bordjes tegenkomt.

Instructie

Bordjes

Herhaling

Herhaal, indien nodig, nog eens een type woorden waarvan u gemerkt hebt dat de leerlingen ze moeilijk vonden, bijvoorbeeld woorden met clusters van medeklinkers vooraan of achteraan, verkleinwoorden, woorden met -ch en -cht, met -ng en -nk, of met 'aai', 'ooi' en 'oei'. Schrijf een aantal woorden van een bepaald type op het bord en lees deze samen met de leerlingen.

Leesboek 9 pag. 27 t/m 31

Leestekst voorbereiden

Lees de titel voor: 'Tijl gaat in bad'. Bespreek met de leerlingen aan de hand van titel en plaatjes waarover de tekst zal gaan.

Lees de pagina's 27 en 28 voor. De leerlingen lezen mee in hun leesboek. Indien nodig legt u uit wat er in dit gedeelte van de tekst verteld wordt. Schrijf een paar essentiële woorden uit de tekst 'Tijl gaat in bad' op het bord en maak hun betekenis duidelijk, bijvoorbeeld:

een badhuis	Omschrijf wat dat is.
vuil/schoon	Laat iets zien dat vuil is en iets dat schoon is.
een handdoek	Laat een handdoek zien of wijs aan op een plaatje.
een kwartje	Laat een kwartje zien.
een tientje	Laat een tientje zien.

Inoefening

Cassette en Leesboek 9 pag. 27 t/m 32

De leerlingen beluisteren het gedeelte van de cassette bij de pagina's 27 tot en met 32 van Leesboek 9, terwijl ze meelesen in hun leesboek. Laat hen het gedeelte twee keer beluisteren. De eerste keer lezen ze stil mee, de tweede keer lezen ze hardop (maar wel gedempt) mee.

Tijl gaat in bad

Les B

Instructie

Leesboek 9
pag. 27 t/m 31

Samen lezen

Bespreek met de leerlingen het verhaal 'Tijl gaat in bad' aan de hand van de illustraties en een paar vragen, bijvoorbeeld: Waar gaat Tijl naar toe? Is het eerste bad van Tijl schoon? Hoeveel betaalt Tijl aan de man? Is het tweede bad van Tijl schoon? Hoeveel betaalt Tijl dan aan de man? Is dat wel goed?

Laat de leerlingen een gedeelte hardop lezen van de pagina's 27 tot en met 32.

Corrigeer leesfouten en uitspraak.

Observeer met welk type woorden de leerlingen fouten maken. Behandel die woorden nog eens in een volgende les.

Leesboek 9
pag. 32

Vraag de leerlingen bij welke woorden de plaatjes horen op deze pagina en benoem zelf de plaatjes waarbij ze het woord niet weten. Afgebeeld zijn: zakdoek, slang, handdoek, vuurtje, houtje, hekje, tuintje, briefje/tientje, muntje, kwartje.

Vraag de leerlingen aan te geven wat voor soort rijtjes woorden er op deze pagina staan (woorden die uit twee stukken bestaan, woorden met -cht en met -nk en -ng, verkleinwoorden met -je of -tje erachter).

Laat de leerlingen de woorden hardop lezen.

Praat nog even met de leerlingen na over Leesboek 9. Vraag bijvoorbeeld welk verhaal de leerlingen leuk vonden.

Inoefening

Werkboekje 9/10,
Kern 9
Werkblad 10

Op Werkblad 10 staan twee oefeningen met woorden eindigend op -cht. U benoemt eerst de plaatjes. De leerlingen kiezen bij de eerste oefening het juiste woord bij het plaatje. Bij de tweede oefening kiezen ze het juiste woord om de zin af te maken. De leerlingen omcirkelen steeds het juiste woord en schrijven dit op de schrijflijn. Benoem de plaatjes en lees de zinnen voor: *acht, licht, nacht. Het is niet hard, maar zacht. Het is niet krom, maar recht. Loes is blij. Ze lacht. Henk is moe. Hij zucht. Een lamp geeft licht. In de weg zit een bocht.*

Werkblad 11

Op Werkblad 11 lezen de leerlingen eerst de vraag en de drie antwoordmogelijkheden. Ze zetten een kruisje in het vakje voor het goede antwoord. Lees de zinnen voor.

Wat doet die man?

Hij gaat op jacht.

Wat doet Henk?

Henk zwaait naar ons.

Wat heeft die hond?

Hij heeft een takje in zijn bek.

Waar zit de vink?

De vink zit op de kooi.

Wat zie je hier?

Het waait heel hard.

Werkblad 12

Op Werkblad 12 staat een zoekplaat. De leerlingen kiezen het juiste woord bij elk cijfer en schrijven het op de schrijflijn bij dat cijfer.

1. muts; 2. pink; 3. ring; 4. arm; 5. kraag; 6. oorbel; 7. knoop; 8. mond; 9. pruik; 10. wang; 11. broek; 12. schoen.

Tijl bij de zee

Les B

Instructie

Leesboek 9
pag. 21 t/m 25

Samen lezen

In de vorige les hebben de leerlingen voorspeld hoe het verhaal 'Tijl bij de zee' verder zou gaan na pagina 22. Bespreek nu of hun voorspelling juist was. Stel ook een paar vragen en beantwoord die samen met de leerlingen, bijvoorbeeld: Was er echt een man kwijt? Hoeveel mannen telt Koen? Wat moeten de mannen doen van Tijl? Hoeveel putjes zijn er in het zand? Hoe kan dat?

Laat de leerlingen een stukje hardop lezen van de pagina's 21 tot en met 25. Corrigeer leesfouten en uitspraak.

Leesboek 9
pag. 26

Vraag de leerlingen bij welke woorden de plaatjes horen op deze pagina en benoem zelf de plaatjes waarbij ze het woord niet weten. Afgebeeld zijn: kiespijn, hoofdpijn, vrouw, kwaad, muts, haai, koe(tje), voet(je).

Vraag de leerlingen aan te geven wat voor soort rijtjes woorden er op deze pagina staan (woorden die uit twee stukken bestaan, woorden met bepaalde combinaties, zoals vr-, st-, -ts, -ks, enzovoort, woorden met aai, ooi en oei, woorden met en zonder -je of -tje erachter).

Laat de leerlingen de woorden hardop lezen.

Inoefening
Werkboekje 9/10,
Kern 9
Werkblad 7

Boven aan Werkblad 7 staan zestien woorden. Daaronder worden vijf omschrijvingen gegeven. De leerlingen kiezen bij elke omschrijving drie woorden en schrijven die op de schrijflijn. Een woord dat opgeschreven is, mag bovenaan worden doorgestreept. Er blijft één woord over. Bespreek de betekenis van de woorden.

<i>Dat zet je op je hoofd.</i>	<i>pruik - muts - kroon</i>
<i>Daar rijd je mee.</i>	<i>step - fiets - trein</i>
<i>Dat is een dier.</i>	<i>slak - draak - zwaan</i>
<i>Dat zit aan een fiets.</i>	<i>stuur - lamp - slot</i>
<i>Daar zit je op.</i>	<i>stoel - bank - kruk</i>
<i>Welk woord hoort er niet bij?</i>	<i>ring</i>

Werkblad 8

Op Werkblad 8 gaat het om woorden met 'ooi', 'aai' en 'oei'. U leest voor welk woord bedoeld is en de leerlingen kiezen uit 'aai', 'ooi' en 'oei' om het woord af te maken. Lees de woorden en zinnestjes voor.

Ik maai, ik gooi, ik roei
Een kooi. Ik knoei. Ik eet hooi.
Ik draai. Een haai. Ik loei.

Werkblad 9

Op Werkblad 9 staan korte tekstjes, gevolgd door drie uitspraken. De leerlingen lezen de tekstjes en kiezen de uitspraak die in overeenstemming is met de tekst. Laat de leerlingen eventueel een tekstje uitbeelden voordat ze een uitspraak kiezen.

• *Lars zit naast Loes. Hij leest in zijn boek.*
Wat is goed? Lars leest een boek.

- *Bart pakt zijn fiets. Hij rijdt naar Niels.*

Wat is goed? Bart fietst naar Niels.

- *De hond van Stijn loopt in de tuin. Hij graaft een kuil.*

Wat is goed? De hond graaft een kuil.

- *Lot is boos op Hein. Ze geeft hem een tik.*

Wat is goed? Hein krijgt een tik van Lot.

- *Jip kijkt door het raam. Hij ziet oom Tim in de tuin. Poes is er ook.*

Wat is goed? Oom Tim en poes zijn in de tuin.

Toets Kern 9

Drie-Minuten- Toets Leeskaarten 1 en 2

Aan het eind van Kern 9 kunt u bij de leerlingen de Leeskaarten 1 en 2 van de Drie-Minuten-Toets afnemen. Leeskaart 1 is al aan het eind van Kern 7 afgenomen. Door de toets opnieuw af te nemen, kunt u zien of de leerlingen vooruit zijn gegaan. Leeskaart 2 bevat woorden met clusters van medeklinkers vooraan en achteraan een woord. Volg de instructie voor afname en correctie in de handleiding van de DMT. De Controletaken 1, 2 en 3 van Kern 9 uit Werkboekje 9/10 van 'Veilig leren lezen' kunt u overslaan of eventueel als oefenstof gebruiken.

Extra hulp

Leerlingen met een lagere score dan 18 op Leeskaart 1 hebben nog steeds problemen met het lezen van mkm-woorden. Extra oefening met dergelijke woorden is voor hen nog steeds nodig.

Leerlingen met een lagere score dan 9 op Leeskaart 2 hebben moeite met het lezen van woorden met een cluster van medeklinkers vooraan of achteraan. Besteed met deze leerlingen extra aandacht aan het leren doorzien van de structuur van zulke woorden. Laat hen woordrijtjes met bepaalde clusters lezen. Vestig daarbij de aandacht op de lettercluster. Geef deze bijvoorbeeld een bepaalde kleur. Bedoeld zijn rijtjes als in onderstaand voorbeeld. Bij het eerste rijtje geeft u de cluster 'gr' een kleur, bij het tweede rijtje de letters 'aai'.

groen	aai
gras	haai
groot	naai
graag	draai

Oefenstof met zulke rijtjes is ook te vinden op de leeskaarten met cd uit de kopieermap van 'Veilig in stapjes'. Bij Kern 9 zijn dat de kaarten 1, 3, 4, 6, 8.

Verder is het verstandig om met leerlingen die een lage score hebben op Leeskaart 2 nog eens (een gedeelte van) de tekst van Leesboek 9 te lezen of andere leesstof op dit niveau, bijvoorbeeld de leesboekjes die als verwerkingsstof genoemd worden bij 'Tijl koopt een pak' les B of Leesboekje 9 van 'Veilig leren lezen'. Bereid nieuwe leesstof wel altijd eerst met de leerlingen voor door de tekst voor te lezen en erover te praten aan de hand van de plaatjes. Laat daarna pas de leerlingen zelf lezen.

Kern 8

Doelen

Technisch lezen

- woorden met een eind -d
- samengestelde woorden
- woorden met een mmkm/mkmm-structuur
- woorden die eindigen op een open lettergreep

Begrijpend lezen

- begrijpend lezen van woorden en zinnen
- begrijpend lezen van de tekst van het leesboek

Materialen

Leesboek 8: 'Ra ra ra, wat is dat?'

Cassette bij Leesboek 8

Werkboekje 7/8 (Veilig leren lezen)

Inhoud

Leesboek 8

Het zakmes van Tom

Een groot stuk taart

De brief

Fruit voor de juf

Ra ra ra, wat is dat?

Kern 8, Werkplan A

met uitgebreide instructie

Les 1

Het zakmes van Tom

Les A

Introductie

- Leesboek 8

Instructie

- Bordles
Woorden met een eind-d
Samengestelde woorden
- Leesboek 8, pag. 2 t/m 6
Leestekst voorbereiden
- Leesboek 8, pag. 7

Inoefening

- Cassette en Leesboek 8, pag. 2 t/m 7

Les 2

Het zakmes van Tom

Les B

Instructie

- Bordles
Hoofdletters
- Leesboek 8, pag. 2 t/m 6
Samen lezen
- Leesboek 8, pag. 7

Inoefening

- Werkboekje 7/8, Kern 8
Werkblad 1
Werkblad 2

Les 3

Een groot stuk taart

Les A

Introductie

- Woorden op -a, -o, -u

Instructie

- Bordles
Woorden op -a, -o, -u
Clusters van medeklinkers
- Leesboek 8, pag. 8 t/m 12
Leestekst voorbereiden

Inoefening

- Cassette en Leesboek 8, pag. 8 t/m 13

Les 4

Een groot stuk taart

Les B

Instructie

- Leesboek 8, pag. 8 t/m 12
Samen lezen
- Leesboek 8, pag. 13

Inoefening

- Werkboekje 7/8, Kern 8
Werkblad 3
Werkblad 4

Les 5

De brief

Les A

Introductie

- Luisteroefening

Instructie

- Bordles
Clusters van medeklinkers
- Leesboek 8, pag. 14 t/m 18
Leestekst voorbereiden

Inoefening

- Cassette en Leesboek 8, pag. 14 t/m 19

Les 6

De brief

Les B

Instructie

- Bordles
Herhaling
- Leesboek 8, pag. 14 t/m 18
Samen lezen
- Leesboek 8, pag. 19

Inoefening

- Werkboekje 7/8, Kern 8
Werkblad 5
Werkblad 6

Les 7

Fruit voor de juf

Les A

Introductie

- Verwijswoorden

Instructie

- Bordles
Verwijswoorden
Clusters van medeklinkers
- Leesboek 8, pag. 20 t/m 24
Leestekst voorbereiden

Inoefening

- Cassette en Leesboek 8, pag. 20 t/m 25

Les 8

Fruit voor de juf

Les B

Instructie

- Leesboek 8, pag. 20 t/m 24
Samen lezen
- Leesboek 8, pag. 25

Inoefening

- Werkboekje 7/8, Kern 8
Werkblad 7
Werkblad 8
Werkblad 9

Les 9

Ra, ra, ra, wat is dat?

Les A

Introductie

- Raadsels

Instructie

- Bordles
Clusters van medeklinkers
- Leesboek 8, pag. 26 t/m 30
Leestekst voorbereiden

Inoefening

- Cassette en Leesboek 8, pag. 26 t/m 32

Les 10

Ra, ra, ra, wat is dat?

Les B

Instructie

- Leesboek 8, pag. 26 t/m 30
Samen lezen
- Leesboek 8, pag. 31
- Leesboek 8, pag. 32
Raad nog eens

Inoefening

- Werkboekje 7/8, Kern 8
Werkblad 10
Werkblad 11
Werkblad 12

Les 11

Toets Kern 8

Drie-minuten-toets

- Leeskaart 1

Kern 8, Werkplan B

met beperkte instructie

Met leerkracht

Het zakmes van Tom	Les B - Leesboek 8, pag. 2 t/m 6 Samen lezen - Leesboek 8, pag. 7
Een groot stuk taart	Les B - Leesboek 8, pag. 8 t/m 12 Samen lezen - Leesboek 8, pag. 13
De brief	Les B - Leesboek 8, pag. 14 t/m 18 Samen lezen - Leesboek 8, pag. 19
Fruit voor de juf	Les B - Leesboek 8, pag. 20 t/m 24 Samen lezen - Leesboek 8, pag. 25
Ra ra ra, wat is dat?	Les B - Leesboek 8, pag. 26 t/m 30 Samen lezen - Leesboek 8, pag. 32
Toets Kern 8	Drie-minuten-toets - Leeskaart 1

Kern 8, Werkplan B

met beperkte instructie

Zelfstandig werken

Kern 8	Lezen doe je overal		Veilig leren lezen				Veilig in stapjes	
	Leesboek 8 + cassette	Werkboekje 7/8 Kern 8	Computer programma*			SP	Kopieermap + cd*	
Het zakmes van Tom	blz. 1 t/m 7	1 2	CTL	VTL	BL		1	2
Een groot stuk taart	blz. 8 t/m 13	3 4	2	1			3	4
De brief	blz. 14 t/m 19	5 6		2	1		5	6
Fruit voor de juf	blz. 20 t/m 25	7 8			2	1	7	8
Rarara, wat is dat?	blz. 26 t/m 32	10 11 12			3	2	9	

* aanvullende materialen

Introductie

Leesboek 8

Laat de leerlingen Leesboek 8 bekijken. Vestig de aandacht op het omslag. Wat staat daar allemaal op? Welk nummer heeft het boek? Kunnen de leerlingen lezen hoe het boek heet?

Schrijf de namen van de personen uit het boek op het bord, met hoofdletters: Tom, Ger, Jan, Jie, Kim, Noor. Vraag de leerlingen de namen te lezen en zoek samen de personen bij de namen op de pagina's 1, 2 en 3.

Maak de leerlingen erop attent dat er in dit boek hoofdletters worden gebruikt aan het begin van een zin.

Vertel de leerlingen dat in dit leesboek weer nieuwe soorten woorden voorkomen, waarvan u er nu een aantal gaat behandelen.

Instructie

Bordies

Woorden met eind -d

Schrijf de onderstaande woorden op het bord en lees ze voor. Laat de leerlingen horen dat de 'd' op het eind van het woord klinkt als een 't'. Lees de woorden daarna nog eens samen met de leerlingen.

goed	bed	oud	hand
hoed	bad	rood	mond

Samengestelde woorden

Leg vooraf en aantal voorwerpen of plaatjes ervan klaar. Een paar verschillende ballen: voetbal, tennisbal, pingpongbal. Verschillende boeken: leesboek, rekenboek, stripboek of fotoboek. Eventueel ook: zakdoek, zakmes, rugzak. Of: zakdoek, handdoek, hoofddoek.

Schrijf de onderstaande woorden op het bord en lees ze voor. Laat de leerlingen zien dat uit twee korte woorden een langer woord wordt gemaakt: 'voet' en 'bal' wordt 'voetbal'.

Probeer de leerlingen nog meer van zulke samengestelde woorden te laten vinden. De door u klaargelegde voorwerpen kunnen daarbij helpen. Misschien kunnen de leerlingen ook nog andere woorden vinden, bijvoorbeeld met -zak (broekzak, jaszak), of met school- (schooldeur, schooljuf, schoolziek). Schrijf de gevonden woorden op het bord.

voet	zak	lees	school
bal	doek	boek	tas
voetbal	zakdoek	leesboek	schooltas

Leesboek 8

pag. 2 t/m 6

Leestekst voorbereiden

Lees de titel van het verhaal voor: 'Het zakmes van Tom'. Bespreek met de leerlingen aan de hand van titel en plaatjes waarover het verhaal zal gaan.

Lees de tekst van de pagina's 2 en 3 voor. De leerlingen lezen mee in hun leesboek. Waar nodig legt u uit wat er in dit gedeelte van het verhaal gebeurt. Schrijf een paar essentiële woorden uit de tekst op het bord en maak de betekenis ervan duidelijk.

een zakmes Wijs dit aan op het plaatje op pagina 6 of laat een echt zakmes zien.
ik ruil Ruil bijvoorbeeld van pen met een leerling.
een rol drop Laat dit zien en eventueel proeven.

Leesboek 8
pag. 7

De opzet van de woordjespagina kennen de leerlingen al uit Leesboek 7. Er is weinig voorbereiding bij dit type pagina's nodig. De leerlingen kunnen de woorden op deze pagina beluisteren met de cassette. Vertel hen dat ze vast kunnen proberen uit te vinden bij welke woorden de plaatjes horen en wat voor soort rijtjes van woorden er op deze pagina staan, zoals ook in Leesboek 7 aan de orde is geweest.

Inoefening
Cassette en
Leesboek 8
pag. 2 t/m 7

De leerlingen beluisteren het gedeelte van de cassette bij de pagina's 2 tot en met 7, terwijl ze meelesen in hun leesboek.

Laat hen het gedeelte twee keer beluisteren. De eerste keer lezen ze stil mee, de tweede keer lezen ze hardop (maar wel gedempt) mee.

Het zakmes van Tom

Les B

Instructie

Herhaling

Bordles

Misschien hebt u gemerkt dat de leerlingen nog moeite hebben met leesmoeilijkheden die in Kern 7 zijn behandeld, bijvoorbeeld de hoofdletters. Indien nodig, besteedt u nog eens een bordles daaraan. Schrijf bijvoorbeeld alle woorden met een hoofdletter van pagina 2 op het bord en lees deze woorden samen met de leerlingen.

Leesboek 8

Samen lezen

pag. 2 t/m 6

Bespreek met de leerlingen het verhaal 'Het zakmes van Tom'. Dit verhaal hebben ze beluisterd op de cassette. Vraag de leerlingen of ze het verhaal goed begrepen hebben. Maak hen erop attent dat ze het verhaal al een beetje kunnen begrijpen door goed naar de plaatjes te kijken. Vraag hen te vertellen wat de plaatjes onderaan op pagina 6 betekenen (voorwerpen waarvoor het zakmes geruild is).

Het bespreken van de tekst kunt u doen aan de hand van een paar vragen, bijvoorbeeld: Van wie is het zakmes eerst? Wie hebben het zakmes allemaal gehad? Waarvoor ruilen ze het zakmes? Wie heeft het zakmes op het laatst? En wie heeft de rol drop?

Speel de strekking van het verhaal 'Het zakmes van Tom' met de leerlingen na. Begin het spel door een voorwerp te ruilen met een leerling, die dat vervolgens weer met een ander ruilt, enzovoort.

Laat de leerlingen een stukje hardop lezen van de pagina's 2 tot en met 6. Corrigeer leesfouten en uitspraak.

Leesboek 8

pag. 7

Vraag de leerlingen bij welke woorden de plaatjes op deze pagina horen en benoem de plaatjes waarbij ze het woord niet weten. Afgebeeld zijn: bed, bad, kraan, kast, nest, kaars.

Maak de leerlingen erop attent dat in een rijtje steeds een bepaald soort woorden bij elkaar staat. Wijs hen aan wat voor soort rijtjes het op deze pagina zijn (woorden met een 'd' of 'b' op het eind, samengestelde woorden, woorden eindigend op -a, en wisselwoorden waarbij steeds een of twee letters in het woord erbij komen). Laat de leerlingen de woorden hardop lezen.

Inoefening

Werkboekje 7/8,

Kern 8

Werkblad 1

Op Werkblad 1 staan twee opdrachten met de letters 's' en 'z'. De leerlingen moeten woorden afmaken en daarvoor kiezen tussen 's' of 'z'. Lees de woorden en zinnen voor, waarbij u het verschil tussen 's' en 'z' duidelijk laat horen. Of spreek de woorden en zinnen in op een cassette.

zak - soep - mes - das - zon - zeef - zout - zaag

Tom zit in de zon. Is de soep heet? In de sok zit een muis. Hij zakt door het ijs. Hij zaagt de tak door.

Werkblad 2

Op Werkblad 2 verbinden de leerlingen een vak in de linkerkolom met een vak in de rechterkolom waarbij het juiste plaatje staat. Vervolgens schrijven ze het samengestelde woord op de schrijflijn. Het gaat om de volgende woorden: *voetbal, huisdeur, zakmes, zeilboot, badpak, schoeltas, oorbel, zakdoek*.

Verwerking

Voor de leesontwikkeling van de leerlingen is het van belang om hen ook buiten de leesinstructie regelmatig in contact te brengen met boeken. Leerlingen die bezig zijn met Kern 8 kunnen zelf boeken lezen op AVI-niveau 1 en de wat gemakkelijkere boeken in AVI-niveau 2. Boeken op dit niveau zijn in het algemeen weinig interessant voor leerlingen van tien jaar en ouder. Bovendien is het voor leerlingen die nog maar kort met Nederlands bezig zijn vaak moeilijk om de tekst ervan te begrijpen.

Bied de leerlingen toch eens zo'n boekje aan. Een paar suggesties voor titels die niet al te kinderachtig zijn en wat taal betreft al gauw begrijpelijk zijn, vindt u hieronder. Probeer de interesse van de leerlingen te wekken door te vertellen waarover het boek gaat of door er een stukje uit voor te lezen. Wanneer u een boek op een dergelijke manier introduceert, kunnen de leerlingen de tekst beter begrijpen.

Beperk het aanbod van boeken niet tot deze eenvoudige boekjes op AVI-niveau 1 en 2. Bied daarnaast ook boeken aan waarvan de tekst weliswaar een hoger niveau van leesvaardigheid vraagt, maar die door illustraties toch interessant zijn voor deze leeftijdsgroep, zoals prentenboeken, stripboeken, fotoboeken en goed geïllustreerde informatieve boeken.

- Nini Jurriens, *Poes is zoek*. Stepboekjes serie 1, Zwijsen, Tilburg.
- Annie Keuper-Makkink, *De das van Bas*. Jacob Dijkstra, Groningen.
- Agnes Verboven, *De pet van Tim*. Clavis, Hasselt.
- Agnes Verboven, *Ik lust geen vis*. Clavis, Hasselt.

Een groot stuk taart

Les A

Introductie

Woorden op -a, -o, -u

Schrijf op het bord het onderstaande gesprekje.

Noor: Ha, die Kim.
Ga je mee naar school?
Kim: Ja, ik ga mee.
Noor: Kom, dan gaan we nu.
Kim: Is het al zo laat?

Lees deze zinnen voor. Vraag de leerlingen of ze iets bijzonders zien. Maak hen attent op de woorden die eindigen op -a, -o of -u.

Instructie

Bordles

Woorden eindigend op -a, -o, -u

Onderstreep in de tekst op het bord de woorden die eindigen op een a, o of u: ha, ga, ja, nu en zo. Leg de leerlingen uit dat je een korte klank aan het eind van een woord, als een lange klank moet uitspreken: Er staat een 'a', maar we zeggen 'aa'. Laat twee leerlingen ieder een rol van het gesprekje voorlezen.

Clusters van medeklinkers

Schrijf de onderstaande woordparen op het bord.

op	aan	kat
drop	kraan	kast

Lees deze woorden eerst een keer voor en lees ze daarna samen met de leerlingen. Probeer samen met de leerlingen nog meer woorden met dezelfde clusters te vinden en schrijf deze ook op het bord, bijvoorbeeld:

dr-:	drie, droog, draag, druk;
kr-:	kring, krijtje, krijg, krant;
-st:	nest, vast, feest, rest.

Leesboek 8
pag. 8 t/m 12

Leestekst voorbereiden

Lees de titel voor: 'Een groot stuk taart'. Bespreek met de leerlingen aan de hand van titel en illustraties waarover de tekst zal gaan. Lees de tekst van de pagina's 8 en 9 voor. De leerlingen lezen mee in hun leesboek. Waar nodig legt u uit wat er in dit gedeelte van het verhaal gebeurt. Schrijf een paar essentiële woorden uit de tekst op het bord en maak de betekenis ervan duidelijk. Bijvoorbeeld de volgende woorden:

een taart	Wijs deze aan op een plaatje op pagina 10.
ik snij	Doe alsof u snijdt.
een kruis	Zet een kruis op het bord.

Vraag de leerlingen te voorspellen hoe het verhaal verder zal gaan. Wijs hen erop dat ze dat al een beetje te weten kunnen komen door te kijken naar de plaatjes op de pagina's 10 tot en met 12. Vraag bijvoorbeeld: Wie gaat de taart opeten? Wie gaat de taart verdelen? Hoe verdeelt Noor de taart?

Inoefening

Cassette en

Leesboek 8

pag. 8 t/m 13

De leerlingen beluisteren het gedeelte van de cassette bij de pagina's 8 tot en met 13, terwijl ze meelesen in hun leesboek.

Laat hen het gedeelte twee keer beluisteren. De eerste keer lezen ze stil mee, de tweede keer lezen ze hardop (maar wel gedempt) mee.

Een groot stuk taart

Les B

Instructie

Samen lezen

Leesboek 8
pag. 8 t/m 12

In de A-les over deze tekst hebben de leerlingen voorspeld hoe het verhaal 'Een groot stuk taart' verder zou gaan na pagina 9. Bespreek nu of hun voorspelling juist was. Stel een paar vragen, bijvoorbeeld: Heeft Noor de taart eerlijk verdeeld? Zijn alle stukken even groot? Wie heeft het grootste stuk?

Als de leerlingen de tekst niet goed begrepen hebben, vertelt u wat er in het verhaal gebeurt. Teken dan de taart als een cirkel op het bord en doe na hoe Noor de taart verdeelt door twee keer een kruis erin te tekenen. Zet in elk stuk taart de naam van een persoon uit het verhaal.

Laat de leerlingen daarna een stukje hardop lezen van de pagina's 8 tot en met 12. Corrigeer leesfouten en uitspraak.

Leesboek 8
pag. 13

Vraag de leerlingen bij welke woorden de plaatjes horen op deze pagina en benoem zelf de plaatjes waarbij ze het woord niet weten. Afgebeeld zijn: hand, hond, kok, klok, taart, duif.

Maak de leerlingen erop attent wat voor soort rijtjes woorden er op deze pagina staan (woorden met een 'd' op het eind, woorden met een 'a', 'u', 'o' op het eind, wisselwoorden waarbij er steeds een letter bij komt, woorden met bepaalde clusters: kl-, gr-, -rt, -st). Laat de leerlingen daarna de woorden hardop lezen.

Inoefening

Werkboekje 7/8,

Kern 8

Werkblad 3

Bij Werkblad 3 benoemt u de plaatjes. De leerlingen geven aan welke klank ze in het woord horen. Ze trekken een verbindingslijn van de juiste klank naar het plaatje van het woord. De volgende woorden zijn afgebeeld:

fluit - trom - rups - bril - sap - fles - broek - trui - trein - fiets - kist - slak - draak - klok - kast - stoel

Werkblad 4

De leerlingen lezen de woorden op Werkblad 4 en schrijven elk woord bij het juiste plaatje. De woorden komen in deze volgorde te staan:

aan - zwaan - uit - fluit - nest - net - kast - kat - soep - snoep - ruit - fruit - lees - vlees - kaars - kaas

De brief

Les A

Introductie

Luisteroefening

Op het bord schrijft u de woorden: brief - stoel - gras - vlag.

Geef de clusters duidelijk aan. Vertel de leerlingen dat onder elk woord een rij woorden met hetzelfde cluster moet komen te staan. U noemt woorden op met een cluster van medeklinkers vooraan. De leerlingen moeten aangeven bij welk cluster het woord hoort. Schrijf het woord daarna in de goede rij. Noem bijvoorbeeld de volgende woorden door elkaar op.

br-: bril, bruin, brood, broek.

st-: steen, stil, stem, stop.

vl-: vlieg, vlek, vlug.

gr-: groot, grap, grijs.

Instructie

Bordles

Clusters van medeklinkers

Lees de woorden die bij de luisteroefening op het bord zijn komen te staan nog eens samen met de leerlingen.

Leesboek 8

pag. 14 t/m 18

Leestekst voorbereiden

Lees de titel van de tekst voor: 'De brief'. Bespreek met de leerlingen aan de hand van titel en plaatjes waarover de tekst zal gaan.

Lees de tekst voor van de pagina's 14 en 15. De leerlingen lezen mee in hun leesboek. Waar nodig legt u uit wat er in dit gedeelte van het verhaal gebeurt. Schrijf op het bord een paar essentiële woorden uit de tekst en maak de betekenis ervan duidelijk, bijvoorbeeld:

een brief Wijs deze aan op het plaatje op pagina 15, bespreek eventueel ook wat er meestal boven aan een brief staat, en onderaan.

een grap Omschrijf dit woord, bijvoorbeeld met: iets leuks, iets waar je om moet lachen. Vertel een grap als voorbeeld.

u Leg dit woord uit, bijvoorbeeld met: 'u' is hetzelfde als 'jij', maar 'u' zeg je tegen iemand die ouder is. Tom zegt u tegen de juf.

Inoefening

Cassette en

Leesboek 8

pag. 14 t/m 19

De leerlingen beluisteren het gedeelte van de cassette bij de pagina's 14 tot en met 19 terwijl ze meelesen in hun leesboek.

Laat hen het gedeelte twee keer beluisteren. De eerste keer lezen ze stil mee, de tweede keer lezen ze hardop (maar wel gedempt) mee.

De brief

Les B

Instructie

Bordles

Herhaling

Misschien hebt u gemerkt dat de leerlingen nog moeite hebben met bepaalde typen woorden, bijvoorbeeld samengestelde woorden. Indien nodig besteedt u hieraan nog eens een bordles.

Leesboek 8

pag. 14 t/m 18

Samen lezen

Bespreek met de leerlingen het verhaal 'De brief'. Herinner de leerlingen eraan dat ze het verhaal beter kunnen begrijpen door goed naar de plaatjes te kijken. Bespreek bijvoorbeeld wat er gebeurt op de plaatjes op de pagina's 17 en 18. U kunt de tekst verder bespreken aan de hand van een paar vragen, bijvoorbeeld: Hoe krijgt de juf de brief? Wat betekent het kruisje onder aan de brief? Geeft Tom de juf een zoen? Vind jij de brief een leuke grap?

Laat de leerlingen daarna een stukje hardop lezen van de pagina's 14 tot en met 18. Corrigeer leesfouten en uitspraak.

Leesboek 8

pag. 19

Vraag de leerlingen bij welke woorden de plaatjes horen op deze pagina en benoem zelf de plaatjes waarbij ze het woord niet weten. Afgebeeld zijn: bril, brief, fiets, laars, trein, rugzak.

Maak de leerlingen erop attent wat voor soort rijtjes woorden er op deze pagina staan (woorden met bepaalde combinaties van letters: fl-, st-, -st, -ts, enzovoort, en samengestelde woorden). Laat de leerlingen daarna de woorden hardop lezen.

Inoefening

Werkboekje 7/8,

Kern 8

Werkblad 5

Werkblad 5 omvat twee opdrachten voor begrijpend lezen. De leerlingen moeten de juiste volgorde van de zinnen aangeven met behulp van de plaatjes. Die volgorde is als volgt:

1. Pak een pan. 2. Doe er vet in. 3. Steek het gas aan. 4. Tik het ei in de pan. 5. Doe de dop in de bak.

1. Puk wil een bot. 2. Hij gaat naar een hol. 3. Het hol is van de vos. 4. 'Weg Puk,' roept de vos. 5. En Puk rent naar zijn hok.

Werkblad 6

Op Werkblad 6 moeten de leerlingen de zinnen nauwkeurig lezen en bij elke vraag het juiste antwoord aankruisen. Ze moeten daartoe ook goed naar de plaatjes kijken. De vragen en juiste antwoorden zijn:

Wie loopt er naar school? Roos loopt naar school.

Wie leest het boek? Pim leest het boek.

Wat pakt Sam? Sam pakt de tak.

Wie ruikt aan de roos? Has ruikt aan de roos.

Wat doet Pom? Pom loopt weg.

Fruit voor de juf

Les A

Introductie

Verwijswoorden

U laat een jongen en een meisje voor de klas komen en u laat hen opdrachten uitvoeren. In de opdrachtzinnen komen verwijswoorden voor bijvoorbeeld:

Hij gaat op een stoel zitten.

Zij blijft staan.

Hij pakt zijn tas.

Hij pakt haar tas.

Zij pakt zijn pen.

Zij geeft de pen aan hem.

Hij geeft de tas aan haar.

Instructie

Bordles

Verwijswoorden

Schrijf de volgende verwijswoorden op het bord:

hij - zijn - hem - zij - haar.

Laat de leerlingen aangeven welke woorden bij een jongen horen en welke bij een meisje.

Toelichting

In alle leesteksten komen veel verwijswoorden voor: zij, hij, het, zijn, haar, jouw, hem, ons, enzovoort. Om een tekst goed te kunnen volgen, moeten de leerlingen dergelijke verwijswoorden begrijpen. Het is daarom van belang om van tijd tot tijd aandacht aan de verwijswoorden te besteden. U kunt dat doen met oefeningen zoals hierna aangegeven voor de woorden: zij, hij, zijn, haar, hem. Met hetzelfde type oefening kunt u ook andere verwijswoorden oefenen (mijn, jouw, jullie, ons).

Clusters van medeklinkers

Schrijf onderstaande woorden op het bord en laat de leerlingen deze lezen.

elf	melk	boks	erg
half	wolk	niks	berg
iets	feest	fiets	kist
niets	beest	poets	gast

Leesboek 8 pag. 20 t/m 24

Leestekst voorbereiden

Lees de titel voor: 'Fruit voor de juf'. Bespreek met de leerlingen aan de hand van titel en illustraties waarover het verhaal zal gaan. Vestig de aandacht op de tekst op de winkelruit: 'groente en fruit'. Vraag de leerlingen of ze door de plaatjes al weten wat de kinderen in het verhaal gaan doen (Fruit kopen voor de juf, naar het huis van de juf gaan).

Lees de pagina's 20 en 21 voor. De leerlingen lezen mee in hun leesboek. Waar nodig legt u uit wat er in dit gedeelte van het verhaal gebeurt. Schrijf een paar essentiële woorden uit de tekst op het bord en bespreek de betekenis ervan, bijvoorbeeld:

fruit Wijs dit aan op de plaatjes op de pagina's 24 en 25 en benoem:
peer, druiven, appels, enzovoort.
zij is dol op fruit Omschrijf deze uitdrukking met: zij vindt fruit heel lekker.

Inoefening

Cassette en

Leesboek 8

pag. 20 t/m 25

De leerlingen beluisteren het gedeelte van de cassette bij de pagina's 20 tot en met 25, terwijl ze meelesen in hun leesboek.

Laat hen het gedeelte twee keer beluisteren. De eerste keer lezen ze stil mee, de tweede keer lezen ze hardop (maar wel gedempt) mee.

Fruit voor de juf

Les B

Instructie

Leesboek 8
pag. 20 t/m 25

Samen lezen

Bespreek met de leerlingen het verhaal 'Fruit voor de juf' aan de hand van de illustraties en een paar vragen, bijvoorbeeld: Waar gaan Kim en de anderen naar toe? Wat neemt Noor mee? Is de juf erg ziek? Wie eten het fruit op? Lust Tom graag fruit?

Als de leerlingen de tekst niet goed begrepen hebben, vertelt u nog eens wat er in het verhaal gebeurt. Laat de leerlingen daarna een stukje hardop lezen van de pagina's 20 tot en met 24. Corrigeer leesfouten en uitspraak.

Leesboek 8
pag. 25

Vraag de leerlingen bij welke woorden de plaatjes horen op deze pagina en benoem zelf de plaatjes waarbij ze het woord niet weten. Afgebeeld zijn: brood, fruit, zwaan, blik, spin, berg.

Vraag de leerlingen aan te geven wat voor soort rijtjes woorden er op deze pagina staan (woorden met een 'd' op het eind en woorden met bepaalde combinaties van letters: gr-, pl-, sn-, bl-, enzovoort). Laat de leerlingen daarna de woorden hardop lezen.

Inoefening

Werkboekje 7/8,

Kern 8

Werkblad 7

Op Werkblad 7 staan twee opdrachten met de letters 'v' en 'f'. De leerlingen moeten woorden afmaken en daarvoor kiezen tussen 'v' of 'f'. Lees de woorden en zinnen voor, waarbij u het verschil tussen 'v' en 'f' duidelijk laat horen.

fee - juf - vijf - vos - zeef - voer - veer - vier

Juf ziet een fout. De boom valt om. Ik voer de kip. Gijs is heel lief. Gijs eet heel veel.

Werkblad 8

Op Werkblad 8 gaat het om het beluisteren van letterclusters aan het begin of het eind van een woord. U benoemt het plaatje en de leerlingen geven met een kruisje aan of ze de lettercluster horen die voor aan de regel staat. De volgende plaatjes zijn afgebeeld: *fles, fluit, bril, stoel, vlag, vlieg, vlag, slak, slee, kaars, kers, taart, kast, fiets, kist, nest, taart, kaart.*

Werkblad 9

Op Werkblad 9 staan zinnen waarin een woord ontbreekt. De leerlingen moeten het woord kiezen uit een rijtje van drie en dit invullen in de zin. De zinnen moeten in overeenstemming zijn met de plaatjes. De zinnen worden dan als volgt.

Tom loopt naar Kim. Kim zit in bad. Het schip valt om.

Mam kijkt door het raam. Pap gaat met Puk weg. Hij heeft een jas aan.

Ik zie een man en een beer. De beer zit in een ton. De ton staat op de kar.

Jos loopt naar school. Hij loopt op het pad. Het boek zit in zijn tas.

De boer staat bij het hek. De koe loopt in de wei. De koe is van de boer.

Ra, ra, ra, wat is dat?

Les A

Introductie

Raadsels

Vertel de leerlingen dat u een spel met hen gaat doen. Geef hen een paar raadsels op.

Eindig een raadsel met: 'ra, ra, wat is dat?' Bijvoorbeeld:

- Het is een dier. Zij loopt heel zachtes. Ze kan kijken in het donker. Ra, ra wat is dat? (een poes)
- Dit dier is heel zacht en het heeft lange oren. Ra, ra, wat is dat? (een konijn)
- Het is in de klas. Het heeft vier poten, maar het kan niet lopen. Ra, ra, wat is dat? (een tafel)

Of een raadselriempje:

- Amsterdam, die grote stad.

Met hoeveel letters schrijf je dat? (drie letters: d-a-t)

Dit raadselriempje en twee van de raadsels op pag. 32 van Leesboek 8 (het ei en de wind) zijn ook te vinden in: J.W. van Besouw, Raadselriempjes. Advena, Hoogeveen 1987.

Het raadsel van de schoorsteen staat in: M. Beisner, Raadselboek. Thieme, Zutphen 1986.

Maak de raadsels zo nodig makkelijker of juist moeilijker, afhankelijk van uw groep. Vraag de leerlingen of zij ook een raadsel willen opgeven.

Instructie

Bordles

Clusters van medeklinkers

Herhaal, indien nodig, nog eens een paar clusters waarvan u gemerkt hebt dat de leerlingen ze moeilijk vonden. Of schrijf een aantal woorden op het bord met clusters die nog niet uitvoerig aan de orde zijn geweest, bijvoorbeeld:

spel	zwaan	vraag	praat
spat	zwem	vrij	prik
hand	mond	bord	geld
kind	tand	hard	veld

Leesboek 8 pag. 26 t/m 30

Leestekst voorbereiden

Lees de titel voor: 'Ra ra ra, wat is dat?'. Bespreek met de leerlingen aan de hand van titel en illustraties waarover het verhaal zal gaan. Vestig de aandacht op de woorden die op pagina 27 op het bord staan en vraag de leerlingen wat dit voor woorden zijn (woorden voor dieren).

Lees de pagina's 26 en 27 voor. De leerlingen lezen mee in hun leesboek. Stop even na het raadsel op pagina 27 en laat de leerlingen het antwoord geven.

Schrijf een paar essentiële woorden uit de tekst op het bord en bespreek de betekenis ervan, bijvoorbeeld:

- een spel Verwijs naar de raadsels die u in de introductie hebt opgegeven.
- het zoemt Maak een zoemend geluid.

Inoefening

Cassette en

Leesboek 8

pag. 26 t/m 32

De leerlingen beluisteren het gedeelte van de cassette bij de pagina's 26 tot en met 32, terwijl ze meelesen in hun leesboek.

Laat hen het gedeelte twee keer beluisteren. De eerste keer lezen ze stil mee, de tweede keer lezen ze hardop (maar wel gedempt) mee.

Ra, ra, ra, wat is dat?

Les B

Instructie

Leesboek 8
pag. 26 t/m 30

Samen lezen

Bespreek met de leerlingen het verhaal 'Ra ra ra, wat is dat? Herinner de leerlingen eraan dat ze een verhaal al een beetje kunnen begrijpen door goed naar de plaatjes te kijken. Vraag hen bijvoorbeeld aan de hand van de plaatjes op de pagina's 28 en 29 te vertellen welke antwoorden de personen in het verhaal geven op het raadsel van Tom. Wie zegt: 'Een mug?' Wie zegt: 'Een vliegtuig?' Enzovoort. Bespreek het verhaal verder aan de hand van een paar vragen, bijvoorbeeld: Wat was het raadsel van Tom? Kon iemand het raden? Wat was het antwoord?

Laat de leerlingen daarna een stukje hardop lezen van de pagina's 26 tot en met 32. Corrigeer leesfouten en uitspraak. Observeer welke fouten elke leerling maakt.

Leesboek 8
pag. 31

Vraag de leerlingen bij welke woorden de plaatjes horen op deze pagina en benoem zelf de plaatjes waarbij ze het woord niet weten. Afgebeeld zijn: bloedneus, prijs, vliegtuig, kalender (hoort bij zondag, maandag, vrijdag), koelkast, klimrek.

Vraag de leerlingen aan te geven wat voor soort rijtjes woorden er op deze pagina staan (woorden met bepaalde combinaties van letters: -ks, -nt, kl-, enzovoort, en samengestelde woorden). Laat de leerlingen de woorden hardop lezen.

Leesboek 8
pag. 32

Raad nog eens

Laat de leerlingen de raadsels op pagina 32 hardop lezen en beantwoorden. Praat nog even na over Leesboek 8. Vraag bijvoorbeeld welk verhaal de leerlingen leuk vonden.

Inoefening
Werkboekje 7/8,
Kern 8
Werkblad 10

Werkblad 10 bevat een oefening met verwijswwoorden: hij, zij, zijn, haar, hem. De leerlingen lezen de zinnen en kiezen de juiste zin bij elk plaatje. De juiste zinnen zijn:
Hij heeft een pet op. Zij roept de poes. Er zit een scheur in haar jas. Hij geeft haar een bal. Zij loopt en hij ook. Zij eet, maar hij niet.

Werkblad 11

Op Werkblad 11 lezen de leerlingen eerst de tekst in een blok. Naast de tekst staat een tekening die niet af is. De leerlingen vullen de tekening aan met wat er in de tekst staat.

Werkblad 12

Op Werkblad 12 staan vier situaties getekend waarin iemand iets zegt. Wat die persoon zegt, is nog niet in de spreekballonnen ingevuld. De leerlingen kiezen uit drie mogelijkheden de zin die bij de situatie past. Ze kruisen die zin aan en schrijven deze op de schrijflijn in de spreekballon. Bij het laatste plaatje mogen de leerlingen zelf een zin bedenken. De zinnen zijn:
Komt Piet ook? Dat lust ik niet. Hoe duur is de kool?

Toets Kern 8

Drie-Minuten- Toets Leeskaart 1

Aan het eind van Kern 7 zijn de leerlingen getoetst met Leeskaart 1 van de Drie-Minuten-Toets uit het Cito-leerlingvolgsysteem. Aan het eind van Kern 8 neemt u Leeskaart 1 nog eens af, maar alleen bij leerlingen die aan het eind van Kern 7 op deze toets een lagere score dan 7 hadden. Eventueel neemt u ook nog leerlingen erbij die wel een hogere score hadden (7 - 11), maar over wie u zelf twijfelt wat betreft hun leesvaardigheid. Ga na of de leerlingen vooruit zijn gegaan.

Extra hulp

Als u de leerlingen op grond van hun lage score aan het eind van Kern 7 extra hulp hebt gegeven, zouden ze aan het eind van Kern 8 vooruit moeten zijn gegaan. De leerlingen moeten aan het eind van Kern 8 een redelijke beheersing hebben van de elementaire leeshandeling. Dit kan als een voorwaarde gezien worden om Kern 9 en de volgende kernen met succes te kunnen volgen. In die kernen komen steeds meer leesmoeilijkheden aan de orde.

Leerlingen met een lagere score dan 12 op Leeskaart 1 van de DMT aan het eind van Kern 8, zullen veel extra hulp en herhaling nodig hebben. U kunt overwegen om hen enige tijd te laten wachten alvorens met Kern 9 verder te gaan. In die tussentijd kunt u extra oefeningen met hen doen, zoals beschreven bij extra hulp aan het eind van Kern 7.

Ook kunnen de leerlingen nog oefenen met extra leesstof op het niveau van Kern 8, bijvoorbeeld met de boekjes die genoemd zijn onder het kopje 'verwerking' bij de eerste tekst van Kern 8.

Kern 10

Doelen

Technisch lezen

- tweelettergrepige woorden als 'wortel'
- tweelettergrepige woorden als 'tassen'
- woorden met een mmkmm/mmmkm/mkmmm-structuur
- woorden met voorvoegsels be-, ge- en ver-
- woorden eindigend op -uw, -eeuw, -ieuw

Begrijpend lezen

- begrijpend lezen van woorden en zinnen
- begrijpend lezen van de tekst van het leesboek

Materialen

Leesboek 10: 'Aladdin en de wonderlamp'

Cassette bij Leesboek 10

Werkboekje 9/10 (Veilig leren lezen)

Inhoud

Leesboek 10

Aladdin en de man

De geest uit de lamp

De prinses

Het kasteel is weg

Alles komt goed

Kern 10, Werkplan A

met uitgebreide instructie

Les 1 Aladdin en de man

Les A

Introductie

- Leesboek 10, pag. 2
Aladdin

Instructie

- Bordles
Tweelettergreppige woorden als 'deksel'
- Leesboek 10, pag. 3 t/m 7
Leestekst voorbereiden

Inoefening

- Cassette en Leesboek 10, pag. 2 t/m 8

Les 2 Aladdin en de man

Les B

Instructie

- Leesboek 10, pag. 2 t/m 7
Samen lezen
- Leesboek 10, pag. 8

Inoefening

- Werkboekje 9/10, Kern 10
Werkblad 1
Werkblad 2

Les 3 De geest uit de lamp

Les A

Introductie

- Klapspel

Instructie

- Bordles
Tweelettergreppige woorden als 'takken'
- Leesboek 10, pag. 9 t/m 13
Leestekst voorbereiden

Inoefening

- Cassette en Leesboek 10, pag. 9 t/m 14

Les 4 De geest uit de lamp

Les B

Instructie

- Leesboek 10, pag. 9 t/m 13
Samen lezen
- Leesboek 10, pag. 14

Inoefening

- Werkboekje 9/10, Kern 10
Werkblad 3
Werkblad 4

Les 5
De prinses

Les A

Introductie

- Luisteroefening

Instructie

- Bordles
Clusters van medeklinkers
- Leesboek 10, pag. 15 t/m 19
Leestekst voorbereiden

Inoefening

- Cassette en Leesboek 10, pag. 15 t/m 20

Les 6
De prinses

Les B

Instructie

- Leesboek 10, pag. 15 t/m 19
Samen lezen
- Leesboek 10, pag. 20

Inoefening

- Werkboekje 9/10, Kern 10
Werkblad 5
Werkblad 6

Les 7
Het kasteel is weg

Les A

Introductie

- Luisteroefening

Instructie

- Bordles
Voorvoegsels be-, ge-, ver-, me-
- Leesboek 10, pag. 21 t/m 25
Leestekst voorbereiden

Inoefening

- Cassette en Leesboek 10, pag. 21 t/m 26

Les 8
Het kasteel is weg

Les B

Instructie

- Leesboek 10, pag. 21 t/m 25
Samen lezen
- Leesboek 10, pag. 26

Inoefening

- Werkboekje 9/10, Kern 10
Werkblad 7
Werkblad 8
Werkblad 9

Les 9
Alles komt goed

Les A

Introductie

- Gedicht

Instructie

- Bordles
Woorden eindigend op -uw, -eeuw, -ieuw

- Leesboek 10, pag. 27 t/m 31
Leestekst voorbereiden

Inoefening

- Cassette en Leesboek 10, pag. 27 t/m 32

Les 10

Alles komt goed

Les B

Instructie

- Leesboek 10, pag. 27 t/m 31
Samen lezen
- Leesboek 10, pag. 32

Inoefening

- Werkboekje 9/10, Kern 10
Werkblad 10
Werkblad 11
Werkblad 12

Les 11

Toets Kern 10

Drie-minuten-toets

- Leeskaarten 1 en 2

Kern 10, Werkplan B

met beperkte instructie

Met leerkracht

Aladdin en de man	Les B - Leesboek 10, pag. 2 t/m 7 Samen lezen - Leesboek 10, pag. 8
De geest uit de lamp	Les B - Leesboek 10, pag. 9 t/m 13 Samen lezen - Leesboek 10, pag. 14
De prinses	Les B - Leesboek 10, pag. 15 t/m 19 Samen lezen - Leesboek 10, pag. 20
Het kasteel is weg	Les B - Leesboek 10, pag. 21 t/m 25 Samen lezen - Leesboek 10, pag. 26
Alles komt goed	Les B - Leesboek 10, pag. 27 t/m 31 Samen lezen - Leesboek 10, pag. 32
Toets Kern 10	Drie-minuten-toets - Leeskaarten 1 en 2

Kern 10, Werkplan B

met beperkte instructie

Zelfstandig werken

	Lezen doe je overal		Veilig leren lezen					Veilig in stapjes	
	Leesboek 10 + cassette		Werkboekje 9/10 Kern 10		Computer programma*			Kopieermap + cd*	
Kern 10					CTL VTL BL SP				
Aladdin en de man	blz. 1 t/m 8		1	2		1		1	2
De geest uit de lamp	blz. 9 t/m 14		3	4		2	1	3	4
De prinses	blz. 15 t/m 20		5	6		3	2	5	6
Het kasteel is weg	blz. 21 t/m 26		7	8	9			7	8
Alles komt goed	blz. 27 t/m 32		10	11	12			9	

* aanvullende materialen

Introductie

Leesboek 10

pag. 2

Aladdin

Laat de leerlingen Leesboek 10 bekijken. Vestig de aandacht op het omslag. Wat staat daar allemaal op? Welk nummer heeft het boek? Kunnen de leerlingen lezen hoe het boek heet? Vraag hen of ze al iets van het verhaal van Aladdin weten en zo ja, laat hen dat vertellen.

Lees pagina 2 voor, waarop Aladdin aan de lezers wordt voorgesteld.

Vertel de leerlingen dat in dit leesboek weer nieuwe soorten woorden voorkomen, waarvan u er nu een aantal gaat behandelen.

Instructie

Bordles

Tweelettergrepige woorden als 'deksel'

Schrijf een aantal tweelettergrepige woorden van het type 'deksel' en 'moeder' op het bord.

deksel	moeder
wortel	suiker
sleutel	meester
spiegel	keuken

Vertel de leerlingen dat ze nu lange woorden gaan lezen en dat het niet zo gemakkelijk is om zulke lange woorden in één keer te lezen, maar dat je ze in stukken kunt verdelen.

Lees de woorden voor, waarbij u duidelijk laat horen dat u een woord in twee stukken verdeelt: dek/sel, moe/der. Lees ze daarna nog eens voor en laat een leerling op het bord met een streepje de woorddelen aangeven: wor/tel.

Lees de woorden ook nog eens samen met de leerlingen.

Leesboek 10

pag. 3 t/m 7

Leestekst voorbereiden

Maak de leerlingen attent op de opschriften in Arabisch schrift in de illustratie. Zijn er leerlingen die kunnen lezen wat er staat?

Lees de titel van het verhaal voor: 'Aladdin en de man'. Bespreek met de leerlingen aan de hand van titel en illustraties waarover de tekst zal gaan.

Lees de tekst van de pagina's 3 en 4 voor. De leerlingen lezen mee in hun leesboek. Als u merkt dat de leerlingen iets niet begrijpen, legt u dat uit. Laat de leerlingen onder het voorlezen zoveel mogelijk op de plaatjes aanwijzen, bijvoorbeeld: een winkel, iemand draagt een zwaar ding, iemand duwt een kar.

Schrijf een paar essentiële woorden uit de tekst op het bord en maak de betekenis ervan duidelijk.

poeder	Laat poeder zien, bijvoorbeeld van krijt.
een deksel	Wijs dit aan op de plaatjes op de pagina's 6 en 8.
een schat	Omschrijf dit met 'heel veel mooie, dure dingen'.
goud en zilver	Laat dit zien aan de hand van sieraden of op het plaatje op pagina 9.

Inoefening

Cassette en

Leesboek 10

pag. 2 t/m 8

De leerlingen beluisteren het gedeelte van de cassette bij de pagina's 2 tot en met 8, terwijl ze meelesen in hun leesboek.

Laat hen het gedeelte twee keer beluisteren. De eerste keer lezen ze stil mee, de tweede keer lezen ze hardop (maar wel gedempt) mee.

Instructie

Leesboek 10
pag. 2 t/m 7

Samen lezen

Bespreek met de leerlingen het verhaal 'Aladdin en de man' aan de hand van de illustraties. Stel een paar vragen en beantwoord die samen met de leerlingen, bijvoorbeeld: Wie is die man bij Aladdin? Wat gooit de man in het vuur? Wat gebeurt er dan? Wat moet Aladdin doen?

Laat de leerlingen een stukje hardop lezen van de pagina's 3 tot en met 8. Corrigeer leesfouten en uitspraak.

Leesboek 10
pag. 8

Vraag de leerlingen bij welke woorden de plaatjes horen op deze pagina en benoem zelf de plaatjes waarbij ze het woord niet weten. Afgebeeld zijn: deksel, sleutel, wortel, winkel, spiegel, kwast, plant.

Maak de leerlingen erop attent wat voor soort rijtjes woorden er op deze pagina staan (woorden die je in twee stukjes kunt verdelen, woorden met clusters van twee medeklinkers aan begin en eind).

Laat de leerlingen de woorden hardop lezen.

Inoefening

Werkboekje 9/10,
Kern 10
Werkblad 1

Op Werkblad 1 staan twee opdrachten waarbij tweelettergrepige woorden in stukken moeten worden verdeeld. De leerlingen doen dat door een verticaal streepje in het woord te zetten op de plaats waar het woord verdeeld wordt: wor/tel, vleu/gel, enzovoort. Lees de woorden voor en spreek ze daarbij uit met een duidelijke pauze op de plaats waar de streep moet komen: *wor/tel, dek/sel, sleu/tel, vleu/gel, poel/del, her/der, mees/ter, on/der, poel/der, dok/ter, keul/ken, zus/ter, kel/der, zoll/der, kuil/ken, wan/del, ver/der, stui/ver, guld/en, var/ken, moel/der, krui/mel, schil/der, man/tel, sui/ker, vlin/der, spie/gel, mas/ker, spar/tel, an/ders.*

Werkblad 2

Op Werkblad 2 staat bij elk plaatje het eerste stukje van het woord. Het tweede stuk moeten de leerlingen omcirkelen in een rijtje woorddelen. Daarna schrijven ze dat woorddeel op de schrijflijn en maken zo het woord af. U benoemt eerst de plaatjes: *dokter, spiegel, masker, laarzen, deksel, wortel, schilder, eenden, eikel, duiven.*

Verwerking

Leerlingen die bezig zijn met Kern 10 kunnen zelf lezen in boeken op AVI-niveau 3. Een paar suggesties voor titels die niet al te kinderachtig zijn en wat taal betreft al gauw begrijpelijk, vindt u hieronder. Probeer de interesse van de leerlingen te wekken door te vertellen waarover het boek gaat of een stukje eruit voor te lezen. Wanneer u het boek op een dergelijke manier introduceert, kunnen de leerlingen de tekst beter begrijpen.

Bepark het aanbod van boeken niet tot deze eenvoudige boekjes op AVI-niveau 3. Bied daarnaast ook boeken aan waarvan de tekst weliswaar een hoger niveau van leesvaardigheid vraagt, maar die door illustraties toch interessant zijn voor deze leeftijdsgroep, zoals prentenboeken, stripboeken, fotoboeken en goed geïllustreerde informatieve boeken.

- Marion Bloem, *Klein maar sterk*. Serie Glijbaan, Zwijssen.
- Frank Herzen, *Heer Gosbert en de draak*. Serie Vlieger, Zwijssen.
- Els Pelgrom, *Een zak vol geld*. Serie Vlieger, Zwijssen, Tilburg.
- Annie M.G. Schmidt, *Hoog en laag*. Waaidorp 1, Jacob Dijkstra, Groningen.
- Annie M.G. Schmidt, *De tunnel*. Waaidorp 2. Jacob Dijkstra, Groningen.

Aladdin

Het verhaal over Aladdin en de wonderlamp is in uitgebreider vorm te vinden in:
Verhalen uit duizend-en-één-nacht. Lemniscaat, Rotterdam, 1993.

Als u de tekenfilm *Aladdin* van Walt Disney laat zien, zal het verhaal misschien nog meer gaan leven voor de leerlingen.

Introductie

Klapspel

Deze activiteit is bedoeld om de leerlingen gevoel te laten krijgen voor het in lettergrepen verdelen van woorden. Laat een leerling zijn/haar naam zeggen. U verdeelt de naam in stukken en u klapt bij elke lettergreep in de handen, bijvoorbeeld: Mus/ta/fa, Fai/sal. Laat de leerlingen tellen hoeveel stukjes (klappen) het zijn. Doe dit daarna samen met de leerlingen. Ga zo alle namen langs. Ga daarna nog eens de kring rond. Noem een naam en klap deze meteen.

Als deze oefening met vaart wordt uitgevoerd, ontstaat een ritmisch klapspel: een leerling noemt zijn/haar naam, de groep klapt de naam, de volgende leerling noemt de naam, de groep klapt, enzovoort.

Als de leerlingen het leuk vinden kan deze activiteit ook gedaan worden met andere woorden. Iedere leerling neemt een woord in gedachten. Om de beurt noemt iemand een woord en de groep klapt dit.

Instructie

Bordles

Tweelettergrepige woorden als 'takken'

Schrijf op het bord een aantal woorden van dit type:

twee takken	drie petten	wij zitten
een	een	ik

Lees de woorden voor en vraag de leerlingen de ontbrekende woorden in te vullen. Besteed aandacht aan de betekenis van de woorden: 'tak' is een woord voor één, 'takken' voor meer dan één tak.

Toelichting

Dit type woorden, met twee dezelfde medeklinkers in het midden, vraagt een enigszins andere manier van verdelen dan de woorden die hiervoor behandeld zijn. Woorden als 'wortel' en 'moeder' kan men op het gehoor in stukken verdelen. Als men dat bij een woord als 'takken' ook zou doen, dan zou ontstaan 'ta/ken'. Bij het lezen van woorden met een open lettergreep, zoals 'taken' of 'roken' zou dat problemen gaan opleveren. De leerlingen moeten daarom in woorden als 'takken' het woordje 'tak' leren zien. Leer hen dat in woorden met twee dezelfde medeklinkers in het midden, het streepje waarmee je het woord verdeelt, tussen die twee letters komt: tak/ken, mes/sen.

Leesboek 10

pag. 9 t/m 13

Leestekst voorbereiden

Lees de titel voor: 'De geest uit de lamp'. Bespreek met de leerlingen aan de hand van titel en illustraties waar de tekst over zal gaan.

Lees de tekst voor van de pagina's 9 en 10. De leerlingen lezen mee in hun leesboek. Als u merkt dat de leerlingen iets niet begrijpen, legt u dat uit. Schrijf een paar essentiële woorden uit de tekst op het bord en maak de betekenis ervan duidelijk. Bijvoorbeeld de volgende woorden:

de lamp	Wijs die aan op het plaatje op pagina 9. Bespreek wat voor soort lamp het is: een olielamp.
bidden	Omschrijf dit bijvoorbeeld als 'praten met Allah/God'.
hij wrijft/wrijven	Doe voor hoe Aladdin in zijn handen wrijft en per ongeluk langs de ring wrijft.
de geest	Wijs deze aan op een plaatje en vertel dat het geen gewone man is, maar een soort spook.

Laat de leerlingen voorspellen hoe het verhaal verder zal gaan. Wijs hen erop dat ze gebruik kunnen maken van de plaatjes. Vraag bijvoorbeeld: "Hoe kan Aladdin uit het gat komen, denk je?"

Inoefening

**Cassette en
Leesboek 10
pag. 9 t/m 14**

De leerlingen beluisteren het gedeelte van de cassette bij de pagina's 9 tot en met 14, terwijl ze meelesen in hun leesboek.

Laat hen het gedeelte twee keer beluisteren. De eerste keer lezen ze stil mee, de tweede keer lezen ze hardop (maar wel gedempt) mee.

De geest uit de lamp

Les B

Instructie

Samen lezen

Leesboek 10

pag. 9 t/m 13

In de vorige les hebben de leerlingen voorspeld hoe het verhaal 'De geest uit de lamp' verder zou gaan na pagina 10. Bespreek nu of hun voorspelling juist was.

Stel een paar vragen en beantwoord die samen met de leerlingen, bijvoorbeeld: Wat gebeurt er als Aladdin langs de ring wrijft? Hoe komt hij uit het gat? Wat doet de moeder van Aladdin met de lamp? Wat doet de geest uit de lamp?

Laat de leerlingen een stukje hardop lezen van de pagina's 9 tot en met 13. Corrigeer leesfouten en uitspraak.

Leesboek 10

pag. 14

Vraag de leerlingen bij welke woorden de plaatjes horen op deze pagina en benoem zelf de plaatjes waarbij ze het woord niet weten. De vogel en de schoen van Aladdin horen niet bij een bepaald woord. Afgebeeld zijn: één vis, twee vissen, ik zit, wij zitten.

Maak de leerlingen erop attent wat voor soort rijtjes woorden er op deze pagina staan (woorden met twee lettergrepen, woorden met clusters van medeklinkers schr-, str-, spr-, -rst, en woorden met voorvoegsels ge-, be-, ver-).

Laat de leerlingen de woorden hardop lezen.

Inoefening

Werkboekje 9/10,

Kern 10

Werkblad 3

Op Werkblad 3 staan twee oefeningen met de structuur van tweelettergrepige woorden met een dubbele medeklinker in het midden. Bij beide oefeningen is een aantal woorden in het meervoud gegeven. De leerlingen moeten het enkelvoud invullen. Bij de tweede oefening moeten ze bovendien het vakje kleuren voor de zin die bij het plaatje past. De woorden en zinnen zijn: *twee jassen - één jas, drie tassen - één tas, twee kippen - één kip, vier flessen - één fles.*

Zij zitten - Hij zit. Wij kammen - Ik kam. Zij bellen - Ik bel. Zij vallen - Ik val.

Werkblad 4

Op Werkblad 4 staat een oefening met het lezen van woorden met een mmkmm-structuur. De leerlingen lezen het woord en zoeken er het juiste plaatje bij. Vervolgens schrijven ze het woord op de schrijflijn. U benoemt de plaatjes: *speld, dwerg, kwast, slurf, plant, slang, klink.*

De prinses

Les A

Introductie

Luisteroefening

Op het bord schrijft u de woorden: straat, spreek en schrik. Geef de clusters spr-, str- en schr- duidelijk aan. Vertel de leerlingen dat onder elk woord een rij woorden met hetzelfde cluster moet komen te staan. U noemt woorden op met een cluster van medeklinkers vooraan. De leerlingen moeten aangeven bij welk cluster het woord hoort. Schrijf het woord daarna in de goede rij. Noem bijvoorbeeld de volgende woorden door elkaar op.

str-:	straf, streep, streng, strand, strip, struik
spr-:	spring, sproet, sproei
schr-:	schrift, schrijf, schroef

Instructie

Bordles

Clusters van medeklinkers

Lees de woorden die bij de luisteroefening op het bord zijn komen te staan nog eens samen met de leerlingen.

Schrijf ook nog een aantal woorden met een cluster van drie medeklinkers aan het eind op het bord of woorden met twee medeklinkers aan het begin en aan het eind, bijvoorbeeld:

werkt	denkt	eerst
harkt	drinkt	dorst

plant	grond	vraagt
krant	vriend	wrijft

Leesboek 10

pag. 15 t/m 19

Leestekst voorbereiden

Lees de titel voor: 'De prinses'. Bespreek met de leerlingen aan de hand van titel en illustraties waarover de tekst zal gaan.

Lees de tekst voor van de pagina's 15 en 16. De leerlingen lezen mee in hun leesboek. Als u merkt dat de leerlingen iets niet begrijpen, legt u dat uit. Schrijf op het bord een paar essentiële woorden uit de tekst en maak de betekenis ervan duidelijk, bijvoorbeeld:

verliefd	Omschrijf dit bijvoorbeeld met 'hij vindt haar heel lief'.
de sultan	Wijs hem aan op het plaatje op pagina 18. Omschrijf hem bijvoorbeeld met 'de baas van het land'.
de prinses	Omschrijf dit bijvoorbeeld met 'een kind van de sultan, een meisje'. Wijs haar aan op het plaatje op pagina 15.
trouwen	Omschrijf dit bijvoorbeeld met 'man en vrouw worden, bij elkaar horen, samen in een huis wonen'.

Inoefening

Cassette en

Leesboek 10

pag. 15 t/m 20

De leerlingen beluisteren het gedeelte van de cassette bij de pagina's 15 tot en met 20, terwijl ze meelesen in hun leesboek.

Laat hen het gedeelte twee keer beluisteren. De eerste keer lezen ze stil mee, de tweede keer lezen ze hardop (maar wel gedempt) mee.

Instructie

Leesboek 10
pag. 15 t/m 19

Samen lezen

Bespreek met de leerlingen het verhaal 'De prinses' aan de hand van de illustraties. Stel een paar vragen en beantwoord die samen met de leerlingen, bijvoorbeeld: Op wie is Aladdin verliefd? Wat moet de moeder van Aladdin doen? Mag Aladdin met de prinses trouwen? Wat moet hij de sultan geven? Van wie krijgt Aladdin al dat goud en zilver?

Laat de leerlingen daarna een stukje hardop lezen van de pagina's 15 tot en met 19. Corrigeer leesfouten en uitspraak.

Leesboek 10
pag. 20

Bespreek met de leerlingen bij welk woord de plaatjes op deze pagina horen. Het zijn allemaal illustraties bij het woord 'verliefd'. Kan één van de leerlingen lezen wat er in Arabisch schrift staat?

Maak de leerlingen erop attent wat voor soort rijtjes woorden er op deze pagina staan (lange woorden die in twee stukjes verdeeld kunnen worden, en woorden met voorvoegsels ge-, be-, ver-).

Laat de leerlingen de woorden hardop lezen.

Inoefening

Werkboekje 9/10,
Kern 10
Werkblad 5

Op Werkblad 5 staat een oefening met woorden met een mmkmm-structuur. De leerlingen lezen de drie gegeven woorden, omcirkelen het juiste woord en schrijven dit op de schrijflijn. De zinnen zijn als volgt: *Sander leest de krant. In mijn haar zit een vlecht. De schuur staat in brand. De hoed ligt op de plank. Dat is een lange staart. Een houten schoen heet een klomp.*

Werkblad 6

Op Werkblad 6 staat een oefening met woorden met drie medeklinkers vooraan of achteraan. De leerlingen lezen de woorden bij de eerste oefening. Het gaat om de volgende woorden: *straat, strak, strooi, straf; worst, dorst, borst, vorst; schrift, schrik, schrijf, schroef; sproet, spring, spreij, sproei.*

Bij de tweede oefening leest u de zinnen voor en u maakt ze af met een woord uit de rijtjes boven aan de pagina. De leerlingen omcirkelen het juiste woord en schrijven dat woord op de schrijflijn bij de zin. Bespreek de betekenis van de zinnen.

Ik ben stout, ik krijg straf. Ik drink wat, ik heb dorst. Ik zie een spook en ik schrik. Ik neem een aanloop en ik spring. Ik pak de tuinslang en ik sproei. Ik neem een broodje met worst. Ik schrijf in een schrift.

Het kasteel is weg

Les A

Introductie

Luisteroefening

Op het bord schrijft u de woorden: gezicht - verhaal - bezoek - meneer. Geef de voorvoegsels ge-, ver-, be- en me- duidelijk aan en lees de woorden voor. Ga na of de leerlingen de betekenis van deze woorden kennen.

Vertel de leerlingen dat onder elk woord een rij woorden met hetzelfde voorvoegsel moet komen te staan. U noemt woorden op. De leerlingen moeten aangeven bij welk rijtje een woord hoort. Schrijf het woord daarna in de goede rij. Noem bijvoorbeeld de volgende woorden door elkaar op.

ge-: gewoon, gemeen, gezond, geweest, gezien, gebeurt

be-: begin, betaal, beloof, bedank, bedoel, beweeg

ver-: vertel, verkeer, verhuis, verliefd, verkoop

me-: mevrouw

Vraag de leerlingen of ze nog meer van zulke woorden weten en schrijf die ook op.

Instructie

Bordles

Voorvoegsels be-, ge-, ver-, me-

Bij de luisteroefening zijn woorden met voorvoegsels op het bord komen te staan. Laat een leerling het voorvoegsel aangeven in een woord dat u noemt, bijvoorbeeld met een andere kleur of door het te omcirkelen. Doe dit met alle woorden op het bord.

Lees de woorden daarna nog eens samen met de leerlingen.

Leesboek 10

pag. 21 t/m 25

Leestekst voorbereiden

Lees de titel voor: 'Het kasteel is weg'. Bespreek met de leerlingen aan de hand van titel en illustraties waarover de tekst zal gaan.

Lees de tekst voor van de pagina's 21 en 22. De leerlingen lezen mee in hun leesboek. Waar nodig legt u uit wat er in dit gedeelte van de tekst verteld wordt. Schrijf op het bord een paar essentiële woorden uit de tekst en maak de betekenis ervan duidelijk, bijvoorbeeld:

het kasteel Wijs dit aan op het plaatje op pagina 19.

de dochter Omschrijf dit bijvoorbeeld met 'een kind van ..., een meisje'.

ruilen Doe voor hoe je iets kunt ruilen.

Inoefening

Cassette en

Leesboek 10

pag. 21 t/m 26

De leerlingen beluisteren het gedeelte van de cassette bij de pagina's 21 tot en met 26, terwijl ze meelesen in hun leesboek.

Laat hen het gedeelte twee keer beluisteren. De eerste keer lezen ze stil mee, de tweede keer lezen ze hardop (maar wel gedempt) mee.

Instructie

Leesboek 10
pag. 21 t/m 25

Samen lezen

Bespreek met de leerlingen het verhaal 'Het kasteel is weg' aan de hand van de illustraties. Stel een paar vragen en beantwoord die samen met de leerlingen, bijvoorbeeld: Hoe komt Aladdin bij het kasteel? Wat heeft de prinses met de lamp gedaan? Wie heeft de lamp nu? Wat wil die man doen? Wat wil Aladdin?

Laat de leerlingen een stukje hardop lezen van de pagina's 21 tot en met 25. Corrigeer leesfouten en uitspraak.

Leesboek 10
pag. 26

Bespreek met de leerlingen bij welke woorden van deze pagina de plaatjes horen. Afgebeeld zijn: kasteel en prinses. De overige plaatjes zijn versieringen in de sfeer van het verhaal en horen niet bij een bepaald woord.

Maak de leerlingen erop attent wat voor soort rijtjes woorden er op deze pagina staan (lange woorden die je in twee stukken kunt verdelen, en woorden met voorvoegsels ge-, be-, ver-).

Laat de leerlingen de woorden hardop lezen.

Inoefening

Werkboekje 9/10,

Kern 10

Werkblad 7

Op Werkblad 7 staan woorden met voorvoegsels be-, ge- en ver-. De woorden zijn al in stukjes verdeeld. De leerlingen lezen de woorden. U benoemt de plaatjes. De leerlingen zoeken bij elk plaatje het goede woord en schrijven dat op de schrijflijn. Het gaat om de volgende woorden: *gezin, gezicht, verkeer, verhuis, betaal, behang, beschuit*.

Werkblad 8

Op Werkblad 8 staan raadsels. Het antwoord is steeds een woord met een voorvoegsel. De leerlingen lezen het raadsel en de drie antwoordmogelijkheden. Ze omcirkelen het goede antwoord en schrijven dat op de schrijflijn. Daarna lezen ze de raadsels nog een keer.

De man heeft pijn. Zijn been bloedt. Hij is gewond.

Ik heb ouders en twee broers. Wij zijn een gezin.

Het is een soort koek. Je doet er soms muisjes op. Het is een beschuit.

Het is niet het eind. Het is niet het midden. Het is het begin.

Het rijdt op straat. Vaak is het druk. Dat is het verkeer.

Het is geen man. Het is geen meisje. Dat is een mevrouw.

Werkblad 9

Op Werkblad 9 staan figuren waarmee telkens vier woorden gemaakt kunnen worden door een lettercluster aan een gegeven woorddeel te plakken. Drie van de vier woorden zijn met plaatjes gegeven. De leerlingen schrijven de woorden die bij de plaatjes horen op de schrijflijnen. Dat zijn de volgende woorden: *bril, broek, brief; kraan, traan, zwaan; fiets, muts, rits; kast, nest, vuist*.

Alles komt goed

Les A

Introductie

Gedicht

Ruil je,
dan pruil je,
ruilen doet verdriet.
Ruil je,
dan huil je,
ruil dus maar niet.

(Uit: Willem Wilmink, *Deze vuist op deze vuist*. Amsterdam, Aarts, 1984)

Schrijf bovenstaand gedicht op het bord. Lees het gedicht voor. De leerlingen lezen mee. Omschrijf het woord 'pruil', bijvoorbeeld als 'je huilt bijna'.

Vraag de leerlingen wat ze van het gedicht vinden. Is het waar wat er in staat? Vraag of de leerlingen nog weten dat de prinses de wonderlamp heeft geruild. Zouden Aladdin en de prinses het met het gedicht eens zijn?

Vertel de leerlingen dat een tekst als deze een 'gedicht' heet. Schrijf het woord gedicht op het bord. Inventariseer met de leerlingen wat voor teksten je allemaal nog meer kunt lezen: verhaal, brief, woorden, zinnen, nieuws. En waarin je kunt lezen: boek, krant, schrift, folder, tijdschrift, strip. Als u deze woorden op het bord schrijft, vormen ze een oefening van typen woorden die in Kern 10 behandeld worden.

Instructie

Bordles

Woorden eindigend op -uw, -eeuw, -ieuw

Schrijf onderstaande woorden op het bord en lees ze voor. Maak samen met de leerlingen met elk woord een zin. Lees de woorden en de zinnen daarna samen met de leerlingen.

uw	leeuw	nieuw
duw	meeuw	kieuw
ruw	sneeuw	nieuws

Leesboek 10 pag. 27 t/m 31

Leestekst voorbereiden

Lees de titel 'Alles komt goed' voor en laat de leerlingen aan de hand van titel en plaatjes vertellen waarover de tekst zal gaan. Lees de pagina's 27 en 28 voor. De leerlingen lezen mee in hun leesboek. Waar nodig legt u uit wat er in dit gedeelte van het verhaal gebeurt. Schrijf een paar essentiële woorden uit de tekst op het bord en maak de betekenis ervan duidelijk, bijvoorbeeld:

een glas Wijs aan op de plaatjes op pagina 29.

wijn Wijs aan op een plaatje of omschrijf bijvoorbeeld met 'een drank met alcohol'.

vergif Omschrijf met 'poeder of korrels waar je dood van gaat'.

Inoefening

Cassette en

Leesboek 10

pag. 27 t/m 32

De leerlingen beluisteren het gedeelte van de cassette bij de pagina's 27 tot en met 32, terwijl ze meelezen in hun leesboek. De eerste keer lezen ze stil mee, de tweede keer lezen ze hardop (maar wel gedempt) mee.

Alles komt goed

Les B

Instructie

Leesboek 10
pag. 27 t/m 31

Samen lezen

Bespreek met de leerlingen het verhaal 'Alles komt goed' aan de hand van de illustraties. Stel een paar vragen en beantwoord die samen met de leerlingen, bijvoorbeeld: Is alles goed gekomen? Wat is er met de man gebeurd? Wie heeft nu de lamp? Wie heeft het kasteel weer naar zijn plaats gebracht? Wat zei de sultan tegen Aladdin?

Laat de leerlingen een stukje hardop lezen van de pagina's 27 tot en met 31. Corrigeer leesfouten en uitspraak. Observeer welke fouten elke leerling maakt.

Leesboek 10
pag. 32

Bespreek met de leerlingen bij welke woorden van deze pagina de plaatjes horen. Afgebeeld zijn: schelp, tulp, begroeten, dansen.

Vraag de leerlingen aan te geven wat voor soort rijtjes woorden er op deze pagina staan (lange woorden uit twee stukjes, woorden met voorvoegsels ge-, be-, ver-, me-, woorden met clusters van medeklinkers -rkt, -lm, enzovoort).

Laat de leerlingen de woorden hardop lezen.

Praat nog even na over Leesboek 10. Vraag bijvoorbeeld welk stuk van het verhaal de leerlingen het mooist vonden. Zouden zij ook wel zo'n wonderlamp willen hebben? Wat zouden ze dan aan de geest vragen?

Inoefening

Werkboekje 9/10,
Kern 10
Werkblad 10

Werkblad 10 bevat een oefening met woorden op -uw, -eeuw en -ieuw. De leerlingen lezen eerst de woorden boven aan de pagina. Deze woorden komen daarna voor in de zinnen die eronder staan. De leerlingen moeten het woord in de zin afmaken door de juiste letter vooraan te zetten. Om het goede woord te vinden, kunnen ze gebruik maken van de plaatjes bij de zinnen.

leeuw, meeuw, geeuw, sneeuw, duw, uw, nieuw, kieuw.

In die kooi zit een leeuw. Ik duw de kar vooruit. Mijn schoenen zijn nieuw. In de lucht vliegt een meeuw. Hoera, er ligt sneeuw. Die vis heeft een kieuw. Als je slaap hebt, geeuw je.

Werkblad 11

Op Werkblad 11 moeten de leerlingen samengestelde woorden maken. Welk woord het moet worden, is afgebeeld op een plaatje. Doe het eerste woord voor om de bedoeling duidelijk te maken.

Ik trek aan een pop. Het is een trekpap.

Er ligt fruit op de schaal. Het is een fruitschaal.

Er staat een bloem in de pot. Het is een bloempot.

Ik stop bij het licht. Het is een stoplicht.

Ik glij van de baan. Het is een glijbaan.

Er komt stoom uit de boot. Het is een stoomboot.

Ik roei in de boot. Het is een roeiboot.

Werkblad 12

Op Werkblad 12 staat steeds eerst een zin. Daarna volgen drie uitspraken. De leerlingen lezen de zin en de uitspraken en geven met een kruisje in het vakje aan welke uitspraak overeenkomt met de zin.

Bram rolt de bal naar Selma. Wat is goed? De bal rolt naar Selma.

Dries stuurt een brief naar Maartje. Wat is goed? Maartje krijgt een brief.

Ik drink de melk van Mark op. Wat is goed? De melk is van Mark.

Harm geeft zijn beer een zoen. Wat is goed? De beer krijgt een zoen.

Martijn en Ans zijn naar school. Wat is goed? Martijn is naar school en Ans ook.

De man met de hond schrikt. Wat is goed? De man schrikt.

Toets Kern 10

Drie-Minuten- Toets

Leeskaarten 1 en 2

Aan het eind van Kern 10 neemt u de Leeskaarten 1 en 2 van de DMT alleen af bij leerlingen die aan het eind van Kern 9 op Leeskaart 2 een lagere score dan 9 hadden. U kunt dan zien of deze leerlingen vooruitgang hebben geboekt. De Controletaken 1, 2 en 3 van Kern 10 uit Werkboekje 9/10 van 'Veilig leren lezen' kunt u overslaan of eventueel als oefenstof gebruiken.

Extra hulp

Leerlingen die aan het eind van Kern 10 op Leeskaart 1 een lagere score dan 26 halen, hebben nog steeds problemen met het lezen van mkm-woorden. Extra oefeningen met dergelijke woorden blijven nodig. Suggesties hiervoor vindt u aan het eind van Kern 7.

Leerlingen die aan het eind van Kern 10 op Leeskaart 2 een lagere score dan 14 halen, hebben nog moeite met het lezen van éénlettergrepige woorden met een cluster van medeklinkers vooraan of achteraan. Zij hebben extra oefeningen met dit type woorden nodig. Suggesties hiervoor vindt u aan het eind van Kern 9.

kern 11

Doelen

Technisch lezen

- tweellettergrepige woorden
- tweellettergrepige woorden met open lettergreep
- woorden eindigend op -ig
- woorden eindigend op -lijk
- woorden eindigend op -ing

Begrijpend lezen

- begrijpend lezen van woorden en zinnen
- begrijpend lezen van de tekst van het leesboek

Materialen

Leesboek 11: 'Een leuke klas'
Cassette bij Leesboek 11
Werkboekje 11/12 (Veilig leren lezen)

Inhoud

Leesboek 11

Een nieuw meisje
De spreekbeurt
Ruzie
Gymles
De klas speelt toneel

Kern 11, Werkplan A

met uitgebreide instructie

Les 1	Les A
Een nieuw meisje	Introductie • Leesboek 11, pag. 2 Instructie • Bordles Open lettergreep • Leesboek 11, pag. 3 t/m 7 Leestekst voorbereiden Inoefening • Cassette en Leesboek 11, pag. 2 t/m 8
Les 2	Les B
Een nieuw meisje	Instructie • Leesboek 11, pag. 3 t/m 7 Samen lezen • Leesboek 11, pag. 8 Inoefening • Werkboekje 11/12, Kern 11 Werkblad 1 Werkblad 2
Les 3	Les A
De spreekbeurt	Introductie • Gesprek over school Instructie • Bordles Tweelettergrepige bijvoeglijke naamwoorden • Leesboek 11, pag. 9 t/m 13 Leestekst voorbereiden Inoefening • Cassette en Leesboek 11, pag. 9 t/m 14
Les 4	Les B
De spreekbeurt	Instructie • Leesboek 11, pag. 9 t/m 13 Samen lezen • Leesboek 11, pag. 14 Inoefening • Werkboekje 11/12, Kern 11 Werkblad 3 Werkblad 4

Les 5 Les A

Ruzie Introductie

- Raadsels

Instructie

- Bordles
Tweelettergrepige woorden met open lettergreep
- Leesboek 11, pag. 15 t/m 19
Leestekst voorbereiden

Inoefening

- Cassette en Leesboek 11, pag. 15 t/m 20

Les 6 Les B

Ruzie Instructie

- Leesboek 11, pag. 15 t/m 19
Samen lezen
- Leesboek 11, pag. 20

Inoefening

- Werkboekje 11/12, Kern 11
Werkblad 5
Werkblad 6

Les 7 Les A

Gymles Introductie

- Gevoelens

Instructie

- Bordles
Woorden op -ig en -lijk
Het woord 'gym'
- Leesboek 11, pag. 21 t/m 25
Leestekst voorbereiden

Inoefening

- Cassette en Leesboek 11, pag. 21 t/m 26

Les 8 Les B

Gymles Instructie

- Leesboek 11, pag. 21 t/m 25
Samen lezen
- Leesboek 11, pag. 26

Inoefening

- Werkboekje 11/12, Kern 11
Werkblad 7
Werkblad 8
Werkblad 9
Werkblad 10

Les 9 Les A

De klas speelt toneel

Introductie

- Figuren in boeken

Instructie

- Bordles
Woorden eindigend op -ing
- Leesboek 11, pag. 27 t/m 31
Leestekst voorbereiden

Inoefening

- Cassette en Leesboek 11, pag. 27 t/m 32

Les 10

De klas speelt toneel

Les B

Instructie

- Leesboek 11, pag. 27 t/m 31
Samen lezen
- Leesboek 11, pag. 32

Inoefening

- Werkboekje 11/12, Kern 11
Werkblad 11
Werkblad 12
Werkblad 13
Werkblad 14

Les 11

Toets Kern 11

Drie-minuten-toets

- Leeskaarten 1, 2 en 3

Kern 11, Werkplan B

met beperkte instructie

Met leerkracht

Een nieuw meisje	Les B - Leesboek 11, pag. 2 t/m 7 Samen lezen - Leesboek 11, pag. 8
De spreekbeurt	Les B - Leesboek 11, pag. 9 t/m 13 Samen lezen - Leesboek 11, pag. 14
Ruzie	Les B - Leesboek 11, pag. 15 t/m 19 Samen lezen - Leesboek 11, pag. 20
Gymles	Les B - Leesboek 11, pag. 21 t/m 25 Samen lezen - Leesboek 11, pag. 26
De klas speelt toneel	Les B - Leesboek 11, pag. 27 t/m 31 Samen lezen - Leesboek 11, pag. 32
Toets Kern 11	Drie-minuten-toets - Leeskaarten 1 en 2

Kern 11, Werkplan B

met beperkte instructie

Zelfstandig werken

Kern 11	Lezen doe je overal	Veilig leren lezen					Veilig in stapjes	
		Werkboekje 11/12 Kern 11			Computer programma*		Kopieermap + cd*	
Een nieuw meisje	blz. 1 t/m 8	1	2		CTL	VTL	BL	SP
De spreekbeurt	blz. 9 t/m 14	3	4	5	2	2	1	3
Ruzie	blz. 15 t/m 20	6	7	8	3		2	1
Gymles	blz. 21 t/m 26	9	10	11			3	2
De klas speelt toneel	blz. 27 t/m 32	12	13	14			4	3

* aanvullende materialen

Een nieuw meisje

Les A

Introductie

Leesboek 11

pag. 2

Laat de leerlingen Leesboek 11 bekijken. Vestig de aandacht op het omslag. Wat staat daar allemaal op? Welk nummer heeft het boek? Kunnen de leerlingen lezen hoe het boek heet? Waar gaat het over?

Lees pagina 2 voor, en stel de hoofdpersonen voor: Susan (het blonde meisje), Harrie (de blonde jongen), Dennis (de jongen met lang haar), Faisal (de donkere jongen met de bril) en Mala (het meisje met lang zwart haar).

Vertel de leerlingen dat in dit leesboek weer nieuwe soorten woorden voorkomen, waarvan u er nu een aantal gaat behandelen.

Instructie

Bordles

Open lettergreep

Schrijf de volgende woordparen op het bord.

aap	teen	vuur	oog
apen	tenen	vuren	ogen

Besteed eerst even aandacht aan de betekenis van deze woorden: aap is een woord voor één, apen voor meer dan één aap. Ga daarna in op de vorm van de woorden. Laat de leerlingen deze woorden in stukjes verdelen. Zet een streep waar het woord verdeeld wordt: a/pen, te/nen. Maak de leerlingen erop attent dat er bij het woord 'apen' een 'a' weg is, bij 'tenen' een 'e', enzovoort. Vertel eventueel over Jantje Snoeper of de letterdief, die een letter weghaalt.

Vertel ook dat dit woorden zijn met een lange klank (aa, oo, ee, uu) op het eind van het eerste stuk. Voor sommige leerlingen kan dat verhelderend zijn, hoewel de leerlingen nu zelf nog niet meteen de regel van het spellen van dit type woorden hoeven te kunnen toepassen.

Laat de leerlingen met nog meer woorden met een open lettergreep oefenen. Laat hen de woorden steeds in stukken verdelen en laat hen zeggen welke letter weg is. Lees alle woorden op het bord nog eens samen met de leerlingen. Gebruik bijvoorbeeld de volgende woorden:

ik maak	ik hoor	ik deel
wij maken	wij horen	wij delen

apen	tenen	vuren	ogen
schapen	benen	buren	bogen
slapen	lenen	muren	drogen

Leesboek 11

pag. 3 t/m 7

Leestekst voorbereiden

Lees de titel van het verhaal voor: 'Een nieuw meisje'. Bespreek met de leerlingen aan de hand van titel en plaatjes wat er in het verhaal gebeurt.

Lees de tekst van de pagina's 3 en 4 voor. De leerlingen lezen mee in hun leesboek. Vertel de leerlingen dat ze het u moeten laten weten als ze iets niet begrijpen. U legt het dan uit.

Laat hen onder het voorlezen af en toe op de plaatjes aanwijzen wat in de tekst staat, bijvoorbeeld:

Harrie hangt scheef op zijn stoel.

Susan speelt met haar ketting.

Faisal kauwt op zijn potlood.

Schrijf een paar essentiële woorden uit de tekst op het bord en maak de betekenis ervan duidelijk, bijvoorbeeld:

de schaduw Wijs die aan op het plaatje op pagina 3.

aardig Omschrijf bijvoorbeeld met 'je vindt iemand leuk'.

sommen Wijs aan op het plaatje op pagina 5.

hij knipoogt Doe dit voor.

Inoefening

Cassette en

Leesboek 11

pag. 2 t/m 8

De leerlingen beluisteren het gedeelte van de cassette bij de pagina's 2 tot en met 8, terwijl ze meelesen in hun leesboek.

Laat hen het gedeelte twee keer beluisteren. De eerste keer lezen ze stil mee, de tweede keer lezen ze hardop (maar wel gedempt) mee.

Een nieuw meisje

Les B

Instructie

Samen lezen

Leesboek 11

pag. 3 t/m 7

Bespreek met de leerlingen het verhaal 'Een nieuw meisje', aan de hand van de illustraties. Stel een paar vragen, bijvoorbeeld: Wie is het nieuwe meisje? Naast wie mag ze zitten? Wat schrijft Mala op haar schrift? Kan Mala de sommen goed maken? Wat doet Susan met haar appel?

Laat de leerlingen een stukje hardop lezen van de pagina's 3 tot en met 7. Corrigeer leesfouten en uitspraak.

Leesboek 11

pag. 8

Vraag de leerlingen bij welke woorden de plaatjes horen op deze pagina en benoem zelf de plaatjes waarbij ze het woord niet weten. Afgebeeld zijn: tenen, haren, delen, ketting, leuning.

Maak de leerlingen erop attent wat voor soort rijtjes woorden op deze pagina staan (woorden met een open lettergreep waaruit een letter verdwijnt, woorden eindigend op -ig, -ing en -lijk).

Laat de leerlingen de woorden hardop lezen.

Inoefening

Werkboekje 11/12,

Kern 11

Net als bij de Werkboekjes 7/8 en 9/10 kunt u bij Werkboekje 11/12 een cassette inspreken die de leerlingen kan helpen bij het zelfstandig werken met de werkbladen. Vertel de leerlingen dat ze een werkblad eerst zonder cassette moeten proberen te maken. Ze kunnen dan al een heleboel opdrachten maken. Daarna beluisteren ze de cassette, controleren ze wat ze hebben ingevuld en vullen ze in wat ze niet wisten. Bij de beschrijving van een werkblad is cursief aangegeven wat u op een cassette kunt inspreken.

Werkblad 1

Op Werkblad 1 wordt geoefend met het lezen van tweelettergrepige woorden met een open lettergreep. Onder elk plaatje staat een kader van vakjes. De leerlingen geven aan uit hoeveel stukjes een woord bestaat door een kruisje te zetten in 1 of 2 vakjes. Bij het woord 'aap' zetten ze dus één kruisje, bij 'apen' twee kruisjes. Daarna doen ze hetzelfde in de vakjes onder de woorden: maan, manen, enzovoort. Verder verdelen ze de woorden van twee lettergrepen in stukken door een verticale streep te zetten waar het woord verdeeld wordt. Lees de woorden zo voor dat duidelijk te horen is of een woord uit één of uit twee stukjes bestaat.

aap - apen, beer - beren, oor - oren, muur - muren.

maan - manen, raam - ramen, vaar - varen, been - benen, heer - heren, veer - veren, oog - ogen, boor - boren, boot - boten, vuur - vuren, uur - uren, duur - duren.

Werkblad 2

Op Werkblad 2 staan oefeningen met tweelettergrepige woorden als 'groene' en 'rode'. Er is een aantal zinnen gegeven waarin het woord dat de kleur aangeeft, ontbreekt. De leerlingen moeten de kleur kiezen uit een aantal gegeven woorden en dat woord op de schrijflijn schrijven. Spreek op de cassette de zinnen van de eerste oefening in.

Een boom heeft groene blaadjes.
Een ijsbeer heeft een witte vacht.
Muizen zijn grijze diertjes.
In de krant staan zwarte letters.
Ik zie witte wolken en een blauwe lucht.
Ik heb een schaalpje rode kersen.
Een banaan heeft een gele schil.

Bij de tweede oefening moeten de leerlingen tekeningetjes afmaken, overeenkomstig de zinnen die eronder staan.

Verwerking

Leerlingen die bezig zijn met Kern 11 kunnen zelf lezen in boeken op AVI-niveau 3. Een paar suggesties voor titels die niet al te kinderachtig zijn en wat taal betreft al gauw begrijpelijk, vindt u hieronder. Probeer de interesse van de leerlingen te wekken door te vertellen waarover het boek gaat of een stukje eruit voor te lezen. Wanneer u het boek op een dergelijke manier introduceert, kunnen de leerlingen de tekst beter begrijpen.

Beperk het aanbod van boeken niet tot deze eenvoudige boekjes op AVI-niveau 3. Bied daarnaast ook boeken aan waarvan de tekst weliswaar een hoger niveau van leesvaardigheid vraagt, maar die door illustraties toch interessant zijn voor deze leeftijdsgroep, zoals prentenboeken, stripboeken, fotoboeken en goed geïllustreerde informatieve boeken.

- Annie Keuper-Makkink, *Frank en zijn fiets*. Jacob Dijkstra, Groningen.
- Rindert Kromhout, *Het witte meisje*. Serie Springtouw, Zwijssen, Tilburg.
- Rindert Kromhout, *Lui Lei Enzo*. Ster serie 5, Zwijssen, Tilburg.
- Annie M.G. Schmidt, *De bril van opa*. Waaidorp 3, Jacob Dijkstra, Groningen.
- Annie M.G. Schmidt, *Het lege huis*. Waaidorp 4, Jacob Dijkstra, Groningen.
- Truus van de Waarsenburg, *Lang haar uit een flesje*. Serie Springtouw, Zwijssen, Tilburg.

Introductie Gesprek over 'school'

Herinner de leerlingen aan het onderwerp van Leesboek 11: verhalen over jongens en meisjes op school, onder meer over de eerste schooldag van Mala.

Vraag de leerlingen naar hun eigen ervaringen met 'school'. Daarbij kan het volgende aan de orde komen.

- Zijn de leerlingen hiervoor al op een andere school geweest? In Nederland of elders? Hoe was het daar? Welke vakken hadden ze? Was het daar leuk op school?
- Hoe was jouw eerste schooldag hier op school? Wat heb je toen gedaan? Had je al gauw vrienden/vriendinnen?
- Breng ook het onderwerp 'spreekbeurt' ter sprake. Weten de leerlingen wat dat is? Vertel dat het volgende verhaal in Leesboek 11 over een spreekbeurt gaat en leg uit wat dat is.

De verhalen in Leesboek 11 spelen zich af in een gewone, gemengde schoolklas. Als u werkt in een opvangsituatie, doet zich bij het leesboek de gelegenheid voor de leerlingen iets te vertellen over het reguliere onderwijs, waarin de leerlingen later terecht zullen komen. Vertel wat daar anders zal zijn dan in uw opvangklas.

Bespreek bijvoorbeeld het geven van cijfers. Het systeem van cijfers geven verschilt van land tot land. Indien de leerlingen dat nog niet weten, vertelt u dat in Nederland cijfers gegeven worden van 1 tot en met 10 en welke waardering die cijfers uitdrukken (onvoldoende, voldoende, goed, enzovoort).

Instructie Bordles

Tweelettergrepige bijvoeglijke naamwoorden

Schrijf de volgende woorden op het bord.

leuk	zwart	dik	nat	rood	laag
leuke	zwarte	dikke	natte	rode	lage

Maak de leerlingen attent op de structuur van de tweelettergrepige woorden. Wijs hen erop dat in een woord als 'dikke' het woordje 'dik' te zien is.

Vraag hen of ze zien wat er met woorden als 'rode' en 'lage' aan de hand is. Zien ze dat er een letter weggevallen is?

Maak samen met de leerlingen met elk woord een zin, bijvoorbeeld als volgt:

De klas is leuk. Een leuke klas.

De rugzak is rood. De rode rugzak.

Maak de leerlingen erop attent dat de betekenis van rood en rode hetzelfde is.

Leesboek 11 pag. 9 t/m 13

Leestekst voorbereiden

Lees de titel van het verhaal voor: 'De spreekbeurt'. Bespreek met de leerlingen aan de hand van titel en plaatjes waar de tekst over zal gaan.

Lees de tekst van de pagina's 9 en 10 voor. De leerlingen lezen mee in hun leesboek.

Vertel de leerlingen dat ze het u moeten laten weten als ze iets niet begrijpen. U legt het dan uit.

Schrijf een paar essentiële woorden uit de tekst op het bord en maak de betekenis ervan duidelijk. Bijvoorbeeld de volgende woorden:

de spreekbeurt Vertel wat dat is.

de voeding Omschrijf met 'eten'.

woedend Omschrijf met 'heel erg boos'. Wijs aan op het plaatje op pagina 11 hoe woedend Harrie is.

Inoefening

Cassette en

Leesboek 11

pag. 9 t/m 14

De leerlingen beluisteren het gedeelte van de cassette bij de pagina's 9 tot en met 14, terwijl ze meelesen in hun leesboek.

Laat hen het gedeelte twee keer beluisteren. De eerste keer lezen ze stil mee, de tweede keer lezen ze hardop (maar wel gedempt) mee.

De spreekbeurt

Les B

Instructie

Leesboek 11
pag. 9 t/m 13

Samen lezen

Besprek met de leerlingen het verhaal 'De spreekbeurt' aan de hand van de illustraties. Stel enkele vragen, bijvoorbeeld: Waar gaat de spreekbeurt van Harrie over? Wat doet Dennis? Wat voor eten heeft Harrie bij zich? Wat is er met het ei gebeurd? Wat doet Harrie met de worst?

Laat de leerlingen een stukje hardop lezen van de pagina's 9 tot en met 13. Corrigeer leesfouten en uitspraak.

Leesboek 11
pag. 14

Vraag de leerlingen bij welke woorden de plaatjes horen op deze pagina en benoem zelf de plaatjes waarbij ze het woord niet weten. Afgebeeld zijn: dik/dun, kleren, beren, woedend, huilend, lachend.

Maak de leerlingen erop attent wat voor soort rijtjes woorden er op deze pagina staan (woordparen als leuk/leuke, woorden met een open lettergreep waaruit een letter is verdwenen en woorden eindigend op -ig en -end).

Laat de leerlingen de woorden hardop lezen.

Inoefening

Werkboekje 11/12,
Kern 11
Werkblad 3

Bij de eerste oefening op Werkblad 3 staan steeds twee woorden. Eén van die twee woorden heeft een open lettergreep. Uit dat woord is dus een letter verdwenen. De leerlingen moeten aangeven welk woord dat is. Onder de woorden is het figuurtje getekend dat zogenaamd de letter heeft opgegeten. De leerlingen verbinden het woord met de open lettergreep met dit figuurtje. Eronder staat een tekening met de twee woorden. De leerlingen omcirkelen het woord dat bij de tekening hoort.

Bij de tweede oefening moeten de leerlingen ook het woord omcirkelen dat bij de tekening past. Lees de woorden voor:

boten - botten, hakken - haken, roken - rokken.

deken - dekken, ballen - balen, penen - pennen.

toren - torren, zaken - zakken, stelen - stellen.

Werkblad 4

Op Werkblad 4 staan raadsels. De leerlingen lezen de raadsels en kiezen het antwoord uit drie gegeven woorden. Zij omcirkelen het woord en vullen het in op de schrijflijn.

Het heeft vier poten. Het kan niet lopen. Het is een tafel.

Je kunt ze niet eten. Je kunt er in varen. Het zijn boten.

Je kunt eronder slapen. Er hoort een laken bij. Het is een deken.

Je kunt er op lopen. Er zitten nagels aan. Het zijn je tenen.

Ze zitten in je hoofd. Je kunt er niet mee horen. Het zijn je ogen.

Ze leven in een huis. Ze wonen naast je. Het zijn de burens.

Introductie

Raadsels

Geef de leerlingen raadsels op. Het antwoord is steeds een tweelettergrepig woord met een open lettergreep. Als het antwoord geraden is, schrijft u het op het bord.

Je kunt ermee roeren en je kleine broertje voeren. (lepel)
 Het zit in een schoen en je kunt er een knoop in maken. (veter)
 Het zit in een auto en het maakt veel lawaai. (motor)
 Het vliegt in de lucht en het zegt 'twiet twiet'. (vogel)
 Het heeft vier poten, maar het kan niet lopen. (tafel)
 Het zit aan je vinger en je kunt ermee krabben. (nagel)

Instructie

Bordles

Tweelettergrepige woorden met open lettergreep
 Schrijf de volgende woorden op het bord:

lepel	motor	tafel	ruzie
veter	vogel	nagel	muziek
ramen	poten	uren	eten
namen	boten	sturen	weten
beren	oren	rozen	hazen
kleren	horen	dozen	blazen

Laat de leerlingen de woorden in stukken verdelen door een verticale streep te zetten waar het woord verdeeld wordt: le/pel, ra/men, enzovoort. Lees de woorden daarna samen met de leerlingen.

Leesboek 11 pag. 15 t/m 19

Leestekst voorbereiden

Lees de titel van de tekst voor: 'Ruzie'. Bespreek met de leerlingen aan de hand van titel en plaatjes waarover de tekst zal gaan.

Lees de tekst van de pagina's 15 en 16 voor. De leerlingen lezen mee in hun leesboek. Vertel de leerlingen dat ze het u moeten laten weten als ze iets niet begrijpen. U legt het dan uit. Schrijf op het bord een paar essentiële woorden uit de tekst en maak de betekenis ervan duidelijk, bijvoorbeeld:

banden, spaken, zadel	Wijs aan op de plaatjes bij de tekst.
stuur, wielen	Wijs aan op de plaatjes bij de tekst.
trappen, remmen, slippen	Doe voor of laat een leerling voordoen.
sturen, poetsen	Doe voor of laat een leerling voordoen.
trots	Omschrijf bijvoorbeeld met 'hij vindt het fijn dat hij die fiets heeft'.
zuinig	Omschrijf bijvoorbeeld met 'hij wil de fiets graag mooi houden'.

Laat de leerlingen voorspellen hoe het verhaal verder zal gaan. Maak hen erop attent dat ze dat door middel van de plaatjes te weten kunnen komen. Vraag bijvoorbeeld: Wie mag er ook een rondje op de fiets? Wat gebeurt er dan?

Inoefening

**Cassette en
Leesboek 11
pag. 15 t/m 20**

De leerlingen beluisteren het gedeelte van de cassette bij de pagina's 15 tot en met 20, terwijl ze meelesen in hun leesboek.

Laat hen het gedeelte twee keer beluisteren. De eerste keer lezen ze stil mee, de tweede keer lezen ze hardop (maar wel gedempt) mee.

Instructie

Leesboek 11
pag. 15 t/m 19

Samen lezen

Bespreek met de leerlingen het verhaal 'Ruzie' aan de hand van de illustraties. Stel een paar vragen, bijvoorbeeld: Wie heeft een nieuwe fiets? Wie mogen er een rondje op? Waar hebben de jongens ruzie over? Wat is er met de fiets gebeurd? Wie is er jaloers?

Laat de leerlingen een stukje hardop lezen van de pagina's 15 tot en met 19. Corrigeer leesfouten en uitspraak.

Leesboek 11
pag. 20

Vraag de leerlingen bij welke woorden de plaatjes horen op deze pagina en benoem zelf de plaatjes waarbij ze het woord niet weten. Afgebeeld zijn: jarig, scherpe, voeding, wij lezen, vogel, drie rozen.

Maak de leerlingen erop attent wat voor soort rijtjes woorden er op deze pagina staan (woorden eindigend op -ig en -ing, woorden waar een (verbuigings)'e' achter is gekomen, woorden met een open lettergreep, woorden waarvan de 's' in de 'z' verandert in het meervoud).

Laat de leerlingen de woorden hardop lezen.

Inoefening

Werkboekje 11/12,
Kern 11
Werkblad 5

Op Werkblad 5 kunnen woorden met clusters van medeklinkers achteraan gemaakt worden. Van elk drietal zijn er twee woorden getekend. De leerlingen schrijven het juiste woord op de schrijflijn naast het plaatje. U benoemt de plaatjes: *wolk - worst, dolk - dorst, hert - helm, bank - balk*.

Werkblad 6

Bij de eerste oefening op Werkblad 6 moeten de leerlingen tweelettergrepige woorden in stukjes verdelen door het plaatsen van een verticale streep: o/ren, o/pen, enzovoort.

Ook bij de tweede oefening moeten de woorden in stukken verdeeld worden. Daarna omcirkelen de leerlingen het woord dat bij het plaatje past. U benoemt de plaatjes: *oren, poten, vegen, molen, lepel, hamer, ramen, tenen, manen, peren, ogen, vogel, regen, bomen, schapen, koren, tafel, beren*.

Introductie**Gevoelens**

Teken op het bord een lachend en een huilend gezichtje. Vraag de leerlingen woorden te noemen die gevoelens uitdrukken. Laat hen aangeven bij welk gezichtje het genoemde woord past: is het een woord dat past bij 'lachen' (positief) of een woord dat past bij 'huilen' (negatief)?

U noemt zelf ook woorden. Zorg ervoor dat er een aantal woorden op -ig en -lijk aan de orde komt, bijvoorbeeld:

aardig, grappig, rustig, prachtig, zielig, droevig, keurig, prettig, eerlijk, vrolijk, moeilijk, pijnlijk, lelijk.

Instructie

Woorden op -ig en -lijk

Bordles

Schrijf woorden op -ig en -lijk op het bord.

eerlijk	droevig
heerlijk	zielig
pijnlijk	rustig
moeilijk	prachtig
lelijk	aardig
vrolijk	grappig

Maak de leerlingen attent op de structuur van de woorden door de woorden in stukken te verdelen. De woorden op -lijk worden gestructureerd door het achtervoegsel -lijk te scheiden van de rest van het woord: eer/lijk, moei/lijk, enzovoort. Wijs de leerlingen erop dat het achtervoegsel wordt uitgesproken als 'luk' en niet als 'lijk'.

De woorden op -ig worden als volgt in lettergrepen verdeeld: droe/vig, rus/tig, aar/dig, grap/pig, enzovoort. Laat de leerlingen horen dat de tweede lettergreep wordt uitgesproken met 'ug' en niet als 'ig'.

Lees de woorden samen met de leerlingen.

Het woord 'gym'

Schrijf het woord 'gym' op het bord. Maak de leerlingen attent op de letter 'y'. Laat horen dat deze letter in het woord 'gym' net zo klinkt als de 'i'.

Leesboek 11**pag. 21 t/m 25***Leestekst voorbereiden*

Lees de titel van de tekst voor: 'Gymles'. Bespreek met de leerlingen aan de hand van titel en plaatjes waarover de tekst zal gaan.

Lees de pagina's 21 en 22 voor. De leerlingen lezen mee in hun leesboek. Indien nodig legt u uit wat er in het verhaal gebeurt. Schrijf een paar essentiële woorden uit de tekst op het bord en bespreek de betekenis ervan, bijvoorbeeld:

de wedstrijd	Omschrijf bijvoorbeeld met 'doen wie het eerst boven is'.
sterk	Doe voor hoe iemand doet die sterk is.
de spieren	Laat deze zien op een plaatje of laat spierballen zien.
lenig	Laat een leerling voordoen wat lenig is.
winnen	Omschrijf bijvoorbeeld met 'een wedstrijd winnen'.
verliezen	Geef de tegenstelling 'winnen'.

de ringen
de korf

Wijs aan op het plaatje op pagina 23.
Wijs aan op het plaatje op pagina 25.

Inoefening

**Cassette en
Leesboek 11
pag. 21 t/m 26**

De leerlingen beluisteren het gedeelte van de cassette bij de pagina's 21 tot en met 26, terwijl ze meelezen in hun leesboek.

Laat hen het gedeelte twee keer beluisteren. De eerste keer lezen ze stil mee, de tweede keer lezen ze hardop (maar wel gedempt) mee.

Instructie**Leesboek 11**
pag. 21 t/m 25**Samen lezen**

Bespreek met de leerlingen het verhaal 'Gymles' aan de hand van de illustraties. Stel een paar vragen, bijvoorbeeld: Wie wint er met touw klimmen? Wie wint er met ringen zwaaien? Hoe vindt Dennis dat? Wie wint er met korfballen? Zijn Mala en Dennis nog vrienden?

Laat de leerlingen een stukje hardop lezen van de pagina's 21 tot en met 25. Corrigeer leesfouten en uitspraak.

Leesboek 11
pag. 26

Vraag de leerlingen bij welke woorden de plaatjes horen op deze pagina en benoem zelf de plaatjes waarbij ze het woord niet weten. Afgebeeld zijn: bladzij, klein/groot, hij poetst, het sneeuwt, zij hangt, zij springt.

Maak de leerlingen erop attent wat voor soort rijtjes woorden er op deze pagina staan (woorden die uit twee stukken bestaan, woordparen als klein/kleiner, woorden met hij/zij/het erbij en een -t erachter).

Laat de leerlingen de woorden hardop lezen.

oefening**Werkboekje 11/12,**
Kern 11
Werkblad 7

Op Werkblad 7 staan steeds twee of drie zinnen tekst met daarnaast twee plaatjes. De leerlingen lezen de tekst en zetten een kruisje bij het plaatje dat bij de tekst past. Laat de leerlingen de plaatjes nummeren met 1 en 2. Spreek op de cassette de zinnen in en het nummer van het goede plaatje.

Op de trui staat een zwarte stip. Zij heeft lange mouwen. (plaatje 2)

Dit zijn dikke kikkers, Ze zitten op grijze stenen. (plaatje 1)

Enzovoort.

Werkblad 8

Op Werkblad 8 staan plaatjes gevolgd door vier woorden. Drie van de woorden horen bij het plaatje. Het vierde woord niet. De leerlingen lezen de woorden en zetten een streep door het woord dat er niet bij hoort. Spreek op de cassette de woorden in die wel bij het plaatje horen: *veters - zolen - hakken; muren - daken - ramen; bessen - appels - peren; bellen - sturen - trappen; jassen - sokken - rokken; apen - vossen - beren; boren - hamer - zagen; deken - laken - kussen; schrobben - vegen - wassen; flessen - beker - lekker.*

Werkblad 9

Op Werkblad 9 staan woorden met de letterclusters spr-, str-, schr-, en -rst. Woorden met hetzelfde cluster moeten bij elkaar worden opgeschreven: woorden met str- bij de struik, woorden met schr- in het schrift, enzovoort. Laat de leerlingen de woorden eerst goed bekijken en dan in één keer opschrijven, zoals bij een visueel dictee.

Werkblad 10

Bij de eerste oefening op Werkblad 10 staan woorden op -ig en -lijk. De leerlingen geven van elk woord aan of er een lachend of een droevig gezichtje bij hoort. Ze tekenen daartoe een lachende of een droevige mond in het gezichtje dat bij het woord staat. Maak vooraf op het bord twee rijen van de woorden: een rij met woorden bij een lachend gezicht en een rij met woorden bij een huilend gezicht.

Bij de tweede oefening moeten de leerlingen een woord zoeken om een zin mee af te maken. De woorden zijn te vinden bij de eerste oefening.

Bij de derde oefening verbinden de leerlingen een getal in letters met een getal in cijfers. Spreek op de cassette de zinnen van de tweede oefening en de getallen van de derde oefening in.

Niet mooi, maar lelijk. Niet vrolijk, maar droevig. Hij lacht erom; het is grappig. Hij denkt lang na; het is moeilijk.

Tien, twintig, dertig, enzovoort.

Introductie Figuren in boeken

Laat de leerlingen een sprookjesboek (of verschillende sprookjesboeken) zien en praat met hen over figuren die vaak in zulke boeken voorkomen, bijvoorbeeld: koning, koningin, prins, prinses, fee, heks, reus, kabouter, geest, sultan, draak, tovenaars. Wijs de figuren op de plaatjes aan. Vertel van een paar figuren hoe ze zijn en wat ze meestal doen, of het mannen zijn of vrouwen. Laat hun karakter goed uitkomen. Vraag de leerlingen of ze iets over een van de figuren kunnen vertellen. Vertel eventueel in het kort het verhaal van Doornroosje. In de leestekst 'De klas speelt toneel' komt dit verhaal gedeeltelijk voor. Een prentenboek over dit sprookje kan daarbij behulpzaam zijn.

Instructie Bordles

Woorden eindigend op -ing

Schrijf onderstaande woorden op het bord.

leuning	ketting	koning
buiging	schutting	kleding
voeding	spanning	storing

Structureer deze woorden door ze in stukjes te verdelen. Laat de leerlingen een verticale streep zetten waar het woord wordt verdeeld: leu/ning, ket/ting, ko/ning, enzovoort.

Lees de woorden daarna nog eens samen met de leerlingen. Maak samen met de leerlingen met elk woord een zin.

Leesboek 11 pag. 27 t/m 31

Leestekst voorbereiden

Lees de titel 'De klas speelt toneel' voor en laat de leerlingen aan de hand van titel en plaatjes vertellen waarover de tekst zal gaan.

Lees de pagina's 27 en 28 voor. De leerlingen lezen mee in hun leesboek. Als de leerlingen iets niet goed begrijpen, legt u dat uit. Laat hen onder het voorlezen op pagina 28 aanwijzen wie welke rol speelt:

Ik ben de koning, zegt Mala.

En ik ben de koningin (Dennis)

Faisal zet de punthoed op. Ik ben de boze fee.

Susan draagt een hoed met een veer. Ik ben de prins.

Ik ben de prinses (Harrie)

Schrijf een paar essentiële woorden uit de tekst op het bord en maak de betekenis ervan duidelijk, bijvoorbeeld:

toneel spelen	Omschrijf dit bijvoorbeeld met 'een verhaal naspelen'.
koning(in), fee, prins(es)	Wijs deze figuren aan op plaatjes in een sprookjesboek
de buiging	Doe een buiging voor.

Inoefening

Cassette en

Leesboek 11

pag. 27 t/m 32

De leerlingen beluisteren het gedeelte van de cassette bij de pagina's 27 tot en met 32, terwijl ze meelesen in hun leesboek.

De eerste keer lezen ze stil mee, de tweede keer lezen ze hardop (maar wel gedempt) mee.

De klas speelt toneel

Les B

Instructie

Leesboek 11
pag. 27 t/m 31

Samen lezen

Bespreek met de leerlingen het verhaal 'De klas speelt toneel' aan de hand van de illustraties. Stel een paar vragen, bijvoorbeeld: Waar gaat het toneelstuk over? Wie speelt voor koning/prinses/fee, enzovoort? Wat heeft de fee tegen de prinses gezegd? Wie komt de prins wakker maken? Wil de prins met de prinses trouwen? Wil Susan met Harrie trouwen?

Laat de leerlingen een stukje hardop lezen van de pagina's 27 tot en met 31. Corrigeer leesfouten en uitspraak. Observeer welke fouten elke leerling maakt.

Leesboek 11
pag. 32

Vraag de leerlingen bij welke woorden de plaatjes horen op deze pagina en benoem zelf de plaatjes waarbij ze het woord niet weten. Afgebeeld zijn: koning/buiging, gooien, dief, geven, zwaaien.

Maak de leerlingen erop attent wat voor soort rijtjes woorden er op deze pagina staan (woorden eindigend op -lijk, -ing, -ig, -erd, woorden die je in twee stukken kunt verdelen, woorden waarvan de 'f' bij het meervoud verandert in een 'v').
Laat de leerlingen de woorden hardop lezen.

Praat nog even na over Leesboek 11. Vraag bijvoorbeeld welk verhaal de leerlingen het leukst vonden. Vinden ze de klas van meneer Vis een leuke klas?

Inoefening

Werkboekje 11/12,
Kern 11
Werkblad 11

Op Werkblad 11 staan twee situaties getekend. Bij elke situatie staan drie zinnen in de verkeerde volgorde. De leerlingen lezen de zinnen en geven de goede volgorde aan door de cijfers 1, 2 en 3 voor de zinnen te zetten. Ze schrijven de zinnen in de goede volgorde op de schrijflijnen. Spreek op de cassette de zinnen in de goede volgorde in.
Henk staat bij het bord. Hij schrijft iets op. Het is een acht.
Els speelt op de stoep. Zij speelt met een bal. De bal rolt de straat op.

Werkblad 12

Op Werkblad 12 staat een oefening met woorden eindigend op -ing. In elk vak staan vier woorden en een plaatje. De leerlingen lezen de woorden en verbinden het juiste woord met het plaatje. U benoemt de plaatjes: *koning, pudding, honing, ketting, botsing, landing, buiging, redding.*

Werkblad 13

Op Werkblad 13 staat een korte tekst. Daarna staan er vier vragen. De leerlingen zetten een kruisje in het vakje voor een goed antwoord. Spreek op de cassette het leestekstje, de vragen en de goede antwoorden in.

Werkblad 14

Op Werkblad 14 staat een puzzelopdracht. In elk vak staat een structuurschema en drie woorden. In het schema is al één letter ingevuld. De leerlingen zoeken welk woord in het schema met de letter past. Ze schrijven dat woord op de schrijflijn onder het schema.

Toets Kern 11

Drie-Minuten-Toets Leeskaarten 1, 2 en 3

Aan het eind van Kern 11 kunt u bij de leerlingen de Leeskaarten 1, 2 en 3 van de Drie-Minuten-Toets afnemen. De Leeskaarten 1 en 2 zijn al eerder afgenomen. Door de toetsen opnieuw af te nemen, kunt u zien of de leerlingen vooruit zijn gegaan. Leeskaart 3 bevat woorden van meer dan één lettergreep. Volg de instructie voor afname en correctie in de handleiding van de DMT.

Extra hulp

Leerlingen die aan het eind van Kern 11 op Leeskaart 1 een lagere score dan 25 halen, hebben nog steeds behoefte aan extra oefeningen met mkm-woorden. Suggesties hiervoor vindt u aan het eind van Kern 7. Leerlingen die aan het eind van Kern 11 op Leeskaart 2 een lagere score dan 14 halen, hebben extra oefeningen nodig met eenlettergrepige woorden met een lettercluster vooraan of achteraan het woord. Suggesties hiervoor vindt u aan het eind van Kern 9.

Leerlingen die aan het eind van Kern 11 op Leeskaart 3 een lagere score dan 7 halen, hebben vooral moeite met het lezen van meerlettergrepige woorden. Extra hulp op dit gebied moet erop gericht zijn de leerlingen de structuur van dergelijke woorden te leren doorzien. De strategie die men de leerlingen kan leren is om de tweelettergrepige woorden in stukjes te verdelen. Vervolgens kunnen zij de stukjes verklanken en samenvoegen tot het hele woord. Het verdelen van woorden in stukjes wordt gedaan met verdeelstrepen, zoals dat ook in de Kern 10 en 11 in bordlessen is beschreven, bijvoorbeeld: dek/sel, kip/pen, sui/ker, lo/pen.

Schrijf regelmatig een aantal tweelettergrepige woorden op het bord en laat de leerlingen deze met verdeelstrepen in stukken verdelen en lezen.

Het is ook zinvol om extra leesstof te lezen met leerlingen die een lage score hebben op Leeskaart 3. Hier volgen daartoe wat suggesties.

- Neem niet te moeilijke boekjes, waarin niet al te veel tweelettergrepige woorden voorkomen. Kies bijvoorbeeld boekjes die genoemd zijn onder het kopje 'verwerking' bij 'Aladdin en de man', les B en 'Een nieuw meisje', les B.
- Bereid een leestekst eerst met de leerlingen voor door met hen te praten waarover de tekst zal gaan aan de hand van de titel en de plaatjes. Lees de tekst eerst een keer voor, terwijl de leerlingen meelezen.
- Schrijf tweelettergrepige woorden uit de tekst op het bord en laat de leerlingen deze in stukjes verdelen en lezen.
- Behandel ook andere woorden uit de tekst die moeilijk zijn om te lezen of waarvan de leerlingen de betekenis waarschijnlijk niet kennen.
- Laat de leerlingen eventueel een aanwijskaartje gebruiken. Ze kunnen zich dan beter concentreren op de zin die ze lezen en worden minder afgeleid door de omringende tekst.
- Geef veel en korte leesbeurten.
- Laat een tekst meer dan één keer lezen, zodat deze een zekere mate van bekendheid heeft voor de leerlingen. Ze merken dan dat ze die tekst al heel aardig kunnen lezen, hetgeen hun zelfvertrouwen versterkt.
- Lees eventueel Leesboek 11 nog een keer met deze leerlingen of laat hen nog eens de cassette bij Leesboek 11 beluisteren, terwijl ze meelezen in hun leesboek.

Kern 12

Doelen

Technisch lezen

- tweellettergrepige woorden
- drielettergrepige woorden
- drielettergrepige verkleinwoorden

Begrijpend lezen

- begrijpend lezen van woorden en zinnen
- begrijpend lezen van de tekst van het leesboek

Materialen

Leesboek 12: 'Het schoolfeest'
Cassette bij Leesboek 12
Werkboekje 11/12 (Veilig leren lezen)

Inhoud

Leesboek 12

Mala's nieuwe kamer
Een vieze sok
Naar de kapper
Artiesten gevraagd
Het schoolfeest

Kern 12, Werkplan A

met uitgebreide instructie

Les 1	Les A
Mala's nieuwe kamer	Introductie • Leesboek 12 Instructie • Bordles Drielettergrepige woorden • Leesboek 12, pag. 2 t/m 6 Leestekst voorbereiden Inoefening • Cassette en Leesboek 12, pag. 2 t/m 7
Les 2	Les B
Mala's nieuwe kamer	Instructie • Leesboek 12, pag. 2 t/m 6 Samen lezen • Leesboek 12, pag. 7 Inoefening • Werkboekje 11/12, Kern 12 Werkblad 1 Werkblad 2
Les 3	Les A
Een vieze sok	Introductie • Klapspel Instructie • Bordles Woorden van twee en drie lettergrepen • Leesboek 12, pag. 8 t/m 12 Leestekst voorbereiden Inoefening • Cassette en Leesboek 12, pag. 8 t/m 13
Les 4	Les B
Een vieze sok	Instructie • Leesboek 12, pag. 8 t/m 12 Samen lezen • Leesboek 12, pag. 13 Inoefening • Werkboekje 11/12, Kern 12 Werkblad 3 Werkblad 4

Les 5

Naar de kapper

Les A

Introductie

- Gesprek over mode

Instructie

- Bordles
Drielettergreppige woorden
- Leesboek 12, pag. 14 t/m 18
Leestekst voorbereiden

Inoefening

- Cassette en Leesboek 12, pag. 14 t/m 19

Les 6

Naar de kapper

Les B

Instructie

- Leesboek 12, pag. 14 t/m 18
Samen lezen
- Leesboek 12, pag. 19

Inoefening

- Werkboekje 11/12, Kern 12
Werkblad 5
Werkblad 6

Les 7

Artiesten gevraagd

Les A

Introductie

- Affiches

Instructie

- Bordles
Drielettergreppige verkleinwoorden
- Leesboek 12, pag. 20 t/m 24
Leestekst voorbereiden

Inoefening

- Cassette en Leesboek 12, pag. 20 t/m 25

Les 8

Artiesten gevraagd

Les B

Instructie

- Leesboek 12, pag. 20 t/m 24
Samen lezen
- Leesboek 12, pag. 25

Inoefening

- Werkboekje 11/12, Kern 12
Werkblad 7
Werkblad 8
Werkblad 9

Les 9

Het schoolfeest

Les A

Introductie

- Het alfabet

Instructie

- Bordles
De 'c' en de 'x'

- Leesboek 12, pag. 26 t/m 30
Leestekst voorbereiden

Inoefening

- Cassette en Leesboek 12, pag. 26 t/m 32

Les 10 **Het schoolfeest**

Les B

Instructie

- Leesboek 12, pag. 26 t/m 30
Samen lezen
- Leesboek 12, pag. 31
- Leesboek 12, pag. 32
Het gedicht van Susan

Inoefening

- Werkboekje 11/12, Kern 12
Werkblad 10
Werkblad 11
Werkblad 12
Werkblad 13
Werkblad 14

Les 11 **Toets Kern 12**

Drie-minuten-toets

- Leeskaarten 1, 2 en 3

Kern 12, Werkplan B

met beperkte instructie

Met leerkracht

Mala's nieuwe kamer	Les B - Leesboek 12, pag. 2 t/m 6 Samen lezen - Leesboek 12, pag. 7
Een vieze sok	Les B - Leesboek 12, pag. 8 t/m 12 Samen lezen - Leesboek 12, pag. 13
Naar de kapper	Les B - Leesboek 12, pag. 14 t/m 18 Samen lezen - Leesboek 12, pag. 19
Artiesten gevraagd	Les B - Leesboek 12, pag. 20 t/m 24 Samen lezen - Leesboek 12, pag. 25
Het schoolfeest	Les B - Leesboek 12, pag. 26 t/m 30 Samen lezen - Leesboek 12, pag. 31
Toets Kern 12	Drie-minuten-toets - Leeskaarten 1, 2 en 3

Kern 12, Werkplan B

met beperkte instructie

Zelfstandig werken

Kern 12	Lezen doe je overal		Veilig leren lezen					Veilig in stages	
	Leesboek 12 + cassette	Werkboekje 11/12 Kern 12	Computer programma*			Kopiermap + cd*			
Mala's nieuwe kamer	blz. 1 t/m 7	1 2	CTL	VTL	BL	SP	1	2	
Een vieze sok	blz. 8 t/m 13	3 4 5	2	2	1		3	4	
Naar de kapper	blz. 14 t/m 19	6 7 8	3		2	1	5	6	
Artiesten gevraagd	blz. 20 t/m 25	9 10 11			3	2	7	8	
Het schoolfeest	blz. 26 t/m 32	12 13 14				3	9		

* aanvullende materialen

Introductie

Leesboek 12

Laat de leerlingen Leesboek 12 bekijken en er even in bladeren. Vestig de aandacht op het omslag. Wat staat daar allemaal op? Welk nummer heeft het boek? Laat de leerlingen aan de hand van de illustraties in het boek vertellen over wie en wat het zal gaan. Zien ze dat het boek over dezelfde mensen gaat als Leesboek 11.

Vertel de leerlingen dat in dit leesboek weer langere woorden voorkomen, waarvan u er nu een aantal gaat behandelen.

Instructie

Bordles

Drielettergrepige woorden

Schrijf woorden van twee en drie lettergrepen op het bord, bijvoorbeeld:

boeken	boekentas
koffie	koffiepot
voetbal	voetbalschoen
regen	regenjas
kamer	badkamer
potlood	kleurpotlood

prullenbak	donderdag
rekenboek	zaterdag
keukenkast	verjaardag

Laat de leerlingen zien dat je zulke lange woorden makkelijker kunt lezen als je ze in stukjes verdeelt.

Lees de woorden voor en laat de leerlingen bij elk woord de stukjes tellen of klappen. Laat hen een verticale streep zetten waar het woord verdeeld wordt: bad/ka/mer, kof/fie/pot, enzovoort. Lees de woorden daarna samen met de leerlingen.

Leesboek 12

pag. 2 t/m 6

Leestekst voorbereiden

Lees de titel van het verhaal voor: 'Mala's nieuwe kamer'. Bespreek met de leerlingen aan de hand van titel en plaatjes waarover het verhaal zal gaan. Lees de tekst van de pagina's 2 en 3 voor. De leerlingen lezen mee in hun leesboek. Vertel de leerlingen dat ze het u moeten laten weten als ze iets niet begrijpen. U legt het dan uit. Laat de leerlingen onder het voorlezen af en toe iets aanwijzen op de plaatjes, bijvoorbeeld: het plafond, verfvlekken, de overal, witte spatjes.

Schrijf een paar essentiële woorden uit de tekst op het bord en maak de betekenis ervan duidelijk.

behangen	Omschrijf bijvoorbeeld met 'papier op de muren plakken'.
schilderen	Doe voor hoe iemand schildert en wijs aan wat de vader doet op het plaatje op pagina 3.
smelten	Omschrijf met 'ijs of sneeuw wordt water'.
verfwinkel	Vertel dat men daar behang verkoopt.

Inoefening

**Cassette en
Leesboek 12
pag. 2 t/m 7**

De leerlingen beluisteren het gedeelte van de cassette bij de pagina's 2 tot en met 7, terwijl ze meelesen in hun leesboek. Laat hen het gedeelte twee keer beluisteren. De eerste keer lezen ze stil mee, de tweede keer lezen ze hardop (maar wel gedempt) mee.

Instructie

Samen lezen

Leesboek 12

pag. 2 t/m 6

Bespreek met de leerlingen het verhaal 'Mala's nieuwe kamer' aan de hand van de illustraties. Stel een paar vragen, bijvoorbeeld: Mogen Mala en Susan zelf behangen? Kan de vader van Mala dat niet doen? Wat voor behang kopen ze? Wat zijn ze vergeten?

Laat de leerlingen een stukje hardop lezen van de pagina's 2 tot en met 6 van Leesboek 12. Corrigeer leesfouten en uitspraak.

Leesboek 12

pag. 7

Vraag de leerlingen bij welke woorden de plaatjes op deze pagina horen en benoem de plaatjes waarbij ze het woord niet weten. Afgebeeld zijn: Bloemstraat, verhuizen, voorkant/achterkant, tafeltje, vogeltje.

Maak de leerlingen erop attent wat voor soort rijtjes op deze pagina staan (samengestelde woorden met -kamer, verf- en -straat, woorden van drie stukjes (lettergrepen), woorden waar steeds een stukje bijkomt). Laat de leerlingen de woorden hardop lezen.

Inoefening

Werkboekje 11/12,

Kern 12

Werkblad 1

Bij de eerste oefening op Werkblad 1 moeten de leerlingen aangeven uit hoeveel stukjes een gegeven woord bestaat. Ze doen dat door kruisjes te zetten in een bepaald aantal vakjes van het schema achter het woord. Laat hen eventueel ook nog verdeelstrepen in de woorden zetten. Spreek de woorden van de eerste oefening zo op de cassette in dat duidelijk te horen is uit hoeveel stukjes het woord bestaat:

brood, soep/le/pel, val/der, was/knij/per, sui/ker/pot, schrif/ten, vuil/nis/bak, stul/ren, groen/tel/man, sla/ger, voet/bal/schoen, bel/zoek.

Bij de tweede oefening moeten de leerlingen een zin afmaken door een woord te kiezen uit drie gegeven woorden. Ze schrijven dat woord op de schrijflijn. *We zijn hier in de schatkamer. Opa zit in zijn schommelstoel. Na het eten gaan we afwassen.*

Werkblad 2

Op Werkblad 2 staan oefeningen met tweelettergrepige woorden. Bij de eerste oefening zijn het woorden met een open lettergreep vooraan, bij de tweede oefening woorden met een dubbele medeklinker in het midden, bij de derde oefening beide typen woorden. De leerlingen verdelen de woorden in stukjes door er een verticale streep in te zetten. Daarna kiezen ze het woord dat bij het plaatje hoort en schrijven dat op de schrijflijn. Bij de eerste oefening kunnen de woorden op het gehoor verdeeld worden. Die woorden zou u dus op de cassette kunnen inspreken met een pauze waar de verdeelstreep moet komen. De woorden bij de tweede oefening kunnen niet op het gehoor verdeeld worden. De leerlingen hebben geleerd om bij woorden met een dubbele letter in het midden, de verdeelstreep tussen de twee zelfde letters te zetten (Zie Kern 10, 'De geest uit de lamp', les A). Benoem daarom op de cassette alleen de plaatjes.

lepel, hamer, sturen, bellen, messen, vallen, potten, mannen, rekken.

Verwerking

Leerlingen die bezig zijn met Kern 12 kunnen zelf lezen in boeken op AVI-niveau 3 en 4. Er komen nu boeken binnen hun bereik die op de leeftijd van tien jaar en ouder zijn afgestemd. In de serie Zoeklicht (niveau *) zijn vele titels met AVI-niveau 4 en ook enkele met AVI-niveau 3. Deze boeken zijn geschreven voor moeilijk lezende kinderen vanaf tien jaar. Het leestechisch niveau van deze boeken is eenvoudig gehouden. Wel zal het begrijpen van de taal in deze boeken nog problemen opleveren voor leerlingen die nog maar kort met Nederlands bezig zijn. Ook voor het lezen van deze boeken zullen de leerlingen gebaat zijn bij een introductie door de leerkracht.

Introductie

Klaspel

Om het gevoel voor het verdelen van woorden in lettergrepen bij de leerlingen te stimuleren, kunt u nog eens het klaspel met hen doen (zie Kern 10). U gaat met de leerlingen in een kring zitten. Ieder neemt een woord in zijn hoofd. Om de beurt zegt ieder zijn woord en klapt het daarna, met op elke lettergreep een klap. Om de vaart erin te krijgen, kan eerst een oefenrondje gehouden worden en daarna nog een snellere ronde met dezelfde woorden.

Als de leerlingen het moeilijk vinden om woorden te verzinnen, kunt u een aantal woorden van één, twee of drie lettergrepen op het bord schrijven, bijvoorbeeld de woorden uit de vorige bordles. Het spel kan ook zo gedaan worden dat ieder zijn adres zegt en klapt.

Instructie

Bordles

Woorden van twee en drie lettergrepen

Schrijf ter herhaling nog eens een aantal woorden van twee lettergrepen op het bord, bijvoorbeeld:

water	dubbel
boven	alles
meter	emmer

Laat de leerlingen de woorden in stukjes verdelen door een verticale streep te zetten waar het woord verdeeld wordt: wa/ter, dub/bel, enzovoort. Lees de woorden daarna nog eens samen met de leerlingen. Behandel daarna drielettergrepige woorden met de voorvoegsels be- en ver-. Laat de leerlingen ook deze woorden in stukjes verdelen en lezen.

kopen	stoppen	kijken	hangen
verkopen	verstoppen	bekijken	behangen
verhuizen	beginnen		
vergeten	bedanken		
verzinnen	betalen		
vertrekken	beloven		

Leesboek 12

pag. 8 t/m 12

Leestekst voorbereiden

Lees de titel voor: 'Een vieze sok'. Bespreek met de leerlingen aan de hand van titel en illustraties waarover het verhaal zal gaan. Lees de tekst van de pagina's 8 en 9 voor. De leerlingen lezen mee in hun leesboek. Vertel de leerlingen dat ze het u moeten laten weten als ze iets niet begrijpen. U legt het dan uit.

Laat de leerlingen onder het voorlezen af en toe iets aanwijzen op de plaatjes, bijvoorbeeld: de meetlat, het behang, het emmertje met plaksel, Susan smeert het behang in, de borstel, Susan borstelt het behang.

Schrijf een paar essentiële woorden uit de tekst op het bord en maak de betekenis ervan duidelijk.

meten Doe voor hoe je iets meet, bijvoorbeeld de hoogte van de klas.

insmeren Doe voor en omschrijf met 'plaksel erop smeren'.

bobbel Laat een bobbel zien, bijvoorbeeld van iets dat onder papier ligt.

Laat de leerlingen voorspellen hoe het verhaal verder zal gaan. Wijs hen erop dat ze gebruik kunnen maken van de plaatjes. Vraag bijvoorbeeld:

De moeder van Mala heeft een verrassing. Wat zou die verrassing zijn? Lukt het behangen goed, denk je? Komt de vader van Mala nog helpen?

Inoefening

Cassette en

Leesboek 12

pag. 8 t/m 13

De leerlingen beluisteren het gedeelte van de cassette bij de pagina's 8 tot en met 13, terwijl ze meelesen in hun leesboek. Laat hen het gedeelte twee keer beluisteren. De eerste keer lezen ze stil mee, de tweede keer lezen ze hardop (maar wel gedempt) mee.

Instructie

Samen lezen

Leesboek 12

pag. 8 t/m 12

In de vorige les hebben de leerlingen voorspeld hoe het verhaal 'Een vieze sok' verder zou gaan na pagina 9. Bespreek nu of hun voorspelling juist was. Stel een paar vragen, bijvoorbeeld: Is het behangen van Mala's kamer goed gelukt? Wat was de verrassing van haar moeder? Wat doet vader met het plaksel?

Laat de leerlingen een stukje hardop lezen van de pagina's 8 tot en met 12. Corrigeer leesfouten en uitspraak.

Leesboek 12

pag. 13

Vraag de leerlingen bij welke woorden de plaatjes op deze pagina horen en benoem de plaatjes waarbij ze het woord niet weten. Afgebeeld zijn: keurig/opschrijven, afdrogen, prullenbak, appelboom.

Maak de leerlingen erop attent wat voor soort rijtjes op deze pagina staan (woorden eindigend op -ig en -ige, woorden van drie lettergrepen, woorden waar een stukje bijkomt, zoals alle, allebei, allemaal). Laat de leerlingen de woorden hardop lezen.

Inoefening

Werkboekje 11/12,

Kern 12

Werkblad 3

Op Werkblad 3 moeten de leerlingen zinnen afmaken door een woord te kiezen uit drie gegeven woorden. Ze schrijven het goede woord op de schrijflijn. Spreek de complete zinnen op de cassette in: *Joris heeft dorst. Daarom pakt hij een glas water. Mijn haren zijn heel lang. Morgen ga ik naar de kapper. Enzovoort.*

Werkblad 4

Op Werkblad 4 staan oefeningen met de letterclusters sch- en schr-. Steeds is het achterste stuk van een woord gegeven. Bij de eerste oefening moeten de leerlingen proberen welk woord het wordt met sch- en met schr-. Daarna moeten ze bepalen welk van de twee een bestaand woord is: *schoen, scheur, schroef, schrijft, schreeuw, schiet, schip, schram, schuin.*

Bij de tweede oefening moeten de leerlingen het juiste cluster kiezen om een woord af te maken. Ze schrijven het woord op de schrijflijn onder het plaatje. U benoemt de plaatjes: *schrijft, schaap, schuur, schroef, schil, schrijf, schaar, schelp, schat.*

Naar de kapper

Les A

Introductie

Gesprek over mode

Als inleiding op de leestekst kunt u even met de leerlingen praten over mode en uiterlijk. Het gesprek kan gaan over de haardracht en kleding van de leerlingen zelf. Wat vinden ze mooi? Wat is er hier in de mode voor meisjes? En wat voor jongens? Wat was er mode in het land waar ze vandaan komen? Wat vinden ze van jongens met lang haar, met een staartje erin? Wat vinden ze van meisjes met heel korte stekeltjes?

Instructie

Bordles

Drielettergrepige woorden

Schrijf de volgende woorden op het bord:

kind	teken	wandel
kinderen	tekenen	wandelen

Laat de leerlingen zien dat de lange woorden ontstaan door het toevoegen van -eren of -en. Als de leerlingen de structuur van de lange woorden doorzien, kunnen ze deze makkelijker lezen.

Laat de leerlingen aangeven, bijvoorbeeld door onderstrepen, welk stukje van het lange woord precies hetzelfde is als het korte woord. Lees de lange woorden voor en laat daarbij duidelijk horen dat de klemtoon op de eerste lettergreep ligt. Lees de woorden daarna nog eens samen met de leerlingen. Laat de leerlingen met nog meer woorden van dit type oefenen, bijvoorbeeld:

eieren	rekenen
anderen	openen
timmeren	hinkelen
schilderen	huppelen

Leesboek 12

pag. 14 t/m 18

Leestekst voorbereiden

Lees de titel van de tekst voor: 'Naar de kapper'. Bespreek met de leerlingen aan de hand van titel en illustraties waarover de tekst zal gaan. Lees daarna de tekst voor van de pagina's 14 en 15. De leerlingen lezen mee in hun leesboek. Als de leerlingen iets niet begrijpen, legt u dat uit. Schrijf op het bord een paar essentiële woorden uit de tekst en maak hun betekenis duidelijk, bijvoorbeeld:

mode	Geef voorbeelden van iets wat nu in de mode is, bijvoorbeeld bepaalde kleren.
borstel	Laat een borstel zien of wijs de wc-borstel aan op het plaatje op pagina 17.
bezem	Laat een bezem zien.
egel	Wijs aan op het plaatje op pagina 19.
stekeltjes	Wijs aan op het plaatje op pagina 18.

Inoefening

Cassette en

Leesboek 12

pag. 14 t/m 19

De leerlingen beluisteren het gedeelte van de cassette bij de pagina's 14 tot en met 19, terwijl ze meelesen in hun leesboek.

Laat hen het gedeelte twee keer beluisteren. De eerste keer lezen ze stil mee, de tweede keer lezen ze hardop (maar wel gedempt) mee.

Instructie

Leesboek 12
pag. 14 t/m 18

Samen lezen

Bespreek met de leerlingen het verhaal 'Naar de kapper' aan de hand van de illustraties. Stel een paar vragen, bijvoorbeeld: Wil Dennis graag naar de kapper? Heeft Dennis zijn haren mooi geknipt? Wat zegt zijn vader ervan? Hoe knipt de kapper de haren van Dennis? Waar lijkt hij nu op?

Laat de leerlingen daarna een stukje hardop lezen van de pagina's 14 tot en met 18 van Leesboek 12. Corrigeer leesfouten en uitspraak.

Leesboek 12
pag. 19

Vraag de leerlingen bij welke woorden de plaatjes op deze pagina horen en benoem de plaatjes waarbij ze het woord niet weten. Afgebeeld zijn: lang, egeltje, emmertje, druipende.

Maak de leerlingen erop attent wat voor soort rijtjes op deze pagina staan (drietallen als dik, dikker, dikste, woorden eindigend op -tje, -ig, -end en -ende, -em, en een paar woorden die voor een deel hetzelfde zijn, zoals iemand/niemand). Bespreek, indien nodig, de betekenis van de vergelijkende woorden als dik, dikker, dikste. Laat de leerlingen de woorden hardop lezen.

Inoefening

Werkboekje 11/12,
Kern 12
Werkblad 5

Op Werkblad 5 staat een tekst waaruit een aantal woorden zijn weggelaten. De leerlingen kiezen het woord dat op de open plaats past uit drie gegeven woorden. Ze omcirkelen het woord en schrijven het daarna op de schrijfflijn.

Vader ligt in de tuin. Het is mooi weer. De kinderen spelen buiten. Enzovoort.

Werkblad 6

Werkblad 6 bevat een korte tekst met eronder vier vragen. De leerlingen lezen eerst de tekst en kiezen daarna de goede antwoorden op de vragen. Ze zetten een kruisje in het vakje voor het goede antwoord. Spreek op de cassette de leestekst, de vragen en de goede antwoorden in.

Artiesten gevraagd

Les A

Introductie

Affiches

Op de eerste pagina van de leestekst 'Artiesten gevraagd' komt een affiche voor waarop een feest wordt aangekondigd. Het is zinvol om dit gegeven uit te breiden naar de eigen omgeving van de leerlingen. Hang enkele recente affiches in de klas op, bijvoorbeeld affiches waarop activiteiten op school of in een buurthuis in de omgeving van de school worden aangekondigd. Lees de tekst van een affiche samen met de leerlingen en bespreek de betekenis van wat erop staat.

Instructie

Bordles

Drielettergrepige verkleinwoorden

Schrijf op het bord de volgende woorden:

bal	kam	ring
balletje	kammetje	ringetje

Ga na of de leerlingen de betekenis van verkleinwoorden begrijpen: een balletje is een kleine bal. Maak de structuur van de verkleinwoorden voor de leerlingen duidelijk door te laten zien dat in het lange woord 'balletje' het korte woordje 'bal' te ontdekken is. Laat een leerling aangeven welk stukje van het lange woord precies hetzelfde is als het korte woordje.

Lees de lange woorden voor en laat goed horen dat de klemtoon op de eerste lettergreep ligt. Lees de woorden daarna nog eens samen met de leerlingen.

Laat hen oefenen met nog meer woorden van dit type. Vraag een leerling de verkleinwoorden weer om te zetten in de oorspronkelijke vorm, dus bij 'bruggetje' komt 'brug' te staan.

tongetje	spelletje
kringetje	karretje
bruggetje	sterretje

Leesboek 12 pag. 20 t/m 24

Leestekst voorbereiden

Lees de titel voor: 'Artiesten gevraagd'. Bespreek met de leerlingen aan de hand van de titel en de illustraties waarover de tekst zal gaan.

Lees de pagina's 20 en 21 voor. De leerlingen lezen mee in hun leesboek. Als de leerlingen iets niet begrijpen, legt u dat uit.

Schrijf een paar essentiële woorden uit de tekst op het bord en bespreek de betekenis ervan, bijvoorbeeld:

artiesten	Geef als voorbeeld 'mensen die muziek maken, toneelspelen, kunstjes doen, enzovoort.'
goochelen	Doe een truc voor (het mag mislukken), of wijs de goochelaar aan op een plaatje.
oefenen	Zeg bijvoorbeeld 'om goed te leren voetballen, moet je veel oefenen'.

Inoefening

Cassette en

Leesboek 12

pag. 20 t/m 25

De leerlingen beluisteren het gedeelte van de cassette bij de pagina's 20 tot en met 25, terwijl ze meelesen in hun leesboek.

Laat hen het gedeelte twee keer beluisteren. De eerste keer lezen ze stil mee, de tweede keer lezen ze hardop (maar wel gedempt) mee.

Artiesten gevraagd

Les B

Instructie

Leesboek 12
pag. 20 t/m 24

Samen lezen

Bespreek met de leerlingen het verhaal 'Artiesten gevraagd' aan de hand van de illustraties. Stel een paar vragen, bijvoorbeeld: Waarvoor worden artiesten gevraagd? Wat gaat Susan doen op het feest? En Faisal, Dennis en Harrie? Wat doet Mala op haar kamer?

Laat de leerlingen een stukje hardop lezen van de pagina's 20 tot en met 24. Corrigeer leesfouten en uitspraak.

Leesboek 12
pag. 25

Vraag de leerlingen bij welke woorden de plaatjes op deze pagina horen en benoem de plaatjes waarbij ze het woord niet weten. Afgebeeld zijn: sterretje, balletje, hij tekent, ballonnen, hij struikelt.

Bespreek met de leerlingen wat voor soort rijtjes op deze pagina staan (woorden met verkleinwoord -etje, rijtjes met verschillende vormen van werkwoorden die eindigen op -elen/-eren/-enen, woorden van drie lettergrepen, woorden eindigend op -ening en -eling).

Laat de leerlingen de woorden hardop lezen.

Inoefening

Werkboekje 11/12,
Kern 12
Werkblad 7

Op Werkblad 7 staat een oefening met drielettergrepige verkleinwoorden. De leerlingen moeten het verkleinwoord omzetten in de oorspronkelijke vorm.

Het balletje wordt een bal.

Het belletje wordt een bel. Enzovoort.

Werkblad 8

Bij de eerste oefening op Werkblad 8 moeten de leerlingen lange woorden in stukjes verdelen door een verticale streep te zetten waar het woord verdeeld wordt. Er zijn woorden bij met een dubbele medeklinker. Die woorden kunnen niet op het gehoor verdeeld worden met behulp van een cassette.

Bij de tweede oefening verbinden de leerlingen twee stukjes tot een woord. De plaatjes geven aan welke woorden het moeten worden. U benoemt de plaatjes: *voetbalschoen, slaapkamer, hardloper, suikerpot, vuilnisbak, hobbelpaard.*

Werkblad 9

Op Werkblad 9 staan in elk vak drie woorden met daaronder een structuurschema. In het schema is één letter ingevuld. De leerlingen moeten uitzoeken welk van de drie woorden in het schema met de letter past. Ze schrijven het woord eerst in het schema en daarna op de schrijflijn eronder. Spreek op de cassette de goede woorden in: *schaar, twaalf, breng, strak, schaats, plaats, vroeg, knots.*

Introductie

Het alfabet

Schrijf het alfabet op het bord en lees het voor. Vraag de leerlingen of ze al deze letters kennen. Maak hen attent op de 'c' en de 'x'. Vertel hen dat ze die twee letters nu ook nog gaan leren. Dan kennen ze het hele alfabet.

Instructie

De 'c' en de 'x'

Bordies

Schrijf de volgende woorden op het bord:

cent	cola	Max
cirkel	cassette	extra
cijfer	club	taxi

Lees de woorden voor. Laat horen dat de 'c' in sommige woorden klinkt als 's' en in andere als 'k'.

Laat horen dat de 'x' klinkt als 'ks', zoals in 'niks'.

Leesboek 12

pag. 26 t/m 30

Leestekst voorbereiden

Lees de titel voor: 'het schoolfeest'. Bespreek met de leerlingen aan de hand van titel en illustraties waarover de tekst zal gaan. Lees de pagina's 26 en 27 voor. De leerlingen lezen mee in hun leesboek. Laat hen onder het voorlezen aanwijzen over wie de tekst gaat. Schrijf een paar essentiële woorden uit de tekst op het bord en bespreek de betekenis ervan, bijvoorbeeld:

de directeur Omschrijf met 'de baas van de school'.

klappen Doe voor hoe je klapt.

vuurrood Wijs iets aan wat vuurrood is. Vertel dat een clown meestal een rode neus en mond heeft.

de hoepel Wijs die aan op het plaatje op pagina 29.

Inoefening

Cassette en

Leesboek 12

pag. 26 t/m 32

De leerlingen beluisteren het gedeelte van de cassette bij de pagina's 26 tot en met 32, terwijl ze meelesen in hun leesboek.

Laat hen het gedeelte twee keer beluisteren. De eerste keer lezen ze stil mee, de tweede keer lezen ze hardop (maar wel gedempt) mee.

Het schoolfeest

Les B

Instructie

Leesboek 12
pag. 26 t/m 30

Samen lezen

Bespreek met de leerlingen het verhaal 'Het schoolfeest' aan de hand van de illustraties. Stel een paar vragen, bijvoorbeeld: Wat doet Faisal op het feest? Wat doen Harrie en Dennis? Wat doet Mala? Wat danst ze allemaal? Waarom huilt ze een beetje?

Laat de leerlingen een stukje hardop lezen van de pagina's 26 tot en met 30. Corrigeer leesfouten en uitspraak. Observeer welke fouten elke leerling maakt.

Leesboek 12
pag. 31

Vraag de leerlingen bij welke woorden de plaatjes op deze pagina horen en benoem de plaatjes waarbij ze het woord niet weten. Afgebeeld zijn: piepklein, stokoud, grasgroen, cijfer, cent.

Bespreek met de leerlingen wat voor soort rijtjes op deze pagina staan (woorden die uit twee stukjes bestaan, woorden eindigend op -lijk, -etje, -eren, woorden met een 'c' en met een 'x'). Bespreek de betekenis van de woorden linksbovenaan de pagina: woorden die iets zeggen over een kleur (vuurrood) of over hoe iets is (keihard). Laat de leerlingen de woorden hardop lezen.

Leesboek 12
pag. 32

Het gedicht van Susan

Lees het gedicht voor. Vraag de leerlingen of ze het met Susan eens zijn. Naar eigen inzicht kunt u hier een gesprek aan verbinden over vrienden zijn en verschillen tussen mensen. Laat ook een leerling het gedicht voorlezen.

Praat nog even na over Leesboek 12. Vraag bijvoorbeeld welk verhaal de leerlingen leuk vonden.

Inoefening
Werkboekje 11/12,
Kern 12
Werkblad 10

Op Werkblad 10 staan korte tekstjes van drie zinnen. Bij de laatste zin ontbreekt het laatste woord. De leerlingen kiezen een passend woord uit drie gegeven woorden. Zij omcirkelen het woord en schrijven het op de schrijflijn. Als de leerlingen de betekenis van de woorden niet kennen, maakt u de zin af met het goede woord. Bespreek zo mogelijk de betekenis van de zinnen. Spreek de complete zinnen in op de cassette.

De tandarts vult mijn kies. Dat doet geen pijn. Hij geeft mij eerst een verdoving. Enzovoort.

Werkblad 11

Op Werkblad 11 staan twee oefeningen met de voorvoegsels op- en on-. Bij de eerste oefening moet het juiste voorvoegsel gekozen worden om een woord af te maken. Als de leerlingen de betekenis van een woord niet kennen (dus als ze niet weten of 'opschieten' of 'onschieten' een goed woord is), zegt u welk woord het moet worden. De leerlingen schrijven het juiste voorvoegsel bij het woord: *opschieten, ondeugend, ongeluk, opscheppen, enzovoort*. Bij de tweede oefening moeten de leerlingen antwoord geven op vijf vragen. Het antwoord moeten ze kiezen uit vijf woorden met plaatjes erbij. Bespreek de betekenis van de woorden bij de plaatjes.

Wat is onaardig? plagen.

Wat is ongezond? roken. (enzovoort)

- Werkblad 12** Op Werkblad 12 moeten de leerlingen woorden in een zin afmaken door er het voorvoegsel ge-, be- of ver- voor te zetten. U leest eerst de tekst een keer helemaal en met de complete woorden voor of spreekt deze in op de cassette.
Mira gaat verhuizen. Haar ouders hebben een nieuw huis gekocht. (enzovoort)
- Werkblad 13** Op Werkblad 13 staan oefeningen met woorden als dikste, dunste, enzovoort. De leerlingen moeten antwoord geven op vragen. *Wie loopt het hardst? Barend. Wie is het laatst? Benjamin. Enzovoort.*
Bij de tweede oefening is het de bedoeling dat de leerlingen opdrachten uitvoeren, zoals 'kleur de dikste blauw'.
- Werkblad 14** Bij de eerste oefening op Werkblad 14 staan zinnen die in twee stukken zijn geknipt. De leerlingen moeten de zinnen compleet maken door de juiste stukken zin met elkaar te verbinden: *Maarten komt uit school. Hij loopt snel naar huis. (enzovoort)*
Bij de tweede oefening zijn vier zinnen in volgorde door elkaar gezet. De leerlingen moeten proberen om van de zinnen weer een goed verhaaltje te maken. Ze schrijven de zinnen in de juiste volgorde op de schrijflijnen. Op de cassette spreekt u de correcte zinnen en het verhaaltje in de juiste volgorde in.

Toets Kern 12

Drie-Minuten- Toets

Leeskaarten 1, 2 en 3

Aan het eind van Kern 12 neemt u de Leeskaarten 1, 2 en 3 van de DMT alleen af bij leerlingen die aan het eind van Kern 11 op Leeskaart 3 een lagere score hadden dan 7. U kunt dan zien of deze leerlingen vooruitgang hebben geboekt.

Extra hulp

Leerlingen die aan het eind van Kern 12 op Leeskaart 3 een lagere score dan 12 halen, hebben nog moeite met het lezen van tweelettergrepige woorden. Suggesties voor extra hulp vindt u aan het eind van Kern 11.

Als u weinig tijd hebt om de leerlingen te begeleiden bij het lezen van extra leesstof, laat u hen nog eens de cassette bij Leesboek 12 beluisteren, terwijl ze meelezen in hun leesboek.

Voortgezet lezen

Leerlingen die een score van 12 of hoger halen op Leeskaart 3, kunnen doorgaan met leesmateriaal voor voortgezet lezen.

Leerlingen die in een opvangklas blijven waar gewerkt wordt met het Prisma-programma, kunnen instappen in het Prisma-leerplan Lezen, cursus 3.

Ook kunnen de leerlingen lezen in boeken op de AVI-niveaus 4 en 5, bijvoorbeeld boeken van de Zoeklicht-series, die geschreven zijn voor lezers vanaf tien jaar.

maan

1 (maan) naam man maan maar neem

naam maan maan man meen maar

man maar maan naam waan maan

2 (maan) man maarmaan maan waan man naam
maarmeennaammaan man maarmaan maan

3 m aa n

r

n

(aa)

m aa _

ee

a

m

_ aa n

w

Werkblad B 1.2

roos

1 roos noos soor roos roon zoon

soor voos roos noos noos roos

noos roos roos roon soor zoos

2 roosnoosnoorroosrosroonrooszoonzoosroos
roonrosnoosroosroosrossoorroosnoorvoos

3 r oo _

r

s

o

r _ s

oo

n

oe

_ oo s

z

Werkblad B 1.3

vis

1 siv vis wis nis vis vim ris

vis vis wis siv siv wis vis

nis siv wis vim vies sis mis

2 sivwisvisvirnisviessisvisvisrisvinvis
visvirnisvisvieswisvismissiszesvisris

3 v i _

r

l

v

v _ s

s

i

w

_ i s

n

sok

1 rok kos sok sol sok sik zok

sok sol sos kos zok sok sook

sol kok kos zok sok sok rok

2 roksokkoksossolsiksokkokssokroksos
sokroksoskossooksolsolsokkoshoslossok

3 s o _

s

l

s _ k

o

oo

k

h

_ o k

z

Werkblad B 1.5

pen

1 nep pes pen pee pen peen

pen pet per pen rep ben

mep pen den pan pen den

2 penpetrepdenpenbenpespeepenperpanpin
petrenpenmepponpinpenpesneppenpenper

3 p e _

e

a

m

p _ n

n

d

p

_ e n

b

maan roos vis sok pen

1	m	<u>aan</u>	oos		_____	aan	r
	r	_____	<u>aan</u>		_____	is	m
	v	_____	ok		_____	oos	s
	s	_____	en		_____	en	v
	p	_____	is		_____	ok	p

2	m				o	
	n	<u>maan</u>			k	_____
	aa				s	
	oo				n	
	s	_____			p	_____
	r				e	
	v					
	i	_____				
	s					

teen

1 been teen neet teer neef
teen tien toen teen leen
deen been teen neef tien

2 tentteenneefbeenteerleentien
toenteerteenteenbeetneetteen

3 t ee _ r
n
aa
t _ n m
ee
f
_ ee n u

neus

1 nies neus sneu neus heus

neus mens nest mees reus

mens muis neus snel nies

2 nestnaastneusreussneuniesmes
heusmeessnelmuisneusleukmus

3	n	eu	_	z	
					eu
				s	
	n	_	s		ou
				r	
					n
	_	eu	s	ie	

buik

1 duik buik kuip buk buil
beuk kuil bulk bink buik
buik buit boek buik luik

2 duikbinkbuilkuipbuikboekbeuk
luikbulkbietbukbikbekbuitbuik

3 b ui _ d
p
eu
b _ k b
ui
k
_ ui s ou

oog

1 goo og oog hoog oom oog
oog oor oo goed oog ooa
oog aag do boog oor oog

2 ooroogoooggoogoedogaaggooghoog
oogoegjoopooadoosoogogogoogog

3 oo _ r
oe
g
_ g ou
aa
oo
_ _ j

Werkblad B 2.5

aap

1 paa eep aap aad daa aap

baa aap dee aap rap aap

aap pap aap aad aap aab

2 paaeepaadaapdaabaarapaap
aapdeepaabaappapaapaapaap

3 _ p

d

aa

p

aa _

b

ee

q

_ _

g

Werkblad B 2.6

teen neus buik oog aap

1	t	_____	uik		_____	p	b
	n	_____	een		_____	g	aa
	b	_____	g		_____	een	t
	oo	_____	eus		_____	eus	oo
	aa	_____	p		_____	uik	n

2	aa		n
	p	_____	s
			eu
	k		g
	ui	_____	oo
	b		
	ee		
	n	_____	
	t		

Werkblad B 3.1

doos

1 dos doos poos boos doos roos does baas

boos door poes doos bos dos poos doos

doos dos poos poes boos doos bos door boos doos baas does boor doos

2 doesdosdoospoospoesboosbosbaasboor
doosdoorboospoosbosdoordoosdoesdos

3 d oo _ r
d _ s b
_ oo s aa
oo s oo

Werkblad B 3.2

poes

1 poos does boes soep poes sop pos poes

pees roep does poes pes soep pos boes sop

pos poes does pos soep boes poos pous sop poes bos pees peus poes

2 poensoeppoespospeespespoesboesdoos
poespeespoessoeproepoezboesdoespos

3	p	oe	_	z	
				d	
				b	
	p	_	s	p	
				s	
				oo	
	_	oe	s	oe	

Werkblad B 3.3

eet

1 tee oet eet iet eut aat eet eef fee bee eet

ete ect tee eit eet aat eef oet eeb eut iet

eit eet tee iet oet eef ect eet eet aat eeb ete eut oot eet aat fee hee tee

2 eetteectietoetaateetaateefootfeekeeleeeet
eebieteeafaateeteetoetouteelceteitteebbeeoot

3 ee _

oe

aa

ei

_ t

t

b

f

_ _

ee

koek

1 kok boek koek kook kool koek koe koel

koek hoek koek keek kook kaak hek kok

hoek boek doek loek koek kook kok koel loek koek keek kaak klok koek

2 koekkoekdoekboekkookkeekklokkokkoek
kokkookkeekkaakhoekkoekboekdoekloek

3	k	oe	—	ee	
					oo
				oe	
	k	—	k		h
				k	
					l
	—	oe	k	eu	

ijs

1 jas ijs vis sij gijsijs ijs zij vijf wijs is zit rijst

mis tas zij eis ijs bijl jij is vis zit sijs ijs ys ijs

vis zij ijs tas sijs jij zit mijn jas ijs gijs ys ijs is mis ijs eis ijs zijn fijn ijs rij

2 zijtasvisijsijmijnjas misgijsijszitrilmijijsvrijys
iesijsrijmijmisvisjasijstaskijkijmijniszesvijfijs

3 ij _

ie

i

ij

z

_ s

r

s

_ _

j

zeep

1 pees soep zeep reep zee nee peen zeep

peer zeep zaap paar zeer zeeg zeep zeep

zaap paar reep zeep peer zeer zeeg zep zeep zap soep zeep pees riep

2 paarpeerreepzeepzepzeefzoepriepzaapzeep
zeepzeepzeepreepzeerneerpeenzapzegzaag

3	z	ee	_	r	
					z
				s	
	z	_	p		n
				aa	
					ee
	_	ee	p	oe	

doos poes eet koek ijs zeep

1	d	_____	oes	_____	oos	p
	p	_____	oek	_____	oes	k
	ee	_____	s	_____	t	z
	k	_____	eep	_____	oek	ij
	ij	_____	t	_____	s	d
	z	_____	oos	_____	eep	ee

2	d	_____	oe
	s	_____	k
	oo	_____	k
	oe	_____	ij
	s	_____	s
	p	_____	
	ee	_____	z
	t	_____	ee
		_____	p

huis

1 heus huis hus neus bis haas huis huil hous

haus baas huis buis his huis bus luis huis

heus huis buis his haas huis huis luis bus hous huil neus haus baas hoos

2 housbuisneushuishushuilhuisbisheusluis
huishaasbusbaashaushishuishuisluishous

3	h	ui	_	h	
				b	
				d	
	h	_	s	k	
				oo	
				s	
	_	ui	s	ui	

hek

1 het bel hok hek nek hak hek hol hek hik hek

hel hek nuk hit hek hek bek heb hen hek lek

hok het hak hes heb hen hek bok nek hol hek hik bek nuk hel hek hit sok

2 lekhukhenhekhebbekhithoknekhekhohik
hethakbokhesheklukhekeenhuklekhekhen

3 h e _

b

h

d

h _ k

k

e

d

_ e k

o

weg

- 1 meg wep reg wad weg veg wog weg we
wag wel wig weg hek wed weg eg weg
wel wog wep wed eg reg meg wag weg wig weg veg hek wad weg mag

- 2 wepwogwigwagwegmegegwegwadmagwe
wewegwedwijgwegwepwegegvegmegweg

- 3 w e _ g
p
d
w _ g v
e
ee
_ e g w

bos

1 bos los bas bus bos bes oos bos os bos das

pos bis bel bor boa bos bos dos bo bos boz

bes bos bis pos bos los bas bus os boz bos bel bos bor oos boa bos bo

2 basposboslosborbelboosbosdosbosboabozo

bobosbusbisbosdosbosbeloosborposbasbos

3 b o _

p

o

s

b _ s

u

d

l

_ o s

b

tak

1 bak tok tak fak tak tuk taak tak kak tek tik

lak tak tal bal tab tak ak kat tak taf tak aak

fak tak tuk ak tek bal tab kat tak at taf kak tok bak lak tak taak tal tek

2 toktaakkattakaktaktaltaflaktakataatbakfak
tukbalkaktaktaktiktaltaktafaktakkattoktuktik

3	t	_	k	f	
					o
	t	a	_	t	
				u	
				k	
				l	
	_	a	k	a	

✓
werkblad B 4.6

hut

1 het hul hot hut hut huut hut nut lut hut hat

hit hek but hut nuf hal hut hout hol hut huf

hut hot hul nuf hal hut hout hol hut huf nut lut hat het hit hek huut hal

2 huthitheknufhututhalhetatlutholhulhuhut
huuthufnuthuhutnulbuthuthethulhuthothat

3	h	u	_	uu	
				b	
				t	
	h	_	t	u	
				l	
				f	
	_	u	t	n	

huis hek weg bos tak hut

1 t _____ eg

h _____ os

w _____ ek

b _____ uis

h _____ ut

h _____ ak

_____ uis t

_____ ek b

_____ eg h

_____ os h

_____ ak h

_____ ut w

2 t
k _____

a

e

h _____

k

w

e _____

g

b

s _____

o

h

s _____

ui

h

t _____

u

Werkblad B 5.1

reus

1 reuzroosneusreusresreusruusreureusraasriesreucrusruesrousrens
rusreusruesreureisneusreusruisseurrausruusrensroosreusraasruis

2 r eu _ uu
n
r
r _ s eu
z
ee
_ eu s s

3 r u h r e u s r
e r e z e r a e
u r e u z u n u
s e n u r e s r
e o r e s s u e
r e u s n u s u
h z s u e r o s

2	j	_	s	e	j
				g	a
	j	a	_	z	aa
	_	a	s	s	

Werkbladen B

Werkblad B 5.3

riem

- 1 reimremniemrieriemruimriemreusreemriemmierriewriemraamrien
riemmierriemrimrienruimraamreimriemriewneemriemreimremriemmie

2 r ie _ ei
n
r
r _ m w
ie
ee
_ ie m m

3 e z m n i e m i
z i r e r i e e
r e i m i e w a
i r e u r r m r
e e m a r i m e
m e r i e m e i
r i e w e e s n

bijl

- 1 bijtlijpijlbijlkijlijbhijlbeilbilbijldoosbijbijbosbigbjilblijdiylbalbijltijlbiel
bijhijlijlbolbijtbijltijlpijlblijdooslijlbeilbijbijlbalbiellijbbigbijlbijbbildijl

2 b ij _

ei

h

b

b _ l

ij

ie

l

_ ij l

g

3 b g l ij b e i l

ij b o s b ij l ij

h ij l b ij l w l

ij l ij t ij t ij b

b ij t p i b a l

ij l b ij t h ij ij

l ij p l p b i l

hout

- 1 hauthoothutbouthoutlouthoufhothouthuuthuishoethouthuithoulhout
louthouhouthoufhuuthoothoutouthuishuithoulhauthoethothoutbout

2 h ou _ ou
h _ t b au
_ ou _ f l
t

3 h a u t b o u t
o u h o o t h o
u t h o h o u t
t h h o u t t h
h o e h u t u o
u u t o t t o u
t t o f h o u l

Werkblad B 5.6

vuur

- 1 voorvuunvoervourvuuruurvaarwuurvuurvurveermaanveurvuurwaar
vuurvoerwaarvaarvuurwuurvuunvooruurvuurwuurvuuurwaarvoor

2 v uu _ u
n
w
v _ r au
r
uu
_ uu r oo

3 v a u r u u v u
u v a u r v u r
u v v u u v u v
r u u v v o n u
u u r o u u r u
u r w u u r u n
v u u r w u u r

Werkblad B 5.7

reus jas riem bijl hout vuur

1	j	_____	ijl	_____	eus	j
	r	_____	out	_____	as	h
	r	_____	as	_____	iem	v
	b	_____	uur	_____	ijl	r
	h	_____	eus	_____	out	r
	v	_____	iem	_____	uur	b

2	s		ij
	j	_____	b
	a		l
	r		t
	s	_____	ou
	eu		h
	r		r
	m	_____	uu
	ie		v

Werkblad B 5.8

~~reus~~ reus reus reus reus

~~jas~~ jas jas jas jas

~~riem~~ riem riem riem riem

bijl bijl bijl bijl bijl

hout hout hout hout hout

vuur vuur vuur vuur vuur

h o u t p a s r i e m u u r v u u r o b
ou ou o o g b ij t u i n i e s r e u s oo
t o l p e i ij s r a a m m j o s u s
b o j ou w l a s i e v e e b ij l o s
h ij j a c u r i e m m i e r b ij l i e
eu ou l a s v u u r e i m i e r i e j a s
t a b s v u u u r j e s i e h o u t oo
o f ij ij l r r j a s j m u i r e u s
l ij l v l r i e w s p a s s j a s
v l r p u u r m v u u r r e u s b j h
u u r e u a k r e u z h o u t n i e m a ou
r u i s n e u s a s o u t j a s a s t

geit

1 jeitgietgeifgeigeitgeefgieleetgeitjasgeutgeilgeitgitgeelgeiggeiteit
gijtgeitgetgeifgeefgeelgietjeitgijtgeitgeitgielgetgitgeiteitgielgeef

2 g ei _ ee
f
j
g _ t l
g
ie
_ ei t t

3 g e e t g i e g
e g g e i t g e
e t e g e g e e
l g e i l e t f
g e t e t i g j
e i g f e t e i
i t i g g i e t

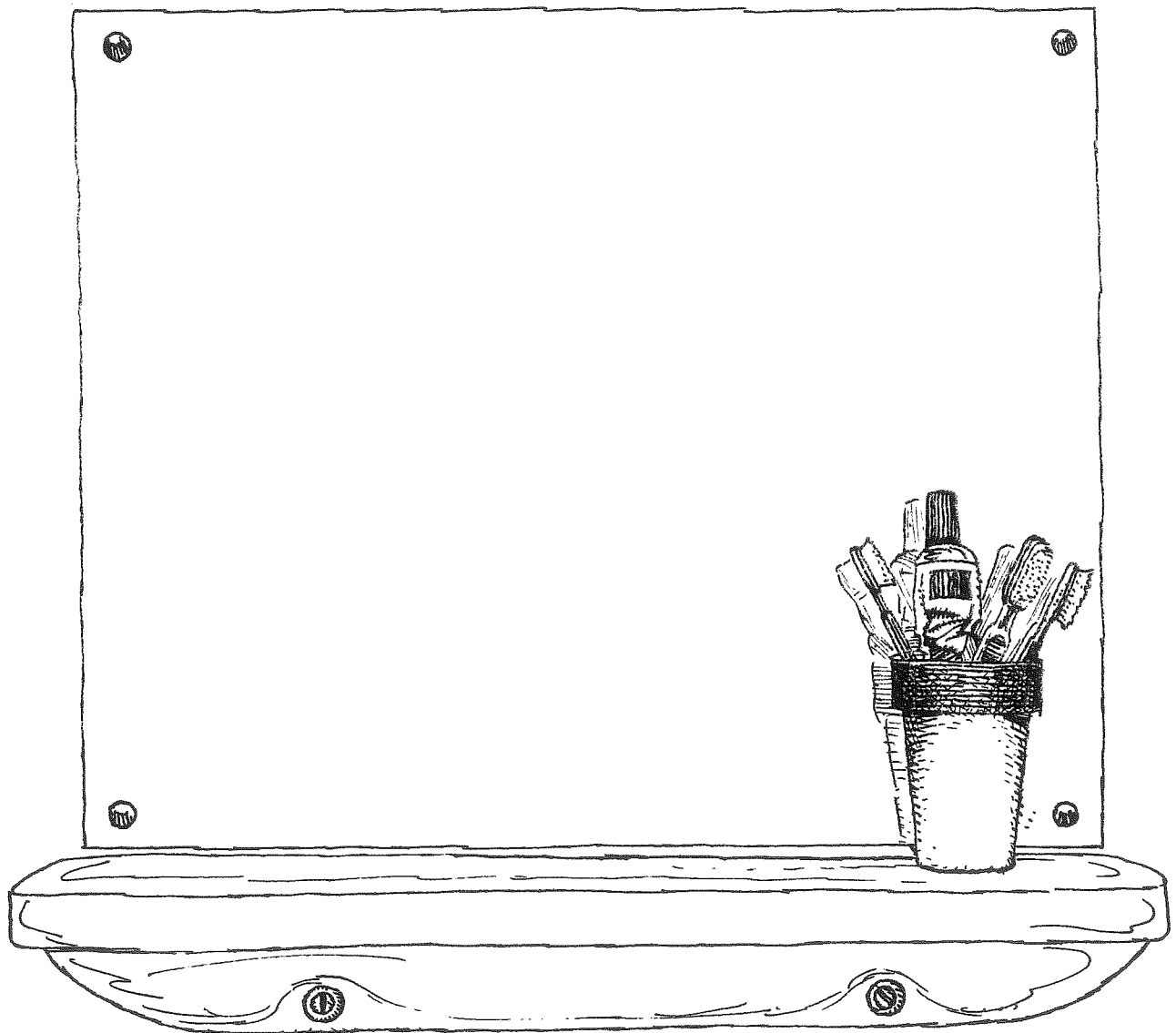
uil

- 1 uiteulhuisuluilufijluuliluituileuieulufuiufuibuilijsuileiluil
uiluifhuiseuluuliluitluijhuiseiluifuiuilijsulieluilbuieuluileillui

- 2 ui _ uu
t
l
_ l ui
f

- 3 h ui l ui t e uu l
uu l i f l ui u ui
ui t b ui ui f l t
l u e ui f uu b ui
ei u uu l ui f l t
e l u i e ui l uu
f u t ui l t ei l

• Oriëntatieblad 1

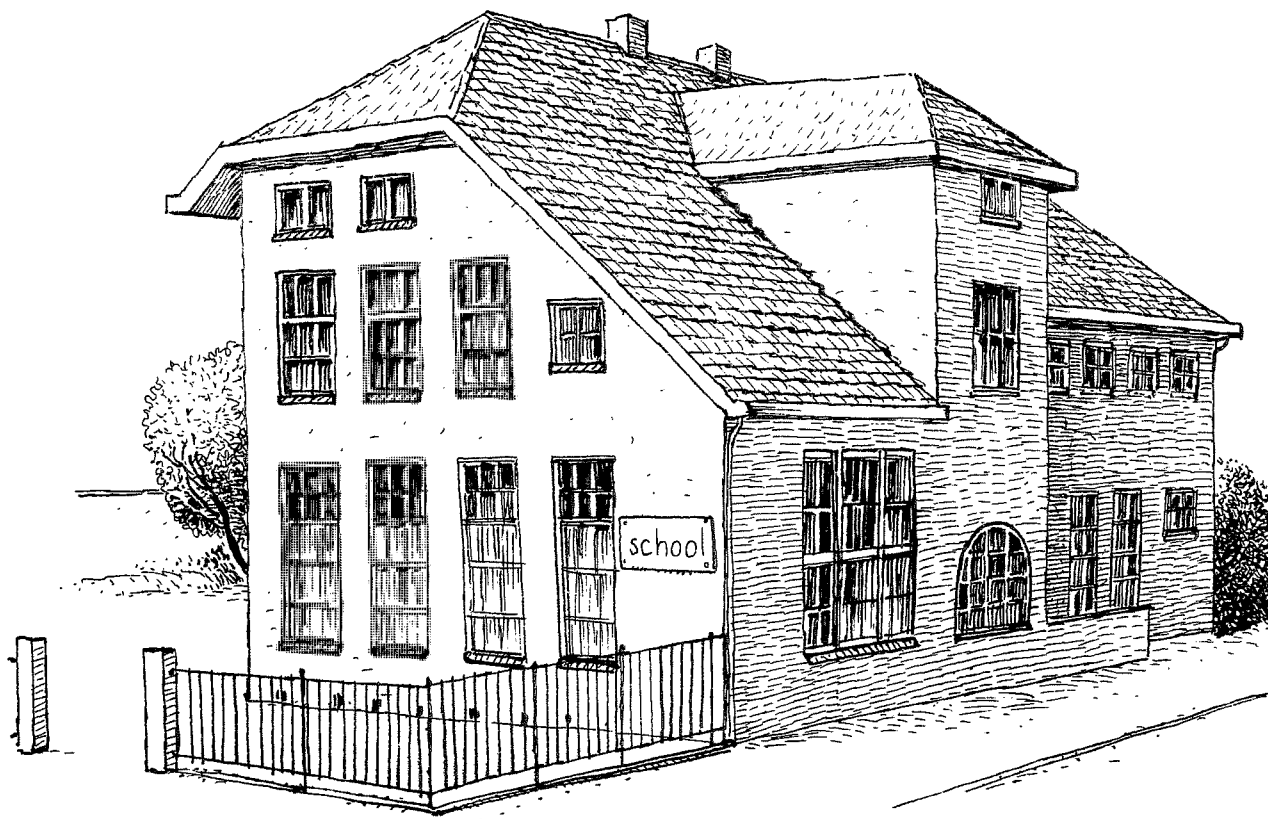
dit ben ik

ik heet _____

ik ben _____ jaar

ik kom uit _____

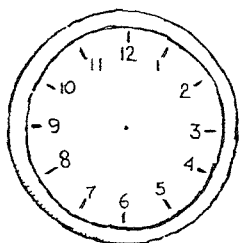
ik ben nu in _____

mijn school

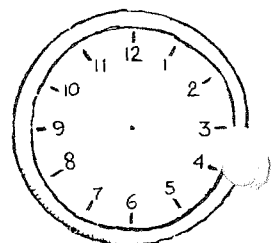
mijn school heet _____

mijn juf of meester heet _____

de school begint om _____ uur

de school is uit om _____ uur

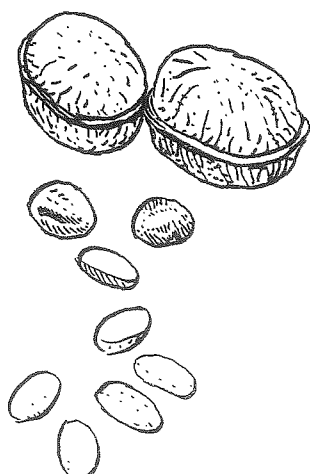
ijs te koop

ik vind dit ijsje lekker

het ijsje heet _____

het ijsje kost f _____

ik vind dit ook lekker:

koek

kip

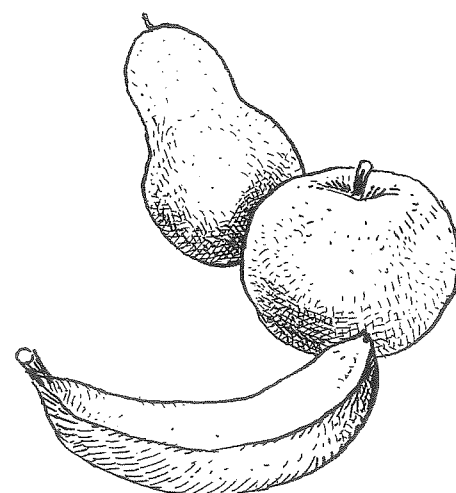
een noot

een peer

soep

kaas

vis

adres

dit is mijn naam en adres

naam _____

straat en nummer _____

woonplaats _____

land _____

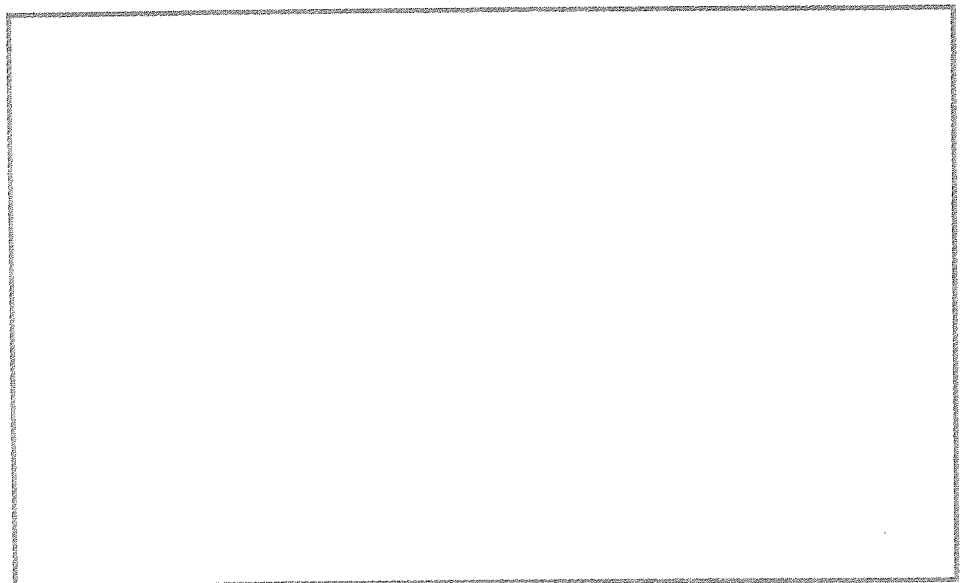

boeken

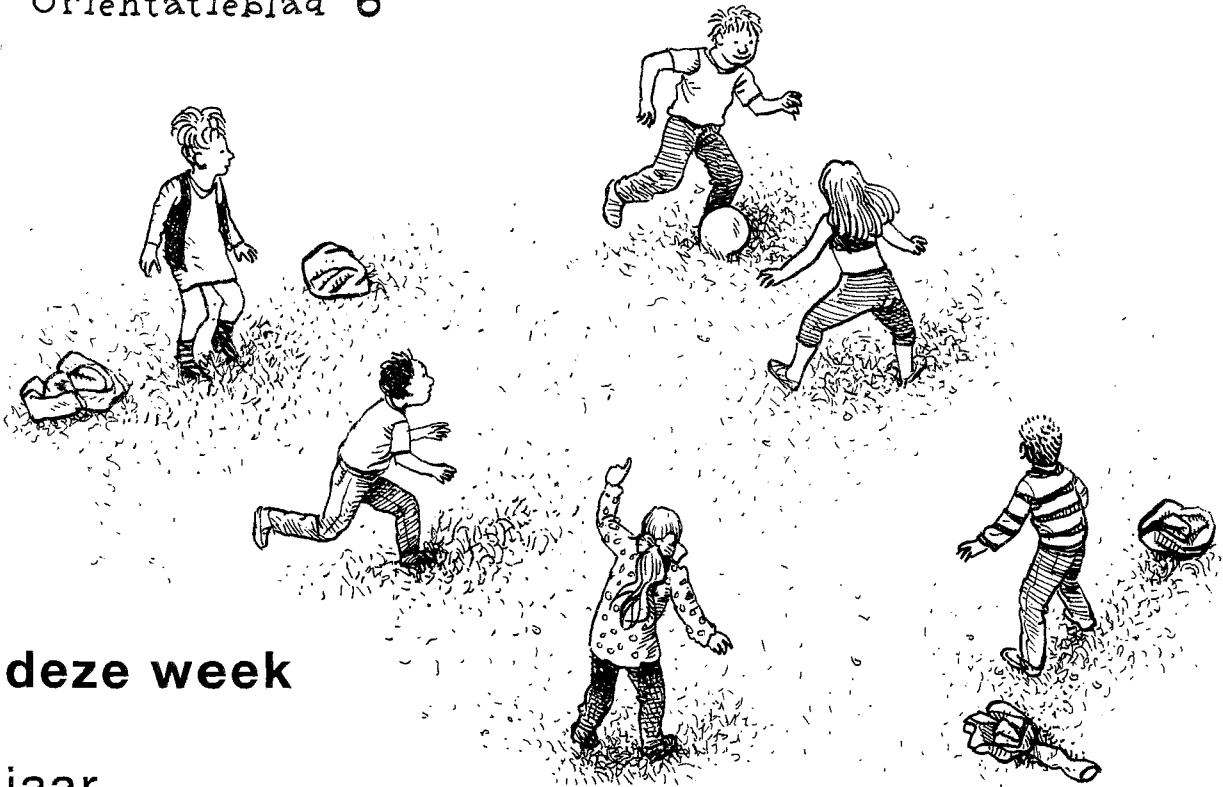
dit boek vind ik leuk

het boek heet

in het boek zie ik dit

oriëntatieblad 6

deze week

jaar _____

	dag	maand	wat ik doe
maandag			
dinsdag			
woensdag			
donderdag			
vrijdag			
zaterdag			
zondag			

Toetsblad kern 1

1	k	s	i	v	p
2	e	m	o	n	aa
3	oo	p	s	r	v
4	v	k	i	m	s
5	o	i	s	k	n
6	n	e	m	v	p
7	m	r	aa	o	n
8	s	v	k	i	oo
9	n	r	ee	p	m
10	r	oo	v	e	s
11	n	r	aa	p	m
12	m	v	p	n	s

Toetsblad kern 2

1	i	s	n	b	r	m	v
2	s	n	t	p	m	i	r
3	m	k	t	i	r	n	o
4	k	ee	s	n	b	m	t
5	p	m	oo	b	r	n	i
6	v	n	oo	i	t	r	s
7	aa	b	o	p	k	oo	ui
8	n	r	o	m	s	oo	t
9	p	n	t	e	b	m	i
10	ee	s	p	aa	t	i	oo
11	m	t	n	b	k	r	v
12	m	p	k	b	i	t	aa

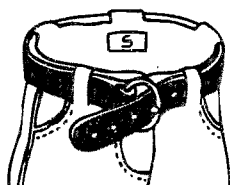
Toetsblad kern 3

1	m	d	t	p	aa	b	i
2	oo	s	oe	n	ee	r	p
3	aa	d	p	s	k	oo	b
4	i	v	t	oo	d	r	n
5	r	z	k	n	b	t	m
6	k	t	m	i	n	p	z
7	i	oe	t	ij	e	n	ee
8	d	z	oe	aa	b	k	p
9	i	s	t	ij	d	oe	k
10	n	p	s	ee	z	v	m
11	i	oo	ee	p	ij	oe	aa
12	aa	i	oo	ee	oe	ij	k

Controletaak 1, Kern 4

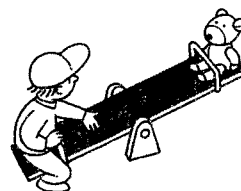
--	--	--

--	--	--

--	--	--

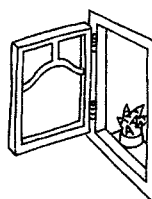
--	--	--

--	--	--

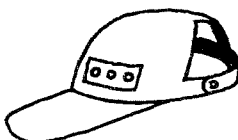
--	--	--

--	--	--

--	--	--

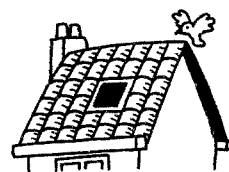
--	--	--

--	--	--

--	--	--

--	--	--

--	--	--

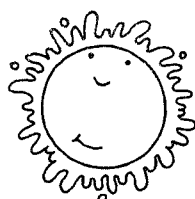
--	--	--

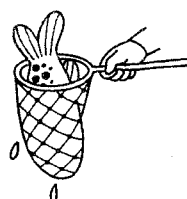
--	--	--

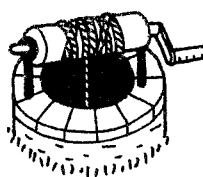
--	--	--

--	--	--

--	--	--

--	--	--

--	--	--

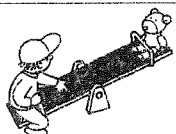
Controletaak 2, Kern 4

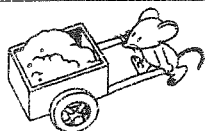
v e b k ee n t

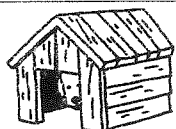
ee oe oo o aa e u

v m t w k u n

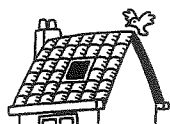
o b v t k l a

k b e h u n ee

aa e i n o a u

p t b r k e d

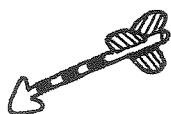
i e o a n oo u

n v s w z e k

u e a oe o aa ee

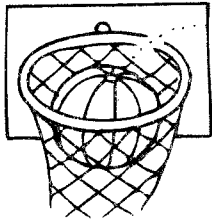

l i s ij p ie j

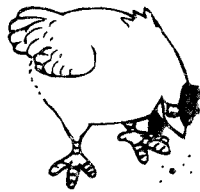

o j u e i a uu

Controletaak 1, Kern 5

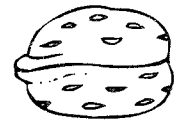
--	--	--

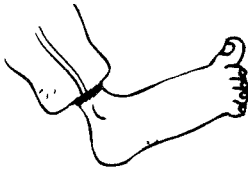
--	--	--

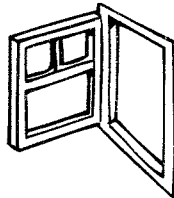
--	--	--

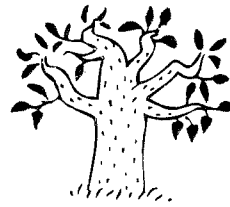
--	--	--

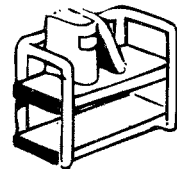
--	--	--

--	--	--

--	--	--

--	--	--

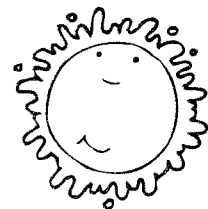
--	--	--

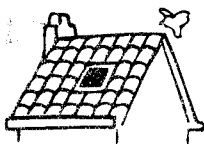
--	--	--

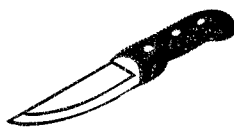
--	--	--

--	--	--

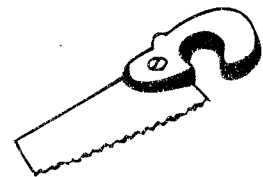
--	--	--

--	--	--

--	--	--

--	--	--

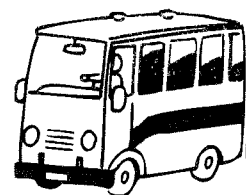
--	--	--

--	--	--

--	--	--

--	--	--

Controletaak 2, Kern 5

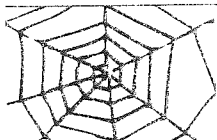
i l e t j ie f

e eu a uu ee o u

o f ou w oo t k

v m u i z n w

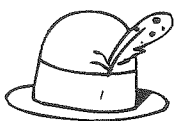
b m h n k f g

a j l o k u f

t d f o b p l

ie oo ee ou aa eu oe

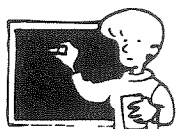
a eu ee o ie e uu

u eu h n ie m ou

oo n e a i o u

n j v s ij f r

Grafemenkaart

Individuele toets (Kern 6)

grafemen verklanken

s f p h e w uu

m n oo oe u b eu

r t z ee d ie ei

l a i ij v ou au

k g aa o ui j

Controletaak 1, Kern 6

--	--	--

--	--	--

--	--	--

--	--	--

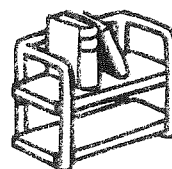
--	--	--

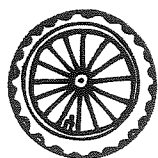
--	--	--

--	--	--

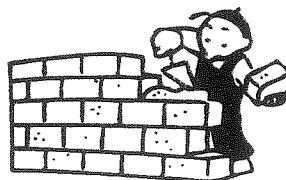
--	--	--

--	--	--

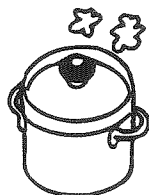
--	--	--

--	--	--

--	--	--

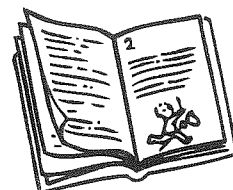
--	--	--

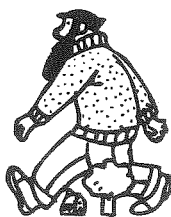
--	--	--

--	--	--

--	--	--

--	--	--

--	--	--

--	--	--

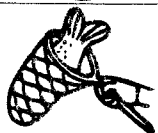

--	--	--

Controletaak 2, kern 6

j t i d f ij g

ie a ee o e u ei

g b f l t v k

v j u m z n w

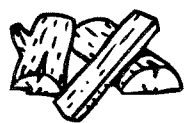
m l h n j f g

u e eu o ei ui i

t d f g b p l

oo o u ui ou eu oe

a ie ee o ei e uu

e ee i ei oe eu ie

oo e oe a o g u

n i k s f r l

Controletaak 3, Kern 6

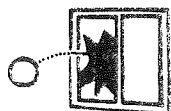
v n u w m z s

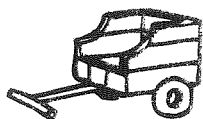
u a o au uu oo ij

j f g ij ie i l

a p aa h oo g f

f g t l j h k

p b d o h g t

z w v s u g n

o ui ei e oe eu u

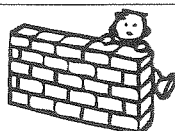
i ui o u ou v au

i ee ie ij j e ei

b f g d v s p

n eu m uu u ui v

Vorderingenoverzicht

Toetsblad 1 (Kern 1)
 grafeem / foneem-kennis

leerling	i	m	r	v	s	p	r	i	p	v	m	s	totaal per leerling
totaal per letter													

Vorderingenoverzicht

Toetsblad 2 (Kern 2)

grafeem / foneem-kennis

leerling	m	t	i	n	r	s	b	oo	p	aa	v	b	totaal per leerling
totaal per letter													

Vorderingenoverzicht

Toets (Kern 2)

auditieve synthese

leerling	roos	teen	neus	sok	raam	boot	mes	rook
totaal per woord								

Vervolg van
het schema,
zie hier-
onder.

leerling	voet	boom	pet	bus	been	tas	muur	bal	totaal per leerling
totaal per woord									

Vorderingenoverzicht

Toetsblad (Kern 3)

grafeemkennis

leerling	p	oe	d	t	k	n	ee	b	ij	z	aa	oo	totaal per leerling
totaal per letter													

Vorderingenoverzicht

Toets (Kern 3)

auditieve synthese

leerling	ijs	ik	en	oog	is	aap	ook	aan
totaal per woord								

Vervolg van
het schema,
zie hier-
onder.

leerling	mij	koe	nee	doe	zeep	noot	buik	doek	totaal per leerling
totaal per woord									

Vorderingenoverzicht

Letterdictee (Kern 3)

grafeem / foneem-kennis

leerling	n	t	i	r	b	m	s	p	v	oo	aa	totaal per leerling
totaal per letter												

Vorderingenoverzicht

Controletask 1 (Kern 4)

klankpositie bepalen

leerling	vooraan (7)	middenin (8)	achteraan (5)	totaal per leerling
totaal per positie				

Vorderingenoverzicht

Controletaak 2 (Kern 4)

grafeemkennis

leerling	e	oe	w	k	h	a	d	o	z	ee	ij	u	totaal per leerling
totaal per letter													

Vorderingenoverzicht

Letterdictee (Kern 4)

grafieem / foneem-kennis

leerling	d	oe	ee	k	ij	z										totaal per leerling
totaal per letter																

Vorderingenoverzicht

Controletaak 1 (Kern 5)

klankpositie bepalen

leerling	vooraan (7)	middenin (8)	achteraan (5)	totaal per leerling
totaal per positie				

Vorderingenoverzicht

Controletaak 2 (Kern 5)

grafeemkennis

leerling	ie	uu	ou	w	h	l	b	oe	ee	eu	o	j	totaal per leerling
totaal per letter													

Vorderingenoverzicht

Toets (Kern 5)
auditief woorddictee

leerling	ook	zit	moe	pijn	daar	vaak	soep	boek	been	zijn	totaal per leerling
totaal per woord											

* Vorderingenoverzicht

individuele toets (Kern 5)

grafemen verklanken

kennis van grafemen leerling	s	m	r	l	k	f	n	t	a	g	p	oo	z	i	aa	h	oe

Vervolg van het
schema, zie hier-
onder.

kennis van grafemen leerling	ee	ij	o	e	u	d	v	ui	w	b	ie	ou	j	uu	eu	ei	au	totaal per leerling	tijd <40

Vorderingenoverzicht

Controletaak 1 (Kern 6)

klankpositie bepalen

leerling	vooraan (7)	middenin (8)	achteraan (5)	totaal per leerling
totaal per positie				

Vorderingenoverzicht

Controletaak 4 (Kern E)

auditief woorddictee

leerling	wat	hok	man	ben	voet	wit	das	zoon	room	put	totaal per leerling
totaal per woord											

